

SOSIAALI- JA TERVEYSALAN PERUSTUTKINTO, LÄHIHOITAJA 2010

**ASIAKASPALVELUN JA TIETOHALLINNAN KOULUTUSOHJELMA/OSAAMISALA
ENSIHOIDON KOULUTUSOHJELMA/OSAAMISALA
KUNTOUTUKSEN KOULUTUSOHJELMA/OSAAMISALA
LASTEN JA NUORTEN HOIDON JA KASVATUKSEN KOULUTUSOHJELMA/OSAAMISALA
MIELENTERVEYS- JA PÄIHDETYÖN KOULUTUSOHJELMA/OSAAMISALA
SAIRAANHOIDON JA HUOLENPIDON KOULUTUSOHJELMA/OSAAMISALA
SUUN TERVEYDENHOIDON KOULUTUSOHJELMA/OSAAMISALA
VAMMAISTYÖN KOULUTUSOHJELMA /OSAAMISALA
VANHUSTYÖN KOULUTUSOHJELMA/OSAAMISALA**

**AMMATILLISEN
PERUSTUTKINNON
PERUSTEET**

© Opetushallitus

Kansi: Mainostoimisto Pramedia Oy

Graafinen suunnittelu: Layout Studio Oy/Marke Eteläaho

Taitto: Layout Studio Oy/Marke Eteläaho

Viimeistely: **sedu**

ISBN 978-952-13-4366-7 (nid.)

ISBN 978-952-13-4367-4 (pdf)

Oy Fram Ab, Vaasa 2010

MÄÄRÄYS

17.2.2010

17/011/2010

Voimassaoloaika: 1.8.2010 alkaen toistaiseksi

Säännökset, joihin toimivalta määräyksen antamiseen perustuu:
L 630/1998, 13 § 2 mom
A 811/1998, 10 §, 12 §
L 631/1998, 13 § 2 mom

Kumoo Opetushallituksen määräykset
12.2.2001 nro 7/011/2001
19.5.2006 nro 24/011/2006
sekä näiden tutkintojen osalta seuraavat määräykset
1.8.2001 nro 42/011/2001
19.6.2002 nro 34/011/2002
27.8.2004 nro 28/011/2004
30.9.2005 nro 32/011/2005
13.2.2007 nro 5/011/2007

AMMATILLISEN PERUSTUTKINNON PERUSTEET Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinto

Muuttaa Opetushallituksen määräystä

-

Opetushallitus on päättänyt Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinnon perusteista (opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet) liitteen mukaisesti.

Määräystä on noudatettava 1.8.2010 jälkeen alkavassa peruskoulutuksessa (opetussuunnitelmaperusteinen koulutus) ja näyttötutkinnoissa. Ennen tämän määräyksen voimaantuloa aloitettu koulutus ja näyttötutkintosuoritukset voidaan saattaa loppuun määräysten 12.2.2001 nro 7/011/2001 ja 19.5.2006 nro 24/011/2006 Ensihoidon koulutusohjelma mukaisesti 31.7.2020 mennessä, ellei muista säädöksistä ja määräyksistä muuta johdu.

Opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja hyväksyä opetussuunnitelma noudattaen, mitä näissä tutkinnon perusteissa on määrätty.

Järjestettäessä näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus suorittaa näyttötutkinto.

Koulutuksen järjestäjä, tutkinnon järjestäjä ja tutkintotoimikunta eivät voi jättää noudattamatta tätä määräystä tai poiketa siitä.

Pääjohtaja

Timo Lankinen

Opetusneuvos

Aira Rajamäki

LIITE

Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinnon perusteet

SISÄLTÖ

	JOHDANTO	7
1	SOSIAALI- JA TERVEYSALAN PERUSTUTKINNON (LÄHIHOITAJA) TAVOITTEET JA TUTKINNON MUODOSTUMINEN	8
1.1	Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon tavoitteet	8
1.2	Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon muodostuminen	14
1.3	Elinikäisen oppimisen avaintaidot	18
1.4	Jatko-opintokelpoisuus	20
2	PERUSTUTKINNON PERUSTEIDEN TOIMEENPANO AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	21
2.1	Opetussuunnitelman laadinta ja sisältö	21
2.1.1	Opetussuunnitelman yhteinen osa	22
2.1.2	Opetussuunnitelman tutkintokohtainen osa	22
2.1.3	Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma	23
3	PERUSTUTKINNON SUORITTAMINEN NÄYTTÖTUTKINTONA	24
3.1	Yleistä näyttötutkintojärjestelmästä	24
3.2	Näyttötutkintojen järjestäminen	24
3.3	Näyttötutkinnon suorittaminen	24
3.4	Näyttötutkinnon perusteet	25
3.5	Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnossa	25
3.6	Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnossa	26
3.7	Todistukset	27
3.8	Näyttötutkintoon valmistava koulutus	27
4	SOSIAALI- JA TERVEYSALAN PERUSTUTKINNON (LÄHIHOITAJA) AMMATILLISET TUTKINNON OSAT, AMMATTITAITOVAATIMUKSET JA ARVIOINTI	29
4.1	Pakolliset tutkinnon osat	29
4.1.1	Kasvun tukeminen ja ohjaus	29
4.1.2	Hoito ja huolenpito	36
4.1.3	Kuntoutumisen tukeminen	48
4.2	Asiakaspalvelun ja tietohallinnan koulutusohjelma tai osaamisala	55
4.2.1	Asiakaspalvelu ja tietohallinta	55
4.3	Ensihoidon koulutusohjelma tai osaamisala	63
4.3.1	Ensihoitopalvelussa toimiminen	64
4.3.2	Päivystyspolikliininen hoitotyö	74
4.3.3	Perioperatiivinen hoitotyö	82
4.4	Kuntoutuksen koulutusohjelma tai osaamisala	90
4.4.1	Kuntoutus	90
4.5	Lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen koulutusohjelma tai osaamisala	102
4.5.1	Lasten ja nuorten hoito ja kasvatus	102

4.6	Mielenterveys- ja päihdetyön koulutusohjelma tai osaamisala	114
4.6.1	Mielenterveys- ja päihdetyö	114
4.7	Sairaanhoidon ja huolenpidon koulutusohjelma tai osaamisala	122
4.7.1	Sairaanhoito ja huolenpito	122
4.8	Suun terveydenhoidon koulutusohjelma tai osaamisala	132
4.8.1	Suun terveydenhoito	132
4.9	Vammaistyön koulutusohjelma tai osaamisala	141
4.9.1	Vammaistyö	141
4.10	Vanhustyön koulutusohjelma tai osaamisala	150
4.10.1	Vanhustyö	151
4.11	Kaikille valinnaiset tutkinnon osat	162
4.11.1	Tutkinnon osa sosiaali- ja terveysalan perustutkinnosta	162
4.11.1.1	Päivystyspolikliininen hoitotyö	162
4.11.1.2	Perioperatiivinen hoitotyö	162
4.11.1.3	Vanhusten kotihoito ja huolenpito	163
4.11.2	Tutkinnon osat ammatillisista perustutkinnoista	172
4.11.3	Tutkinnon osa ammattitutkinnoista	173
4.11.4	Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnoista	174
4.11.5	Tutkinnon osa ammattikorkeakouluopinnoista	174
4.11.6	Paikallisesti tarjottavat sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon osat	175
4.12	Muut valinnaiset tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa	176
4.12.1	Yrittäjyys	176
4.12.2	Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen	181
4.12.3	Ammattitaitoa syventävät ja laajentavat tutkinnon osat	183
4.12.4	Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot)	184
4.12.5	Lukio-opinnot	184
4.13	Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät tutkinnon osat (perustutkintoa laajentavat tutkinnon osat)	185
4.13.1	Yritystoiminta	185
4.13.2	Tutkinnon osat ammatillisista tutkinnoista (ammattiset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot)	189
4.13.3	Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat ammattillisessa peruskoulutuksessa	190
4.13.4	Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon toinen koulutusohjelma tai osaamisala	190
4.13.5	Kipsaaminen ja erilaisten tuentatekniikoiden käyttö immobilisaatiohoidoissa	191
4.14	Opinnäyte ammatillisessa peruskoulutuksessa	200
5	AMMATTITAITOA TÄYDENTÄVIEN TUTKINNON OSIEN, 20 OV (YHTEISET OPINNOT) TAVOITTEET JA ARVIOINTI AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	201
5.1	Pakolliset tutkinnon osat	201
5.1.1	Äidinkieli	201
5.1.1.1	Äidinkieli, suomi	201
5.1.1.2	Äidinkieli, ruotsi	203
5.1.1.3	Äidinkieli, saame	204
5.1.1.4	Äidinkieli, viittomakieli	206
5.1.1.5	Äidinkieli, oma äidinkieli vieraskielisillä opiskelijoilla	208
5.1.1.6	Äidinkieli, suomi toisena kielenä	210
5.1.1.7	Äidinkieli, ruotsi toisena kielenä	212
5.1.1.8	Äidinkieli, suomi viittomakielisille	213
5.1.1.9	Äidinkieli, romani	215

5.1.2	Toinen kotimainen kieli	216
5.1.2.1	Toinen kotimainen kieli, ruotsi	216
5.1.2.2	Toinen kotimainen kieli, suomi	218
5.1.3	Vieras kieli	220
5.1.3.1	Vieras kieli, A-kieli	220
5.1.3.2	Vieras kieli, B-kieli	222
5.1.4	Matematiikka	223
5.1.5	Fysiikka ja kemia	225
5.1.6	Yhteiskunta-, yritys- ja työelämätieto	227
5.1.7	Liikunta	229
5.1.8	Terveystieto	230
5.1.9	Taide ja kulttuuri	232
5.2	Valinnaiset tutkinnon osat	233
5.2.1	Ammattitaitoa täydentävien pakollisten tutkinnon osien valinnaiset lisäosat	233
5.2.2	Ympäristötieto	234
5.2.3	Tieto- ja viestintätekniikka	236
5.2.4	Etiikka	238
5.2.5	Kulttuurien tuntemus	240
5.2.6	Psykologia	241
5.2.7	Yritystoiminta	244
6	VAPAASTI VALITTAVAT TUTKINNON OSAT, 10 OV AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	247
7	OPISKELIJAN ARVIOINTI AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	248
7.1	Arvioinnin tehtävät ja tavoitteet	248
7.2	Arvioinnista tiedottaminen	248
7.3	Opiskelijan osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen	248
7.4	Oppimisen ja osaamisen arviointi	250
7.5	Arvosanasta päättäminen	253
7.6	Arviointiaineiston säilyttäminen	254
7.7	Arvioinnin uusiminen ja arvosanan korottaminen	254
7.8	Arvioinnin oikaiseminen	254
7.9	Todistukset	254
7.10	Arviointi erityisopetuksessa	258
7.11	Maahanmuuttaja- ja eri kieli- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden arviointi	259
8	MUUT MÄÄRÄYKSET AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	260
8.1	Opinto-ohjaus ja henkilökohtainen opiskelusuunnitelma	260
8.2	Työssäoppiminen ja työturvallisuus	262
8.3	Ammatillinen erityisopetus	263
8.4	Maahanmuuttajien ja eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetus	265
8.5	Oppisopimuskoulutus	268
8.6	Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö	268
8.7	Opiskelijahuolto	269
9	LIITEOSA	271
9.1	Ammattialan kuvaus ja arvoperusta	271
9.2	Tutkintokohtaiset terveydentilavaatimukset ammatillisessa peruskoulutuksessa	273
9.3	Ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja yleiset arviointikriteerit	274

JOHDANTO

Ammatillinen perustutkinto voidaan suorittaa ammatillisena peruskoulutuksena tai näyttötutkintona. Perustutkinnon perusteisiin sisältyy sekä opetussuunnitelman perusteet että näyttötutkinnon perusteet, ja siksi perusteiden käsitteistöä on yhteinäistetty. Perustutkinnon perusteet on määräys, jolla ohjataan sekä koulutuksen että näyttötutkintojen järjestäjiä, ja tutkinnon perusteet -asiakirjan sähköisessä muodossa on tarvittaessa erotettavissa ammatillista peruskoulutusta (opetussuunnitelmaperusteista koulutusta) ja näyttötutkintoperusteista koulutusta koskevat osat. Luku 1 ja luku 4 sekä luvusta 9 ammattialan kuvaus ja arvoperusta ovat yhteisiä. Luvut 2, 5, 6, 7 ja 8 koskevat vain ammatillisessa peruskoulutuksessa suoritettavia perustutkintoja ja luku 3 vain näyttötutkintona suoritettavia perustutkintoja.

Tutkinnon osa -käsite vastaa aiempaa opetussuunnitelmaperusteisen koulutuksen käsitettä opintokokonaisuus. Tutkinto muodostuu ammatillisista tutkinnon osista sekä ammatillisessa peruskoulutuksessa myös ammattitaitoa täydentävistä tutkinnon osista (yhteiset opinnot) ja vapaasti valittavista tutkinnon osista. Lisäksi tutkintoon tulee voida yksilöllisesti sisällyttää enemmän tutkinnon osia silloin, kun se on työelämän alakohtaisiin tai paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin vastaamisen ja tutkinnon suorittajan ammattitaidon syventämisen kannalta tarpeellista.

Ammatillisen perustutkinnon perusteissa on päätetty tutkinnon ja koulutusohjelmien tai osaamisalojen tavoitteet, tutkinnon muodostuminen, tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset tai tavoitteet, ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit sekä ammatillisten tutkinnon osien osalta myös ammattitaidon osoittamistavat. Lisäksi perusteet sisältävät muita ammatillista peruskoulutusta ja näyttötutkintoja koskevia määräyksiä.

Ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset ja ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteiset opinnot) tavoitteet on määritelty oppimistuloksina (tiedot, taidot, osaaminen/pätevyys). Tältä pohjalta arvioinnin kohteet on kuvattu työprosessin, työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin sekä työn perustana olevan tiedon ja elinikäisen oppimisen avaintaitojen hallintana.

Ammatillisen perustutkinnon perusteiden pohjalta koulutuksen järjestäjä hyväksyy ammatillista peruskoulutusta varten opetussuunnitelman. Järjestäessään näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti.

SOSIAALI- JA TERVEYSALAN PERUSTUTKINNON (LÄHIHOITAJA) TAVOITTEET JA TUTKINNON MUODOSTUMINEN

1.1 SOSIAALI- JA TERVEYSALAN PERUSTUTKINNON TAVOITTEET

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittanut lähihoitaja työskentelee ihmisten kanssa ja heitä varten. Lähihoitaja osaa kohdata eri elämäntilanteissa olevat asiakkaat ja potilaat yksilöinä ja edistää toiminnallaan heidän terveyttään ja hyvinvointiaan. Lähihoitaja työskentelee sosiaali- ja terveysalan hoito-, huolenpito-, kasvatus- ja kuntoutustehtävissä. Hän osaa avustaa ja ohjata asiakasta ja potilasta voimavaralähtöisesti, yksilöllisesti ja tasavertaisesti arjen tilanteissa. Hän osaa ohjata asiakasta ja potilasta toimintakyvyn ylläpitämisessä sekä terveellisissä elintavoissa, kuten ravitsemuksessa ja liikunnassa sekä elämäntilanteissa. Hän osaa ohjata ja tukea asiakkaita ja potilaita erilaisten hyvinvointipalvelujen hakemisessa ja käytössä sekä tarvittaessa erilaisten vertaistukea antavien yhteisöjen pariin.

Lähihoitaja osaa hyödyntää työssään tutkintoon kuuluvaa laaja-alaista sosiaali- ja terveysalan osaamista erilaisissa toimintaympäristöissä ja työskennellessään eri kulttuuritaustaisten asiakkaiden ja potilaiden ja heidän läheisten kanssa. Lähihoitajan laaja-alainen sosiaali- ja terveysalan osaaminen mahdollistaa tarvittaessa joustavan siirtymisen alan erilaisiin työtehtäviin. Lähihoitaja hyödyntää työssään valitsemansa koulutusohjelman tai osaamisalan tuottamaa erikoistuneempaa osaamista. Lähihoitaja osaa työskennellä suunnitelmallisesti ja joustavasti muuttuvissa tilanteissa sekä tehdä valintoja ja päätöksiä luovasti.

Lähihoitaja osaa toimia työssään sosiaali- ja terveysalan arvoperustan mukaisesti. Hän osaa tunnistaa, käsitellä ja ratkaista työssä esiintuvia eettisiä ongelmia ja noudattaa alansa ammattietiikkaa. Lähihoitaja osaa työskennellä vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti sekä toimia oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti. Lähihoitaja vastaa tekemästään työstä ensisijaisesti asiakkaalle ja potilaalle mutta myös yhteiskunnalle. Lähihoitaja osaa ylläpitää ammattitaitoaan seuraamalla alansa kehitystä, päivittämällä tietojaan sekä syventämällä ammatillista osaamistaan lisä- ja täydennyskoulutuksella tai hakeutumalla jatko-opintoihin. Lähihoitaja osaa huolehtia omasta työ- ja toimintakyvystään, työhyvinvoinnistaan ja ammattitaitonsa jatkuvasta kehittämisestä.

Lähihoitaja osaa toimia työssään kokonaisvaltaisesti, inhimillisesti ja suvaitsevaisesti. Lähihoitaja kunnioittaa asiakkaiden ja potilaiden vakaumusta, arvoja ja kokemuksia. Työssä korostuu asiakkaan terveyden edistäminen sekä hyvinvointia ja kokonaiskuntoutumista tukeva työote. Hän osaa ottaa työskentelyssään huomioon asiakas- ja potilasturvallisuuden, ennaltaehkäistä tapaturmien syntymistä sekä toimia turvallisesti ja ergonomisesti. Hän osaa tunnistaa väkivallan uhkan ja sen erilaiset ilmenemismuodot (mm. perhe- ja lähisuhdeväkivallan) ja osallistua väkivaltaa ja syrjäytymistä ehkäisevään työhön. Hän osaa toimia asiakaslähtöisesti vammaisten (ml. henkilöt, joilla on näön ja/tai kuulon heikkous) asiakkaiden tai potilaiden kanssa, edistää heidän toimintakykyään ja ohjata heitä apuvälineiden käytössä ja sosiaali- ja terveydenhuollon ja kuntoutuksen palvelujärjestelmässä. Lähihoitaja osallistuu terveyden edistämiseen ja ehkäisevään mielenterveys- ja päihdetyöhön sekä muiden kansansairauksien ehkäisyyn niin yksilöiden kuin yhteisöjenkin kohdalla.

Lähihoitaja osaa työskennellä moniammatillisissa ja -kulttuurisissa työryhmissä ja projekteissa. Hän osaa toimia rakentavasti yhteistyössä eri ammattiryhmien kesken ja kommunikoida asianmukaisesti erilaisissa tilanteissa. Hän osaa käyttää työssään ammatillisia, vuorovaikutus-, ihmissuhde- ja neuvottelutaitoja sekä kieli- taitoa. Hän osaa hyödyntää työssään asiakas- ja potilasryhmien ja työyhteisön jäsenten välistä vertaistukea. Lähihoitaja osaa ottaa työssään huomioon työ- ja elinympäristön esteettisyyden hyvinvoinnin edistäjänä.

Lähihoitaja hallitsee ammattinsa keskeisen tietoperustan, joka käsittelee ihmisen ja hänen psykososiaalisen ja fyysisen ympäristönsä sekä yhteiskunnan välisiä yhteyksiä. Hän osaa hyödyntää tietotekniikkaa ja alan teknologiaa. Hänellä on valmiudet yrittäjyyteen sekä työskentelyyn verkostoissa ja monikulttuurisessa toimintaympäristössä. Hän osaa ottaa työssään huomioon ympäristö- ja kustannusvaikutukset ja toimia taloudellisesti, laadukkaasti ja tuloksellisesti. Hän osaa noudattaa työssään ympäristöä säästäviä kestävä kehityksen toimintaperiaatteita. Hänellä on elinikäisen oppimisen valmiudet, ja hän osaa hakea ja soveltaa työssään uutta tietoa ja perustella tekemänsä ratkaisut.

Asiakaspalvelun ja tietohallinnan koulutusohjelman tai osaamisalan suorittanut lähihoitaja osaa työskennellä sosiaali- ja terveysalalla vastuullisesti moniammatillisessa työryhmässä. Hän osaa tukea potilasta ja asiakasta yksilöllisesti ja asiakaslähtöisesti terveyden ja toimintakyvyn edistämiseksi ja ylläpitämiseksi. Työ edellyttää lähihoitajalta hoidon tarpeen määrittelyä sekä itsenäistä päätöksentekokykyä. Hän osaa tehdä ajanvarauksia, kirjoittaa asiakirjoja ja huolehtia potilasasiakirjoihin liittyvistä tehtävistä. Hän osaa käyttää tieto- ja viestintäteknikkaa monipuolisesti sekä työskennellä vastaanottotyössä ja polikliinisessa hoitotyössä. Asiakaspalvelun ja tietohallinnan koulutusohjelman tai osaamisalan suorittanut lähihoitaja osaa valmistella ja tehdä hoitotoimenpiteitä ja tutkimuksia tai avustaa niissä. Hän osaa ohjata potilasta tai

asiakasta tutkimuksissa ja toimenpiteissä sekä toteuttaa jälkitarkkailua. Hän hyödyntää työssään asiakaspalveluun ja tietohallintaan liittyvää tietoperustaa. Tyypillisiä tämän koulutusohjelman tai osaamisalan suorittaneen lähihoitajan työpaikkoja ovat terveyskeskukset, sairaaloiden poliklinikat ja osastot, lääkäri- ja työterveysasemat sekä sosiaalihuollon työyksiköt.

Ensihoidon koulutusohjelman tai osaamisalan suorittanut lähihoitaja osaa toimia turvallisesti ensihoitopalvelussa erilaisissa ympäristöissä ja hoitaa ensihoidon potilasta ambulanssissa ja päivystysvastaanotoilla. Hän osaa työskennellä potilaan hoitoprosessissa poliklinikoilla ja perioperatiivisissa hoitoyksiköissä. Lähihoitaja osaa käyttää työssään ensihoitopalvelun, päivystyspotilaan hoitotyön ja perioperatiivisen hoitotyön edellyttämää tietoperustaa sekä tehdä moniammatillista viranomaisyhteistyötä. Hän osaa ottaa huomioon erilaisten sairauksien ja vammojen vaikutukset ihmisen elintoimintoihin ja käyttäytymiseen. Lähihoitaja osaa järjestää ensihoitopotilaalle ja hänen läheisilleen ja muille tapahtumassa mukana olleille psykososiaalista tukea. Hän osaa käyttää työssään hoitovälineitä ja terveydenhuollon laitteita sekä huolehtia niiden sekä ambulanssin päivittäisestä huollosta ja käyttökunnosta. Hän osaa kuljettaa ambulanssia. Hän osaa erilaisia immobilisaatiohoitoon kuuluvia potilaan repositio- ja tuentahoitoja ja yleisimpien ylä- ja alaraajavammojen kipsauksen sekä niihin liittyvän potilaan ohjauksen. Tyypillisiä tämän koulutusohjelman tai osaamisalan suorittaneen lähihoitajan työpaikkoja ovat sairaankuljetusyritykset tai pelastuslaitosten ensihoitopalveluyksiköt, sairaaloiden päivystyspoliklinikat tai terveyskeskusten päivystysvastaanotot sekä yliopistollisten sairaaloiden tai keskussairaaloiden leikkausosastot.

Kuntoutuksen koulutusohjelman tai osaamisalan suorittanut lähihoitaja osaa ohjata ja tukea voimavaralähtöisesti erilaisten ja eri-ikäisten kuntoutujien kuntoutumista sekä edistää kuntoutujan toimintakykyä, terveyttä ja hyvinvointia kuntouttavalla työotteella moniammatillisen työryhmän jäsenenä. Hän hyödyntää työskentelyssään kuntoutukseen liittyvää tietoperustaa. Lähihoitaja ohjaa kuntoutujaa päivittäisissä toiminnissa ja hyödyntää erilaisia kommunikaatiomenetelmiä vuorovaikutuksessa ja viestinnässä. Kuntoutuksen koulutusohjelman tai osaamisalan suorittanut lähihoitaja osaa ohjata kuntoutujalle terveyttä edistävää liikuntaa. Hän osaa soveltaa kuntoutusalan ammattihenkilöiden tekemiä toimintakyvyn mittauksia, tehdä toimintakyky- ja suorituskykytestejä lähihoitajan vastuualueella sekä ohjata kuntoutujaa tarpeellisten liikkumisvälineiden ja PT- apuvälineiden käytössä ja hankinnassa. Hän osaa hyödyntää kuntoutujan sosiaalista verkostoa ja käyttää verkostotyön menetelmiä sekä tukea kuntoutujaa osallistumaan kodin ulkopuoliseen toimintaan kuten esim. työ-, harrastus- ja vapaa-ajan toimintaan. Tyypillisiä tämän koulutusohjelman tai osaamisalan suorittaneen lähihoitajan työpaikkoja ovat kuntoutujan kotiympäristö, kotihoidon ja välimuotoisen asumisen ympäristöt, toiminta- ja työkeskukset,

työpajat, palvelukeskukset, kylpylät, terveyskeskusten vuodeosastot ja kuntoutumis- yksiköt sekä erilaiset kuntoutumiseen liittyvät kolmannen sektorin työpaikat.

Lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen koulutusohjelman tai osaamisalan suorittanut lähihoitaja osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida eri-ikäisten lasten ja nuorten hoitoa ja kasvatusta moniammatillisessa yhteistyössä erilaisissa työympäristöissä. Lähihoitaja osaa myös sairaiden ja erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten hoitoa ja kasvatusta. Hän osaa ohjata yksittäistä lasta ja nuorta sekä erilaisia ryhmiä sekä tukea lasten ja nuorten välistä vuorovaikutusta. Hän osaa toimia vastuullisesti, lapsilähtöisesti ja perhekeskeisesti. Lähihoitaja hyödyntää työssään lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen tietoperustaa. Lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen koulutusohjelman tai osaamisalan suorittanut lähihoitaja osaa ohjata perheitä yhteiskunnan tarjoamien palveluiden ja tukitoimien hyödyntämisessä. Hän osaa edistää lapsen ja nuoren terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta sekä tunnistaa näihin liittyviä uhkatekijöitä sekä ehkäistä niiden syntymistä. Tyypillisiä lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen koulutusohjelman suorittaneiden työympäristöjä ovat erilaiset varhaiskasvatuksen toimintaympäristöt esim. päiväkodit, koulut, lastensuojelun yksiköt, lasten ja nuorten sairaalat sekä perhetyö.

Mielenterveys- ja päihdetyön koulutusohjelman tai osaamisalan suorittanut lähihoitaja osaa edistää työssään mielenterveyttä ja päihdeettömyyttä, osallistua mielenterveys- ja päihde- ongelmien ehkäisyyn sekä vahvistaa mielenterveys- ja päihdeasiakkaan asemaa. Hän osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida eri-ikäisen mielenterveys- ja päihdeasiakkaan ja -potilaan hoito- ja kuntoutusprosessia. Lähihoitaja osaa arvioida mielenterveys- ja päihdeasiakkaan toimintakykyisyyttä, päivittäisistä toiminnoista selviytymistä sekä turvallisuuden ja avun tarvetta. Lähihoitaja hyödyntää mielenterveys- ja päihdetyön tietoperustaa sekä mielenterveys- ja päihdetyön hoito- ja kuntoutusmenetelmiä erilaisissa toimintaympäristöissä. Mielenterveys- ja päihdetyön koulutusohjelman tai osaamisalan suorittaneen lähihoitajan työ on ihmissuhdetyötä, jota tehdään yhdessä asiakkaan ja potilaan, hänen perheensä sekä moniammatillisen työryhmän ja muiden asiantuntijoiden kanssa. Työ vaatii oman persoonallisuuden käyttöä, jatkuvaa itsensä ja itsetuntemuksensa kehittämistä sekä kykyä huolehtia omasta työhyvinvoinnista. Tyypillisiä tämän koulutusohjelman tai osaamisalan suorittaneiden työpaikkoja ovat mielenterveys- ja päihdehuollon yksiköt joko julkisella tai yksityisellä sektorilla.

Sairaanhoidon ja huolenpidon koulutusohjelman tai osaamisalan suorittanut lähihoitaja osaa moniammatillisen työryhmän jäsenenä sekä itsenäisesti suunnitella, toteuttaa ja arvioida asiakkaan ja potilaan sairaanhoitoa, huolenpitoa ja kuntoutumista erilaisissa toimintaympäristöissä. Hän hyödyntää työssään sairaanhoidon ja huolenpidon monitieteistä tietoperustaa. Työssä korostuvat asiakkaan ja potilaan terveyden, toimintakyvyn, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä niitä uhkaavien

tekijöiden ehkäisy ja torjuminen. Sairaanhoidon ja huolenpidon koulutusohjelman tai osaamisalan suorittanut lähihoitaja osaa ohjata potilasta tai asiakasta ravitsemuksessa, terveissä elintavoissa ja toimintakykyä edistävässä liikunnassa sekä toteuttaa lääkehoitoa. Lähihoitaja osaa edistää asiakkaan tai potilaan vuorovaikutusta ympäristönsä kanssa, päivittäisistä toimista selviytymistä sekä ohjata ja antaa tukea erilaisten sosiaalisten ongelmien selvittämisessä. Sairaanhoidon ja huolenpito edellyttävät lähihoitajalta itsenäistä päätöksentekoa ja jatkuvaa ammattitaidon ylläpitämistä. Tyypillisiä tämän koulutusohjelman tai osaamisalan suorittaneen lähihoitajan työpaikkoja ovat terveyskeskukset, sairaalat, yksityinen terveydenhuolto, vanhainkodit, palvelukeskukset tai asiakkaan koti.

Suun terveydenhoidon koulutusohjelman tai osaamisalan suorittanut lähihoitaja osaa toimia suun terveydenhuollon palvelujärjestelmässä moniammatillisen hoitotiimin jäsenenä sekä ohjata asiakkaita ja potilaita palvelujen käytössä. Hän osaa huolehtia aseptisten toimintaperiaatteiden mukaan hoitoympäristön toimintavalmiudesta sekä välineiden huollosta. Suun terveydenhoidon koulutusohjelman tai osaamisalan suorittanut lähihoitaja osaa arvioida eri-ikäisten asiakkaiden tai potilaiden suun terveydentilaa ja ohjata asiakkaita tai potilaita suun terveyden edistämiseksi. Lähihoitaja osallistuu suun tutkimukseen, paikkaus- ja juurenhoidon, hampaanpoistoon ja iensairauksien hoitoon moniammatillisen hoitotiimin jäsenenä. Lisäksi hän osaa oman alansa lääkehoidon. Hän osaa käyttää alansa perustyövälineitä, työmenetelmiä ja materiaaleja, toimia ergonomisesti sekä tunnistaa työhönsä liittyvät terveyshaitat. Hän osallistuu myös oikomishoidon, suukirurgian, protetiikan ja purentafysiologian hoitotoimenpiteisiin hoitotiimin tukemana. Hän hyödyntää työssään suun terveydenhoidon tietoperustaa. Työympäristöjä ovat julkiset ja yksityiset suun terveydenhuollon yksiköt.

Vammaistyön koulutusohjelman tai osaamisalan suorittaneella lähihoitajalla on valmiudet suunnitella, toteuttaa ja arvioida asiakaslähtöisesti eri-ikäisten, eri tavalla vammaisten ja eri kulttuureista tulevien asiakkaiden hoitoa, kasvatusta ja kuntoutusta moniammatillisen työryhmän jäsenenä. Hän hyödyntää työssään vammaistyön tietoperustaa. Hän kunnioittaa vammaisen asiakkaan itsemääräämisoikeutta, osaa tukea hänen osallisuuttaan ja tunnistaa oman vallankäyttötapaansa. Lähihoitaja osaa kommunikoida erilaisten asiakkaiden kanssa ja käyttää tarvittaessa puhetta tukevia tai korvaavia kommunikaatiomenetelmiä. Hän osaa käyttää vammaistyön apuvälineitä ja ohjata asiakasta niiden turvallisessa käytössä. Hän osaa tukea ja ohjata vammaista asiakasta terveyden edistämiseksi sekä kohdata haastavasti käyttäytyviä asiakkaita. Vammaistyön koulutusohjelman tai osaamisalan suorittanut lähihoitaja osaa suunnitella yhdessä asiakkaan kanssa vammaiselle asiakkaalle viihtyisän ja turvallisen asuin- ja elinympäristön. Työ on ihmissuhdetyötä, jota tehdään yhteistyössä vammaisen itsensä, hänen läheistensä sekä moniammatillisen työryhmän kanssa. Työ

vaatii luovaa ongelmanratkaisutaitoa sekä jatkuvaa oman työn kehittämistä. Tyypillisiä tämän koulutusohjelman tai osaamisalan suorittaneen lähihoitajan työpaikkoja ovat erilaiset vammaistyön toimintaympäristöt.

Vanhustyön koulutusohjelman tai osaamisalan suorittanut lähihoitaja osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida vanhuksen tai muistisairaana ihmisen toimintakykyä ylläpitävää ja kuntoutumista edistävää hoitoa ja palvelua sekä sosiaalista vuorovaikutusta erilaisissa toimintaympäristöissä. Hän osaa ohjata ja tukea vanhusta tai muistisairasta ihmistä päivittäisissä toiminnoissa ja omaa elämää koskevassa päätöksenteossa sekä tukea hänen osallisuuttaan yhdessä läheisten ja yhteistyöverkoston kanssa. Toiminnassaan hän osaa ottaa huomioon asiakkaan elämänhistorian, voimavarat ja yksilöllisen elämäntilanteen. Hän osaa toiminnallaan edistää asiakkaan hyvää, mielekästä ja turvallista elämää. Vanhustyön koulutusohjelman tai osaamisalan suorittanut lähihoitaja osaa ohjata vanhuksia ja heidän läheisiään fyysisen ja psyykkisen terveyden edistämässä, terveiden elintapojen omaksumisessa, käyttää kuntouttavia ja toimintakykyä edistäviä työmenetelmiä ja ottaa huomioon työturvallisuuden. Hän osaa kehittää ammattitaitoaan ja vanhustyötä sekä hyödyntää oman alansa moniammatillista tietoperustaa. Tyypillisiä vanhustyön koulutusohjelman tai osaamisalan työpaikkoja julkisella, yksityisellä ja kolmannella sektorilla ovat kotihoito, päivätoiminta, palvelutalot ja -keskukset, dementiayksiköt, vanhainkodit ja sairaalat.

Lisäksi ammatillinen peruskoulutus tukee opiskelijoiden kehitystä hyväksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintojen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä tukee elinikäistä oppimista (L 630/98,5§).

1.2 SOSIAALI- JA TERVEYSALAN PERUSTUTKINNON MUODOSTUMINEN

SOSIAALI- JA TERVEYSALAN PERUSTUTKINTO, LÄHIHOITAJA, 120 OV

AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

4. Ammatilliset tutkinnon osat, 90 ov

Tutkinnon osiin sisältyy työssäoppimista vähintään 29 ov, yrittäjyyttä vähintään 5 ov ja opinnäyte vähintään 2 ov

4.1 Kaikille pakolliset tutkinnon osat

4.1.1 Kasvun tukeminen ja ohjaus, 15 ov

4.1.2 Hoito ja huolenpito, 20 ov

4.1.3 Kuntoutumisen tukeminen, 15 ov

Tutkintoon kuuluu pakollisena yksi koulutusohjelma.

4.2 Asiakaspalvelun ja tietohallinnan koulutusohjelma

4.2.1 Asiakaspalvelu ja tietohallinta, 30 ov

4.3 Ensihoidon koulutusohjelma

4.3.1 Ensihoitopalvelussa toimiminen, 20 ov
ja

4.3.2 Päivystyspolikliininen hoitotyö, 10 ov tai

4.3.3 Perioperatiivinen hoitotyö, 10 ov

4.4 Kuntoutuksen koulutusohjelma

4.4.1 Kuntoutus, 30 ov

4.5 Lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen koulutusohjelma

4.5.1 Lasten ja nuorten hoito ja kasvatusta, 30 ov

4.6 Mielenterveys- ja päihdetyön koulutusohjelma

4.6.1 Mielenterveys- ja päihdetyö, 30 ov

4.7 Sairaanhoidon ja huolenpidon koulutusohjelma

4.7.1 Sairaanhoidon ja huolenpito, 30 ov

4.8 Suun terveydenhoidon koulutusohjelma

4.8.1 Suun terveydenhoito, 30 ov

4.9 Vammaistyön koulutusohjelma

4.9.1 Vammaistyö, 30 ov

4.10 Vanhustyön koulutusohjelma

4.10.1 Vanhustyö, 30 ov

4.11 Kaikille valinnaiset tutkinnon osat

Opiskelijan on valittava 10 ov kohdista 4.11.1–4.12.5.

4.11.1 Tutkinnon osa sosiaali- ja terveysalan perustutkinnosta, 10 ov

4.11.2 Tutkinnon osat ammatillisista perustutkinnoista, 5–10 ov

4.11.3 Tutkinnon osa ammattitutkinnoista

4.11.4 Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnoista

4.11.5 Tutkinnon osa ammattikorkeakouluopinnoista

4.11.6 Paikallisesti tarjottavat sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon osat, 5–10 ov

4.12 Muut valinnaiset tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa, 0–10 ov

4.12.1 Yrittäjyys, 10 ov

4.12.2 Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 2 ov

4.12.3 Ammattitaitoa syventävät ja laajentavat tutkinnon osat, 5–10 ov

4.12.4 Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot), 0–10 ov

4.12.5 Lukio-opinnot, 0–10 ov

NÄYTTÖTUTKINNOSSA

4. Ammatilliset tutkinnon osat

4.1 Kaikille pakolliset tutkinnon osat

4.1.1 Kasvun tukeminen ja ohjaus

4.1.2 Hoito ja huolenpito

4.1.3 Kuntoutumisen tukeminen

Tutkintoon kuuluu pakollisena yksi osaamisala.

4.2 Asiakaspalvelun ja tietohallinnan osaamisala

4.2.1 Asiakaspalvelu ja tietohallinta

4.3 Ensihoidon osaamisala

4.3.1 Ensihoitopalvelussa toimiminen

ja

4.3.2 Päivystyspolikliininen hoitotyö tai

4.3.3 Perioperatiivinen hoitotyö

4.4 Kuntoutuksen osaamisala

4.4.1 Kuntoutus

4.5 Lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen osaamisala

4.5.1 Lasten ja nuorten hoito ja kasvatus

4.6 Mielenterveys- ja päihdetyön osaamisala

4.6.1 Mielenterveys- ja päihdetyö

4.7 Sairaanhoidon ja huolenpidon osaamisala

4.7.1 Sairaanhoidon ja huolenpito

4.8 Suun terveydenhoidon osaamisala

4.8.1 Suun terveydenhoito

4.9 Vammaistyön osaamisala

4.9.1 Vammaistyö

4.10 Vanhustyön osaamisala

4.10.1 Vanhustyö

4.11 Kaikille valinnaiset tutkinnon osat

Tutkinnon suorittajan on valittava yksi tutkinnon osa kohdista 4.11.1–4.11.4.

4.11.1 Tutkinnon osa sosiaali- ja terveysalan perustutkinnosta

4.11.2 Tutkinnon osat ammatillisista perustutkinnoista

4.11.3 Tutkinnon osa ammattitutkinnoista

4.11.4 Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnoista

AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA			
4.13	Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät tutkinnon osat (perustutkintoa laajentavat tutkinnot osat)		
4.13.1	Yritystoiminta, 10 ov		
4.13.2	Tutkinnon osat ammatillisista tutkinnoista (ammattilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot, erikoisammattitutkinnot)		
4.13.3	Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa		
4.13.4	Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon toinen koulutusohjelma, 30 ov		
4.13.5	Kipsaaminen ja erilaisten tuentatekniikoiden käyttö immobilisaatiohoidoissa, 10 ov		
5. Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa (yhteiset opinnot), 20 ov			
5.1	Pakolliset tutkinnon osat	Pakolliset	Valinnaiset
5.1.1	Äidinkieli	4 ov	0–4
5.1.2	Toinen kotimainen kieli	1 ov	0–4
	5.1.2.1 Toinen kotimainen kieli, ruotsi	1 ov	
	5.1.2.2 Toinen kotimainen kieli, suomi	2 ov	
5.1.3	Vieras kieli	2 ov	0–4
5.1.4	Matematiikka	3 ov	0–4
5.1.5	Fysiikka ja kemia	2 ov	0–4
5.1.6	Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tieto	1 ov	0–4
5.1.7	Liikunta	1 ov	0–4
5.1.8	Terveystieto	1 ov	0–4
5.1.9	Taide ja kulttuuri	1 ov	0–4
5.2	Valinnaiset tutkinnon osat		
5.2.1	Ammattitaitoa täydentävien pakollisten tutkinnon osien valinnaiset lisäosat, ks. edellä kohdat 5.1.1–5.1.9		
5.2.2	Ympäristötieto		0–4
5.2.3	Tieto- ja viestintätekniikka		0–4
5.2.4	Etiikka		0–4
5.2.5	Kulttuurien tuntemus		0–4
5.2.6	Psykologia		0–4
5.2.7	Yritystoiminta		0–4
		16 ov	4 ov
<p>Opetuskieleltään ruotsinkielisessä koulutuksessa toisen kotimaisen kielen opintojen laajuus on 2 ov, jolloin pakollisten ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien laajuus on 17 ov ja valinnaisten 3 ov.</p> <p>Liikunnan pakollisten opintojen laajuus on 1 ov ja terveystiedon pakollisten opintojen laajuus on 1 ov. Koulutuksen järjestäjä voi päättää liikunnan ja terveystiedon pakollisten opintojen jakamisesta poikkeavalla tavalla kuitenkin siten, että niiden yhteislaajuus on kaksi opintoviikkoa.</p>			
6. Vapaasti valittavat tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa, 10 ov			
Tutkinnon osiin sisältyy opinto-ohjausta vähintään 1,5 ov			

NÄYTTÖTUTKINNOSSA

- 4.13 Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät tutkinnon osat (perustutkintoa laajentavat tutkinnon osat)
 - 4.13.1 Yritystoiminta
 - 4.13.2 Tutkinnon osat ammatillisista tutkinnoista
(ammattilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot, erikoisammattitutkinnot)
 - 4.13.4 Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon toinen osaamisala
 - 4.13.5 Kipsaaminen ja erilaisten tuentatekniikoiden käyttö immobilisaatiohoidoissa

Ammatillisen perustutkinnon muodostumisperiaatteet

Ammatilliset perustutkinnot muodostuvat ammatillisista tutkinnon osista, jotka voivat olla pakollisia tai valinnaisia. Lisäksi peruskoulutuksena suoritettaviin tutkintoihin sisältyy pakollisia ja valinnaisia ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteiset opinnot) sekä vapaasti valittavia tutkinnon osia. Lisäksi tutkintoon tulee voida yksilöllisesti sisällyttää enemmän tutkinnon osia, jotka laajentavat suoritettua tutkintoa, silloin kun se on työelämän alakohtaisiin tai paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin vastaamisen ja tutkinnon suorittajan ammattitaidon syventämisen kannalta tarpeellista. Tutkintokohtaiset valinnaisuussäännöt on esitetty edellä sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon muodostuminen -taulukossa.

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja voi valita ammatilliseen perustutkintoon tutkinnon osia myös muista ammatillisista tutkinnoista.

Opiskelija voi valita jatko-opintokelpoisuuden vahvistamiseksi lukio-opintoja, jopa suorittaa ylioppilastutkinnon. Nämä opinnot voivat korvata ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja), muita valinnaisia tutkinnon osia ja vapaasti valittavia tutkinnon osia.

Valintojen tekemisen ja osaamisen tunnustamisen helpottamiseksi lukiossa suoritettujen tai suoritettavien opintojen korvaavuudet on määritelty luvussa 5 Ammatittaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot). Korvaavuuksien määrittely edistää myös koulutuksen järjestäjien yhteistyötä ja yhteisen opetustarjonnan hyödyntämistä.

Koko tutkinnon suorittaminen on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisesti järjestetyssä tutkintoon johtavassa koulutuksessa ensisijainen tavoite. Lisäksi opiskelija voi suorittaa perustutkinnon myös suunnatun ammattipätevyyden tuottava tutkinnon osa tai osia kerrallaan, silloin kun se on yksilön opiskeluvalmiuksien, elämäntilanteen tai työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaista. Opiskelijoilla tulee tällöin olla joustavia mahdollisuuksia suorittaa koko tutkinto myöhemmin. Tällaisissa tilanteissa koulutuksen järjestäjät laativat opiskelijalle tai

tutkinnon suorittajalle, mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä työpaikan kanssa, suunnitelman koko tutkinnon suorittamisesta.

1.3 ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Elinikäisen oppimisen avaintaidoilla tarkoitetaan osaamista, jota tarvitaan jatkuvassa oppimisessa, tulevaisuuden ja uusien tilanteiden haltuunotossa sekä työelämän muuttuvissa olosuhteissa selviytymisessä. Ne ovat tärkeä osa ammattitaitoa ja kuvastavat yksilön älyllistä notkeutta ja erilaisista tilanteista selviytymistä. Ne lisäävät kaikilla aloilla tarvittavaa ammattisivistystä ja kansalaisvalmiuksia, ja niiden avulla opiskelijat tai tutkinnon suorittajat pystyvät seuraamaan yhteiskunnassa ja työelämässä tapahtuvia muutoksia ja toimimaan muuttuvissa oloissa. Niillä on myös suuri merkitys yksilön elämän laatuun ja persoonallisuuden kehittymiseen.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot sisältävät edellisen ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteiden yhteisten painotusten ja kaikille aloille yhteisen ydinosaamisen lisäksi perusopetuksen ja lukion aihekokonaisuuksia sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston suosituksia 2005/0221 (COD) elinikäisen oppimisen avaintaidoiksi.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot sisältyvät ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) tavoitteisiin ja ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin ja niiden arviointikriteereihin. Erikseen arvioitava elinikäisen oppimisen avaintaidon arvioinnin kohde sisältää seuraavat elinikäisen oppimisen avaintaidot: oppiminen ja ongelmanratkaisu, vuorovaikutus ja yhteistyö, ammattietiikka sekä terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Elinikäisen oppimisen avaintaitoja ovat

1. oppiminen ja ongelmanratkaisu
2. vuorovaikutus ja yhteistyö
3. ammattietiikka
4. terveys, turvallisuus ja toimintakyky
5. aloittekyky ja yrittäjäyys
6. kestävä kehitys
7. estetiikka
8. viestintä ja mediaosaaminen
9. matematiikka ja luonnontieteet
10. teknologia ja tietotekniikka
11. aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Elinikäisen oppimisen avaintaitojen kuvaus

Oppiminen ja ongelmanratkaisu

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja suunnittelee toimintaansa sekä kehittää itseään ja työtään. Hän arvioi omaa osaamistaan. Hän ratkaisee työssään ongelmia sekä tekee valintoja ja päätöksiä. Hän toimii työssään joustavasti, innovatiivisesti ja uutta luovasti. Hän hankkii tietoa, jäsentää, arvioi ja soveltaa sitä.

Vuorovaikutus ja yhteistyö

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii tilanteen vaatimalla tavalla erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä ilmaisee erilaisia näkökantoja selkeästi, rakentavasti ja luottamusta herättäen. Hän toimii yhteistyökykyisesti erilaisten ihmisten kanssa ja työryhmän jäsenenä sekä kohtelee erilaisia ihmisiä tasavertaisesti. Hän noudattaa yleisesti hyväksytyjä käyttäytymissääntöjä ja toimintatapoja. Hän hyödyntää saamaansa palautetta toiminnassaan.

Ammattietiikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii työssään ammatin arvoperustan mukaisesti. Hän sitoutuu työhönsä ja toimii vastuullisesti noudattaen tehtyjä sopimuksia ja ammattiinsa kuuluvaa etiikkaa.

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii turvallisesti ja vastuullisesti työ- ja vapaa-aikana sekä liikenteessä ja ylläpitää terveellisiä elintapoja sekä toiminta- ja työkykyään. Hän työskentelee ergonomisesti ja hyödyntää alallaan tarvittavan terveystieteiden sekä ehkäisee työhön ja työympäristöön liittyviä vaaroja ja terveyshaittoja.

Aloitekyky ja yrittäjyys

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja edistää toiminnallaan tavoitteiden saavuttamista. Hän toimii aloitteellisesti ja asiakaslähtöisesti työntekijänä ja/tai yrittäjänä. Hän suunnittelee toimintaansa ja työskentelee tavoitteiden saavuttamiseksi. Hän toimii taloudellisesti ja tuloksellisesti ja johtaa itseään. Hän mitoittaa oman työnsä tavoitteiden mukaan.

Kestävä kehitys

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii ammattinsa kestävä kehityksen ekologisen, taloudellisten, sosiaalisten sekä kulttuuristen periaatteiden mukaisesti. Hän noudattaa alan työtehtävissä keskeisiä kestävä kehityksen säädöksiä, määräyksiä ja sopimuksia.

Estetiikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja ottaa toiminnassaan huomioon oman alansa esteettiset tekijät. Hän edistää tai ylläpitää työympäristönsä viihtyisyyttä ja muuta esteettisyyttä.

Viestintä ja mediaosaaminen

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja viestii monimuotoisesti ja vuorovaikutteisesti tilanteeseen sopivalla tavalla hyödyntäen kielitaitoaan. Opiskelija tai tutkinnon suorittaja havainnoi, tulkitsee sekä arvioi kriittisesti erilaisia mediatuotteita. Hän käyttää mediaa ja viestintäteknologiaa sekä tuottaa media-aineistoja.

Matematiikka ja luonnontieteet

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja käyttää peruslaskutoimituksia työssä vaadittavien ja arkipäivän laskutehtävien ratkaisemisessa. Hän käyttää esim. kaavoja, kuvaajia, kuvioita ja tilastoja ammattitehtävien ja -ongelmien ratkaisemisessa. Opiskelija tai tutkinnon suorittaja soveltaa fysiikan ja kemian lainalaisuuksiin perustuvia menetelmiä ja toimintatapoja työssään.

Teknologia ja tietotekniikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja hyödyntää ammatissa käytettäviä teknologioita monipuolisesti. Hän ottaa työssään huomioon tekniikan hyödyt, rajoitukset ja riskit. Hän käyttää tietotekniikkaa monipuolisesti ammatissaan ja kansalaisena.

Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osallistuu rakentavalla tavalla yhteisön toimintaan ja päätöksentekoon. Hän toimii oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti sekä työssä että arkielämässä. Hän noudattaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakeja. Hän toimii asiallisesti ja työelämän vaatimusten mukaisesti eri kulttuuritaustan omaavien ihmisten kanssa kotimaassa ja kansainvälisissä toiminnoissa.

1.4 JATKO-OPINTOKELPOISUUS

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 4 §:n mukaan ammatilliset perustutkinnot antavat jatko-opintokelpoisuuden yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin.

PERUSTUTKINNON PERUSTEIDEN TOIMEENPANO AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

2.1 OPETUSSUUNNITELMAN LAADINTA JA SISÄLTÖ

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (L 630/1998, 14 §) mukaan koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä koulutusta varten opetussuunnitelma, jonka tulee perustua tässä asiakirjassa oleviin perustutkinnon perusteisiin. Sen tulee sisältää toimenpiteet koulutukselle asetettujen tehtävien ja tavoitteiden saavuttamiseksi (L 630/1998, 5 §). Opetussuunnitelma tulee hyväksyä erikseen suomen-, ruotsin- ja saamenkieliseen koulutukseen sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaan koulutukseen. Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma on julkinen asiakirja. Opetussuunnitelma säätelee ja ohjaa koulutuksen järjestäjän toteuttamaa koulutusta ja opetukseen läheisesti liittyvää muuta toimintaa. Opiskelijan oikeusturvan takaamiseksi opetussuunnitelman tulee antaa opiskelijalle riittävät tiedot tutkintoon sisältyvistä tutkinnon osista ja opinnoista, arvioinnista ja opintojen suorittamiseen liittyvistä järjestelyistä. Opetussuunnitelma on laadittava siten, että se mahdollistaa opiskelijoille yksilölliset ammatillisten opintojen valinnat sekä lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suorittamisen. Opetussuunnitelma toimii myös sisäisen ja ulkoisen arvioinnin pohjana ja antaa mahdollisuuden arvioida koulutuksen järjestäjän toteuttaman koulutuksen vaikuttavuutta.

Koulutuksen järjestäjä varaa koulutukseen tarvittavat voimavarat. Koulutuksen järjestäjä huolehtii opetussuunnitelmassa siitä, että opiskelija voi saavuttaa tutkinnolle asetetut tavoitteet, saa riittävästi opetusta ja tarvitsemaansa ohjausta koulutuksen järjestämistavasta riippumatta oppilaitoksen kaikkina työpäivinä, myös työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen aikana.

Opetussuunnitelma sisältää kaikkia koulutusaloja ja tutkintoja varten yhteisen osan ja tutkintokohtaisesti eriytyvät osat.

2.1.1 Opetussuunnitelman yhteinen osa

Opetussuunnitelman yhteisessä osassa määritellään kaikille perustutkinnoille yhteiset periaatteet ja menettelytavat sekä koulutuksen järjestäjän keskeiset arvot.

Opetussuunnitelman yhteinen osa sisältää ainakin

- ♦ koulutuksen järjestämisen ammatillisena peruskoulutuksena, työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävänä koulutuksena ja oppisopimus-koulutuksena (L 630/1998, 3 §, 15 §, 17 §)
- ♦ koulutuksen järjestämisen lähi-, etä-, monimuoto-opetuksena (L 630/1998, 15 §) ja verkko-opetuksena
- ♦ suunnitelmat ja toimintatavat tutkinnon osan tai osien suorittamiseksi sekä opiskelijoiden mahdollisuudet täydentää opintojaan ja suorittaa koko tutkinto
- ♦ opintojen tarjonnan yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien ja työelämän kanssa (L 630/1998, 14 §, 10 §)
- ♦ toimenpiteet opetukseen liittyvästä yhteisöllisyyttä vahvistavasta toiminnasta, joka tarjoaa mahdollisuuden arvopohdintaan ja kulttuuriperintöön perehtymiseen (A 811/1998, 9 §)
- ♦ yhteiset toimintatavat opiskelijan arvioinnin (L 601/2005, 25a §) toteuttamisesta luvun 7 mukaisesti
- ♦ luvun 8 mukaisten muiden määräysten toteuttamisen
- ♦ henkilöstön kehittämissuunnitelman.

Koulutuksen järjestäjän tulee tehdä opetussuunnitelmaan suunnitelmat koulutuksellista tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja kestäväää kehitystä edistävästä toimenpiteistä. Koulutuksen järjestäjän tulee ottaa koulutuksen järjestämisessä huomioon myös muiden säädösten koulutusta koskevat velvoitteet.

2.1.2 Opetussuunnitelman tutkintokohtainen osa

Opetussuunnitelman tutkintokohtaisessa osassa määrätään ammatillisten tutkinnon osien ja ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) järjestäminen yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien ja työelämän kanssa. Lisäksi määrätään opetuksen ajoitus, oppimisympäristöt ja opetusmenetelmät, joiden avulla opiskelija voi saavuttaa tutkinnon ammattitaitovaatimukset ja tavoitteet.

Tutkintokohtaisessa osassa määrätään myös koulutuksen järjestäjän tarjoamat opinnot muista tutkinnoista sekä opiskelijan mahdollisuudet suorittaa useampia kuin yksi tutkinto. Siinä päätetään ammatillisten ja ammattitaitoa täydentävien tut-

kinnon osien (yhteisten opintojen) arviointisuunnitelma, joka sisältää ammattiosaamisen näytöt ja muun osaamisen arvioinnin.

Opetussuunnitelman tutkintokohtainen osa sisältää ainakin

- ♦ tutkinnon muodostumisen pakollisista ja valinnaisista ammatillisista tutkinnon osista ja ammattitaitoa täydentävistä tutkinnon osista
- ♦ opintojen etenemisen, ajoituksen ja järjestämisen
- ♦ vapaasti valittavien tutkinnon osien tarjonnan
- ♦ suunnitelman ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävien tutkinnon osien (perustutkintoa laajentavien tutkinnon osien) järjestämisestä
- ♦ suunnitelman tutkinnon osien arvioinnista ja osaamisen arviointimenetelmistä
- ♦ suunnitelman ammatillisten tutkinnon osien arvioinnista siten, että se sisältää toimielimen hyväksymän suunnitelman ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista
- ♦ paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat, niiden ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit sekä ammattitaitoa täydentävien pakollisten tutkinnon osien valinnaisten lisäosien tavoitteet, arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit.

2.1.3 Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma

Laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 14 §) on säädetty opiskelijan mahdollisuudesta yksilöllisiin opintojen valintoihin ja asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/1998, 3 §, 4 §, 12a §) opinnoista tiedottamisesta ja opinto-ohjauksesta ja osaamisen tunnustamisesta. Jotta opiskelijan yksilöllinen valinnaisuus toteutuu, koulutuksen järjestäjän tulee laatia opiskelijan yksilöllisten lähtökohtien pohjalta henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (HOPS), jota päivitetään koko koulutuksen ajan.

PERUSTUTKINNON SUORITTAMINEN NÄYTTÖTUTKINTONA

3.1 YLEISTÄ NÄYTTÖTUTKINTOJÄRJESTELMÄSTÄ

Näyttötutkintojärjestelmä tarjoaa aikuisväestölle joustavan tavan osoittaa, uudistaa ja ylläpitää ammatillista osaamistaan tai työtehtävien vaihtuessa valmistua myös uuteen ammattiin. Näyttötutkinnossa henkilön ammatillinen osaaminen voidaan kansallisesti ja laadullisesti tunnustaa riippumatta siitä, onko osaaminen kertynyt työkokemuksen, opintojen tai muun toiminnan kautta. Näyttötutkintojärjestelmässä työnantajataho, työntekijätaho ja opetusala tekevät tiivistä yhteistyötä tutkintorakennetta kehitettäessä, tutkintojen perusteita laadittaessa, tutkintotilaisuuksia suunniteltaessa ja järjestettäessä sekä tutkintosuorituksia arvioitaessa.

Näyttötutkintoina voidaan suorittaa ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja. Näyttötutkinnon perusteissa on määritelty ammattitaito työelämässä tarvittavina osaamisvaatimuksina. Tutkinnot rakentuvat osista, jotka vastaavat itsenäisiä työkokonaisuuksia.

3.2 NÄYTTÖTUTKINTOJEN JÄRJESTÄMINEN

Opetushallituksen asettamat työnantajien, työntekijöiden, opettajien ja tarvittaessa itsenäisten ammatinharjoittajien edustajista koostuvat tutkintotoimikunnat vastaavat näyttötutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta sekä antavat tutkintotodistukset. Tutkintotoimikunnat tekevät sopimuksen näyttötutkintojen järjestämisestä koulutuksen järjestäjien ja tarvittaessa muiden yhteisöjen ja säätöiden kanssa. Näyttötutkintoja ei saa järjestää ilman voimassa olevaa, tutkintotoimikunnan kanssa solmittua järjestämissopimusta.

3.3 NÄYTTÖTUTKINNON SUORITTAMINEN

Näyttötutkinto suoritetaan osoittamalla hyväksytysti tutkinnon perusteissa vaadittu osaaminen tutkintotilaisuuksissa käytännön työssä ja toiminnassa. Jokainen tutkin-

non osa on arvioitava erikseen. Arvioinnin tekevät työnantajien, työntekijöiden ja opetusalan edustajat yhdessä. Aloilla, joilla itsenäinen ammatinharjoittaminen on tyypillistä, myös tämä taho otetaan huomioon arvioijien valinnassa. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta. Tutkintotodistus voidaan antaa, kun kaikki tutkinnon suorittamiseksi määrättyt tutkinnon osat on suoritettu hyväksytysti.

3.4 NÄYTTÖTUTKINNON PERUSTEET

Tutkinnon perusteissa määritellään tutkintoon kuuluvat osat ja mahdollisesti niistä muodostuvat osaamisalat, tutkinnon muodostuminen, kussakin tutkinnon osassa vaadittava ammattitaito, arvioinnin perusteet (arvioinnin kohteet ja kriteerit) ja ammattitaidon osoittamistavat.

Tutkinnon osa muodostaa ammatin osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Tutkinnon osissa määritellyissä ammattitaitovaatimuksissa keskitytään ammatin ydintoimintoihin, toimintaprosessien hallintaan ja kyseessä olevan alan ammattikäytäntöihin. Niihin sisältyvät myös työelämässä yleisesti tarvittavat taidot, esimerkiksi sosiaaliset valmiudet.

Arvioinnin kohteet ja kriteerit on johdettu ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteilla ilmaistaan ne osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota. Kohteiden määrittäminen helpottaa myös ammattitaidon arviointia asianomaisesta työtoiminnasta. Arvioinnin tulee kattaa kaikki tutkinnon perusteissa määritellyt arvioinnin kohteet. Arvioinnin kriteerit määrittelevät hyväksyttävän suorituksen laadullisen ja määrällisen tason.

Ammattitaidon osoittamistavat sisältävät tutkinnon suorittamiseen liittyviä tarkentavia ohjeita. Ammattitaito osoitetaan pääsääntöisesti todellisissa työtehtävissä ja toimissa. Ammattitaidon osoittamistavat voivat sisältää mm. ohjeita siitä, kuinka tutkintosuoritusta voidaan tarvittaessa täydentää, jotta kaikki ammattitaitovaatimukset tulevat kattavasti osoitetuiksi.

3.5 HENKILÖKOHTAISTAMINEN NÄYTTÖTUTKINNOSSA

Koulutuksen järjestäjä huolehtii näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeutumisen, tutkinnon suorittamisen sekä tarvittavan ammattitaidon hankkimisen henkilökohtaistamisesta. Opetushallitus on antanut henkilökohtaistamista koskevan erillisen määräyksen.

3.6 AMMATTIT AidON ARVIOINTI NÄYTTÖTUTKINNOSSA

Ammattitaidon arvioinnissa tulee perusteellisesti ja huolellisesti tarkastella sitä, miten tutkinnon suorittaja on osoittanut osaavansa sen, mitä tutkinnon perusteissa ko. tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksissa edellytetään. Arvioinnissa käytetään tutkinnon perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä. Vain yhden menetelmän käytöllä ei välttämättä saada luotettavaa tulosta. Arvioinnissa otetaan huomioon ala- ja tutkintokohtaiset erityispiirteet tutkinnon perusteiden mukaisesti.

Mikäli tutkinnon suorittajalla on luotettavia selvityksiä aikaisemmin osoitetusta osaamisesta, arvioijat arvioivat niiden vastaavuuden näyttötutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukseen. Arvioijat ehdottavat dokumentin tutkintotoimikunnalle tunnustettavaksi osaksi näyttötutkinnon suoritusta. Mikäli tutkinnon suorittaja on jo aikaisemmin ammatillisessa peruskoulutuksessa tai näyttötutkintona osoittanut ammattitaitonsa jossakin tämän tutkinnon osassa, aiemmin suoritettu tutkinto tai tutkinnon osa on esitettävä tunnustettavaksi osaksi näyttötutkintona suoritettavaa tutkintoa. Aikaisemmin hankitulle ja osoitetulle osaamiselle ei voida asettaa mitään yleistä aikarajaa, mutta osaamisen ajantasaisuus voidaan tarkistaa. Lopullisen päätöksen aiemmin osoitetun ja luotettavasti selvitetyn osaamisen tunnustamisesta tekee tutkintotoimikunta. Tarvittaessa tutkinnon suorittajan on osoitettava osaamisensa vastaavuus suoritettavan tutkinnon ammattitaitovaatimukseen.

Ammattitaidon arviointi on prosessi, jossa arviointiaineiston keräämisellä ja arvioinnin dokumentoinnilla on keskeinen merkitys. Työelämän sekä opettajien edustajat tekevät kolmikantaisesti huolellisen ja monipuolisen arvioinnin. Jokaisen tutkinnon suorittajan tulee saada tietää arvioinnin perusteet. Tutkinnon suorittajalle on annettava mahdollisuus suoritustensa itsearviointiin. Näyttötutkinnon järjestäjä laatii arvioinnin kohteena olevan tutkinnon osan suorittamisesta arviointipöytäkirjan, jonka arvioijat allekirjoittavat. Tutkinnon suorittajalle annetaan palautetta osana hyvää arviointiprosessia. Tutkintotoimikunta tekee lopullisen päätöksen arvioinnista.

Arvioijat

Tutkinnon suorittajan ammattitaitoa arvioivilla henkilöillä tulee olla hyvä ammattitaito ko. näyttötutkinnon alalta. Tutkintotoimikunta ja näyttötutkinnon järjestäjä sopivat arvioijista näyttötutkintojen järjestämissopimuksessa.

Arvioinnin oikaisu

Tutkinnon suorittaja voi lainsäädännön mukaisen määräajan puitteissa pyytää arvioinnin oikaisua tutkintotoimikunnalta, jonka toimialaan ja -alueeseen kyseessä oleva tutkinto kuuluu. Kirjallinen oikaisupyyntö osoitetaan tutkintotoimikunnalle. Tutkintotoimikunta voi arvioijia kuultuaan velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin. Arviointia koskevasta oikaisuvaatimuksesta annettuun tutkintotoimikunnan päätökseen ei voi hakea muutosta valittamalla.

3.7 TODISTUKSET

Tutkintotodistuksen ja todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta antaa tutkintotoimikunta. Todistuksen valmistavaan koulutukseen osallistumisesta antaa koulutuksen järjestäjä. Opetushallitus on antanut määräyksen todistuksiin merkittävistä tiedoista.

Näyttötutkinnon osan tai osien suorittamisesta annetaan todistus silloin, kun näyttötutkintoon osallistuva sitä pyytää. Tutkintotodistuksen ja myös todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta allekirjoittavat tutkintotoimikunnan edustaja ja näyttötutkinnon järjestäjän edustaja.

Opetushallituksen hyväksymään ammattikirjaan tehty merkintä näyttötutkinnon suorittamisesta on tutkintotodistukseen rinnastettava todistus näyttötutkinnon suorittamisesta. Näyttötutkinnon järjestäjä hankkii ja allekirjoittaa ammattikirjan. Ammattikirja on näyttötutkinnon suorittajalle maksullinen.

3.8 NÄYTTÖTUTKINTOON VALMISTAVA KOULUTUS

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehtoja. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin valmistavan koulutuksen yhteydessä. Koulutuksen järjestäjä päättää näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutus ja tutkintotilaisuudet on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus osallistua tutkintotilaisuuksiin ja suorittaa näyttötutkinto.

Sosiaali- ja terveysalan rekisteröitävissä ammateissa edellytetään tutkinnon suorittajan osallistuvan tutkintoon valmistavaan koulutukseen tai oppisopimuskoulutukseen ja työssäoppimiseen henkilökohtaistamisen ja henkilökohtaistamista koskevan asiakirjan mukaan.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa tulee koulutuksen järjestäjän ottaa huomioon tutkintoon valmistavan koulutuksen järjestämisessä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) tarkoitus edistää asiakaslähtöisyyttä, asiakassuhteen luottamuksellisuutta sekä asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa sekä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) tarkoitus edistää potilasturvallisuutta sekä terveydenhuollon palveluiden laatua varmistamalla, että lähihoitajalla on ammattitoiminnan edellyttämä koulutus, muu riittävä ammatillinen pätevyys ja ammattitoiminnan edellyttämät muut valmiudet.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon (120 ov) valmistavan koulutuksen laajuus määräytyy henkilön aikaisempien opintojen, työkokemuksen ja osaamisen perusteella niin, että tutkinnon perusteissa määritetyt ammattitaitovaatimukset on mahdollista saavuttaa. Jos tutkinnon suorittaja ei ole aiemmin suorittanut sosiaali- ja/ tai terveysalan tutkintoa, valmistavan koulutuksen tulee sisältää pakollisia tutkinnon osia siten, että ne kattavat vähintään 80 opintoviikkoa perustutkinnon ammatillisista tutkinnon osista.

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavaan perustutkintoon sisältyvät ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot) eivät ole pakollisia koulutuksessa, joka valmistaa näyttötutkintona suoritettavaan perustutkintoon. Niiden tavoitteet tulee ottaa kuitenkin soveltuvin osin huomioon valmistavan koulutuksen opetussuunnitelmassa ja opetuksen järjestämisessä.

4

SOŠIAALI- JA TERVEYSALAN PERUSTUTKINNON (LÄHIHOITAJA) AMMATILLISET TUTKINNON OSAT, AMMATTITAITOVAATIMUKSET JA ARVIOINTI

4.1 PAKOLLISET TUTKINNON OSAT

4.1.1 Kasvun tukeminen ja ohjaus

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ kunnioittaa asiakkaan arvoja ja kulttuuritaustaa
- ♦ tunnistaa eri-ikäisten ja taustaltaan erilaisten asiakkaiden kasvuun ja kehitykseen liittyviä vahvuuksia ja tarpeita
- ♦ asettaa kasvua ja kehitystä tukevia tavoitteita
- ♦ toimia asiakkaan kasvua ja kehitystä tukevan suunnitelman pohjalta
- ♦ arvioida toimintaansa sekä kasvua ja kehitystä tukevan suunnitelman toteutumista
- ♦ edistää ja tukea asiakkaan kasvua ja kehitystä, terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia
- ♦ ohjata ja tukea asiakasta päivittäisissä toiminnoissa
- ♦ ohjata erilaisia asiakasryhmiä
- ♦ työskennellä sosiaali- ja terveysalan toimintaperiaatteiden, säädösten ja säännösten mukaan
- ♦ työskennellä eri asiakasryhmiä koskevien toimintaperiaatteiden ja suositusten mukaan
- ♦ ottaa vastuun oppimisestaan ja arvioida ammatillista kehittymistään
- ♦ hakea tietoa ja käyttää tietotekniikkaa ja dokumentointivälineitä
- ♦ noudattaa työryhmän sääntöjä ja toimia työyksikön työhyvinvointi- ja -turvallisuusohjeiden mukaan.

Kaikissa ammattitaitovaatimuksissa ja arviointikriteereissä asiakkailla tarkoitetaan eri-ikäisiä ja taustaltaan erilaisia henkilöitä. Tästä johtuen myös työssäoppimisen ympäristöt voivat olla opiskelijalla tai tutkinnon suorittajalla erilaiset. Pääsääntöisesti tämän tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset tulee kuitenkin saavuttaa erilaisissa lasten ja nuorten toimintaympäristöissä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Suunnitelmallinen työskentely	tunnistaa eri-ikäisten ja taustaltaan erilaisten asiakkaiden kasvuun ja kehitykseen liittyviä vahvuuksia ja tarpeita.	tunnistaa eri-ikäisten ja taustaltaan erilaisten asiakkaiden kasvuun ja kehitykseen liittyviä vahvuuksia ja tarpeita hyödyntäen erilaisia tiedonkeruumenetelmiä.	tunnistaa laajasti eri-ikäisten ja taustaltaan erilaisten asiakkaiden kasvuun ja kehitykseen liittyviä vahvuuksia ja tarpeita hyödyntäen monipuolisesti erilaisia tiedonkeruumenetelmiä.
	asettaa asiakkaan kasvua ja kehitystä tukevia tavoitteita yhdessä asiakkaan ja työryhmän kanssa.	asettaa asiakkaan kasvua ja kehitystä tukevia tavoitteita yhdessä asiakkaan ja työryhmän kanssa siten, että ottaa huomioon asiakkaan iän ja kehitysvaiheen.	asettaa asiakkaan kasvua ja kehitystä tukevia tavoitteita yhdessä asiakkaan, hänen läheisten ja työryhmän kanssa siten, että ottaa huomioon asiakkaan iän, kehitysvaiheen ja elämäntilanteen.
	toimii työssään tavoitteellisesti perustaen toimintansa asiakkaan kasvua ja kehitystä tukevaan kirjalliseen suunnitelmaan.	toimii työssään tavoitteellisesti perustaen toimintansa asiakkaan kasvua ja kehitystä tukevaan kirjalliseen suunnitelmaan yhteistyössä työyhteisön kanssa.	toimii työssään tavoitteellisesti ja johdonmukaisesti perustaen toimintansa asiakkaan kasvua ja kehitystä tukevaan kirjalliseen suunnitelmaan yhteistyössä asiakkaan, hänen läheisten ja työyhteisön kanssa.
	arvioi omaa toimintaansa ja kirjallisen asiakaslähtöisen suunnitelman toteutumista.	arvioi realistisesti omaa toimintaansa ja kirjallisen asiakaslähtöisen suunnitelman toteutumista.	arvioi realistisesti ja monipuolisesti omaa toimintaansa ja kirjallisen asiakaslähtöisen suunnitelman toteutumista.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Kasvun tukeminen ja ohjaaminen	kuuntelee ja havainnoi asiakasta sekä keskustelee asiakkaan kanssa hänen tarpeistaan.	kuuntelee ja havainnoi asiakasta sekä keskustelee asiakkaan kanssa hänen tarpeistaan. Ottaa huomioon asiakkaan elämäntilanteen.	kuuntelee ja havainnoi asiakasta sekä keskustelee luontevasti asiakkaan kanssa hänen tarpeistaan. Ottaa huomioon monipuolisesti asiakkaan elämäntilanteen.
	tarjoaa asiakkaille toimintamahdollisuuksia sekä käyttää erilaisia materiaaleja, välineitä ja tiloja toiminnassaan.	tarjoaa asiakkaille toimintamahdollisuuksia sekä käyttää tarkoituksenmukaisesti materiaaleja, välineitä ja tiloja toiminnassaan.	tarjoaa innostavasti ja motivoivasti asiakkaille toimintamahdollisuuksia sekä käyttää toiminnassaan tarkoituksenmukaisesti ja luovasti materiaaleja, välineitä ja tiloja.
	käyttää joitakin toimintaympäristöön soveltuvia menetelmiä asiakkaan kasvun ja kehityksen edistämiseen ja tukemiseen.	käyttää monipuolisesti erilaisia toimintaympäristöön soveltuvia menetelmiä asiakkaan kasvun ja kehityksen edistämiseen ja tukemiseen.	käyttää monipuolisesti ja luovasti toimintaympäristöön soveltuvia menetelmiä asiakkaan kasvun ja kehityksen edistämiseen ja tukemiseen.
	käyttää luovan toiminnan menetelmiä ja työtapoja kasvun tukemisen välineenä.	käyttää monipuolisesti luovan toiminnan menetelmiä ja työtapoja kasvun tukemisen välineenä.	käyttää monipuolisesti ja luontevasti luovan toiminnan menetelmiä ja työtapoja kasvun tukemisen välineenä.
	ohjaa ja neuvoo asiakasta päivittäisessä toiminnassa.	ohjaa ja neuvoo asiakasta päivittäisessä toiminnassa sekä ottaa hänet huomioon aktiivisena osallistujana.	ohjaa ja neuvoo itsenäisesti ja vastuullisesti asiakasta päivittäisessä toiminnassa sekä ottaa hänet huomioon aktiivisena osallistujana.
	tukee asiakkaan hyväksyttävää toimintaa ja asettaa rajoja asiakkaan toiminnalle.	tukee asiakkaan hyväksyttävää toimintaa ja asettaa tarkoituksenmukaisesti rajoja perustellen niitä.	tukee asiakkaan hyväksyttävää toimintaa ja asettaa tarkoituksenmukaisesti rajoja perustellen niitä sekä löytää myönteisiä ratkaisuja.
	Kasvun tukeminen ja ohjaaminen	ohjaa erilaisia asiakasryhmiä ja tukee asiakkaiden välistä vuorovaikutusta.	ohjaa erilaisia asiakasryhmiä ja tukee aktiivisesti asiakkaiden välistä vuorovaikutusta.
ottaa huomioon asiakkaan toimintaympäristön viihtyisyyden ja ylläpitää sen esteettisyyttä.		rakentaa asiakkaan toimintaympäristöä viihtyisäksi ja ylläpitää sen esteettisyyttä.	rakentaa yhdessä asiakkaan kanssa toimintaympäristöä viihtyisäksi ja ylläpitää sen esteettisyyttä. Ottaa huomioon oman alansa esteettiset tekijät.

Kasvun tukeminen ja ohjaaminen	työskentelee työryhmän tukemana asiakasryhmää koskevien toimintaperiaatteiden ja suositusten mukaisesti (esim. varhaiskasvatuksen ja ehkäisevän lastensuojelutyön periaatteet, ikäihmisten palvelujen laatusuosituksat, mielen-terveys- ja päihdetyön kehittämissuunnitelma, liikuntasuosituksat).	työskentelee asiakasryhmää koskevien toimintaperiaatteiden ja suositusten mukaan.	työskentelee asiakasryhmää koskevien toimintaperiaatteiden ja suositusten mukaan sekä perustelee niillä toimintaansa.
Terveiden, turvallisuuden ja toimintakyvyn huomioon ottaminen	tukee työryhmän jäsenenä asiakkaiden terveyttä ja hyvinvointia ohjaamalla heitä käyttämään tarvittavia palveluita.	tukee asiakkaiden terveyttä ja hyvinvointia ohjaamalla heitä käyttämään tarvittavia palveluita.	edistää toiminnallaan asiakkaiden terveyttä ja hyvinvointia sekä ohjaa heitä käyttämään monipuolisesti tarvittavia palveluita.
	valmistaa perusruokaa ja leivonnaisia elintarvikehygienian vaatimusten mukaisesti. Ottaa huomioon asiakkaan tarpeet.	suunnittelee ja valmistaa ravitsemuksellisesti täysipainoista perusruokaa ja leivonnaisia elintarvikehygienian vaatimusten mukaisesti. Ottaa huomioon asiakkaan tarpeet.	suunnittelee ja valmistaa ravitsemuksellisesti täysipainoista perusruokaa ja leivonnaisia elintarvikehygienian vaatimusten mukaisesti. Ottaa monipuolisesti huomioon asiakkaan tarpeet.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Asiakkaan kasvun ja kehityksen tukemista koskevan tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa eri-ikäisen asiakkaan psyykkisestä, fyysisestä ja sosiaalisesta kehityksestä.	perustelee toimintaansa tiedolla eri-ikäisen asiakkaan psyykkisestä, fyysisestä ja sosiaalisesta kehityksestä ja niihin vaikuttavista tekijöistä.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla eri-ikäisen asiakkaan psyykkisestä, fyysisestä ja sosiaalisesta kehityksestä ja niihin vaikuttavista tekijöistä.
	tietää hoito- ja kasvatustyön prosessin ja suunnitelmallisen ja tavoitteellisen toiminnan periaatteita ja ottaa ne huomioon työssään.	tietää hoito- ja kasvatustyön prosessin sekä perustelee toimintaansa suunnitelmallisen ja tavoitteellisen toiminnan periaatteilla.	tietää hoito- ja kasvatustyön prosessin sekä perustelee monipuolisesti toimintaansa suunnitelmallisen ja tavoitteellisen toiminnan periaatteilla.
	hyödyntää työssään tietoa asiakkaan hoidossa ja kasvatuksessa käytettävistä tiedonkeruumenetelmistä.	hyödyntää työssään monipuolisesti tietoa asiakkaan hoidon ja kasvatuksen kannalta keskeisistä tiedonkeruumenetelmistä.	hyödyntää työssään monipuolisesti ja perustellen tietoa hoidon ja kasvatuksen kannalta keskeisistä tiedonkeruumenetelmistä.

Asiakkaan kasvun ja kehityksen tukemista koskevan tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa asiakkaan kasvua ja kehitystä tukevista toimintamahdollisuuksista sekä kasvua ja kehitystä tukevan toimintaympäristön luomisesta.	perustelee toimintaansa monipuolisesti tiedolla asiakkaan kasvua ja kehitystä tukevista toimintamahdollisuuksista sekä kasvua ja kehitystä tukevan toimintaympäristön luomisesta.	perustelee toimintaansa monipuolisesti tiedolla asiakkaan kasvua ja kehitystä tukevista toimintamahdollisuuksista sekä kasvua ja kehitystä tukevan toimintaympäristön luomisesta.
	hyödyntää työssään kasvua ja kehitystä tukevia luovan ilmaisun menetelmiä.	hyödyntää työssään perustellusti kasvua ja kehitystä tukevia luovan ilmaisun menetelmiä.	hyödyntää työssään monipuolisesti ja perustellusti kasvua ja kehitystä tukevia luovan ilmaisun menetelmiä.
	hyödyntää työssään tietoa ryhmien toimintaan liittyvistä lainalaisuuksista.	perustelee toimintaansa tiedolla ryhmien toimintaan liittyvistä lainalaisuuksista.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla ryhmien toimintaan liittyvistä lainalaisuuksista.
	hyödyntää työssään tietoa kulttuurin merkityksestä ihmisen toiminnassa.	perustelee toimintaansa tiedolla kulttuurin merkityksestä ihmisen toiminnassa.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla kulttuurin merkityksestä ihmisen toiminnassa.
Terveyttä ja hyvinvointia koskevan tiedon hallinta	ottaa huomioon työskentelyssään asiakkaiden hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä.	ottaa huomioon työskentelyssään asiakkaiden hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja perustelee toimintaansa niillä.	ottaa huomioon työskentelyssään asiakkaiden hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja perustelee monipuolisesti toimintaansa niillä.
	hyödyntää työssään tietoa asiakkaitaan koskevista ravitsemussuosituksista ja perusruuan valmistusperiaatteista sekä elintarvikehygienian vaatimuksista.	perustelee toimintaansa asiakkaitaan koskevilla ravitsemussuosituksilla ja perusruuan valmistusperiaatteilla sekä elintarvikehygienian vaatimuksilla.	perustelee monipuolisesti toimintaansa asiakkaitaan koskevilla ravitsemussuosituksilla ja perusruuan valmistusperiaatteilla sekä elintarvikehygienian vaatimuksilla.
Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkimusta, sosiaali- ja terveydenhuollon historiaa ja toimintajärjestelmää koskevan tiedon hallinta	kertoo sosiaali- ja terveystieteiden perustutkimuksen rakenteen ja tutkinnon keskeisiä ammattitaitovaatimuksia.	kertoo sosiaali- ja terveystieteiden perustutkimuksen rakenteen ja ammattitaitovaatimukset.	kertoo lähihoitajan ammatin historiallista ja yhteiskunnallista taustaa, tutkinnon rakenteen ja ammattitaitovaatimukset.
	kertoo sosiaali- ja terveydenhuollon historiasta ja nykyisestä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintajärjestelmästä.	kertoo sosiaali- ja terveydenhuollon historiasta ja nykyhetkestä sekä hyödyntää työssään tietoa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintajärjestelmästä.	kertoo sosiaali- ja terveydenhuollon historiasta, nykyhetkestä ja keskeisistä tulevaisuuden visioista sekä hyödyntää toiminnassaan tietoa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintajärjestelmästä.

Säädöksiä, säännöksiä ja toimintaperiaatteita koskevan tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa eri asiakasryhmiä koskevista toimintaperiaatteista ja suosituksista (esim. varhaiskasvatuksen ja ehkäisevän lastensuojelutyön periaatteita, ikäihmisten palvelujen laatusuositukset, mielenterveys- ja päihdesuunnitelma, liikuntasuosituksiset).	perustelee toimintaansa tiedolla eri asiakasryhmiä koskevista toimintaperiaatteista ja suosituksista (esim. varhaiskasvatuksen ja ehkäisevän lastensuojelutyön periaatteet, ikäihmisten palvelujen laatusuositukset, mielenterveys- ja päihdesuunnitelma, liikuntasuosituksiset).	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla eri asiakasryhmiä koskevista toimintaperiaatteista ja suosituksista (esim. varhaiskasvatuksen ja ehkäisevän lastensuojelutyön periaatteet, ikäihmisten palvelujen laatusuositukset, mielenterveys- ja päihdesuunnitelma, liikuntasuosituksiset).
	toimii työssään kasvun tukemiseen ja ohjaamiseen liittyvien sosiaali- ja terveydenhuollon säädösten, säännösten ja toimintaperiaatteiden mukaan.	toimii työssään kasvun tukemiseen ja ohjaamiseen liittyvien sosiaali- ja terveydenhuollon säädösten, säännösten ja toimintaperiaatteiden mukaan ja perustelee toimintaansa niillä.	toimii työssään kasvun tukemiseen ja ohjaamiseen liittyvien sosiaali- ja terveydenhuollon säädösten, säännösten ja toimintaperiaatteiden mukaan ja perustelee monipuolisesti toimintaansa niillä.
Oppimaan oppimista koskevan tiedon hallinta	hyödyntää toiminnassaan tietoa oppimaan oppimiseen liittyvistä perusasioista.	perustelee toimintaansa tiedolla oppimaan oppimiseen liittyvistä perusasioista.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla oppimaan oppimiseen liittyvistä perusasioista.
	hyödyntää toiminnassaan tietoa ammatillisen kasvun ja kehityksen vaiheista.	perustelee toimintaansa tiedolla ammatillisen kasvun ja kehityksen vaiheista.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla ammatillisen kasvun ja kehityksen vaiheista.
	hyödyntää toiminnassaan joitakin tiedonhaun, kommunikoinnin ja dokumentoinnin välineitä.	hyödyntää toiminnassaan keskeisimpiä tiedonhaun, kommunikoinnin ja dokumentoinnin välineitä.	hyödyntää toiminnassaan monipuolisesti tiedonhaun, kommunikoinnin ja dokumentoinnin välineitä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ottaa vastuuta oppimisestaan ja kartuttaa ammatillista osaamistaan.	ottaa vastuun oppimisestaan ja kartuttaa ammatillista osaamistaan.	ottaa aktiivisesti vastuun oppimisestaan ja kartuttaa monipuolisesti omaa ammatillista osaamistaan.
	tunnistaa omia vahvuuksiinsa ja kehittämisalueitaan sekä arvioi omaa ammatillista kehittymistään. Muuttaa toimintaansa palautteen perusteella.	tunnistaa oman ammatillisen kasvunsa ja kehityksensä vaiheen sekä asettaa tavoitteita ammatilliselle kehittymiselleen. Arvioi toimintaansa ja muuttaa toimintaansa palautteen perusteella.	tunnistaa oman ammatillisen kasvunsa ja kehityksensä vaiheen ja ottaa siitä vastuuta. Arvioi toimintaansa realistisesti sekä muuttaa toimintaansa palautteen perusteella.

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	hakee annettujen ohjeiden mukaan tietoa sekä käyttää tietotekniikkaa ja dokumentointivälineitä.	hakee monipuolisesti tietoa sekä käyttää sujuvasti tietotekniikkaa ja dokumentointivälineitä.	hakee monipuolisesti ja kriittisesti tietoa sekä käyttää sujuvasti työhönsä liittyvää tietotekniikkaa ja dokumentointivälineitä.
	hakee oma-aloitteisesti ohjausta ongelmatilanteissa.	perustelee ongelmatilanteissa tekemänsä ratkaisut ammatillisesti.	perustelee ongelmatilanteissa tekemänsä ratkaisut ammatillisesti ja esittää realistisia ja rakentavia ratkaisuvaihtoehtoja.
Vuorovaikutus ja yhteistyö	ilmaisee itseään ymmärrettävästi sekä suullisesti että kirjallisesti. Ymmärtää asiakkaan viestejä ja vastaa niihin.	ilmaisee itseään ymmärrettävästi ja selkeästi sekä suullisesti että kirjallisesti. Ymmärtää asiakkaan ja hänen läheisten viestejä ja vastaa niihin asiakaslähtöisesti.	ilmaisee itseään ymmärrettävästi ja selkeästi sekä suullisesti että kirjallisesti, ymmärtää asiakkaan ja hänen läheisten viestejä ja vastaa niihin asiakaslähtöisesti ja ammatillisesti.
	toimii palveluhenkisesti ja asiakaslähtöisesti.	toimii luontevasti, palveluhenkisesti ja asiakaslähtöisesti.	toimii luontevasti, palveluhenkisesti ja asiakaslähtöisesti sekä tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa.
	työskentelee työryhmän jäsenenä ja noudattaa työryhmän sääntöjä ja toimintaperiaatteita.	työskentelee luontevasti työryhmän jäsenenä ja noudattaa työryhmän sääntöjä ja toimintaperiaatteita.	työskentelee oma-aloitteisesti ja joustavasti työryhmän jäsenenä yhteisiä toimintaperiaatteita noudattaen.
Ammattietiikka	arvostaa asiakkaita ja kunnioittaa heidän arvoaan ja kulttuuritaustaansa.	arvostaa asiakkaita sekä kunnioittaa ja ymmärtää heidän arvoaan ja kulttuuritaustaansa.	arvostaa asiakkaita yksilöllisesti sekä kunnioittaa ja ymmärtää heidän arvoaan ja kulttuuritaustaansa.
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	toimii työhyvinvointia ja -turvallisuutta koskevien säädösten ja toimintaperiaatteiden mukaisesti tutuissa tilanteissa ja työympäristöissä.	toimii työhyvinvointia ja -turvallisuutta koskevien säädösten ja toimintaperiaatteiden mukaisesti.	noudattaa oma-aloitteisesti työhyvinvointi- ja -turvallisuuohjeita ja säädöksiä sekä selviytyy uusista ja muuttuvista tilanteista.
	huolehtii asiakkaiden turvallisuudesta annettujen ohjeiden mukaisesti.	huolehtii asiakkaiden turvallisuudesta ja ennakoimahdollisia turvallisuusriskejä ja vaaratilanteita.	huolehtii asiakkaiden kokonaisvaltaisesta turvallisuudesta, ennakoimahdolliset turvallisuusriskit ja vaaratilanteet.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa kasvun tukemisen ja ohjauksen ammattitaitonsa toimimalla varhaiskasvatuksen toimintaympäristöissä, kuten päiväkodissa (ensisijaisesti) ja ryhmäperhepäivähoidossa, kotipalvelussa, vanhusten päivätoimin-

nassa, palvelutalossa tai vanhainkodissa. Ammattitaito osoitetaan seuraavissa työkonaisuuksissa: suunnitelmallinen työskentely, terveyden, turvallisuuden ja toimintakyvyn huomioon ottaminen sekä kasvun tukeminen ja ohjaaminen. Lisäksi on hallittava kasvun tukemiseen ja ohjaukseen liittyvä tieto sekä elinikäisen oppimisen avaintaidot.

Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessien hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta lukuun ottamatta asiakkaan kehitykseen liittyvää tiedonhallintaa, tiedonhaun, kommunikoinnin ja dokumentoinnin välineitä sekä sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon muodostumista, sosiaali- ja terveydenhuollon historiaa ja elintarvikehygienian vaatimuksia
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.1.2 Hoito ja huolenpito

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ asettaa tavoitteita omalle toiminnalleen hoito- ja huolenpitotyössä
- ♦ laatia tarve- ja voimavara- ja lähtöisen asiakkaan tai potilaan hoitoa ja huolenpitoa edistävän suunnitelman sekä toteuttaa ja arvioida sitä
- ♦ tukea asiakkaita tai potilaita selviytymään päivittäisissä toiminnoissa
- ♦ tarkkailla asiakkaan tai potilaan elintoimintoja ja toimintakykyä sekä kirjata havaintojaan ja tiedottaa niistä
- ♦ tehdä asiakas- ja potilaslähtöistä hoito- ja huolenpitotyötä hyödyntäen hoidon ja huolenpidon tietoperustaa
- ♦ toteuttaa muisti-, pitkäaikais- ja kansansairauksia (mm. diabetes, epilepsia, Parkinsonin tauti, Alzheimerin tauti, reuma, aivoverenvuoto, aivoinfarkti, mielenterveys- ja päihdesairaudet, artroosi ja osteoporoosi, aistisairaudet ja -vammat) sairastavien perushoitoa ja edistää kuntoutumista

- ◆ edistää asiakkaan tai potilaan fyysistä ja psyykkistä terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia
- ◆ asiakkaan tai potilaan ammatillisen kohtaamisen
- ◆ hyödyntää apuvälineiden ja teknologian mahdollisuuksia hoito- ja huolenpitytyössä
- ◆ ohjata asiakkaita tai potilaita käyttämään sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita ja toimeentuloturvan etuuksia
- ◆ toteuttaa kestävä kehityksen periaatteita toiminnassaan sekä työskennellä laatu-työn suositusten mukaan
- ◆ toteuttaa lääkehoidon, annostella ja antaa lääkkeitä sekä tarkkailla niiden vaikutuksia
- ◆ arvioida omaa toimintaansa ja ammatillista kehittymistään sekä hyödyntää saamaansa palautetta
- ◆ arvioida mahdollisuuksiaan toimia tulevaisuudessa yrittäjänä
- ◆ noudattaa työhyvinvointi- ja työturvallisuusohjeita ja määräyksiä
- ◆ noudattaa sosiaali- ja terveysalan säädöksiä, säännöksiä ja eettisiä periaatteita.

Kaikissa ammattitaitovaatimuksissa ja arviointikriteereissä asiakkailla tarkoitetaan eri-ikäisiä ja taustaltaan erilaisia henkilöitä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Suunnitelmallinen työskentely	asettaa tavoitteita työryhmän tukemana omalle toiminnalleen. Kertoo tavoitteistaan työryhmälle ja toteuttaa suunnitelmaansa.	asettaa tavoitteita omalle toiminnalleen ja perustelee suunnitelmaansa työryhmälle. Toteuttaa suunnitelmaansa.	asettaa tavoitteet omalle toiminnalleen ja esittää työryhmälle vaihtoehtoisia ratkaisuja suunnitelmaansa, toteuttaa sitä ja arvioi omaa toimintaansa.
	tunnistaa eri-ikäisten ja taustaltaan erilaisten asiakkaiden tai potilaiden fyysisiä, psyykkisiä, sosiaalisia, henkisiä ja hengellisiä tarpeita sekä voimavaroja joitakin tiedonkeruumenetelmiä käyttäen.	tunnistaa eri-ikäisten ja taustaltaan erilaisten asiakkaiden tai potilaiden fyysisiä, psyykkisiä, sosiaalisia, henkisiä ja hengellisiä tarpeita sekä voimavaroja monipuolisesti erilaisia tiedonkeruumenetelmiä käyttäen.	tunnistaa laajasti eri-ikäisten ja taustaltaan erilaisten asiakkaiden tai potilaiden fyysisiä, psyykkisiä, sosiaalisia, henkisiä ja hengellisiä tarpeita sekä voimavaroja monipuolisesti ja luovasti tiedonkeruumenetelmiä käyttäen.
	laatii työryhmän ohjeiden mukaan voimavaralähtöisen hoitoa ja huolenpitoa edistävän suunnitelman osana hoito- ja huolenpitotyön työprosessia.	laatii hoitoa ja huolenpitoa edistävän suunnitelman osana hoito- ja huolenpitotyön työprosessia käyttäen suomalaista hoitotyön toimintoluokitusta tai kunkin toimintaympäristön käytössä olevaa asiakas- tai potilaskohtaista suunnitelmaa. Hyödyntää asiakkaan tai potilaan voimavaroja ja verkostoa.	laatii hoitoa ja huolenpitoa edistävän suunnitelman osana hoito- ja huolenpitotyön työprosessia käyttäen suomalaista hoitotyön toimintoluokitusta tai kunkin toimintaympäristön käytössä olevaa asiakas- tai potilaskohtaista suunnitelmaa. Hyödyntää asiakkaan tai potilaan voimavaroja ja verkostoa. Perustelee suunnitelman merkityksen kokonaisvaltaisessa asiakastyössä.
	toimii tutuissa tilanteissa suunnitelman mukaisesti yhteistyössä asiakkaan tai potilaan sekä hänen verkostonsa kanssa. Arvioi omaa toimintaansa ja suunnitelman toteutumista.	toimii suunnitelman mukaisesti yhteistyössä asiakkaan tai potilaan sekä hänen verkostonsa kanssa. Arvioi omaa toimintaansa ja suunnitelman toteutumista.	toimii joustavasti suunnitelman mukaisesti yhteistyössä asiakkaan tai potilaan sekä hänen verkostonsa kanssa. Arvioi realistisesti omaa toimintaansa ja suunnitelman toteutumista. Perustelee omaa toimintaansa.
Laadukas työskentely	työskentelee ohjattuna toimintaympäristön laatusuosituksen mukaan.	työskentelee toimintaympäristön laatusuosituksen mukaan.	työskentelee toimintaympäristön laatusuosituksen mukaan ja tekee kehittämishdotuksia.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Hoito ja huolenpito-työssä toimiminen	tukee ja auttaa asiakkaita tai potilaita työryhmän tukemana selviytymään päivittäisissä toiminnoissa (puhtaus ja pukeutuminen, syöminen ja juominen, erittäminen, liikkuminen, uni ja lepo sekä asioiden hoito)	tukee ja auttaa asiakkaita tai potilaita selviytymään päivittäisissä toiminnoissa.	tukee ja auttaa voimavara- lähtöisesti asiakkaita tai potilaita selviytymään päivittäisissä toiminnoissa.
	tarkkailee asiakkaan tai potilaan elintoimintoja (verenkierto ja hengitys), aistitoimintoja ja toimintakykyä työryhmän tukemana.	tarkkailee asiakkaan tai potilaan elintoimintoja, aistitoimintoja, toimintakykyä ja vointia. Tunnistaa muutoksia asiakkaan tai potilaan tilassa.	tarkkailee asiakkaan tai potilaan elintoimintoja, aistitoimintoja, toimintakykyä ja vointia. Tunnistaa muutoksia asiakkaan tai potilaan tilassa ja toimii muuttuneessa tilanteessa asianmukaisesti.
	mittaa oikein asiakkaan tai potilaan lämmön, hengitystiheyden, pulssin, verenpaineen ja verensokerin.	mittaa oikein asiakkaan tai potilaan lämmön, hengitystiheyden, pulssin, verenpaineen ja verensokerin sekä tunnistaa muutoksia asiakkaan tai potilaan tilassa.	mittaa oikein asiakkaan tai potilaan lämmön, hengitystiheyden, pulssin, verenpaineen ja verensokerin. Tunnistaa muutoksia asiakkaan tai potilaan tilassa ja toimii muuttuneessa tilanteessa asianmukaisesti.
	tarkkailee asiakkaan tai potilaan kipua sekä lievittää sitä työryhmän tukemana.	tunnistaa asiakkaan tai potilaan kipua ja käyttää työryhmän tukemana erilaisia menetelmiä kivun lievittämiseksi.	tunnistaa potilaan kipua ja käyttää erilaisia menetelmiä kivun lievittämiseksi.
	kirjaa havaintojaan työryhmän tukemana asiakas- tai potilaskohtaiseen suunnitelmaan. Tiedottaa havainnoistaan suullisesti, kirjallisesti ja tietoteknisiä välineitä käyttäen. Ottaa huomioon tietosuojan.	kirjaa havainnot asiakas- tai potilaskohtaiseen suunnitelmaan. Tiedottaa havainnoistaan suullisesti, kirjallisesti ja tietoteknisiä välineitä käyttäen. Ottaa huomioon tietosuojan.	kirjaa havainnot itsenäisesti asiakas- tai potilaskohtaiseen suunnitelmaan. Tiedottaa havainnoistaan suullisesti, kirjallisesti ja tietoteknisiä välineitä käyttäen. Ottaa huomioon tietosuojan.

Hoito- ja huolenpito-työssä toimiminen	toteuttaa asiakas- tai potilaslähtöisesti työryhmän ohjeiden mukaan asiakkaiden tai potilaiden päivittäistä terveydenhoitoa, muisti-, pitkäaikais- ja kansansairauksia sairastavien perushoitoa (mm. suunhoito, ihon hoito, liikehoito sekä käsien ja jalkojen hoito) ja edistää kuntoutumista.	toteuttaa oma-aloitteisesti ja asiakas- tai potilaslähtöisesti asiakkaiden tai potilaiden päivittäistä terveydenhoitoa, muisti-, pitkäaikais- ja kansansairauksia sairastavien perushoitoa. Tukee asiakkaiden tai potilaiden omatoimisuutta ja edistää kuntoutumista voimassa olevien hoitokäytäntöjen mukaisesti.	toteuttaa oma-aloitteisesti ja asiakas- tai potilaslähtöisesti asiakkaiden tai potilaiden päivittäistä terveydenhoitoa, muisti-, pitkäaikais- ja kansansairauksia sairastavien perushoitoa. Tukee asiakkaiden tai potilaiden omatoimisuutta ja edistää kuntoutumista sekä arvioi perushoidon menetelmiä voimassa olevien hoitokäytäntöjen mukaisesti.
	kohtaa asiakkaan tai potilaan ammatillisesti.	kohtaa asiakkaan tai potilaan ammatillisesti ja edistää asiakkaan tai potilaan hyvinvointia vuorovaikutuksellisin keinoin.	kohtaa asiakkaan tai potilaan ammatillisesti ja edistää asiakkaan tai potilaan hyvinvointia oma-aloitteisesti ja yksilöllisesti vuorovaikutuksellisin keinoin.
	käyttää työryhmän jäsenenä läsnäoloa työmenetelmänä.	käyttää läsnäoloa työmenetelmänä.	käyttää läsnäoloa työmenetelmänä myös asiakkaan tai potilaan vaativissa elämäntilanteissa.
Yrittäjänä toimimisen mahdollisuuksien arviointi	arvioi ohjattuna oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja kehittämisen tarpeita.	arvioi oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja mahdollisuuksia toimia tulevaisuudessa yrittäjänä ammattialallaan.	arvioi oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja mahdollisuuksia toimia yrittäjänä ammattialallaan ja asettaa kehittymistavoitteita yrittäjyysosaamiselleen.
Terveysturvallisuuden ja toimintakyvyn huomioon ottaminen	edistää voimavaralähtöisesti asiakkaan tai potilaan fyysistä ja psyykkistä terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia.	edistää voimavaralähtöisesti ja oma-aloitteisesti asiakkaan tai potilaan terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia.	edistää voimavaralähtöisesti, oma-aloitteisesti ja monipuolisesti asiakkaan tai potilaan terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia.
	ohjaa asiakkaita tai potilaita toiminnallisin menetelmin virikkeellisyteen ja sosiaaliseen osallistumiseen.	ohjaa ja kannustaa asiakkaita tai potilaita toiminnallisin menetelmin virikkeellisyteen ja sosiaaliseen osallistumiseen, mikä tukee heidän verkostojensa säilymistä ja muodostumista.	ohjaa ja kannustaa luovasti ja toiminnallisin menetelmin asiakkaita tai potilaita virikkeellisyteen ja monipuoliseen sosiaaliseen osallistumiseen, mikä tukee heidän verkostojensa säilymistä ja muodostumista. Turvaa myös mahdollisuuden sosiaaliseen osallisuuteen.

Terveystien, turvallisuuden ja toimintakyvyn huomioon ottaminen	havaitsee tuen tarpeen ja joitakin asiakkaan tai potilaan sosiaalisia ongelmia (esim. yksinäisyys, elämänhallinnan ongelmat, kaltoinkohtelu, perhe- ja lähisuhdeväkivalta ja mielenterveys- ja päihdeongelmat).	tunnistaa asiakkaan tai potilaan sosiaalisia ongelmia ja ottaa ne työryhmän ohjeiden mukaan huomioon hoito- ja huolenpitotyössä.	tunnistaa asiakkaan tai potilaan sosiaalisia ongelmia ja ottaa ne työryhmän ohjeiden mukaan huomioon hoito- ja huolenpitotyössä. Keskustelee asiakkaan tai potilaan kanssa hänen tilanteestaan ja ohjaa häntä hakemaan apua.
	tunnistaa asiakkaan tai potilaan kansanterveydellisiä riskejä.	tunnistaa asiakkaan tai potilaan kansanterveydellisiä riskejä ja ottaa ne työryhmän ohjeiden mukaan huomioon hoito- ja huolenpitotyössä.	tunnistaa asiakkaan tai potilaan kansanterveydellisiä riskejä ja ottaa ne huomioon hoito- ja huolenpitotyössä sekä keskustelee asiakkaan tai potilaan kanssa hänen tilanteestaan.
	ohjaa asiakasta tai potilasta valitsemaan tai valitsee ravitsemussuositusten mukaisen ateriakokonaisuuden ottaen huomioon erityisruokavaliot.	motivoi ja ohjaa asiakasta tai potilasta valitsemaan tai valitsee ravitsemussuositusten mukaisen ateriakokonaisuuden ottaen huomioon erityisruokavaliot.	motivoi ja ohjaa perustellen asiakasta tai potilasta valitsemaan tai valitsee ravitsemussuositusten mukaisen ateriakokonaisuuden ottaen huomioon erityisruokavaliot.
	huolehtii asiakkaan tai potilaan ympäristön turvallisuudesta ja puhtaanapidosta sekä vaatehuollosta.	ohjaa huolehtimaan tai huolehtii itsenäisesti asiakkaan tai potilaan ympäristön turvallisuudesta, viihtyisyydestä ja puhtaanaapidosta sekä vaatehuollosta.	ohjaa ja motivoi huolehtimaan tai huolehtii asiakkaan tai potilaan ympäristön turvallisuudesta, viihtyisyydestä ja puhtaanaapidosta sekä vaatehuollosta.
Hoito- ja huolenpitotyössä toimiminen	hyödyntää työryhmän ohjeiden mukaan apuvälineiden ja teknologian mahdollisuuksia hoito- ja huolenpitotyössä.	hyödyntää oma-aloitteisesti apuvälineiden ja teknologian mahdollisuuksia hoito- ja huolenpitotyössä.	hyödyntää monipuolisesti ja luovasti apuvälineiden ja teknologian mahdollisuuksia hoito- ja huolenpitotyössä.
	valitsee työryhmän ohjeiden mukaan luontoa säästäviä materiaaleja, välineitä ja menetelmiä sekä käyttää energiaa säästäviä työtapoja.	valitsee luontoa säästäviä materiaaleja, välineitä ja menetelmiä sekä käyttää energiaa säästäviä työtapoja.	kannustaa ja opastaa asiakkaita tai potilaita valitsemaan luontoa säästäviä materiaaleja, välineitä ja menetelmiä kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti sekä käyttää energiaa säästäviä työtapoja.

<p>Hoito- ja huolenpito-työssä toimiminen</p>	<p>tunnistaa asiakkaan tai potilaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä toimeentuloturvan tarpeita.</p>	<p>tunnistaa asiakkaan tai potilaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä toimeentuloturvan tarpeita ja kertoo palveluista asiakkaalle tai potilaille.</p>	<p>tunnistaa monipuolisesti asiakkaan tai potilaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä toimeentuloturvan tarpeita. Ohjaa asiakasta tai potilasta käyttämään sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita sekä toimeentuloturvan etuuksia.</p>
<p>Lääkehoidon toteuttaminen</p>	<p>annostelee lääkkeet virheettömästi asiakas- tai potilaskohtaisiin annoksiin ja antaa lääkkeet luonnollista tietä (suun kautta, peräsuoleen, iholle, silmään, nenään, korvaan, emättimeen), injektiona ihon alle ja lihakseen (s.c. , i.m.) ja hengityksen kautta (inh.) ohjeiden mukaan. Työskentelee aseptiikkaa ja työ- ja ympäristönsuojeluohjeita noudattaen.</p> <p>etsii tietoja lääkkeiden vaikutuksista ja sivuvaikutuksista luotettavista tietolähteistä, kuten Pharmaca Fennicasta tai lääketietojärjestelmistä. Tarkkailee asiakkaan tai potilaan käytämien lääkkeiden vaikutuksia ja haittavaikutuksia ja mahdollista lääkkeiden väärinkäyttöä ohjeiden mukaan sekä tiedottaa suullisesti ja kirjallisesti havainnoistaan, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.</p> <p>ohjaa asiakasta tai potilasta lääkemääräysten tulkinnassa ja uusimisessa. Tunnistaa riskit asiakkaan lääkeshoidon ja päihteen käytön suhteen ja tiedottaa niistä työryhmässä.</p>	<p>annostelee lääkkeet virheettömästi asiakas- tai potilaskohtaisiin annoksiin ja antaa lääkkeet luonnollista tietä (suun kautta, peräsuoleen, iholle, silmään, nenään, korvaan, emättimeen), injektiona ihon alle ja lihakseen (s.c. , i.m.) ja hengitettynä (inh.) ohjeiden mukaan. Työskentelee aseptiikkaa ja työ- ja ympäristönsuojeluohjeita noudattaen.</p> <p>käyttää luotettavia tietolähteitä, kuten Pharmaca Fennicaa tai lääketietojärjestelmiä asiakkaan tai potilaan käyttämien lääkkeiden vaikutusten ja haittavaikutusten ja mahdollisen lääkkeiden väärinkäytön tarkkailussa. Tiedottaa suullisesti ja kirjallisesti havainnoistaan.</p> <p>ohjaa asiakasta tai potilasta lääkemääräysten tulkinnassa ja uusimisessa sekä ohjaa asiakasta lääkkeiden käytössä, säilyttämisessä ja hävittämisessä vastuualueensa asettamissa rajoissa. Antaa tietoa päihteen käytön vaikutuksista lääkeshoitoon.</p>	<p>annostelee lääkkeet virheettömästi asiakas- tai potilaskohtaisiin annoksiin ja antaa lääkkeet luonnollista tietä (suun kautta, peräsuoleen, iholle, silmään, nenään, korvaan, emättimeen), injektiona ihon alle ja lihakseen (s.c. , i.m.) ja hengitettynä (inh.) ohjeiden ja tilanteen mukaisesti. Työskentelee aseptiikkaa ja työ- ja ympäristönsuojeluohjeita noudattaen.</p> <p>käyttää luotettavia tietolähteitä, kuten Pharmaca Fennicaa tai lääketietojärjestelmiä ja tarkkailee lääkkeiden vaikutuksia ja haittavaikutuksia ja mahdollista lääkkeiden väärinkäyttöä osana asiakkaan tai potilaan kokonaisuhoitoa. Tiedottaa oma-aloitteisesti suullisesti ja kirjallisesti havainnoistaan.</p> <p>ohjaa ja neuvoo asiakasta tai potilasta lääkemääräysten tulkinnassa ja uusimisessa, ohjaa asiakasta tai potilasta eri tilanteissa lääkkeiden käytössä, säilyttämisessä ja hävittämisessä säädösten ja vastuualueensa rajoissa. Antaa tietoa päihteen käytön vaikutuksista lääkeshoitoon.</p>

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3.Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Perushoitoa ja huolenpitotyötä koskevien käsitteiden ja tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa:	perustelee työhönsä liittyvät ratkaisuja ja toimintatapojaan tiedoilla:	perustelee monipuolisesti työhönsä liittyvät ratkaisut ja toimintatapansa tiedoilla:
	ihmisen tarpeista ja voimavaroista.	ihmisen tarpeista ja voimavaroista.	ihmisen tarpeista ja voimavaroista.
	terveyden ja hyvinvoinnin edellytyksistä ja päivittäisistä toiminnoista, perushoidosta (mm. suunhoito, ihon hoito, liikehoito, käsien ja jalkojen hoito) ja terveydenhoidosta.	terveyden ja hyvinvoinnin edellytyksistä ja päivittäisistä toiminnoista, perushoidosta ja terveydenhoidosta.	terveyden ja hyvinvoinnin edellytyksistä ja päivittäisistä toiminnoista, perushoidosta ja terveydenhoidosta.
	elimistön normaalista rakenteesta ja toiminnasta.	elimistön normaalista rakenteesta ja toiminnasta.	elimistön normaalista rakenteesta ja toiminnasta.
	kansanterveydellisistä riskeistä, muisti-, kansan- ja pitkäaikaissairauksista (mm. diabetes, epilepsia, Parkinsonin tauti, Alzheimerin tauti, reuma, aivoverenvuoto, aivoinfarkti, mielenterveys- ja päihdesairaudet, artroosi ja osteoporoosi, aistisairaudet ja -vammat).	kansanterveydellisistä riskeistä, muisti-, pitkäaikaisia ja kansansairauksista.	kansanterveydellisistä riskeistä, muisti-, pitkäaikaisia ja kansansairauksista.
	sosiaalisista ongelmista ja tuen tarpeista (esim. yksinäisyys, elämänhallinnan ongelmat, kaltoinkohtelu, perhe- ja lähisuhdeväkivalta ja mielenterveys- ja päihdeongelmat).	sosiaalisista ongelmista ja tuen tarpeista.	sosiaalisista ongelmista ja tuen tarpeista.
	kuolevan potilaan hoidosta.	kuolevan potilaan hoidosta.	kuolevan potilaan hoidosta.
	tietää sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöä, peruspalveluja ja palvelujen tuottajatahoja sekä toimeentuloturvan etuuksia. Kertoo palveluista ja etuuksista tutuissa asiakastilanteissa sekä toimii säästösten mukaan.	hyödyntää työssään tietoa sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännöstä, palveluista ja palvelujen tuottajatahoista sekä toimeentuloturvan etuuksista.	hyödyntää työssään laajasti tietoa sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännöstä, palveluista ja palvelujen tuottajatahoista sekä toimeentuloturvan etuuksista asiakkaan tai potilaan tarpeiden mukaisesti.

Perushoitoa ja huolenpitotyötä koskevien käsitteiden ja tiedon hallinta	tietää sosiaali- ja terveydenhuollon eettisiä periaatteita ja käyttää hoidon ja huolenpidon keskeisiä käsitteitä työssään.	perustelee toimintaansa sosiaali- ja terveydenhuollon eettisillä periaatteilla ja käyttää hoidon ja huolenpidon käsitteitä työssään.	perustelee monipuolisesti toimintaansa sosiaali- ja terveydenhuollon eettisillä periaatteilla ja käyttää sujuvasti hoidon ja huolenpidon käsitteitä työssään.
	tietää kestäväen kehityksen käsitteen ja periaatteet ja ottaa niitä huomioon työssään.	ottaa huomioon työssään kestäväen kehityksen periaatteet ja perustelee niillä toimintaansa.	ottaa huomioon työssään kestäväen kehityksen periaatteet ja niiden toteuttamismahdollisuudet sekä perustelee niillä monipuolisesti toimintaansa.
	hyödyntää työssään tietoa erityisruokavalioidista, puhtaanapidosta ja vaatehuollon perusteista.	perustelee toimintaansa työtilanteissa tiedoilla erityisruokavalioiden, puhtaanapidon ja vaatehuollon perusteista.	perustelee monipuolisesti toimintaansa työtilanteissa tiedoilla erityisruokavalioiden, puhtaanapidon ja vaatehuollon perusteista.
Lääkehoitoa koskevan tiedon hallinta	hyödyntää tietoa yleisimmistä lääkemuodoista ja lääkkeiden antotavoista sekä lääkehoitoon liittyvästä työ- ja ympäristönsuojelusta. Tietää lääkkeiden väärinkäytön ilmiöistä. Tietää lääkehoidon toteutuksessa omat oikeutensa ja velvollisuutensa.	perustelee ratkaisunsa ja toimintansa tiedolla yleisimmistä lääkeaineryhmistä, lääkemuodoista ja lääkkeiden antotavoista sekä lääkehoitoon liittyvästä työ- ja ympäristönsuojelusta. Tietää lääkkeiden väärinkäytön ilmiöistä. Tietää lääkehoidon toteutuksessa omat oikeutensa ja velvollisuutensa.	perustelee monipuolisesti ratkaisunsa ja toimintansa tiedolla <ul style="list-style-type: none"> ◆ eri lääkeaineryhmistä ◆ yleisimpien lääkkeiden haittavaikutuksista ja lääkkeiden väärinkäytön ilmiöistä ◆ lääkehoitoa koskevista säädöksistä ja niiden asettamista rajoituksista ja vaatimuksista (lainsäädäntö, lääkevalvonta ja sairausvakuutus) ◆ erilaisista lääkemuodoista ◆ lääkkeenantotavoista ◆ lääkehoitoon liittyvästä työ- ja ympäristönsuojelusta.
	tekee virheettömästi lääkelaskennassa yksikkömuunnokset ja annoslaskut.	tekee virheettömästi lääkelaskennassa yksikkömuunnokset ja annoslaskut.	tekee virheettömästi lääkelaskennassa yksikkömuunnokset ja annoslaskut.
Terveyttä, turvallisuutta ja toimintakykyä koskevan tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa psykososiaalisten tekijöiden, ympäristön ja esteettisyyden merkityksestä terveyden ja hyvinvoinnin sekä turvallisuuden edistämisessä.	perustelee toimintaansa tiedolla psykososiaalisten tekijöiden, ympäristön ja esteettisyyden merkityksestä terveyden ja hyvinvoinnin sekä turvallisuuden edistämisessä.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedoilla psykososiaalisten tekijöiden, ympäristön ja esteettisyyden merkityksestä terveyden ja hyvinvoinnin sekä turvallisuuden edistämisessä.

Terveystä, turvallisuutta ja toimintakykyä koskevan tiedon hallinta	tietää ergonomisen työskentelyn periaatteita ja ottaa niitä huomioon hoito- ja huolenpitotyössä.	ottaa huomioon työssään ergonomisen työskentelyn periaatteet ja perustelee niillä toimintaansa.	ottaa huomioon työssään ergonomisen työskentelyn periaatteet ja perustelee niillä monipuolisesti toimintaansa.
	tietää aseptisen työskentelyn periaatteet ja tartuntatautien torjuntatyön säädökset sekä ottaa niitä huomioon hoito- ja huolenpitotyössä.	ottaa huomioon työssään aseptisen työskentelyn periaatteet ja tartuntatautien torjuntatyön säädökset sekä perustelee niillä toimintaansa.	ottaa huomioon työssään aseptisen työskentelyn periaatteet ja tartuntatautien torjuntatyön säädökset sekä perustelee niillä monipuolisesti toimintaansa. Ottaa huomioon työssään yleisimmät tartuntojen aiheuttajat sekä niiden leviämistiet. Ymmärtää infektioiden taloudelliset vaikutukset.
Yrittäjyyttä koskevan tietoperustan hallinta	hakee ohjattuna tietoa yleisistä yrittäjänä toimimisen edellytyksistä.	hakee tietoa yleisistä yrittäjänä toimimisen edellytyksistä.	hakee tietoa sosiaali- ja terveysalan yrittäjänä toimimisen edellytyksistä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämismahdollisuuksiaan sekä arvioi ammatillista kehittymistään. Muuttaa toimintaansa palautteen perusteella.	tunnistaa ammatillisen kasvunsa ja kehittymisensä vaiheen sekä asettaa tavoitteita ammatilliselle kehittymiselleen. Arvioi toimintaansa ja muuttaa toimintaansa palautteen perusteella.	tunnistaa ammatillisen kasvunsa ja kehittymisensä vaiheen sekä ottaa siitä vastuun. Arvioi toimintaansa realistisesti sekä muuttaa toimintaansa palautteen perusteella.
	hakee ohjausta hoito- ja huolenpitotyössä tekemiinsä ratkaisuihin ja toimintaansa.	perustelee hoito- ja huolenpitotyössä tekemänsä ratkaisut ja toimintansa ammatillisilla tiedoilla.	perustelee monipuolisesti hoito- ja huolenpitotyössä tekemänsä ratkaisut ja toimintansa ammatillisilla tiedoilla ja esittää ongelmatilanteissa realistisia ja rakentavia ratkaisuvaihtoehtoja.
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii vastuullisesti työyhteisössä ja selviytyy tutuissa vuorovaikutustilanteissa.	toimii vastuullisesti ja yhteistyökykyisesti työryhmän jäsenenä.	toimii vastuullisesti, yhteistyökykyisesti ja joustavasti työyhteisössä.
Ammattietiikka	noudattaa toistuvissa työtilanteissa sosiaali- ja terveysalan säädöksiä, säännöksiä ja eettisiä periaatteita.	noudattaa muuttuvissa työtilanteissa sosiaali- ja terveysalan säädöksiä, säännöksiä ja eettisiä periaatteita.	noudattaa muuttuvissa työtilanteissa sosiaali- ja terveysalan säädöksiä, säännöksiä ja eettisiä periaatteita sekä perustelee niillä toimintaansa.

<p>Terveys, turvallisuus ja toimintakyky</p>	<p>noudattaa työpaikan työhyvinvointi- ja työsuojeluohjeita sekä työpaikan sähkö- ja paloturvallisuusmääräyksiä. Käyttää asianmukaista työasua ja tarvittavia suojaimia.</p>	<p>noudattaa työpaikan työhyvinvointi- ja työsuojeluohjeita sekä työpaikan sähkö- ja paloturvallisuusmääräyksiä. Torjuu työn aiheuttamia terveysvaaroja ja -haittoja ja ylläpitää omalta osaltaan hyvää ilmapiiriä työpaikalla.</p>	<p>noudattaa työpaikan työhyvinvointi ja työsuojeluohjeita ja työpaikan sähkö- ja paloturvallisuusmääräyksiä. Torjuu työn aiheuttamia terveysvaaroja ja -haittoja. Ehkäisee ennalta työn aiheuttamia riskitekijöitä sekä ylläpitää omalta osaltaan hyvää ilmapiiriä työpaikalla.</p>
	<p>toimii voimassa olevien hygieniakäytäntöjen ja aseptisen työjärjestyksen mukaisesti ja huolehtii henkilökohtaisesta hygieniastaan (mm. käsien pesu ja desinfiointi) niin, ettei aiheuta tartuntoja.</p>	<p>toimii voimassa olevien hygieniakäytäntöjen ja aseptisen työjärjestyksen mukaisesti ja tuntee voimassa olevat säännökset.</p>	<p>toimii voimassa olevien hygieniakäytäntöjen ja aseptisen työjärjestyksen mukaisesti ja perustelee tekemänsä ratkaisut. Ottaa työssään huomioon voimassa olevat säännökset.</p>
	<p>käyttää ergonomisesti oikeita työskentelytapoja hoito- ja huolenpitytyössä sekä hyödyntää taukoliikuntaa tuki- ja liikuntaelinvammojen ennaltaehkäisyssä.</p>	<p>käyttää ergonomisesti oikeita työskentelytapoja ja apuvälineitä hoito- ja huolenpitytyössä sekä hyödyntää taukoliikuntaa tuki- ja liikuntaelinvammojen ennaltaehkäisyssä.</p>	<p>työskentelee hoito- ja huolenpitytyössä ergonomisesti oikein hyödyntäen asiakkaan tai potilaan voimavaroja ja apuvälineitä sekä ennaltaehkäisee työn aiheuttamia tapaturmia ja vammoja sekä hyödyntää taukoliikuntaa tuki- ja liikuntaelinvammojen ennaltaehkäisyssä.</p>
	<p>tunnistaa väkivallan uhan ja suojelee tarvittaessa itseään. Tarvitsee ohjausta työssään havaitseman kaltoinkohtelun ja perhe- ja lähisuhdeväkivallan puheeksiottamiseen ja siitä tiedottamiseen.</p>	<p>kohtaa työryhmän jäsenenä haastavasti käyttäytyvän asiakkaan tai potilaan ja toimii työyhteisön toimintaohjeiden mukaan. Ottaa puheeksi työssään havaitseman kaltoinkohtelun ja perhe- ja lähisuhdeväkivallan ja tiedottaa siitä työryhmässä.</p>	<p>ennaltaehkäisee ja tunnistaa väkivallan uhkaa ja kohtaa haastavasti käyttäytyvän asiakkaan tai potilaan työryhmän jäsenenä. Soveltaa työyhteisön toimintaohjeita ja tarvittaessa suojelee itseään. Ottaa luontevasti puheeksi työssään havaitseman kaltoinkohtelun ja perhe- ja lähisuhdeväkivallan, ohjaa sen osapuolia avun hakemisessa ja tiedottaa asiasta työryhmässä.</p>
<p>antaa ensiavun EA1-vaatimustason mukaisesti.</p>	<p>antaa ensiavun EA1-vaatimustason mukaisesti.</p>	<p>antaa ensiavun EA1-vaatimustason mukaisesti.</p>	<p>antaa ensiavun EA1-vaatimustason mukaisesti.</p>

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa hoidon ja huolenpidon ammattitaitonsa toimimalla vuode- ja hoivaosastolla, kotihoitoyksikössä, asumispalveluyksikössä, palvelukeskuksessa, pienryhmäkodissa tai vanhainkodissa. Ammattitaito osoitetaan seuraavissa työkokonaisuuksissa: suunnitelmallinen ja laadukas työskentely, hoito- ja huolenpitytyössä toimiminen ja lääkehoidon toteuttaminen. Lisäksi on hallittava hoitoon ja huolenpitoon liittyvä tieto sekä elinikäisen oppimisen avaintaidot. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessien hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta lukuun ottamatta
 - hoito- ja huolenpitytyön käsitteitä
 - elimistön normaalia rakennetta ja toimintaa
 - kansanterveydellisiä riskejä, muisti-, pitkäaikais- ja kansansairauksia
 - sosiaalisia ongelmia sekä kaltoinkohtelua ja perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa koskevaa tietoperustaa
 - kuolevan potilaan hoitoa
 - sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluja, palvelujen tuottajatahoja ja toimeentuloturvan etuuksia ja lainsäädäntöä
 - erityisruokavalioita
 - lääkehoitoon liittyvää työ- ja ympäristönsuojelua sekä lääkehoitoon liittyviä oikeuksia ja velvollisuuksia ja lääkelaskentaa
 - aseptisen työskentelyn periaatteita ja tartuntatautien torjuntatyön säädöksiä.
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot lukuun ottamatta ensiapua ja haastavasti käyttäytyvän asiakkaan tai potilaan sekä perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhkan kohtaamista.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.1.3 Kuntoutumisen tukeminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ laatia, toteuttaa ja arvioida lähihoitajan vastuualueella kuntoutujalähtöisen kuntoutumista edistävän suunnitelman yhteistyössä kuntoutujan ja moniammatillisen työryhmän kanssa
- ♦ ohjata ja tukea erilaisten ja eri-ikäisten kuntoutujien kuntoutumista
- ♦ noudattaa taloudellisuutta, kestävän kehityksen periaatteita sekä toimintaympäristön laatusuosituksia
- ♦ ammatillisen vuorovaikutuksen ja viestinnän sekä käyttää selkokieltä ja hyödyntää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä
- ♦ käyttää toimintakykyä ja kuntoutumista edistävää työtettä sekä edistää terveyttä ja hyvinvointia
- ♦ ohjata erilaisia kuntoutujia päivittäisissä toiminnoissa
- ♦ ehkäistä terveyden ja hyvinvoinnin riskejä ja haittoja ja motivoida muutokseen
- ♦ ohjata terveyttä edistävään liikuntaan, viriketoimintaan ja sosiaaliseen kanssakäymiseen
- ♦ ohjata apuvälineiden käytössä, huollossa ja kuntoutumista tukevan teknologian käytössä
- ♦ hyödyntää palvelujärjestelmää kuntoutustyössä ja toimia säännösten mukaisesti
- ♦ arvioida ammatillista kehittymistään ja hyödyntää saamaansa palautetta
- ♦ toimia moniammatillisissa työryhmissä ja verkostoissa
- ♦ noudattaa työhyvinvointi ja työturvallisuusohjeita sekä huolehtia tapaturmien ehkäisystä, kuntoutujien ja omasta turvallisuudesta ja toimintakyvystä
- ♦ noudattaa työssään ammattieettisiä periaatteita.

Kaikissa ammattitaitovaatimuksissa ja arviointikriteereissä kuntoutujalla tarkoitetaan eri-ikäisiä ja taustaltaan erilaisia henkilöitä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Suunnitelmallinen työskentely	tunnistaa eri-ikäisten kuntoutujien toimintakyvyn vahvuuksia ja tuen tarpeita sekä käyttää joitakin tiedonkeruumenetelmiä.	tunnistaa eri-ikäisten kuntoutujien toimintakyvyn vahvuuksia ja tuen tarpeita voimavaralähtöisesti sekä käyttää erilaisia tiedonkeruumenetelmiä.	tunnistaa monipuolisesti, asiakaslähtöisesti ja voimavaralähtöisesti eri-ikäisten kuntoutujien toimintakyvyn vahvuuksia ja tuen tarpeita sekä käyttää erilaisia tiedonkeruumenetelmiä.
	laatii yhteistyössä kuntoutujan ja moniammatillisen työryhmän kanssa kuntoutujalähtöisen suunnitelman kuntoutujan toimintakyvyn tukemiseksi.	laatii yhteistyössä kuntoutujan ja moniammatillisen työryhmän kanssa kuntoutujalähtöisen suunnitelman kuntoutujan toimintakyvyn tukemiseksi hyödyntäen kuntoutujan lähi- ja viranomaisverkostoa.	laatii yhteistyössä kuntoutujan ja moniammatillisen työryhmän kanssa kuntoutujalähtöisen suunnitelman kuntoutujan toimintakyvyn tukemiseksi hyödyntäen monipuolisesti kuntoutujan lähi- ja viranomaisverkostoa.
	tukee kuntoutumista suunnitelman mukaisesti yhteistyössä kuntoutujan ja työryhmän kanssa sekä arvioi suunnitelman toteutumista.	tukee joustavasti kuntoutumista suunnitelman mukaisesti yhteistyössä kuntoutujan ja verkoston kanssa ja arvioi suunnitelman toteutumista.	tukee joustavasti ja asiakaslähtöisesti kuntoutumista suunnitelman mukaisesti yhteistyössä kuntoutujan ja verkoston kanssa ja arvioi suunnitelman toteutumista.
Taloudellinen ja laadukas toimiminen	työskentelee työyhteisön ohjeiden mukaan kustannustietoisesti ja kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti sekä noudattaa työyhteisön laatukriteereitä.	työskentelee kustannustietoisesti ja kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti sekä noudattaa työyhteisön laatukriteereitä.	työskentelee kustannustietoisesti, yrittäjähenkisesti ja kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti sekä noudattaa työyhteisön laatukriteereitä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Ammatillinen vuorovaikutus ja viestintä	työskentelee vastuullisesti kuntoutujien kanssa ja edistää kuntoutumista ammatillisten vuorovaikutustaitojen avulla.	työskentelee palveluhenkisesti ja vastuullisesti ja edistää kuntoutumista ammatillisten vuorovaikutustaitojen avulla. Ottaa huomioon yksilölliset tilanteet.	työskentelee palveluhenkisesti ja vastuullisesti ja edistää monipuolisesti ja luovasti kuntoutumista ammatillisten vuorovaikutustaitojen avulla. Ottaa huomioon yksilölliset tilanteet.
	käyttää selkokieltä ja hyödyntää yleisimpiä puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä tavallisissa asiakastilanteissa.	käyttää selkokieltä ja hyödyntää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä asiakastilanteissa.	käyttää aktiivisesti selkokieltä ja hyödyntää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä erilaisissa asiakastilanteissa.

Toimintakykyä ja kuntoutumista edistävän työtteen käyttäminen	tukee suunnitelmallisesti kuntoutujien toimintakykyisyyttä ja käyttää kuntouttavaa työotetta.	tukee suunnitelmallisesti kuntoutujien toimintakykyisyyttä kuntouttavalla työotteella ja ottaa huomioon ennaltaehkäisevän näkökulman.	tukee joustavasti, luovasti ja suunnitelmallisesti kuntoutujien toimintakykyisyyttä kuntouttavalla työotteella ja ottaa huomioon ennaltaehkäisevän näkökulman.
	motivoi kuntoutujaa ja tukee kuntoutujan omaa halua kuntoutua sekä selvittää kuntoutujan fyysisessä ja psykososiaalisessa ympäristössä olevia kuntoutumista edistäviä tekijöitä.	motivoi kuntoutujaa ja tukee kuntoutujan omaa halua kuntoutua hyödyntäen psykososiaalisen ja fyysisen elinympäristön kuntoutumista ja yhteisöllisyyttä edistäviä mahdollisuuksia. Ohjaa kuntoutujia osallistumaan ympäristön tarjoamiin mahdollisuuksiin.	motivoi kuntoutujaa ja tukee kuntoutujan omaa halua kuntoutua hyödyntäen luovasti psykososiaalisen ja fyysisen elinympäristön kuntoutumista ja yhteisöllisyyttä edistäviä mahdollisuuksia sekä kuntoutujan omaa verkostoa. Ohjaa kuntoutujia osallistumaan ympäristön tarjoamiin mahdollisuuksiin.
Päivittäisten toimintojen ohjaaminen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen	ohjaa kuntouttavalla työotteella kuntoutujaa selviytymään päivittäisissä toiminnoissa sekä auttaa asioissa, joihin kuntoutuja ei itse kykene.	ohjaa kuntouttavalla työotteella kuntoutujaa selviytymään päivittäisissä toiminnoissa.	ohjaa asiakaslähtöisesti kuntouttavalla työotteella kuntoutujaa selviytymään päivittäisissä toiminnoissa.
	tunnistaa koti- ja vapaa-ajan tapaturmien riskitekijöitä ja puuttuu niihin.	tunnistaa monipuolisesti koti- ja vapaa-ajan tapaturmien riskitekijöitä ja puuttuu niihin.	tunnistaa monipuolisesti koti- ja vapaa-ajan tapaturmien riskitekijöitä, puuttuu niihin sekä ottaa toiminnassaan huomioon ennaltaehkäisevän näkökulman.
	edistää kuntoutujien terveyttä ja hyvinvointia ohjatesaan kuntoutujia.	edistää kuntoutujien terveyttä ja hyvinvointia ohjatesaan kuntoutujia ja toimii ennaltaehkäisevästi.	edistää voimavaralähtöisesti ja motivoiden kuntoutujien terveyttä ja hyvinvointia ohjatesaan kuntoutujia ja toimii ennaltaehkäisevästi.
	ohjaa kuntoutujaa hankkimaan ruokatarvikkeita ja valmistamaan perusruokaa ohjeita käyttäen.	ohjaa kuntoutujaa hankkimaan ruokatarvikkeita ja valmistamaan monipuolista perusruokaa sekä ohjaa kuntoutujaa asiakaslähtöisesti huolehtimaan ravitsemuksestaan.	ohjaa kuntoutujaa hankkimaan ruokatarvikkeita ja valmistamaan ravitsemuksellisesti tasapainoista ja monipuolista perusruokaa sekä ohjaa kuntoutujaa asiakaslähtöisesti huolehtimaan ravitsemuksestaan.
	ohjaa kuntoutujaa terveellisten elintapojen omaksumiseen ja välttämään riskikäyttäytymistä (esim. päihkeitä).	ohjaa ja motivoi kuntoutujaa terveellisten elintapojen omaksumiseen ja välttämään riskikäyttäytymistä.	ohjaa ja motivoi monipuolisesti erilaisia työmenetelmiä käyttäen kuntoutujaa terveellisten elintapojen omaksumiseen ja välttämään riskikäyttäytymistä.

Päivittäisten toimintojen ohjaaminen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen	käyttää työryhmän avustamana toiminnallisia menetelmiä yksilön ja ryhmän ohjauksessa.	käyttää toiminnallisia ja luovan ilmaisun menetelmiä yksilön ja ryhmän ohjauksessa.	käyttää asiakaslähtöisesti toiminnallisia ja luovan ilmaisun menetelmiä sekä omia vahvuuksiaan yksilön ja ryhmän ohjauksessa.
	ottaa huomioon taiteen tai kulttuurin mahdollisuuksia kuntoutujien toimintakykyisyyden tukemisessa.	ottaa huomioon ja hyödyntää asiakaslähtöisesti taiteen tai kulttuurin mahdollisuuksia kuntoutujien toimintakykyisyyden tukemisessa.	ottaa huomioon ja hyödyntää asiakas- ja voimavaroja asiakaslähtöisesti sekä luovasti taiteen tai kulttuurin mahdollisuuksia kuntoutujien toimintakykyisyyden tukemisessa.
	ottaa huomioon esteettisyyden kuntoutumisen tukemisessa (esim. viihtyisyys, puhtaus ja kauneus).	ottaa asiakaslähtöisesti huomioon esteettisyyden kuntoutumisen tukemisessa ja soveltaa sitä toiminnassaan.	ottaa asiakaslähtöisesti huomioon esteettisyyden kuntoutumisen tukemisessa sekä soveltaa sitä monipuolisesti ja luovasti toiminnassaan.
	ohjaa kuntoutujaa asiakaslähtöisesti terveyttä edistävää liikuntaan, virike-toimintaan ja sosiaaliseen kanssakäymiseen.	ohjaa kuntoutujaa asiakaslähtöisesti ja monipuolisesti terveyttä edistävään liikuntaan, virike-toimintaan ja sosiaaliseen kanssakäymiseen.	ohjaa kuntoutujaa asiakaslähtöisesti, monipuolisesti ja motivoivasti terveyttä edistävään liikuntaan, virike-toimintaan ja sosiaaliseen kanssakäymiseen.
Apuvälineiden ja teknologian käytössä ohjaaminen	ohjaa asiakaslähtöisesti kuntoutujia apuvälineiden käytössä ja huollossa (esim. ortoosit, siirtymiseen tai liikkumiseen, hygieniaan, pukeutumiseen, kommunikointiin, kodinhoitoon, asumiseen, ruokailuun ja vapaa-aikaan liittyvät apuvälineet).	ohjaa asiakas- ja voimavaroja asiakaslähtöisesti kuntoutujia käyttämään apuvälineitä ja ohjaa niiden käytössä ja huollossa. Tuntee apuvälineiden jakelukanavat.	ohjaa asiakas- ja voimavaroja asiakaslähtöisesti kuntoutujia käyttämään apuvälineitä ja ohjaa aktiivisesti niiden käytössä ja huollossa. Tuntee apuvälineiden jakelukanavat.
	ohjaa kuntoutujaa itsenäistä suoriutumista tukevan teknologian käyttöön sekä hyödyntää teknologiaa omassa työssään.	ohjaa asiakaslähtöisesti kuntoutujaa itsenäistä suoriutumista tukevan teknologian käyttöön sekä hyödyntää teknologiaa omassa työssään.	ohjaa asiakaslähtöisesti kuntoutujaa itsenäistä suoriutumista tukevan teknologian käyttöön sekä hyödyntää monipuolisesti teknologiaa omassa työssään.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Kuntoutusta koskevan tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa kuntoutuksesta, toimintakyvystä ja kuntouttavasta työotteesta.	perustelee toimintaansa tiedolla kuntoutuksesta, toimintakyvystä ja kuntouttavasta työotteesta.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla kuntoutuksesta, toimintakyvystä ja kuntouttavasta työotteesta.
Verkostoitumista koskevan tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa verkostotyöstä työmenetelmänä.	hyödyntää verkostotyötä työmenetelmänä ja tietää sen erilaisia käyttömahdollisuuksia sekä perustelee niillä toimintaansa.	hyödyntää verkostotyötä työmenetelmänä ja tietää laajasti sen erilaiset käyttömahdollisuudet sekä perustelee monipuolisesti niillä toimintaansa.
	hyödyntää työssään tietoa voimavaralähtöisyydestä.	perustelee toimintaansa voimavaralähtöisyydellä ja sen merkityksellä kuntoutumisen tukemisessa.	perustelee monipuolisesti toimintaansa voimavaralähtöisyydellä ja sen merkityksellä kuntoutumisen tukemisessa.
Palvelujärjestelmää koskevan tiedon hallinta	hyödyntää työssään kuntoutusta koskevia säädöksiä, säännöksiä, ohjeita ja toimintaperiaatteita.	perustelee toimintaansa kuntoutumisen tukemisessa kuntoutusta koskevilla keskeisillä säädöksillä, säännöksillä, ohjeilla ja toimintaperiaatteilla.	perustelee monipuolisesti toimintaansa kuntoutumisen tukemisessa kuntoutusta koskevilla keskeisillä säädöksillä, säännöksillä, asetuksilla, ohjeilla ja toimintaperiaatteilla.
	hyödyntää työssään tietoa yleisimmistä lääkinnällisen, sosiaalisen, kasvatuksellisen ja ammatillisen kuntoutuksen palveluista.	hyödyntää työssään lääkinnällisen, sosiaalisen, kasvatuksellisen ja ammatillisen kuntoutuksen palveluita.	hyödyntää työssään monipuolisesti ja kuntoutujan tarpeiden mukaisesti lääkinnällisen, sosiaalisen, kasvatuksellisen ja ammatillisen kuntoutuksen palveluita.
Eri kuntoutujaryhmiä koskeva tiedon hallinta	käyttää työssään tietoa kehitys-, liikunta- ja aistivammaisuudesta, kehityshäiriöistä ja oppimisvaikeuksista, mielenterveyden häiriöistä ja päihdeiden käytön haitoista ja päihderiippuvuuksista.	perustelee toimintaansa tiedolla kehitys-, liikunta- ja aistivammaisuudesta, kehityshäiriöistä ja oppimisvaikeuksista sekä mielenterveyden häiriöistä ja päihdeiden käytön haitoista ja päihderiippuvuuksista.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla kehitys-, liikunta- ja aistivammaisuudesta, kehityshäiriöistä ja oppimisvaikeuksista sekä mielenterveyden häiriöistä sekä päihdeiden käytön haitoista ja päihderiippuvuuksista.
	käyttää työssään tietoa fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta ikääntymisestä sekä ikääntyneiden kuntoutumisen tukemisesta.	perustelee toimintaansa tiedolla fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta ikääntymisestä sekä ikääntyneiden kuntoutumisen tukemisestä.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta ikääntymisestä sekä ikääntyneiden kuntoutumisen tukemisestä.

Terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä koskeva tiedon hallinta	hyödyntää työssään joitakin erilaisten kuntoutujaryhmi- en terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen keinoja ja tunnistaa ehkäisevän työn kohteita.	perustelee toimintaansa tiedolla eri-ikäisten ja eri- laisten kuntoutujaryhmi- en terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ja ehkäisevän työn keinoista.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla eri- ikäisten ja erilaisten kun- toutujaryhmi- en terveyden ja hyvinvoinnin edistä- misen ja ehkäisevän työn keinoista.
Ohjausprosessia koskeva tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa ohjausprosessista ja ohjauksen merkityksestä yksilön ja ryhmien kuntoutumisen tukemisessa.	perustelee toimintaansa tiedolla asiakaslähtöisestä ohjausprosessista ja ohjauksen merkityksestä yksilön ja ryhmien kuntoutumisen tukemisessa.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla asiakaslähtöisestä ohjaus- prosessista ja ohjauksen merkityksestä yksilön ja ryhmien kuntoutumisen tukemisessa.
	hyödyntää työssään tietoa päivittäisten toimintojen tukemisen menetelmistä ohjatussa erilaisia kun- toutujia ja kuntoutujaryh- miä.	perustelee toimintansa tiedolla päivittäisten toi- mintojen tukemisen mene- telmistä ohjatussa erilaisia kuntoutujia ja kuntoutuja- ryhmiä.	perustelee toimintaansa monipuolisesti tiedolla päi- vittäisten toimintojen tuke- misen menetelmistä ohja- tussaan erilaisia kuntoutujia sekä kuntoutujaryhmiä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppi- misen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongel- manratkaisu	tunnistaa omia vahvuuksi- aan ja kehittämisalueitaan sekä arvioi kehittymistään. Muuttaa toimintaansa pa- lautteen perusteella.	tunnistaa ammatillisen kas- vunsa ja kehityksensä vai- heen sekä asettaa tavoitteita ammatilliselle kehittymisel- leen. Arvioi toimintaansa sekä muuttaa toimintaansa palautteen perusteella.	tunnistaa ammatillisen kasvunsa ja kehityksensä vaiheen ja ottaa siitä vas- tuuta. Arvioi toimintaansa realistisesti sekä muuttaa toimintaansa palautteen perusteella.
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii vastuullisesti moni- ammatillisessa ryhmässä ja selviytyy tutuissa vuorovai- kutustilanteissa.	on aktiivinen ja vastuulli- nen moniammatillisen työ- ryhmän jäsen ja hyödyntää yhteisöllistä osaamista.	on aktiivinen ja vastuul- linen moniammatillisen työryhmän jäsen, hyödyn- tää yhteisöllistä osaamista ja tuo esille omia näkemyk- siään työryhmän toiminnan edistämiseksi.
Ammattietiikka	noudattaa ammattieettisiä periaatteita (esim. elämän ja ihmisarvon kunnioittami- nen, salassapitovelvollisuus, jääviys, itsemääräämis- oikeus, osallisuuden tuke- minen, oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo) ja säädöksiä.	noudattaa ammattieettisiä periaatteita ja säädöksiä sekä perustelee niillä toi- mintansa.	noudattaa ammattieettisiä periaatteita ja säädöksiä sekä perustelee niillä moni- puolisesti toimintaansa.

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	toimii tutuissa työtilanteissa työhyvinvointia ja työturvallisuutta (esim. ergonomia ja aseptiikka) koskevien lakien, ohjeiden ja toimintaperiaatteiden mukaisesti ja huolehtii kuntoutujien sekä omasta turvallisuudesta ja toimintakyvystä.	toimii erilaisissa työtilanteissa työhyvinvointia ja työturvallisuutta koskevien lakien, ohjeiden ja toimintaperiaatteiden mukaisesti ja huolehtii kuntoutujien sekä omasta turvallisuudesta ja toimintakyvystä.	toimii erilaisissa työtilanteissa työhyvinvointia ja työturvallisuutta koskevien lakien, ohjeiden ja toimintaperiaatteiden mukaisesti, huolehtii kuntoutujien sekä omasta turvallisuudesta ja toimintakyvystä. Perustelee toimintaansa.
---------------------------------------	---	--	---

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa kuntoutumisen tukemisen ammattitaitonsa toimimalla avo- tai laitoshoidon moniammatillisissa yksiköissä, joissa on eri-ikäisiä kuntoutujia: sairaalan kuntoutusosastolla, vanhainkodissa, palvelukeskuksessa, hoitokodissa, vammaisten toimintayksikössä (esim. asuntola, palvelutalo, perhekoti tai työkeskus), mielenterveys- tai päihdeyksikössä (esim. kuntoutus- tai toimintakeskus, asuntola, kuntoutuskoti tai kotikuntoutus), kotihoidossa, lastensuojelun yksikössä, erityispäiväkodissa tai -koulussa.

Ammattitaito osoitetaan seuraavissa työkokonaisuuksissa: suunnitelmallinen työskentely, taloudellinen ja laadukas toimiminen, ammatillinen vuorovaikutus ja viestintä, toimintakykyä ja kuntoutumista edistävän työotteen käyttäminen, päivittäisten toimintojen ohjaaminen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä apuvälineiden ja teknologian käytön ohjaaminen. Lisäksi on hallittava kuntoutumisen tukemista koskeva tieto sekä elinikäisen oppimisen avaintaidot. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta lukuun ottamatta kuntoutusta, verkostotyötä, palvelujärjestelmää sekä eri kuntoutujaryhmiä koskevaa tiedonhallintaa
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.2 ASIAKASPALVELUN JA TIETOHALLINNAN KOULUTUSOHJELMA TAI OSAAMISALA

Opiskelijan tulee suorittaa kaikille pakolliset tutkinnon osat (Kasvun tukeminen ja ohjaus, Hoito- ja huolenpito ja Kuntoutumisen tukeminen) hyväksytysti ennen koulutusohjelman alkamista. Tutkinnon suorittajan tulee suorittaa kaikille pakolliset tutkinnon osat (Kasvun tukeminen ja ohjaus, Hoito- ja huolenpito ja Kuntoutumisen tukeminen) hyväksytysti ennen osaamisalan tutkintotilaisuutta.

4.2.1 Asiakaspalvelu ja tietohallinta

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ arvioida asiakkaan tai potilaan hoidon ja tuen tarpeen kiireellisyyttä ja ohjata häntä hoitoon tai palveluun hakeutumisessa ja jatkohoidossa
- ♦ tehdä ajanvarauksia, periä sosiaali- ja terveysalan palvelumaksuja ja kirjoittaa sosiaali- ja terveysalan asiakirjoja
- ♦ tukea asiakasta tai potilasta terveyden, hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistämässä ja ylläpitämisessä moniammatillisessa työryhmässä
- ♦ ottaa huomioon työssään taloudellisuuden, työpaikan laatusuositukset ja kestävän kehityksen periaatteet
- ♦ valmistella ja tehdä hoitotoimenpiteitä ja tutkimuksia sekä avustaa niissä
- ♦ käyttää työssään tieto- ja viestintätekniikkaa
- ♦ toteuttaa lääkehoitoa ja ohjata asiakasta tai potilasta lääkehoitoon liittyvissä asioissa
- ♦ noudattaa työssään keskeisiä vastaanotto- ja polikliinisen hoitotyön toimintaperiaatteita
- ♦ hyödyntää kielitaitoaan asiakaspalvelussa
- ♦ suunnitella oman osaamisensa tuotteistamista
- ♦ kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella ja arvioida omaa osaamistaan
- ♦ työskennellä sosiaali- ja terveysalan arvoperustan, toimintaperiaatteiden, säästösten ja ohjeiden mukaan
- ♦ ottaa huomioon työhyvinvoinnin, työturvallisuuden sekä asiakas- ja potilasturvallisuuden ja toimia niiden parantamiseksi.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oman työn suunnittelu ja organisointi	suunnittelee ja organisoii työnsä asiakas- tai potilaslähtöisesti ja toimintaympäristöönsä sopivaksi.	suunnittelee ja organisoii työnsä asiakas- tai potilaslähtöisesti ja hahmottaa työnsä kokonaisuutena.	suunnittelee ja organisoii työnsä asiakas- tai potilaslähtöisesti ottaen huomioon toimintaympäristönsä erityispiirteitä. Muuttaa sujuvasti toimintaansa.
Hoidon tai tuen tarpeen kiireellisyyden arviointi	arvioi hoidon tai tuen tarpeen kiireellisyyttä ja ohjaa asiakasta tai potilasta hoitoon tai palveluihin hakeutumisessa työryhmän jäsenenä.	arvioi hoidon tai tuen tarpeen kiireellisyyden ja ohjaa asiakasta tai potilasta hoitoon tai palveluihin hakeutumisessa.	määrittelee hoidon tai tuen tarpeen ja kiireellisyyden sekä ohjaa ja neuvoo itsenäisesti asiakasta tai potilasta ja hänen läheisiään hoitoon tai palveluihin hakeutumisessa.
	tekee ajanvarauksia tutuissa tilanteissa käyttäen potilasta ja asiakashallinto-ohjelmia siten, että ottaa huomioon hoidon porrastuksen ja tuen tarpeen kiireellisyyden sekä asiakkaan tai potilaan jatkohoidon ja tuen tarpeen.	tekee ajanvarauksia käyttäen potilasta ja asiakashallinto-ohjelmia siten, että ottaa huomioon hoidon porrastuksen ja tuen tarpeen kiireellisyyden sekä asiakkaan tai potilaan jatkohoidon ja tuen tarpeen.	tekee itsenäisesti ajanvarauksia käyttäen potilasta ja asiakashallinto-ohjelmia siten, että ottaa huomioon hoidon porrastuksen ja tuen tarpeen kiireellisyyden sekä asiakkaan tai potilaan jatkohoidon ja tuen tarpeen.
Terveiden, turvallisuuden ja toimintakyvyn huomioon ottaminen ja moniammatillinen yhteistyö	tukee terveyden ja toimintakyvyn edistämässä ja ylläpitämässä eri-ikäisiä ja erilaisista terveydellisistä ja sosiaalisista ongelmista kärsiviä ja kulttuuritaustaltaan erilaisia asiakkaita tai potilaita. Hakee tarvittaessa apua muilta työryhmän jäseniltä.	tukee terveyden ja toimintakyvyn edistämässä ja ylläpitämässä eri-ikäisiä ja erilaisista sosiaalisista ja terveydellisistä ongelmista kärsiviä asiakkaita tai potilaita suunnitelmallisesti ja asiakaslähtöisesti. Kohtelee tasa-arvoisesti kulttuuritaustaltaan erilaisia asiakkaita tai potilaita.	tukee terveyden ja toimintakyvyn edistämässä ja ylläpitämässä eri-ikäisiä ja erilaisista sosiaalisista ja terveydellisistä ongelmista kärsiviä asiakkaita tai potilaita suunnitelmallisesti, yksilöllisesti ja asiakaslähtöisesti. Kohtelee tasa-arvoisesti ja ymmärtävästi kulttuuritaustaltaan erilaisia asiakkaita tai potilaita ja heidän läheisiään.
	toimii moniammatillisen työryhmän jäsenenä.	toimii yhteistyökykyisesti moniammatillisen työryhmän jäsenenä ja osoittaa kiinnostusta työnsä kehittämiseen.	toimii luovasti ja innostuneesti moniammatillisen työryhmän jäsenenä ja kehittää työtään.

Taloudellinen ja laadukas toiminta	toimii taloudellisesti, kustannustietoisesti ja työpaikan laatusuositusten mukaisesti työryhmän jäsenenä ottaen huomioon kestävän kehityksen periaatteet.	toimii taloudellisesti, kustannustietoisesti ja työpaikan laatusuositusten mukaisesti ottaen huomioon kestävän kehityksen periaatteet.	toimii taloudellisesti, kustannustietoisesti ja työpaikan laatusuositusten mukaisesti ottaen huomioon kestävän kehityksen periaatteet ja parantaa toimintaa tekemällä kehittämis ehdotuksia.
	perii sosiaali- ja terveysalan palvelumaksuja sekä kirjoittaa todistuksia ja lausuntoja annettujen ohjeiden mukaisesti.	perii sosiaali- ja terveysalan palvelumaksuja ja kirjoittaa todistuksia ja lausuntoja sekä ohjaa asiakasta tai potilasta niiden käytössä.	perii sosiaali- ja terveysalan palvelumaksuja ja kirjoittaa todistuksia ja lausuntoja sekä ohjaa yksilöllisesti asiakasta tai potilasta niiden käytössä.
Osaamisen tuotteistamisen suunnittelu	suunnittelee ohjattuna osaamisen tuotteistamista.	suunnittelee ja selvittää työssään oman osaamisensa tuotteistamismahdollisuuksia.	suunnittelee ja kehittää aktiivisesti yrittäjyysvalmiuksiaan. Arvioi realistisesti oman osaamisensa tuotteistamismahdollisuuksia.
Tutkimuksissa ja toimenpiteissä työskentely	valmistaa asiakkaan tai potilaan tavallisimpiin toimenpiteisiin sekä varaa ja huoltaa niihin tarvittavat välineet.	valmistaa asiakkaan tai potilaan toimenpiteisiin sekä varaa ja huoltaa niihin tarvittavat välineet ja avustaa toimenpiteessä.	valmistaa asiakkaan tai potilaan yksilöllisesti ja asiakaslähtöisesti toimenpiteisiin sekä varaa ja huoltaa niihin tarvittavat välineet ja avustaa toimenpiteessä.
	tarkkailee ja hoitaa asiakasta tai potilasta tutkimuksen tai toimenpiteen aikana ja sen jälkeen sekä tunnistaa asiakkaan tai potilaan tarpeita. Tallentaa havainnot ja tiedottaa asiakkaan tai potilaan tilasta työryhmälle sekä hakee tarvittaessa apua.	tarkkailee ja hoitaa asiakasta tai potilasta tutkimuksen tai toimenpiteen aikana ja sen jälkeen ja tunnistaa asiakkaan tai potilaan yksilöllisiä tarpeita. Tallentaa havainnot ja tiedottaa asiakkaan tai potilaan tilasta työryhmälle suullisesti ja kirjallisesti.	tarkkailee ja hoitaa asiakaslähtöisesti ja yksilöllisesti asiakasta tai potilasta tutkimuksen tai toimenpiteen aikana ja sen jälkeen. Tallentaa havainnot ja tiedottaa asiakkaan tai potilaan tilasta olennaiset asiat työryhmälle suullisesti ja kirjallisesti.
	tukee työryhmän jäsenenä asiakasta tai potilasta ja hänen läheisiään erilaisissa hoito- ja huolenpitotilanteissa sekä kuolevan ihmisen läheisiä surutyössä.	tukee asiakasta tai potilasta ja hänen läheisiään erilaisissa hoito- ja huolenpitotilanteissa. Tukee kuolevan ihmisen läheisiä surutyössä.	vastaa asiakkaan tai potilaan ja tämän läheisten tarpeisiin erilaisissa hoito- ja huolenpitotilanteissa. Tukee kuolevan ihmisen läheisiä surutyössä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Tutkimuksissa ja toimenpiteissä työskentely	tekee tavallisimpia työhönsä kuuluvia laboratoriotutkimuksia sekä ohjaa asiakasta tai potilasta niihin.	tekee työhönsä kuuluvat laboratoriotutkimukset ja ohjaa asiakasta tai potilasta niihin.	tekee työhönsä kuuluvat laboratoriotutkimukset ja ohjaa asiakaslähtöisesti ja vastuullisesti asiakasta tai potilasta niihin.
	ohjaa ja auttaa asiakasta tai potilasta tavallisimpiin radiologisiin tutkimuksiin ja hoitoihin valmistautumisessa.	ohjaa ja auttaa asiakasta tai potilasta radiologisiin tutkimuksiin ja hoitoihin valmistautumisessa.	ohjaa ja auttaa asiakasta tai potilasta radiologisiin tutkimuksiin ja hoitoihin valmistautumisessa sekä toimii asiakaslähtöisesti ja vastuullisesti.
Asiakaspalvelu ja viestintä	palvelee asiakkaita tai potilaita vastuullisesti vastaanottotilanteissa ja puhelimesta.	palvelee asiakkaita tai potilaita yksilöllisesti ja vastuullisesti vastaanottotilanteissa ja puhelimesta.	työskentelee asiakaslähtöisesti, itsenäisesti ja vastuullisesti yksilöllisessä asiakaspalvelussa vastaanottotilanteissa ja puhelinpalvelussa.
	ilmaisee asiansa ymmärrettävästi erilaisissa viestintätilanteissa ja laatii kirjallisia ja sähköisiä asiakirjoja sosiaali- ja terveysalan tarpeisiin työryhmän jäsenenä.	ilmaisee asiansa selkeästi ja ymmärrettävästi sekä laatii kirjallisia ja sähköisiä asiakirjoja sosiaali- ja terveysalan tarpeisiin.	ilmaisee asiansa erilaisissa viestintätilanteissa selkeästi ja tavoitteellisesti sekä laatii kirjallisia ja sähköisiä asiakirjoja sosiaali- ja terveysalan erilaisiin tarpeisiin.
Terveyden, turvallisuuden ja toimintakyvyn huomioon ottaminen	huolehtii työryhmässä asiakkaan tai potilaan lähiympäristön puhtaanapidosta, terveellisyydestä ja turvallisuudesta.	huolehtii asiakkaan tai potilaan lähiympäristön puhtaanapidosta, terveellisyydestä, turvallisuudesta ja viihtyisyydestä.	huolehtii asiakkaan tai potilaan lähiympäristön puhtaanapidosta, terveellisyydestä, turvallisuudesta ja viihtyisyydestä sekä ottaa huomioon esteettisyyden.
Tietohallinnan laitteiden, välineiden ja ohjelmien hyödyntäminen	käyttää viestintävälineitä ja sosiaali- ja terveysalan tietoverkkoja omaan ammattialaansa kuuluvissa tehtävissä.	käyttää sujuvasti viestintävälineitä ja sosiaali- ja terveysalan tietoverkkoja omaan ammattialaansa kuuluvissa tehtävissä.	käyttää soveltaen viestintävälineitä ja sosiaali- ja terveysalan tietoverkkoja omaan ammattialaansa kuuluvissa tehtävissä.
	käyttää työyhteisön potilasta asiakashallinto-ohjelmia.	käyttää sujuvasti työyhteisön potilasta ja asiakashallinto-ohjelmia.	käyttää soveltaen työyhteisön potilasta ja asiakashallinto-ohjelmia.
	käyttää kymmensormijärjestelmää ja kirjoittaa saneluja käyttäen toimintaympäristönsä mukaista perusammattisanastoa.	käyttää kymmensormijärjestelmää, kirjoittaa saneluja lähes virheettömästi ja käyttää toimintaympäristönsä mukaista ammattisanastoa.	käyttää sujuvasti kymmensormijärjestelmää ja kirjoittaa saneluja virheettömästi ja käyttää toimintaympäristönsä mukaista ammattisanastoa.

Tietohallinnan laitteiden, välineiden ja ohjelmien hyödyntäminen	käyttää tietokonetta, työvälineohjelmia ja oheislaitteita.	käyttää tietokonetta, työvälineohjelmia ja oheislaitteita ja auttaa muita niiden käytössä.	käyttää monipuolisesti tietokonetta, työvälineohjelmia ja oheislaitteita sekä ohjaa muita niiden käytössä ja ongelmatilanteissa.
Lääkehoito	käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeet oikein ja turvallisesti, ohjaa työryhmän tukemana asiakasta tai potilasta ja hänen läheisiään lääkkeiden käyttöön liittyvissä asioissa, säilyttämisessä, hävittämisessä sekä lääkemääräysten uusimisessa.	käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeet oikein ja turvallisesti, ohjaa asiakasta tai potilasta ja hänen läheisiään lääkkeiden käyttöön liittyvissä asioissa, säilyttämisessä, hävittämisessä sekä lääkemääräysten uusimisessa.	käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeet oikein ja turvallisesti, ohjaa aktiivisesti asiakasta tai potilasta ja hänen läheisiään lääkkeiden käyttöön liittyvissä asioissa, säilyttämisessä, hävittämisessä sekä lääkemääräysten uusimisessa.
	tarkkailee työryhmän tukemana lääkkeiden vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia sekä tunnistaa yleisimpiä haitta- ja sivuvaikutuksia ja väärinkäytön ilmiöitä, joista tiedottaa moniammatillisessa työryhmässä.	tarkkailee lääkkeiden vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia sekä tunnistaa yleisimpiä haitta- ja sivuvaikutuksia ja väärinkäytön ilmiöitä, joista tiedottaa moniammatillisessa työryhmässä.	tarkkailee lääkkeiden vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia sekä tunnistaa yleisimmät haitta- ja sivuvaikutukset ja väärinkäytön ilmiöt. Tiedottaa itsenäisesti suullisesti ja kirjallisesti havainnoitaan moniammatillisessa työryhmässä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Sosiaali- ja terveystieteiden palvelujärjestelmää, asiakkaan ohjausta sekä tietosuojaa koskevan tiedon hallinta	hyödyntää työssään sosiaali- ja terveydenhuollon palvelu- ja maksujärjestelmää sekä käyttää tietojaan työryhmän jäsenenä asiakasohjaustilanteissa.	hyödyntää työssään sosiaali- ja terveydenhuollon palvelu- ja maksujärjestelmää sekä käyttää tietojaan asiakasohjaustilanteissa.	hyödyntää työssään sosiaali- ja terveydenhuollon palvelu- ja maksujärjestelmää sekä käyttää tietojaan yksilöllisesti asiakasohjaustilanteissa.
	ottaa huomioon työssään salassapitoon, julkisuuslainsäädäntöön ja hallintomenettelylakiin liittyvät näkökohdat ja noudattaa tietosuojaa.	ottaa huomioon työssään salassapitoon, julkisuuslainsäädäntöön ja hallintomenettelylakiin liittyvät näkökohdat ja käyttää keskeisimpiä tietosuojauksen menetelmiä.	ottaa huomioon työssään salassapitoon, julkisuuslainsäädäntöön ja hallintomenettelylakiin liittyvät näkökohdat ja noudattaa tietosuojaa säädösten edellyttämällä tavalla. Arvioi ja kehittää tietosuojakysymyksiä ja käytäntöjä.
	noudattaa työssään keskeisiä vastaanotto- ja polikliinisen hoitotyön toimintaperiaatteita.	noudattaa työssään keskeisiä vastaanotto- ja polikliinisen hoitotyön toimintaperiaatteita ja perustelee niillä toimintaansa.	noudattaa työssään keskeisiä vastaanotto- ja polikliinisen hoitotyön toimintaperiaatteita ja perustelee niillä monipuolisesti toimintaansa.

<p>Terveyttä, hyvinvointia, elimistön rakennetta ja toimintaa, elintoimintoja, sairauksia ja sosiaalisia ongelmia koskevan tiedon hallinta</p>	<p>hyödyntää työssään tietoa terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä, elimistön rakenteesta ja toiminnasta, elintoiminnoista, sairauksista (ml. somaattiset, mielen-terveys- ja päihdesairaudet) ja sosiaalisista ongelmista (ml. kaltoinkohtelu ja perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhka).</p>	<p>perustelee toimintaansa tiedoilla terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä, elimistön rakenteesta ja toiminnasta, elintoiminnoista, sairauksista ja sosiaalisista ongelmista.</p>	<p>perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedoilla terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä, elimistön rakenteesta ja toiminnasta, elintoiminnoista, sairauksista ja sosiaalisista ongelmista.</p>
<p>Lääkehoitoa koskevan tiedon hallinta</p>	<p>hyödyntää lääkehoidon eri tehtävissä tietoa sairauksista, lääkeaineryhmistä, lääkemuodoista, lääkkeen-antotavoista, lääkkeiden väärinkäytön ilmiöistä sekä lääkehoitoa ohjaavista säädöksistä.</p>	<p>perustelee toimintaansa lääkehoidon eri tehtävissä tiedoilla sairauksista, lääkeaineryhmistä, lääkemuodoista, lääkkeen-antotavoista, lääkkeiden väärinkäytön ilmiöistä sekä lääkehoitoa ohjaavista säädöksistä.</p>	<p>perustelee monipuolisesti toimintaansa lääkehoidon eri tehtävissä tiedoilla sairauksista, lääkeaineryhmistä, lääkemuodoista, lääkkeen-antotavoista, lääkkeiden väärinkäytön ilmiöistä sekä lääkehoitoa ohjaavista säädöksistä.</p>
<p>Sosiaali- ja terveysalan muutoksia koskevan tiedon hallinta</p>	<p>hankkii tietoa sosiaali- ja terveysalan muutoksista ja on tietoinen niiden vaikutuksista omaan työhönsä.</p>	<p>hankkii tietoa sosiaali- ja terveysalan muutoksista ja on tietoinen niiden vaikutuksista sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmään ja omaan työhönsä.</p>	<p>hankkii laajasti tietoa sosiaali- ja terveysalan muutoksista ja on tietoinen niiden vaikutuksista sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmään ja omaan työhönsä.</p>
<p>Yrittäjyyttä ja osaamisen tuotteistamista koskevan tiedon hallinta</p>	<p>hyödyntää ohjattuna työssään tietoa oman alan yrittäjyydestä, osaamisen tuotteistamisesta ja sisäisen yrittäjyyden merkityksestä.</p>	<p>hyödyntää työssään tietoa oman alan yrittäjyydestä ja osaamisensa tuotteistamisesta ja toimii sisäisen yrittäjyyden periaatteiden mukaan.</p>	<p>hyödyntää monipuolisesti työssään tietoa oman alan yrittäjyydestä ja osaamisensa tuotteistamisesta ja toimii sisäisen yrittäjyyden periaatteiden mukaan.</p>
<p>Tietohallintaa koskevan tiedon hallinta</p>	<p>hyödyntää työssään keskeisiä tietohallintaan liittyviä asioita.</p>	<p>hyödyntää tietohallintaa koskevaa tietoa työssään.</p>	<p>soveltaa tietohallintaa koskevaa tietoa työssään.</p>
<p>Työehtosopimusta, työnhakuasiakirjoja ja työsopimusta koskevan tiedon hallinta</p>	<p>osoittaa työssään tietonsa lähihoitajan työhön liittyvistä työehtosopimuksen mukaisista oikeuksista ja velvollisuuksista sekä työnhakuasiakirjojen ja työsopimuksen laadinnasta.</p>	<p>perustelee toimintaansa lähihoitajan työtä määrittelevillä työehtosopimuksen oikeuksilla ja velvollisuuksilla. Osoittaa työssään tietonsa työnhakuasiakirjojen ja työsopimuksen laadinnasta.</p>	<p>perustelee monipuolisesti toimintaansa lähihoitajan työtä määrittelevillä työehtosopimuksen oikeuksilla ja velvollisuuksilla. Osoittaa työssään tietonsa työnhakuasiakirjojen ja työsopimuksen laadinnasta.</p>

Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta suomenkielisillä	palvelee asiakkaita ja potilaita suomen kielellä ja selviytyy auttavasti palvelutilanteesta ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita ja potilaita suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita tai potilaita suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen joustavasti ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta ruotsinkielisillä	palvelee asiakkaita tai potilaita ruotsin kielellä, hoitaa palvelutilanteen suomen kielellä ja selviytyy auttavasti palvelutilanteesta yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita tai potilaita ruotsin kielellä, hoitaa palvelutilanteen joustavasti suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita tai potilaita ruotsin ja suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen joustavasti yhdellä vieraalla kielellä.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta muunkielisillä	hoitaa palvelutilanteen suomen tai ruotsin kielellä sekä selviytyy auttavasti palvelutilanteesta yhdellä muulla kielellä.	hoitaa palvelutilanteen suomen tai ruotsin kielellä sekä yhdellä vieraalla kielellä ja selviytyy auttavasti toisella kotimaisella kielellä.	palvelee asiakkaita tai potilaita suomen tai ruotsin kielellä, hoitaa palvelutilanteen joustavasti toisella kotimaisella kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta vieraskielisessä koulutuksessa	hoitaa palvelutilanteen koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä auttaa palvelutilanteesta asiakkaan eteenpäin yhdellä muulla kielellä.	hoitaa palvelutilanteen koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä yhdellä muulla kielellä.	palvelee asiakkaita tai potilaita koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä hoitaa palvelutilanteen joustavasti yhdellä muulla kielellä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ottaa vastaan ja antaa asiallisesti palautetta sekä kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella ja arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan.	ottaa vastaan ja antaa asiallisesti palautetta sekä kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella ja arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan. Pyytää tarvittaessa ohjausta.	hankkii, jäsentää ja arvioi tietoa sekä soveltaa aiemmin opittua muuttuvissa työtilanteissa, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehitystarpeitaan. Antaa palautetta esittäen rakentavia ratkaisuvaihtoehtoja ja pyytää ohjausta tarvittaessa.
	tekee työhönsä liittyviä valintoja ja päätöksiä sekä ratkaisee ongelmia.	tekee itsenäisesti työhönsä liittyviä päätöksiä ja ratkaisee ongelmia sekä hankkii lisätietoa ratkaisuilleen.	tekee itsenäisesti työhönsä liittyviä päätöksiä ja ratkaisee ongelmia. Perustelee toimintaansa ammatillisilla tiedoilla ja hankkii tarvittaessa lisätietoa.

Vuorovaikutus ja yhteistyö	kohtaa asiakkaan tai potilaan asiallisesti ja toimii vastuullisesti työryhmässä.	kohtaa asiakkaan tai potilaan ammatillisesti ja edistää asiakkaan tai potilaan hyvinvointia vuorovaikutuksellisin keinoin sekä toimii vastuullisesti ja yhteistyökykyisesti.	kohtaa asiakkaan tai potilaan ammatillisesti ja edistää asiakkaan tai potilaan hyvinvointia oma-aloitteisesti ja yksittäisesti vuorovaikutuksellisin keinoin. Saa työstään asiakkailta tai potilailta ja heidän läheisiltään hyvää palautetta.
Ammattietiikka	työskentelee sosiaali- ja terveysalan arvoperustan, toimintaperiaatteiden ja säännösten mukaisesti.	työskentelee sosiaali- ja terveysalan arvoperustan, toimintaperiaatteiden ja säännösten mukaisesti ja perustelee toimintansa niillä.	työskentelee sosiaali- ja terveysalan arvoperustan, toimintaperiaatteiden ja säännösten mukaisesti ja perustelee monipuolisesti toimintansa niillä.
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	toimii työpaikan työhyvinvointi ja työsuojeluohjeiden sekä sähkö- ja paloturvallisuusmääräysten mukaisesti.	toimii työpaikan työhyvinvointi ja työsuojeluohjeiden sekä sähkö- ja paloturvallisuusmääräysten mukaisesti. Torjuu työn aiheuttamia terveysvaaroja ja -haittoja.	toimii työpaikan työhyvinvointi ja työsuojeluohjeiden sekä sähkö- ja paloturvallisuusmääräysten mukaisesti. Torjuu työn aiheuttamia terveysvaaroja ja -haittoja sekä tapaturmien uhkatekijöitä.
	toimii noudattaen työyhteisön hyvinvoinnin perusperiaatteita.	toimii siten, että osallistuu työyhteisön kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämiseen.	osallistuu työyhteisön hyvinvoinnin ylläpitämiseen, arviointiin ja edistämiseen sekä tunnistaa hyvinvoinnin uhkia.
	toimii työpaikan hygieniakäytäntöjen ja aseptisen työjärjestyksen mukaisesti ja huolehtii henkilökohtaisesta hygieniastaan.	toimii aseptisten periaatteiden mukaisesti eri toimintaympäristöissä.	soveltaa aseptisen toiminnan periaatteita eri toimintaympäristöissä ja perustelee toimintansa.
	työskentelee ergonomisesti tavallisissa työtilanteissa ja ennaltaehkäisee työn aiheuttamia tapaturmia ja vammoja.	työskentelee ergonomisesti erilaisissa työtilanteissa ja ennaltaehkäisee työn aiheuttamia tapaturmia ja vammoja.	työskentelee ergonomisesti oikein erilaisissa työtilanteissa hyödyntäen asiakkaan voimavaroja ja apuvälineitä ja ennaltaehkäisee työn aiheuttamia tapaturmia ja vammoja.
	antaa ensiavun ja toimii työryhmän jäsenenä elvytystilanteessa.	antaa ensiavun ja toimii työryhmän jäsenenä elvytystilanteessa.	antaa ensiavun ja toimii työryhmän jäsenenä elvytyksessä ja muissa poliklinisissa ensihoitotilanteissa.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa terveyskeskuksessa, sairaaloiden poliklinikalla tai osastolla, lääkäriasemalla, työterveysasemalla tai sosiaalihuollon työyksikössä. Ammattitaito osoitetaan seuraavissa työkokonaisuuksissa: oman työn suunnittelu ja organisointi, hoidon tai tuen tarpeen kiireellisyyden arviointi, terveyden, turvallisuuden ja toimintakyvyn huomioon ottaminen, moniammatillinen yhteistyö, taloudellinen ja laadukas toiminta, osaamisen tuotteistamisen suunnittelu, tutkimuksissa ja toimenpiteissä työskentely, asiakaspalvelu ja viestintä, tietohallinnan laitteiden, välineiden ja ohjeiden hyödyntäminen sekä lääkehoito. Lisäksi on hallittava asiakaspalvelua ja tiedonhallintaa koskeva tieto ja kielitaito jonkin edellä olevassa taulukossa kuvatun arvioinnin kohteen mukaisesti asiakaspalvelutilanteissa sekä elinikäisen oppimisen avaintaidot. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta lukuun ottamatta kuolevan ihmisen ja hänen läheistensä tukemista
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta kokonaan
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot lukuun ottamatta ensiapua ja elvytystilanteissa toimimista.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.3 ENSIHOIDON KOULUTUSOHJELMA TAI OSAAMISALA

Ensihoidon koulutusohjelman opiskelijavalinnassa tulee noudattaa opetusministeriön asetusta (A 167/2002, muutosasetus 1248/2003) opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa.

Opiskelijan tulee suorittaa kaikille pakolliset tutkinnon osat (Kasvun tukeminen ja ojaus, Hoito- ja huolenpito ja Kuntoutumisen tukeminen) hyväksytysti ennen koulutusohjelman alkamista.

Tutkinnon suorittajan tulee suorittaa kaikille pakolliset tutkinnon osat (Kasvun tukeminen ja ohjaus, Hoito- ja huolenpito ja Kuntoutumisen tukeminen) hyväksytysti ennen osaamisalan tutkintotilaisuutta.

Pääsyedellytys Ensihoitopalveluun kuuluvien sairaankuljetuksen ja ambulanssin kuljettamisen opintojen ja valmistavan koulutuksen osalta on B-luokan ajokortin suorittaminen ennen niiden alkamista.

Koulutuksen järjestämisessä on otettava huomioon ensihoitopalvelua koskevat muiden viranomaisten antamat säädökset.

4.3.1 Ensihoitopalvelussa toimiminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ arvioida potilaan tilan, suunnitella ja toteuttaa potilaan tarvitseman perushoidon ja ensihoidon
- ♦ ohjata asiakasta ensihoitopalveluun ja ensihoitoon liittyvissä tilanteissa
- ♦ työskennellä moniammatillisessa työryhmässä sekä tehdä viranomaisyhteistyötä
- ♦ toimia hälytysajossa ja kuljettaa ambulanssia
- ♦ käyttää työssään tutkimusmenetelmiä ja -välineitä sekä terveydenhuollon laitteita
- ♦ antaa lääkkeitä ja toteuttaa lääkehoidon lähihoitajan vastuualueella (STM:n Turvallinen lääkehoito -opas 2005:32, liite 8)
- ♦ käyttää työssään ensihoitopalvelussa työskentelyn edellyttämää tietoperustaa
- ♦ hyödyntää kielitaitoaan asiakaspalvelussa
- ♦ suunnitella oman osaamisensa tuotteistamista
- ♦ toimia ensihoitotyötä ohjaavia arvoja sekä ammattieettisiä toimintaohjeita ja periaatteita noudattaen
- ♦ kehittää toimintaansa saamansa palautteen pohjalta sekä arvioida omaa osaamistaan
- ♦ toimia ensihoitoa koskevien työhyvinvointi- ja turvallisuussäädösten mukaan
- ♦ suojata itsensä asiakkaan tartunnoilta ja ennaltaehkäistä tartuntojen leviämistä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Potilaan perushoito ja ensihoitoprosessin toteuttaminen	arvioi potilaan tilan ja päättää vastuualueensa mukaisesti potilaan hoidosta, hoito-ohjeen pyytämisestä, kuljetuksesta ja tilanteen vaatimasta lisävun kutsumisesta.	arvioi potilaan tilan ja päättää vastuualueensa mukaisesti potilaan hoidosta ja tilanteen vaatimasta lisävun kutsumisesta ja perustelee toimintaansa.	suoriutuu itsenäisesti, järjestelmällisesti, tarkoituksenmukaisesti ja vastuualueensa mukaisesti potilaan tilan arvioinnista oireiden ja löydösten sekä tapahtumatietojen perusteella. Tekee perustellut johtopäätökset potilaan hoidosta ja lisävun kutsumisesta tilanteen edellyttämällä tavalla.
	suunnittelee ja toteuttaa potilaan tarvitseman perushoidon ja ensihoidon vastuualueensa rajoissa sekä toimintayksikön ohjeituksen mukaan (mm. hengityksen, verenkierron ja tajunnantason muutoksista ja häiriöistä kärsivän potilaan, verenvuotopotilaan, eri syistä johtuvista kivuista kärsivän potilaan, mielen-terveys- ja/tai päihdepotilaan ja aggressiivisen potilaan hoito, elvytetyn potilaan hoito, mekaanisten ja ei-mekaanisten vammojen hoito ja synnytyksen hoito sairaalan ulkopuolella).	suunnittelee ja toteuttaa potilaan tarvitseman perushoidon itsenäisesti ja vastuualueensa rajoissa ensihoidon. Arvioi annetun hoidon ja tiedottaa potilaan voinnista.	hyödyntää potilaan perushoidossa potilaalle soveltuvia hoitokäytäntöjä sekä suunnittelee ja toteuttaa vastuualueensa rajoissa potilaan tarpeiden edellyttämän ensihoidon. Arvioi annetun hoidon ja toimii tilanteen vaatimalla tavalla tarkoituksenmukaisesti.
	ohjaa eri-ikäisiä potilaita työryhmän jäsenenä erilaisissa ensihoidon tilanteissa.	ohjaa eri-ikäisiä potilaita erilaisissa ensihoidon tilanteissa ja antaa kotihoito-ohjeet tilanteissa, joissa potilaskuljetusta ei tarvita.	ohjaa joustavasti eri-ikäisiä potilaita erilaisissa ensihoidon tilanteissa, antaa kotihoito-ohjeet tilanteissa, joissa potilaskuljetusta ei tarvita sekä ohjaa potilasta tapaturmien ja sairauksien ennaltaehkäisyssä.

Potilaan perushoito ja ensihoitoprosessin toteuttaminen	työskentelee potilaiden ja omaisten kanssa ystävällisesti, asiallisesti ja kunnioittavasti.	työskentelee potilaiden ja omaisten kanssa yksilöllisesti, aidosti, ymmärtävästi ja turvallisuudentunnetta luoden.	työskentelee potilaiden ja omaisten kanssa yksilöllisesti, empaattisesti ja kunnioittavasti sekä turvallisuudentunnetta luoden.
	huoltaa välineistön ja hoitoympäristön työryhmän jäsenenä.	tarkastaa, täydentää, puhdistaa ja huoltaa itsenäisesti välineistön ja hoitoympäristön.	huolehtii vastuullisesti ja tilanteen vaatimalla tavalla välineistön täydennyksestä, puhdistuksesta ja huollosta ja hoitoympäristöstä. Arvioi siivoustarpeen erikoistilanteiden jälkeen.
	kirjaa ja raportoi potilaan ensihoitoprosessin mukaisen ensihoidon ja potilaan mukana olevan omaisuuden työryhmän jäsenenä.	kirjaa ja raportoi vastuullisesti potilaan taustatiedot, tapahtumatiedot, potilaan tilan, ensihoidon ja hoidon vasteen sekä potilaan mukana olevan omaisuuden.	kirjaa ja raportoi vastuullisesti ja asiakaslähtöisesti potilaan taustatiedot, tapahtumatiedot, potilaan tilan, ensihoidon ja hoidon vasteen sekä potilaan mukana olevan omaisuuden selkeästi, täsmällisesti ja jäsentyneesti.
	toimii työssään tuloksellisesti ja kustannustehokkaasti sekä ottaa huomioon käytettävissä olevat resurssit työryhmän jäsenenä.	toimii työssään tuloksellisesti ja kustannustehokkaasti sekä ottaa huomioon käytettävissä olevat resurssit.	toimii työssään ja työympäristössään tuloksellisesti, itsenäisesti ja kustannustehokkaasti sekä ottaa huomioon käytettävissä olevat resurssit.
Osaamisen tuotteistamisen suunnittelu	suunnittelee ohjattuna osaamisen tuotteistamista.	suunnittelee ja selvittää työssään oman osaamisensa tuotteistamismahdollisuuksia.	suunnittelee ja kehittää aktiivisesti yrittäjyysvalmiuksiaan. Arvioi realistisesti oman osaamisensa tuotteistamismahdollisuuksia.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Viranomaisyhteistyö	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
	käyttää työryhmän jäsenenä ensihoidon potilastilanteissa ensihoidon kiireellisyysluokkia ja tehtäväkoodeja.	käyttää ensihoidon potilastilanteissa ensihoidon kiireellisyysluokkia ja tehtäväkoodeja.	käyttää sujuvasti ensihoidon potilastilanteissa ensihoidon kiireellisyysluokkia ja tehtäväkoodeja.
	käyttää VIRVE -laitteistoa ja viestii hätäkeskuksen kanssa VIRVE-viranomaisverkkoa käyttäen ja ottaa vastaan ensihoidon tehtäviä.	käyttää VIRVE -laitteistoa ja viestii hätäkeskuksen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa VIRVE-viranomaisverkkoa käyttäen ja ottaa vastaan ensihoidon tehtäviä.	käyttää VIRVE -laitteistoa ja viestii hätäkeskuksen, sosiaali- ja terveystoimen sekä muiden pelastusviranomaisten kanssa VIRVE-viranomaisverkkoa käyttäen ja ottaa vastaan ensihoidon tehtäviä.

<p>Hälytysajossa toimiminen ja ambulanssin käyttö ensihoitopalvelussa</p>	<p>hyödyntää työssään tietoa erityisajoneuvon hallinnasta sekä käyttää hallitusti auton teknisiä välineitä (mm. parrimekanismeja). Huolehtii ajoneuvon käyttökunnosta. Huolehtii työryhmän jäsenenä potilasturvallisuudesta ajon aikana. Kuljettaa ambulanssia vähintään harjoitusajoradalla.</p>	<p>hyödyntää työssään tietoa erityisajoneuvon hallinnasta sekä normaali- että erityisolosuhteissa sekä käyttää hallitusti auton teknisiä välineitä. Huolehtii ajoneuvon käyttökunnosta. Huolehtii vastuullisena työryhmän jäsenenä potilasturvallisuudesta ajon aikana. Kuljettaa ambulanssia vähintään harjoitusajoradalla.</p>	<p>hyödyntää työssään monipuolisesti tietoa erityisajoneuvon hallinnasta sekä normaali- että erityisolosuhteissa sekä käyttää hallitusti auton teknisiä välineitä. Huolehtii ajoneuvon käyttökunnosta. Huolehtii vastuullisena työryhmän jäsenenä potilasturvallisuudesta ajon aikana. Asennoituu ammatillisesti hälytysajoon. Kuljettaa ambulanssia vähintään harjoitusajoradalla.</p>
<p>Tutkimusmenetelmien ja -välineiden, terveydenhuollon laitteiden sekä siirtovälineiden käyttäminen</p>	<p>käyttää turvallisesti vastuualueensa mukaisia ensihoidon tutkimusmenetelmiä ja -välineitä sekä terveydenhuollon laitteita ja siirtovälineitä (esim. haastattelu, havainnointi, tunnustelu, auskultointi, laskimoverinäytteen ottaminen, pulssioksimetri, 3-kytkentäinen EKG- valvontamonitori, 12- (13) kytkentäinen EKG-laite, verensokerimittari, kuumemittari, alkometri, verenpainemittari, hapenantovälineet, CPAP-laite, imulaite, puoliautomaattinen defibrillaattori, tukikauluri, tyhjiölastat ja -patja, potilaspaarit, kauhapaarit, kantotuoli ja pyörätuoli). Tuntee vastuualueensa.</p>	<p>käyttää tarkoituksenmukaisesti vastuualueensa mukaisia ensihoidon tutkimusmenetelmiä ja -välineitä potilastilanteissa ja ymmärtää löydösten merkityksen. Käyttää tarkoituksenmukaisesti ja turvallisesti terveydenhuollon laitteita ja siirtovälineitä.</p>	<p>käyttää perustellen, tarkoituksenmukaisesti, turvallisesti ja vastuullisesti ensihoidon vastuualueensa mukaisia tutkimusmenetelmiä, -välineitä sekä terveydenhuollon laitteita ja siirtovälineitä. Tekee johtopäätöksiä löydöksistä ja hoidon vasteesta.</p>
	<p>tunnistaa monitori-EKG:n avulla normaalin sinusrytmin, rytmin taajuuden, säännöllisyyden, eteisvärinän ja ekstrasystoliat sekä raportoi niistä.</p>	<p>tunnistaa monitori-EKG:n avulla normaalin sinusrytmin, rytmin taajuuden, säännöllisyyden, eteisvärinän ja ekstrasystoliat sekä raportoi niistä.</p>	<p>tunnistaa monitori-EKG:n avulla normaalin sinusrytmin, rytmin taajuuden, säännöllisyyden, eteisvärinän ja ekstrasystoliat sekä raportoi niistä.</p>

<p>Tutkimusmenetelmien ja -välineiden, terveydenhuollon laitteiden sekä siirtovälineiden käyttäminen</p>	<p>arvioi potilaan hapetuksen ja ventilaation riittävyyden, avustaa potilaan hengitystä hengityspalkeella, elvytystilanteessa huolehtii potilaan hengitysteiden avoimuudesta larynxmaskin tai -tuubin avulla ja avustaa intuboinnissa.</p>	<p>arvioi potilaan hapetuksen ja ventilaation riittävyyden, avustaa potilaan hengitystä hengityspalkeella, elvytystilanteessa huolehtii potilaan hengitysteiden avoimuudesta larynxmaskin tai -tuubin avulla ja avustaa intuboinnissa</p>	<p>arvioi potilaan hapetuksen ja ventilaation riittävyyden, avustaa potilaan hengitystä hengityspalkeella, elvytystilanteessa huolehtii potilaan hengitysteiden avoimuudesta larynxmaskin tai -tuubin avulla ja avustaa intuboinnissa.</p>
	<p>auskultoi potilaan hengitystä ja sydänäänet ja raportoi niistä tunnistuen normaalisista poikkeamat.</p>	<p>auskultoi potilaan hengitystä ja sydänäänet ja raportoi niistä tunnistuen normaalisista poikkeamat.</p>	<p>auskultoi potilaan hengitystä ja sydänäänet ja raportoi niistä tunnistuen normaalisista poikkeamat.</p>
<p>Lääkehoito, hoidon seuranta ja arviointi</p>	<p>antaa luonnollista tietä annosteltavat vastuualueensa mukaiset ensihoidon lääkkeet (kielenalusnitro, ISDN-suihke, ASA, rektaalinen diatsepaami, lapsen kuumetta alentava lääke per rectum, lääkkeellinen happi, inhaloitavat lääkkeet, autoinjektorit ja elvytystilanteessa adrenaliini iv.) toimintayksikön ohjeistuksen mukaisesti. Hyödyntää työssään tietoa lääkkeiden indikaatioista ja kontraindikaatioista, lääkkeiden väärinkäytön ilmiöistä ja hankkii tarvittaessa lisätietoa lääkehoidosta luotettavista tietolähteistä, esim. Pharmaca Fennicasta. Tarkkailee lääkkeiden vaikutusta. Hyödyntää työssään tietoa elvytyslääkkeistä (i.v.) sekä Natrosteril-, Ringersteril- ja glukoosiliuoksesta (G10) (i.v.) ja glukagonista (i.m.). Suorittaa perifeerisen laskimon kanyloinnin, nesteensieron laskimoon lähihoitajan vastuualueella (STM:n Turvallinen lääkehoito-opas 2005:32, liite 8 Ensihoidon lääkehoidon vaativuustasot).</p>	<p>toteuttaa luotettavasti vastuualueensa mukaisen lääkehoidon, tarkkailee potilasta ja tunnistaa mahdolliset sivuvaikutukset sekä toimii tilanteen vaatimalla tavalla.</p>	<p>toteuttaa luotettavasti ja perusteellisesti vastuualueensa mukaisen lääkehoidon, tarkkailee potilasta, tekee oikeat päätelmät lääkkeiden sivuvaikutuksista ja toimii tilanteen vaatimalla tavalla. Ottaa huomioon vaikutukset, joita potilaiden yleisesti käyttämät lääkkeet aiheuttavat.</p>

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Ensihoitotyötä koskevan tiedon hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Ensihoitotyötä koskevan tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa ensihoitotyötä ohjaavista säädöksistä ja säännöksistä (ensihoitoa ohjaava lainsäädäntö ja ohjeet, ensihoidon järjestelmä ja -palvelut, hälytysajon lainsäädäntö, työyksikön toimintamalli, sairautoluokitus, hälytysajoneuvoille sattuneiden onnettomuuksien syiden selvitykset).	noudattaa toimintayksikön ohjeita ensihoitoprosessin eri vaiheissa ja perustelee johdonmukaisesti toimintaansa ensihoitotyötä ohjaavilla säädöksillä ja säännöksillä.	toimii ensihoitoprosessin eri vaiheissa ja muuttuvissa tilanteissa itsenäisesti ja perustelee monipuolisesti ja johdonmukaisesti toimintaansa ensihoitotyötä ohjaavilla säädöksillä ja säännöksillä. Ohjaa asiakkaita ensihoidon tietoperustaa hyödyntäen.
	tuntee jonkin laitoksen pelastussuunnitelmaa ja tunnistaa siinä oman vastualueensa.	tuntee jonkin laitoksen pelastussuunnitelman ja kuvaa siinä vastualueensa mukaisen toimintansa.	tuntee jonkin laitoksen pelastussuunnitelman ja kuvaa siinä vastualueensa mukaisen toimintansa. Perustelee kuvaustaan monipuolisesti asiantiedoilla.
	hyödyntää työssään tietoa ensihoidon järjestelmästä ja -palvelujen tuottamisesta.	hyödyntää työssään tietoa ensihoidon järjestelmästä ja -palvelujen tuottamisesta sekä käyttää työssään palvelun laatuun liittyvää peruskäsitteistöä.	hyödyntää työssään tietoa ensihoidon järjestelmästä ja -palvelujen tuottamisesta sekä tuntee laadun mittareita ensihoidossa.
	kertoo, miten toiminta organisoidaan suuronnettomuustilanteissa.	kertoo kattavasti, miten toiminta organisoidaan suuronnettomuustilanteissa.	kertoo kattavasti, miten toiminta organisoidaan ja miten viranomaisyhteistyö toteutuu suuronnettomuustilanteissa.
	hyödyntää tavallisimmissa ensihoidon auttamistilanteissa tietoa terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä, elintoiminnoista, sairauksista, päihteiden käytön ja päihderiippuvuuden ilmiöistä, erilaisista vammoista, aseptiikasta sekä ihmisen elimistön normaalista rakenteesta ja toiminnasta.	perustelee ensihoidon toimintaansa tiedolla terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä, elintoiminnoista, sairauksista, päihteiden käytön ja päihderiippuvuuden ilmiöistä, erilaisista vammoista ja aseptiikasta sekä ihmisen elimistön normaalista rakenteesta ja toiminnasta.	perustelee monipuolisesti ensihoidon toimintaansa tiedolla terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä, elintoiminnoista, sairauksista, päihteiden käytön ja päihderiippuvuuden ilmiöistä, erilaisista vammoista ja aseptiikasta sekä ihmisen elimistön normaalista rakenteesta ja toiminnasta.

<p>Ensihoitotyötä koskevan tiedon hallinta</p>	<p>hyödyntää työssään tietoa tavallisimmista kansansairauksista (somaattiset, mielenterveys- ja päihdesairaudet) ja niiden riskitekijöistä ja hoidoista.</p>	<p>perustelee toimintaansa tiedolla tavallisimmista kansansairauksista ja niiden riskitekijöistä ja näihin sairauksiin liittyvillä mahdollisilla akuuttitilanteilla.</p>	<p>perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla tavallisimmista kansansairauksista ja niiden riskitekijöistä ja näihin sairauksiin liittyvillä mahdollisilla akuuttitilanteilla.</p>
	<p>toimii työssään keskeisten ensihoitotyötä ohjaavien arvojen ja eettisten toimintaohjeiden mukaan (ensihoidon arvomaailma ja eettiset toimintaohjeet: ihmisarvo, turvallisuus, itsemääräämisoikeus, oikeudenmukaisuus, integriteetti ja vastuullisuus).</p>	<p>perustelee toimintaansa ensihoidon eri tilanteissa ensihoitotyötä ohjaavilla arvoilla ja eettisillä toimintaohjeilla.</p>	<p>perustelee toimintaansa ja analysoi erilaisia ensihoidon tilanteita eettisen arvopehustuksen pohjalta.</p>
<p>Yrittäjyyttä ja osaamisen tuotteistamista koskevan tiedon hallinta</p>	<p>hyödyntää ohjattuna työssään tietoa ensihoidon yrittäjyydestä, osaamisen tuotteistamisesta ja sisäisen yrittäjyyden merkityksestä.</p>	<p>hyödyntää työssään tietoa ensihoidon yrittäjyydestä ja osaamisensa tuotteistamisesta ja toimii sisäisen yrittäjyyden periaatteiden mukaan.</p>	<p>hyödyntää monipuolisesti työssään tietoa ensihoidon yrittäjyydestä ja osaamisensa tuotteistamisesta sekä toimii sisäisen yrittäjyyden periaatteiden mukaan.</p>
<p>Työehtosopimusta, työnhakuasiakirjoja ja työsopimusta koskevan tiedon hallinta</p>	<p>osoittaa työssään tietonsa lähihoitajan työhön liittyvistä työehtosopimuksen mukaisista oikeuksista ja velvollisuuksista sekä työnhakuasiakirjojen ja työsopimuksen laadinnasta.</p>	<p>perustelee toimintaansa lähihoitajan työtä määrittävillä työehtosopimuksen oikeuksilla ja velvollisuuksilla. Osoittaa työssään tietonsa työnhakuasiakirjojen ja työsopimuksen laadinnasta.</p>	<p>perustelee monipuolisesti toimintaansa lähihoitajan työtä määrittävillä työehtosopimuksen oikeuksilla ja velvollisuuksilla. Osoittaa työssään tietonsa työnhakuasiakirjojen ja työsopimuksen laadinnasta.</p>
<p>Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta suomenkielisillä</p>	<p>palvelee ensihoidon asiakkaita suomen kielellä ja selviytyy auttavasti palvelutilanteesta ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.</p>	<p>palvelee ensihoidon asiakkaita suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.</p>	<p>palvelee ensihoidon asiakkaita suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen joustavasti ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.</p>
<p>Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta ruotsinkielisillä</p>	<p>palvelee ensihoidon asiakkaita ruotsin kielellä, hoitaa palvelutilanteen suomen kielellä ja selviytyy auttavasti palvelutilanteesta yhdellä vieraalla kielellä.</p>	<p>palvelee ensihoidon asiakkaita ruotsin kielellä, hoitaa palvelutilanteen joustavasti suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen yhdellä vieraalla kielellä.</p>	<p>palvelee ensihoidon asiakkaita ruotsin ja suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen joustavasti yhdellä vieraalla kielellä.</p>
<p>Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta muunkielisillä</p>	<p>hoitaa ensihoitotilanteen suomen tai ruotsin kielellä sekä selviytyy auttavasti palvelutilanteesta yhdellä muulla kielellä.</p>	<p>hoitaa ensihoitotilanteen suomen tai ruotsin kielellä sekä yhdellä vieraalla kielellä ja selviytyy auttavasti toisella kotimaisella kielellä.</p>	<p>palvelee ensihoidon asiakkaita suomen tai ruotsin kielellä, hoitaa ensihoitotilanteen joustavasti toisella kotimaisella kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.</p>

Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta vieraskielisessä koulutuksessa	hoitaa ensihoitotilanteen koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä auttaa palvelutilanteessa asiakkaan eteenpäin yhdellä muulla kielellä.	hoitaa ensihoitotilanteen koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä yhdellä muulla kielellä.	palvelee ensihoidon asiakaita koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä hoitaa ensihoitotilanteen joustavasti yhdellä muulla kielellä.
---	--	--	--

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ottaa vastaan ja antaa asiallisesti palautetta sekä kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella. Arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan.	ottaa vastaan ja antaa asiallisesti palautetta sekä kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella. Arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan sekä pyytää tarvittaessa ohjausta.	hankkii, jäsentää ja arvioi tietoa sekä soveltaa aiemmin opittua muuttuvissa työtilanteissa, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämistarpeitaan. Antaa palautetta esittäen rakentavia ratkaisuvaihtoehtoja ja pyytää ohjausta tarvittaessa.
	tekee työhönsä liittyviä valintoja ja päätöksiä sekä ratkaisee ongelmia.	tekee itsenäisesti työhönsä liittyviä päätöksiä ja ratkaisee ongelmia sekä hankkii lisätietoa ratkaisuilleen.	tekee itsenäisesti työhönsä liittyviä päätöksiä ja ratkaisee ongelmia. Perustelee toimintaansa ammatillisilla tiedoilla ja hankkii tarvittaessa lisätietoa.
	toimii annettujen hoitomääräysten mukaisesti työryhmän jäsenenä ja tuntee oman vastuualueensa.	hahmottaa työnsä kokonaisuutena ja toimii joustavasti päivittäin toistuvissa tilanteissa. Tunnistaa oman osaamisensa mahdollisuudet ja rajat.	hahmottaa työnsä kokonaisuutena ja toimii tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti muuttuvissa tilanteissa. Tunnistaa oman osaamisensa mahdollisuudet ja rajat.
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii moniammatillisen työryhmän tai tiimin jäsenenä työyhteisössä hyväksytyjen toimintaperiaatteiden mukaisesti.	toimii aktiivisesti ja vastuullisesti moniammatillisen työryhmän tai tiimin jäsenenä sekä tuntee työryhmän jäsenten tehtäviä ja vastuualueita.	toimii aktiivisesti ja vastuullisesti moniammatillisen työryhmän tai tiimin jäsenenä sekä sidosryhmien kanssa. Toimii asiallisesti ristiriitatilanteissa ja tuntee työryhmän jäsenten tehtävät ja vastuualueet.
	käyttää työyksikön tieto- ja viestintävälineistöä lähihoitajan vastuualueella työyksikön ohjeistuksen mukaisesti. Noudattaa tietosuojaa viestinnässä.	käyttää työyksikön tieto- ja viestintävälineistöä lähihoitajan työn vastuualueella asiallisesti ja työyksikön ohjeistuksen mukaisesti. Noudattaa tietosuojaa viestinnässä.	ymmärtää tieto- ja viestintävälineistön merkityksen potilaan hoidossa. Käyttää työyksikön tieto- ja viestintävälineistöä tarkoituksenmukaisesti ja ohjeiden mukaan lähihoitajan työn vastuualueella. Noudattaa tietosuojaa viestinnässä.

Ammattietiikka	toimii sosiaali- ja terveysalan eettisten periaatteiden, säädösten ja säännösten mukaisesti.	ottaa toiminnassaan huomioon työyhteisön arvomaailman, tavoitteet ja noudattaa sosiaali- ja terveysalan eettisiä periaatteita, säädöksiä ja säännöksiä sekä toimii vastuullisesti.	ottaa toiminnassaan huomioon työyhteisön arvomaailman, tavoitteet ja noudattaa sosiaali- ja terveysalan eettisiä periaatteita, säädöksiä ja säännöksiä. Kantaa omalta osaltaan vastuun potilaiden hyvästä hoidosta.
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	toimii ensihoitoa koskevien työhyvinvointi ja työturvallisuussäädösten mukaisesti. Käyttää asianmukaista työasua ja tarvittavia työturvasuojaimia ja noudattaa työpaikan työturvallisuusohjeita (esim. kaasun-, sähkö- ja paloturvallisuusmääräyksiä).	toimii työhyvinvointi ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti (kaasu-, sähkö- ja paloturvallisuusmääräykset). Käyttää asianmukaista työasua ja tarvittavia työturvasuojaimia, torjuu työn aiheuttamia terveysvaaroja ja -haittoja (fysikaaliset, kemialliset ja biologiset). Ylläpitää omalta osaltaan hyvää ilmapiiriä työpaikalla.	toimii työhyvinvointi ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti (kaasu-, sähkö- ja paloturvallisuusmääräykset) ja perustelee toimintansa. Käyttää asianmukaista työasua ja tarvittavia työturvasuojaimia sekä torjuu työn aiheuttamia terveysvaaroja ja -haittoja (fysikaaliset, kemialliset ja biologiset). Ylläpitää omalta osaltaan hyvää ilmapiiriä työpaikalla sekä tunnistaa siihen haitallisesti vaikuttavia tekijöitä.
	sammuttaa alkavan tulipalon paloviranomaisen valvonnassa.	sammuttaa alkavan tulipalon paloviranomaisen valvonnassa.	sammuttaa alkavan tulipalon paloviranomaisen valvonnassa.
	huolehtii omasta työkyvystään, työhyvinvoinnistaan, terveydestään ja ehkäisee terveysvaaroja ja -haittoja.	huolehtii omasta työkyvystään ja edistää työhyvinvointiaan, terveyttään ja ehkäisee terveysvaaroja- ja haittoja.	huolehtii omasta työkyvystään ja edistää työhyvinvointiaan ja terveyttään sekä perustelee niiden merkityksen, ehkäisee tapaturmia omassa toiminnassaan ja ohjaa muita tapaturmien ehkäisyssä.
	ymmärtää fyysisen kunnon merkityksen osana hyvää työkykyään ja ammattitaitoaan. Suunnittelee itselleen tavoitteellisen kuntoa (kestävyys, voima ja notkeus) ylläpitävän ja kehittävän harjoitusohjelman ja seuraa sen vaikutuksia. Osoittaa kuntotesteissä fyysisen kunnon kehittymisen.	perustelee hyvää työkykyään ja ammattitaitoaan tiedolla fyysisen kunnon merkityksestä. Suunnittelee itselleen monipuolisen ja tavoitteellisen kuntoa ylläpitävän ja kehittävän harjoitusohjelman ja seuraa sen vaikutuksia. Osoittaa kuntotesteissä fyysisen kunnon kehittymisen.	perustelee laajasti hyvää työkykyään ja ammattitaitoaan tiedolla fyysisen kunnon merkityksestä. Suunnittelee itselleen monipuolisen ja tavoitteellisen kuntoa ylläpitävän ja kehittävän harjoitusohjelman ja seuraa aktiivisesti sen vaikutuksia. Osoittaa kuntotesteissä fyysisen kunnon kehittymisen.

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	antaa ensiavun ja peruselvytyksen sekä varhaisen defibrilloinnin.	antaa ensiavun ja peruselvytyksen sekä varhaisen defibrilloinnin.	antaa ensiavun ja peruselvytyksen sekä varhaisen defibrilloinnin.
	käyttää ergonomisesti oikeita ja turvallisia potilassiirtotekniikoita.	käyttää turvallisia potilassiirtotekniikoita ja työskentelee ergonomisesti oikein.	työskentelee ergonomisesti oikein hyödyntäen potilaan voimavaroja ja toteuttaa turvallisesti, suunnitelmallisesti ja tarkoituksenmukaisesti potilassiirrot.
	tietää erilaiset tartuntatavat, suojautuu itse ja suojaa potilasta tartunnoilta ensihoitotilanteissa (henkilökohtainen hygienia, käsihygienia ja suojakäsineiden käyttö, aseptinen työskentely ja käytetyn hoitovälineistön käsittely).	ottaa huomioon tartuntariskit ensihoitotilanteissa, suojautuu ja suojaa potilasta tartunnoilta tarkoituksenmukaisesti.	suojautuu itse ja suojaa potilasta tartunnoilta tarkoituksenmukaisesti ensihoitotilanteissa, ohjaa ja perustelee suojautumisen merkityksen.
	tietää työpaikan turvaohjeet väkivaltaisen asiakkaan kohtaamistilanteessa ja tarvittaessa suojelee itseään. Tunnistaa työssään perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhkan ja ohjaa avun saannissa työryhmän tukemana.	toimii perustason ensihoidotokäytäntöjen mukaisesti väkivaltaisen asiakkaan kohtaamistilanteessa. Ottaa työssään huomioon perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhkan, ohjaa avun saannissa ja tiedottaa työryhmälle.	työryhmän jäsenenä toimii ennaltaehkäisevästi uhkavissa väkivaltatilanteissa, suojelee tarvittaessa itseään ja muita, pyytää tarvittaessa lisäapua. Ottaa työssään vastuullisesti huomioon perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhkan, ohjaa avun saannissa ja vie asiaa eteenpäin työryhmässä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ensihoitopalvelussa toimimisen osaamisensa sairaankuljetusyrytyksessä tai pelastuslaitosten sairaankuljetusyksiköissä, sairaalan päivystyspoliklinikalla tai terveyskeskuksen päivystyst vastaanotossa. Työpaikan soveltuvuus näyttöympäristöksi tulee varmistaa näyttötilanteiden ja potilasmäärien osalta. Lisäksi on otettava huomioon yleiset jääviyttä koskevat ohjeet, jotta voidaan turvata arvioinnin luotettavuus (esimerkiksi oma tai perheen yritys, sukulaisuussuhde, aviosuhde tai avioliitonomainen suhde).

Ammattitaito osoitetaan seuraavissa työkokonaisuuksissa: potilaan perushoito ja perustason ensihoitoprosessissa ja -ympäristössä toimiminen, osaamisen tuotteistamisen suunnittelu, viranomaisyhteistyö, hälytysajossa toimiminen ja ambulanssin käyttö, tutkimusmenetelmien ja -välineiden, terveydenhuollon laitteiden sekä siirtovälineiden käyttäminen sekä lääkehoito, hoidon seuranta ja arviointi. Lisäksi

on hallittava ensihoitopalvelua koskeva tieto ja kielitaito ensihoitopalvelutilanteessa jonkin edellä olevassa taulukossa kuvatun arvioinnin kohteen mukaisesti sekä elinikäisen oppimisen avaintaidot. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta lukuun ottamatta hoito-ohjeen pyytämistä, hengityksen ja verenkierron häiriöistä kärsivän potilaan perustason ensihoitoa ja elvytystä edellyttävää hoitoa
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta lukuun ottamatta EKG:n tulkintaa (henkeä uhkaavat rytmihäiriöt), hengitysteiden hallintaa (larynxtuubin laittaminen ja intubaatio), viranomaisyhteistyötä (poliisi ja pelastustoimi), viestintävälineistöön liittyvän valtakunnallisen viranomaisverkon eli VIRVE:n käyttöä ja hälytysajossa toimimista ja ambulanssin kuljettamista harjoitusajoradalla
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta lukuun ottamatta toimintaa suuronnettomuustilanteissa
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot lukuun ottamatta ensiapua ja peruselvytystä sekä varhaista defibrillointia, fyysisen toimintakyvyn testausta, alkusammutusta ja väkivaltaisen asiakkaan ja perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhkan kohtamista.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.3.2 Päivystyspolikliininen hoitotyö

Opiskelijan on valittava Ensihoidon koulutusohjelmaan kuuluvana valinnaisena tutkinnon osana joko Päivystyspolikliininen hoitotyö (ks. kohta 4.3.2) tai Perioperatiivinen hoitotyö (ks. kohta 4.3.3.).

Tutkinnon suorittajan on valittava Ensihoidon osaamisalaan kuuluvana valinnaisena tutkinnon osana joko Päivystyspolikliininen hoitotyö (ks. kohta 4.3.2) tai Perioperatiivinen hoitotyö (ks. kohta 4.3.3.).

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ arvioida päivystyspotilaan tilan ja osallistua äkillisesti sairastuneen tai vammautuneen potilaan hoitoprosessiin päivystyspoliklinikoilla työryhmän jäsenenä
- ♦ hyödyntää vuorovaikutustaitojaan hoitotilanteissa ja toimia moniammatillisen tiimin ja työryhmän jäsenenä
- ♦ käyttää polikliinisen hoidon tutkimusmenetelmiä ja -välineitä sekä terveydenhuollon laitteita
- ♦ toteuttaa immobilisaatiohoidon
- ♦ käyttää työssään päivystyspotilaan hoitotyön edellyttämää tietoperustaa
- ♦ käsitellä, annostella ja antaa lääkkeitä lähihoitajan vastuualueella (STM:n Turvallinen lääkehoito -opas 2005:32, liite 8 Ensihoidon lääkehoidon vaativuuksitasot)
- ♦ suojata itsensä ja asiakkaan tartunnoilta ja ennaltaehkäistä tartuntojen leviämistä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Polikliinisessa hoitoprosessissa ja hoitoympäristössä toimiminen	tietää lähihoitajan vastualueen moniammatillisessa polikliinisessa hoitoryhmässä ja osallistuu työryhmän jäsenenä päivystyspoliklinikalla potilaan hoitoprosessiin.	toimii lähihoitajan tehtävissä polikliinisessa hoitoryhmässä. Tietää ryhmän jäsenten vastualueet sekä ymmärtää potilaan hoitoprosessin kokonaisuuden.	toimii tarkoituksenmukaisesti muuttuvissa tilanteissa lähihoitajan tehtävissä polikliinisessa hoitoryhmässä. Tietää ryhmän jäsenten tehtävät ja työnjaon polikliinisessa hoitotyössä sekä ymmärtää potilaan hoitoprosessin kokonaisuuden.
	huoltaa välineistön ja hoitoympäristön työryhmän jäsenenä sekä huolehtii osaltaan työympäristön siisteydestä sekä tarvittavien materiaalien täydennyksestä.	tarkastaa, täydentää, puhdistaa ja huoltaa välineistön ja hoitoympäristön itsenäisesti.	huolehtii vastuullisesti hoitoympäristön toimintavalmiudesta, välineiden puhdistuksesta ja huollosta. Arvioi siivoustarpeen erikoistilanteiden jälkeen.

Polikliinisessa hoitoprosessissa ja hoitoympäristössä toimiminen	vastaanottaa työryhmän jäsenenä poliklinikalle saapuvan äkillisesti sairastuneen tai vammautuneen potilaan ja tekee potilaan tulotilanteen arvion ja ryhtyy sen edellyttämiin toimiin. Huolehtii työryhmän jäsenenä potilaasta hoitoprosessin ajan.	vastaanottaa poliklinikalle saapuvan potilaan (tavalliset sairaus- ja tapaturmatilanteet) tekee hänen tilanteestaan tulovaiheen välittömän arvion ja ryhtyy sen edellyttämiin toimiin. Huolehtii potilaasta hoitoprosessin ajan.	vastaanottaa itsenäisesti poliklinikalle saapuvan potilaan, tekee hänen tilanteestaan tulovaiheen välittömän arvion ja ryhtyy sen edellyttämiin toimiin. Huolehtii potilaasta kokonaisvaltaisesti hoitoprosessin ajan.
	tiedottaa tutuissa tilanteissa potilaasta työryhmälle.	tiedottaa potilaan tilanteesta keskeiset asiat muulle hoitohenkilöstölle.	tiedottaa itsenäisesti ja kattavasti potilaan tilanteen muulle hoitohenkilöstölle.
	varaa tutuissa tilanteissa potilaalle ajan jatkohoitoon sekä antaa potilaalle kotihoito-ohjeet.	varaa potilaalle ajan jatkohoitoon ja ohjaa potilasta kotihoidon toteuttamisessa.	varaa potilaalle ajan jatkohoitoon ja ohjaa potilasta ja omaisia kotihoidon toteuttamisessa ja kotona selviytymisessä.
	kirjaa ja raportoi potilaan hoitoprosessin mukaisen hoidon ja potilaan mukana olevan omaisuuden työryhmän jäsenenä.	kirjaa ja raportoi vastuullisesti potilaan taustatiedot, tapahtumatiedot, potilaan tilan, hoidon ja hoidon vasteen sekä potilaan mukana olevan omaisuuden.	kirjaa ja raportoi vastuullisesti ja asiakaslähtöisesti potilaan taustatiedot, tapahtumatiedot, potilaan tilan, hoidon ja hoidon vasteen sekä potilaan mukana olevan omaisuuden selkeästi, täsmällisesti ja jäsentyneesti.
	kirjaa potilaan hoitotiedot sähköiseen potilastietojärjestelmään työryhmän jäsenenä.	kirjaa potilaan hoitoon liittyvät tiedot sähköiseen potilastietojärjestelmään.	kirjaa itsenäisesti potilaan hoitoon liittyvät tiedot sähköiseen potilastietojärjestelmään.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Ammatillinen vuorovaikutus	kohtaa potilaat ja omaiset vuorovaikutustilanteessa ystävällisesti ja asiallisesti. Kunnioittaa eri-ikäisiä, eri tavoilla kommunikoivia ja kulttuuritaustaltaan ja vakaumukseltaan erilaisia ihmisiä.	kohtaa potilaat ja omaiset vuorovaikutustilanteessa yksilöllisesti, aidosti, ymmärtävästi ja turvallisuudentunnetta luoden. Kunnioittaa eri-ikäisiä, eri tavoilla kommunikoivia ja kulttuuritaustaltaan ja vakaumukseltaan erilaisia ihmisiä.	kohtaa eri-ikäiset, eri tavoilla kommunikoivat ja kulttuuritaustaltaan ja vakaumukseltaan erilaiset potilaat ja omaiset vuorovaikutustilanteessa yksilöllisesti, empaattisesti ja kunnioittavasti sekä turvallisuudentunnetta luoden.
	hyödyntää vuorovaikutusta hoitotilanteessa.	hyödyntää vuorovaikutusta hoitotilanteessa potilaan tilaa edistävästi.	hyödyntää luontevasti ja potilaan tilaa edistävästi vuorovaikutusta hoitotilanteessa.

<p>Polikliinisten hoito- menetelmien ja -välineiden, tervey- denhuollon laitteiden sekä potilaan siirros- sa tarvittavien välinei- den käyttäminen</p>	<p>käyttää työryhmän jäsenenä turvallisesti tavallisimpia polikliinisen hoidon tutki- musmenetelmiä ja -välinei- tä sekä terveydenhuollon laitteita ja potilaan siirrossa tarvittavia välineitä. (esim. haastattelu ja havainnointi, tunnustelu, pulssioksimetri, 3-kytkentäinen EKG- val- vontamonitori, 12- (13) kytkentäinen EKG-laite, verensokerimittari, laski- moverinäytteen ottaminen, kuumemittari, alkometri, verenpainemittari, hapen- antolaitteet, imulaite, defibrillaattori tukikauluri, tyhjiölastat ja -patja, po- tilaspaarit ja pyörätuoli). Tuntee vastuualueensa.</p>	<p>käyttää turvallisesti polik- liinisen hoidon tutkimus- menetelmiä, -välineitä ja terveydenhuollon laitteita potilastilanteissa ja ymmär- tää löydösten merkityksen. Käyttää turvallisesti po- tilaan siirrossa tarvittavia välineitä.</p>	<p>käyttää turvallisesti, tar- koituksenmukaisesti ja vastuullisesti polikliinisen hoidon tutkimusmenetel- miä, -välineitä ja tervey- denhuollon laitteita poti- lastilanteissa ja perustelee löydösten merkityksen. Käyttää suunnitelmallisesti, turvallisesti ja perustellen potilaan siirrossa tarvittavia välineitä.</p>
<p>Asiakkaan valmista- minen tutkimuksiin ja toimenpiteessä avustaminen</p>	<p>avustaa muuta henkilöstöä tutkimuksissa ja toimenpi- teissä sekä potilaan valmis- tamisessa niihin. Avustaa tavallisimmissa polikliinisissa laboratorio- tutkimuksissa ja näytteen- otossa.</p>	<p>valmistaa potilaan vastuu- alueensa mukaisesti poli- kliinisiin tutkimuksiin ja toimenpiteisiin, tekee niitä ohjattuna tai avustaa niissä. Valmistele potilaan tavalli- simpia polikliinisiä labora- toriotutkimuksia varten ja ottaa näytteet.</p>	<p>valmistaa potilaan vas- tuualueensa mukaisesti polikliinisiin tutkimuksiin ja toimenpiteisiin, tekee niitä itsenäisesti tai avustaa niissä. Tekee tavallisimpia polikliinisiä laboratoriotut- kimuksia ja ottaa näytteitä ja hallitsee näytteenottoon liittyvän näytteiden käsitte- lyn, tutkimusten tilaamisen ja asiakkaan ohjauksen.</p>
	<p>toimii aseptisesti toimen- piteissä.</p>	<p>toimii aseptisesti toimenpi- teissä ja perustelee toimin- tansa.</p>	<p>toimii aseptisesti toimen- piteissä ja perustelee moni- puolisesti toimintansa.</p>
	<p>tarkkailee asiakasta tutki- muksen tai toimenpiteen aikana ja sen jälkeen.</p>	<p>tarkkailee asiakasta tutki- muksen tai toimenpiteen aikana ja sen jälkeen, tun- nistaa asiakkaan yksilöllisiä tarpeita.</p>	<p>tarkkailee asiakasta ja ottaa huomioon asiakkaan hoi- don tarpeet tutkimuksen tai toimenpiteen aikana ja sen jälkeen.</p>

Lääkehoito	käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeet oikein ja turvallisesti. Ohjaa asiakasta tai potilasta ja hänen läheisiään työyksikön ohjeiden mukaisesti lääkkeiden käytössä, säilyttämisessä, hävittämisessä ja lääkemääräysten uusimisessa sekä tietää tavallisimpien akuuttitilanteiden lääkehoidon.	käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeet oikein ja turvallisesti. Ohjaa asiakasta tai potilasta ja hänen läheisiään lääkehoidossa.	käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeet oikein ja turvallisesti. Ohjaa itsenäisesti asiakasta tai potilasta ja hänen läheisiään lääkehoidossa.
	tietää tavallisimpien lääkkeiden vaikutuksista ja yhteisvaikutuksista sekä tunnistaa yleisimpiä haitta- ja sivuvaikutuksia ja hallitsee eri lääkkeenantotavat (p.o., rect., inh., s.c. ja i.m.). Ottaa työssään huomioon ja raportoi lääkkeiden väärinkäytön ilmiöistä.	hyödyntää tietojaan tavallisimpien lääkkeiden vaikutuksista ja yhteisvaikutuksista sekä tunnistaa yleisimpiä haitta- ja sivuvaikutuksia ja hallitsee eri lääkkeenantotavat (p.o., rect., inh., s.c. ja i.m.). Toimii asianmukaisesti havaitessaan lääkkeiden väärinkäytön ilmiötä.	hyödyntää tietojaan tavallisimpien lääkkeiden vaikutuksista ja yhteisvaikutuksista sekä tarkkailee ja tunnistaa yleisimmät haitta- ja sivuvaikutukset ja toimii tämän tiedon pohjalta eri lääkkeenantotavat halliten (p.o., rect., inh., s.c. ja i.m.). Toimii asianmukaisesti havaitessaan lääkkeiden väärinkäytön ilmiötä.
	toimii lääkehoidossa lähihoitajan vastuualueella STM:n ohjeen mukaisesti (STM:n Turvallinen lääkehoito-opas 2005:32, liite 8 Ensihoidon lääkehoidon vaativuustasot).	toimii lääkehoidossa lähihoitajan vastuualueella STM:n ohjeen mukaisesti (STM:n Turvallinen lääkehoito-opas 2005:32, liite 8 Ensihoidon lääkehoidon vaativuustasot).	toimii lääkehoidossa lähihoitajan vastuualueella STM:n ohjeen mukaisesti (STM:n Turvallinen lääkehoito-opas 2005:32, liite 8 Ensihoidon lääkehoidon vaativuustasot).
Immobilisaatiohoito	käyttää immobilisaatiohoidon välineitä ja tekniikoita.	käyttää immobilisaatiohoidon välineitä ja tekniikoita ja perustelee toimintaansa.	käyttää joustavasti ja tarkoituksenmukaisesti immobilisaatiohoidon välineitä ja tekniikoita sekä perustelee toimintansa.
	toteuttaa työryhmän jäsenenä ylä- ja alaraajojen yleisimpien vammojen immobilisaatiohoidon eri materiaaleilla sekä terveystieteissä että sairaalassa.	valmistaa potilaan repositiota varten, toteuttaa ylä- ja alaraajojen yleisimpien vammojen immobilisaatiohoidon eri materiaaleilla sekä terveystieteissä että sairaalassa.	valmistaa potilaan repositiota varten ja toteuttaa itsenäisesti ylä- ja alaraajojen yleisimpien vammojen immobilisaatiohoidon eri materiaaleilla sekä terveystieteissä että sairaalassa.
	ottaa huomioon tutuissa tilanteissa immobilisaatiohoitoon liittyviä riskejä ja komplikaatioita sekä ohjaa potilaan kotihoidon (esimerkiksi liikkumisen apuvälineiden käytön ohjaus).	ottaa huomioon immobilisaatiohoitoon liittyvät riskit ja komplikaatiot. Ohjaa potilasta kotihoidossa ja huolehtii hoidon jatkuvuudesta työryhmän jäsenenä.	ottaa huomioon immobilisaatiohoitoon liittyvät riskit ja komplikaatiot työskentelyssään ja potilaan ohjauksessa sekä huolehtii hoidon jatkuvuudesta itsenäisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Päivystyspotilaan hoitoa koskevan tiedon hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Päivystyspotilaan hoitoa koskevan tiedon hallinta	käyttää hoitotyön keskeistä tietoperustaa päivystyspotilaan hoidossa päivittäisissä hoitotilanteissa (hoitotyötä ohjaavat säädökset, säännökset ja ohjeet organisaatiosta ja toimintamallista osana sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmää).	toimii polikliinisen hoitoprosessin eri vaiheissa lähihoitajan vastuualueella toimintayksikön ohjeita noudattaen. Perustelee toimintaansa johdonmukaisesti hoitotyötä ohjaavilla tiedoilla.	toimii polikliinisen hoitoprosessin eri vaiheissa ja muuttuvissa tilanteissa lähihoitajan vastuualueella itsenäisesti sekä hyödyntää monipuolisesti työn perustana olevaa tietoa. Ohjaa asiakkaita eri tieteenalojen tietoperustaa hyödyntäen.
	tietää terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä, ihmisen elimistön rakenteesta ja toiminnasta, elin-toiminnoista, sairauksista, vammoista ja aseptiikasta siten, että pystyy toimimaan tavallisimmissa hoitotyön auttamistilanteissa päivystyspoliklinikalla.	perustelee hoitotyön toimintaansa tiedoilla terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä, ihmisen elimistön rakenteesta ja toiminnasta, elintoiminnoista, sairauksista, vammoista ja aseptiikasta.	perustelee monipuolisesti hoitotyön toimintaansa tiedoilla terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä, ihmisen elimistön rakenteesta ja toiminnasta, elin-toiminnoista, sairauksista, vammoista ja aseptiikasta.
	hyödyntää työssään tietoa tavallisimmista kansansairauksista (mm. mielenterveys- ja päihde-, sydän- ja verisuoni-, ym.) ja niiden riskitekijöistä ja hoidosta.	hyödyntää työssään tietoa tavallisimmista kansansairauksista ja niiden riskitekijöistä ja näihin sairauksiin liittyvistä mahdollisista akuuttitilanteista.	perustelee toimintaansa tiedolla tavallisimmista kansansairauksista ja niiden riskitekijöistä ja näihin sairauksiin liittyvistä mahdollisista akuuttitilanteista.
	noudattaa työssään keskeisiä hoitotyötä ohjaavia arvoja ja eettisiä toimintaohjeita (tieto hoitotyön arvomaailmasta ja eettisistä toimintaohjeista: ihmisarvosta, turvallisuudesta, itsemääräämisoikeudesta, oikeudenmukaisuudesta, integriteetistä ja vastuullisuudesta).	perustelee toimintaansa hoitotyön eri tilanteissa hoitotyötä ohjaavilla arvoilla ja eettisillä toimintaohjeilla.	perustelee monipuolisesti toimintaansa ja analysoi erilaisia hoitotyön tilanteita eettisen arvoperustan pohjalta.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	toimii annettujen hoitomäärysten mukaisesti työryhmän jäsenenä ja tuntee oman vastuualueensa.	hahmottaa työnsä kokonaisuutena ja toimii joustavasti päivittäin toistuvissa tilanteissa. Tunnistaa oman osaamisensa mahdollisuudet ja rajat.	hahmottaa työnsä kokonaisuutena ja toimii tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti muuttuvissa tilanteissa. Tunnistaa oman osaamisensa mahdollisuudet ja rajat.
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii moniammatillisen työryhmän tai tiimin jäsenenä työyhteisössä hyväksytyjen toimintaperiaatteiden mukaisesti.	toimii aktiivisesti ja vastuullisesti moniammatillisen työryhmän tai tiimin jäsenenä sekä tuntee työryhmän jäsenten tehtäviä ja vastuualueita.	toimii aktiivisesti ja vastuullisesti moniammatillisen työryhmän tai tiimin jäsenenä sekä sidosryhmien kanssa. Toimii asiallisesti ristiriitatilanteissa ja tuntee työryhmän jäsenten tehtävät ja vastuualueet.
	käyttää työryhmän jäsenenä työyksikön tieto- ja viestintävälineistöä lähihoitajan vastuualueella työyksikön ohjeistuksen mukaisesti ja noudattaa tietosuoja- ja viestinnässä.	käyttää työyksikön tieto- ja viestintävälineistöä asiallisesti lähihoitajan työn vastuualueella työyksikön ohjeistuksen mukaisesti sekä noudattaa tietosuoja- ja viestinnässä.	ymmärtää tieto- ja viestintävälineistön merkityksen potilaan hoidossa. Käyttää työyksikön tieto- ja viestintävälineistöä tarkoituksenmukaisesti ja ohjeita noudattaen lähihoitajan työn vastuualueella sekä noudattaa tietosuoja- ja viestinnässä.
Ammattietiikka	tuntee vastuualueensa ja työskentelee työryhmän jäsenenä annettujen ohjeiden mukaisesti.	ottaa huomioon toiminnassaan työyhteisön arvomaailman, tavoitteet ja ammattieettiset toimintaohjeet sekä toimii vastuullisesti riskejä ottamatta.	ottaa toiminnassaan huomioon työyhteisön arvomaailman, tavoitteet ja ammattieettiset toimintaohjeet. Vastaa omalta osaltaan potilaiden hyvästä hoidosta ja toimii riskejä ottamatta.
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	toimii polikliinista hoitokoskevien säädösten ja säännösten mukaisesti. Käyttää asianmukaista työ-asua ja tarvittavia työturvasturvavaroja sekä tiedostaa työyksikön toimintaan liittyviä riskejä. Noudattaa työpaikan työturvallisuusohjeita (esim. kaasu-, sähkö- ja paloturvallisuusmääräyksiä) ja muita riskitilanteisiin liittyviä ohjeita.	toimii työturvallisuusohjeiden mukaisesti (esim. kaasu-, sähkö- ja paloturvallisuusmääräykset). Käyttää asianmukaista työ-asua ja tarvittavia työturvasturvavaroja sekä torjuu työn aiheuttamia terveysvaaroja ja -haittoja (fysikaaliset, kemialliset ja biologiset).	toimii työturvallisuusohjeiden mukaisesti (esim. kaasu-, sähkö- ja paloturvallisuusmääräykset) ja perustelee toimintansa. Käyttää asianmukaista työ-asua ja tarvittavia työturvasturvavaroja, torjuu työn aiheuttamia terveysvaaroja ja -haittoja (fysikaaliset, kemialliset ja biologiset).

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa yksikön turvallisuussuunnitelmaa.	perustelee toimintaansa yksikön turvallisuussuunnitelmalla.	perustelee kattavasti toimintaansa yksikön turvallisuussuunnitelmalla.
	noudattaa työyksikön toimintaperiaatteita ja työhyvinvointiohjelman.	ylläpitää omalta osaltaan hyvää ilmapiiriä ja työhyvinvointia työpaikalla.	ylläpitää omalta osaltaan hyvää ilmapiiriä ja työhyvinvointia työpaikalla sekä tunnistaa siihen haitallisesti vaikuttavia tekijöitä.
	antaa ensiavun ja peruselvytyksen sekä varhaisen defibrilloinnin.	antaa ensiavun ja peruselvytyksen sekä varhaisen defibrilloinnin.	antaa ensiavun ja peruselvytyksen sekä varhaisen defibrilloinnin.
	huolehtii omasta työkyvystään, työhyvinvoinnistaan ja terveydestään.	huolehtii omasta työkyvystään sekä edistää työhyvinvointiaan ja terveyttään.	huolehtii omasta työkyvystään sekä edistää työhyvinvointiaan ja terveyttään. Perustelee niiden merkityksen.
	käyttää tutkimus- ja hoitotasoja sekä liikkumisen apuvälineitä ja käyttää ergonomisesti oikeita työskentelytapoja. Käyttää turvallisia potilaan siirtotekniikoita ja -välineitä, tutkimus- ja hoitotasoja sekä liikkumisen apuvälineitä. Ottaa huomioon potilasturvallisuuden sekä ennaltaehkäisee työn aiheuttamia tapaturmia ja vammoja.	käyttää turvallisia potilaan siirtotekniikoita ja -välineitä, tutkimus- ja hoitotasoja sekä liikkumisen apuvälineitä. Soveltaa ergonomisia työskentelytapoja. Ottaa huomioon potilasturvallisuuden sekä ennaltaehkäisee työn aiheuttamia tapaturmia ja vammoja.	työskentelee ergonomisesti ja toteuttaa turvallisesti, suunnitelmallisesti ja tarkoituksenmukaisesti potilassiirrot. Käyttää hallitusti tutkimus- ja hoitotasoja sekä liikkumisen apuvälineitä. Ottaa huomioon potilasturvallisuuden sekä kehittää työympäristön ergonomista toimivuutta.
	ottaa huomioon tartuntariskit hoitotilanteissa, suojautuu itse ja suojaa potilasta tartunnoilta (henkilökohtainen hygienia, käsihygienia ja suojakäsineiden käyttö, aseptinen työskentely ja käytetyn hoitovälineistön käsittely).	ottaa huomioon tartuntariskit hoitotilanteissa, suojautuu ja suojaa potilasta tartunnoilta tarkoituksenmukaisesti.	suojautuu itse ja suojaa potilasta tartunnoilta tarkoituksenmukaisesti. Ohjaa ja perustelee suojautumisen merkityksen.
	toimii väkivaltaisen asiakkaan kohtaamistilanteessa työyksikön turvaohjeiden mukaan ja suojelee tarvittaessa itseään.	toimii väkivaltaisen asiakkaan kohtaamistilanteessa työpaikan turvaohjeiden ja työyksikön käytäntöjen mukaisesti ja suojelee tarvittaessa itseään.	ehkäisee työryhmän jäsenenä uhkaavien väkivaltatilanteiden syntymistä. Toimii ohjeiden mukaisesti ja suojelee tarvittaessa itseään ja muita sekä pyytää tarvittaessa lisäapua.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa päivystyspolikliinisen hoitotyön ammattitaitonsa sairaalan päivystyspoliklinikalla tai terveyskeskuksen päivystysvastaanotolla. Ammattitaito osoitetaan seuraavissa työkokonaisuuksissa: polikliinisessä hoitoprosessissa ja hoitoympäristöissä toimiminen, ammatillinen vuorovaikutus, polikliinisten hoitomenetelmien ja -välineiden, terveydenhuollon laitteiden sekä potilaan siirrossa tarvittavien välineiden käyttäminen, asiakkaan valmistaminen tutkimuksiin ja toimenpiteessä avustaminen, lääkehoito sekä immobilisaatiohoito. Lisäksi on hallittava polikliinista hoitoa koskeva tieto sekä elinikäisen oppimisen avaintaidot. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ◆ työprosessin hallinta kokonaan
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta lukuun ottamatta immobilisaatiohoitoa
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinta kokonaan
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan lukuun ottamatta ensiapua, peruselvytystä ja varhaista defibrillointia ja väkivaltaisen asiakkaan kohtaamista.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.3.3 Perioperatiivinen hoitotyö

Opiskelijan on valittava Ensihoidon koulutusohjelmaan kuuluvana valinnaisena tutkinnon osana joko Perioperatiivinen hoitotyö (ks. kohta 4.3.3.) tai Päivystyspolikliininen hoitotyö (ks. kohta 4.3.2).

Tutkinnon suorittajan on valittava Ensihoidon osaamisalaan kuuluvana valinnaisena tutkinnon osana joko Perioperatiivinen hoitotyö (ks. kohta 4.3.3) tai Päivystyspolikliininen hoitotyö (ks. kohta 4.3.2).

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ toimia moniammatillisessa perioperatiivisessa hoitoryhmässä
- ♦ suunnitella ja toteuttaa potilaan perushoidon
- ♦ käyttää perioperatiivisen hoidon välineitä ja laitteita ja huoltaa ne
- ♦ ottaa huomioon leikkausasennon merkityksen potilaan turvallisessa hoidossa
- ♦ ottaa huomioon aseptiikan
- ♦ suojautua itse ja suojata potilaan tartunnoilta ja ennaltaehkäistä tartuntojen leviämistä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
		Opiskelija tai tutkinnon suorittaja	
Perioperatiivisessa hoitoprosessissa ja ympäristössä toimiminen	tietää lähihoitajan vastuualueen moniammatillisessa perioperatiivisessa hoitoryhmässä ja toimii työryhmän ohjaamana lähihoitajan työtehtävissä.	toimii lähihoitajan tehtävissä perioperatiivisessa hoitoryhmässä ja tietää ryhmän jäsenten vastuualueet.	toimii tarkoituksenmukaisesti lähihoitajan tehtävissä perioperatiivisessa hoitoryhmässä ja tietää ryhmän jäsenten tehtävät ja työnjaon perioperatiivisessa hoitotyössä.
	selvittää työryhmän ohjaamana leikkausdiagnoseja ja potilaalle tehtäviä toimenpiteitä.	hyödyntää kirjoitetun leikkausohjelman tietoja työssään sekä varautuu niiden mukaisesti potilaalle suoritettavaan toimenpiteeseen ja lähihoitajalle kuuluviin tehtäviin.	hyödyntää kirjoitetun leikkausohjelman tiedot työssään, ottaa työssään huomioon leikkauksen kulun ja ennakoii suoritettavasta toimenpiteestä lähihoitajalle tulevia tehtäviä.
	suunnittelee ja toteuttaa potilaan tarvitseman perushoidon vastuualueensa rajoissa sekä toimintayksikön ohjeistuksen mukaan.	suunnittelee, toteuttaa ja arvioi potilaan tarvitseman perushoidon itsenäisesti ja vastuualueensa rajoissa. Tiedottaa potilaan voinnista.	suunnittelee ja toteuttaa vastuualueensa rajoissa potilaan tarpeiden edellyttämän perushoidon. Arvioi annetun hoidon ja toimii tilanteen vaatimalla tavalla tarkoituksenmukaisesti. Perustelee toimintaansa.

Perioperatiivisessa hoitoprosessissa ja -ympäristössä toimiminen	huoltaa välineistön ja hoitoympäristön.	tarkastaa, täydentää, puhdistaa ja huoltaa välineistön ja hoitoympäristön itsenäisesti.	huolehtii työvuoronsa aikana välineistön täydennyksestä, puhdistuksesta ja huollosta ja hoitoympäristöstä vastuullisesti tilanteen vaatimalla tavalla sekä arvioi siivoustarpeen erikoistilanteiden jälkeen.
	tiedottaa tutuissa tilanteissa työryhmälle vastuualueensa mukaisesti potilaan hoidosta. Kirjaa potilaan perioperatiivisen hoidon omalta vastuualueeltaan.	tiedottaa suullisesti ja kirjallisesti työryhmälle vastuualueensa mukaisesti potilaan hoidosta ja siihen liittyvästä suunnitelmasta.	tiedottaa aktiivisesti ja tarkoituksenmukaisesti työryhmälle potilaan hoidosta ja siihen liittyvästä suunnitelmasta. Kirjaa selkeästi vastuualueensa mukaisesti potilaan hoidon.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Ammatillinen vuorovaikutus	kohtaa perioperatiivisessa hoidossa olevan potilaan ystävällisesti ja asiallisesti.	kohtaa perioperatiivisessa hoidossa olevan potilaan yksilöllisesti, aidosti, ymmärtävästi ja turvallisuudentunnetta luoden.	kohtaa perioperatiivisessa hoidossa olevan potilaan yksilöllisesti, empaattisesti ja turvallisuudentunnetta luoden. Ohjaa ja rauhoittaa häntä.
	toimii vuorovaikutustilanteissa ammatillisesti.	toimii vuorovaikutustilanteissa ammatillisesti ja tunnistaa potilaan anestesian ja toimenpiteeseen kohdistamia erilaisia tunteita.	toimii luontevasti ja ammatillisesti vuorovaikutustilanteissa. Ottaa yksilöllisesti työssään huomioon potilaan anestesian ja toimenpiteeseen kohdistamia erilaisia tunteita sekä tukee potilaan selviytymistä.

<p>Perioperatiivisten hoitomenetelmien ja välineiden, terveydenhuollon laitteiden sekä siirtovälineiden käyttäminen</p>	<p>käyttää turvallisesti perioperatiivisen hoidon välineitä, terveydenhuollon laitteita ja siirtovälineitä ja tuntee vastuualueensa. Käyttää, puhdistaa ja huoltaa laitteita asianmukaisesti (leikkaustasot ja niihin liittyvät apuvälineet, pulssioksimetri, valvontamonitrit, 12- (13) -kytkentäinen EKG-laite, verenpaine mittari, hapenantolaitteet, CPAP-laite, imulaite, hengityskoneet, defibrillaattori, hahduttajat, lämpö- ja viilennyspeitteet, infuusiotaomatit, ruiskupumput, diatermialaitteet, vetolaitteet, kuvantamisvälineet ja digitaalinen valokuvaus).</p>	<p>tietää perioperatiivisessa hoidossa käytettävien tavallisimpien terveydenhuollon laitteiden toimintaperiaatteet ja laittaa ne käyttövalmiuteen. Käyttää yhteistyössä perioperatiivisen työryhmän kanssa erilaisia potilaan siirto- ja nostotekniikoita sekä niihin liittyviä tarkoituksenmukaisia apuvälineitä (potilaan siirtäminen potilassängyltä leikkaustasolle ja takaisin).</p>	<p>ymmärtää perioperatiivisessa hoidossa käytettävien terveydenhuollon laitteiden toimintaperiaatteet ja laittaa ne käyttövalmiuteen. Käyttää hallitusti yhteistyössä perioperatiivisen työryhmän kanssa erilaisia potilaan siirto- ja nostotekniikoita (esim. potilassängyltä leikkaustasolle ja takaisin sekä niissä käytettävät apuvälineet).</p>
	<p>avustaa steriiliin toimenpiteeseen pukeutumisessa. Avaa steriilin pakkauksen ja ojentaa sen kontaminoimatta tuotetta. Avustaa steriilin ympäristön luomisessa ja työskentelee aseptisesti leikkauksen aikana.</p>	<p>avustaa steriiliin toimenpiteeseen pukeutumisessa. Avaa steriilin pakkauksen ja ojentaa sen kontaminoimatta tuotetta. Avustaa steriilin ympäristön luomisessa ja työskentelee aseptisesti leikkauksen aikana. Perustelee toimintaansa.</p>	<p>avustaa steriiliin toimenpiteeseen pukeutumisessa. Avaa steriilin pakkauksen ja ojentaa sen kontaminoimatta tuotetta. Avustaa steriilin ympäristön luomisessa ja työskentelee aseptisesti leikkauksen aikana. Perustelee monipuolisesti toimintaansa.</p>
	<p>käyttää C-kaarta työpaikan ohjeiden mukaan.</p>	<p>käyttää C-kaarta työpaikan ohjeiden mukaan.</p>	<p>käyttää C-kaarta työpaikan ohjeiden mukaan.</p>
<p>Potilaan leikkaus- asennon suunnittelu, toteutus ja arviointi työryhmän jäsenenä</p>	<p>ottaa huomioon leikkaus- asennon merkityksen potilaan turvallisessa hoidossa.</p>	<p>asettaa potilaan suunnitellun puudutuksen ja toimenpiteen kannalta tarkoituksenmukaiseen ja turvalliseen puudutus- ja leikkausasentoon yhteistyössä perioperatiivisen työryhmän kanssa.</p>	<p>asettaa potilaan suunnitellun puudutuksen ja toimenpiteen kannalta tarkoituksenmukaiseen ja turvalliseen puudutus- ja leikkausasentoon yhteistyössä perioperatiivisen työryhmän kanssa. Perustelee toimintansa.</p>

Potilaan leikkaus- asennon suunnittelu, toteutus ja arviointi työryhmän jäsenenä	kuljettaa potilaan turvalli- sesti leikkaussaliin ja asettaa hänet turvalliseen selkä- asentoon yhteistyössä pe- rioperatiivisen hoitotiimin kanssa. Avustaa ohjattuna muihin leikkausasentoi- hin asettamisessa ja varaa potilaan hoidon tarpeen mukaisen leikkaustason apuvälineineen.	valmistele yhteistyössä pe- rioperatiivisen työryhmän kanssa potilaan hoidon tarpeen mukaisen leikkaus- tason apuvälineineen. Aset- taa potilaan suunniteltuun leikkausasentoon anatomi- an ja fysiologian tietoperus- taa soveltaen.	käyttää leikkaustasoa sekä asennon laittamisessa tar- vittavia tukia, pehmusteita ja apuvälineitä tarkoituk- senmukaisesti. Soveltaa anatomian ja fysiologian tietoperustaa torjuakseen leikkausasennon haitat hoidettavalle potilaalle.
	ottaa huomioon eri puh- tausluokkien merkityksen työskentelyssä.	ottaa huomioon eri puh- tausluokkien merkityksen työskentelyssä ja perustelee niillä toimintaansa.	ottaa huomioon eri puh- tausluokkien merkityksen työskentelyssä ja perustelee niillä monipuolisesti toi- mintaansa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Hoitotyötä ohjaavan tiedon hallinta perioperatiivisessa hoitotyössä ja -ympä- ristössä	soveltaa tavallisimmissa hoitotilanteissa keskeisiä perioperatiivisen hoitotyön tietoja.	noudattaa perioperatiivisen hoitoprosessin eri vaiheissa toimintayksikön ohjeita ja perustelee toimintaansa johdonmukaisesti hoitotyö- tä ohjaavilla tiedoilla.	toimii perioperatiivisen hoitoprosessin eri vaiheissa ja muuttuvissa tilanteissa itsenäisesti omalla vastuu- alueellaan ja työryhmän jäsenenä. Hyödyntää moni- puolisesti hoitotyön perus- tana olevaa tietoa potilaita ohjatessaan.
	hyödyntää työssään tietoa säteilyn vaikutuksista ja haittavaikutuksista ihmi- selle ja suojaa itsensä ja potilaan.	perustelee toimintaansa tiedolla säteilyn haittavi- kutuksista ja suojaa itsensä ja potilaan.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla sätei- lyn haittavaikutuksista ja varmistaa hoitotilanteessa mukana olevien henkilöi- den säteilysuojauksen.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmaratkaisu	ottaa vastaan ja antaa asiallisesti palautetta sekä kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella. Arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan.	ottaa vastaan ja antaa asiallisesti palautetta sekä kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella. Arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan sekä pyytää tarvittaessa ohjausta.	hankkii, jäsentää ja arvioi tietoa sekä soveltaa aiemmin opittua muuttuvissa työtilanteissa, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehitystarpeitaan. Antaa palautetta esittäen rakentavia ratkaisuvaihtoehtoja ja pyytää ohjausta tarvittaessa.
	toimii annettujen hoitomääräysten mukaisesti perioperatiivisen työryhmän jäsenenä ja tuntee lähihoitajan vastualueen.	hahmottaa työnsä kokonaisuutena ja toimii joustavasti päivittäin toistuvissa perioperatiivisen hoitoprosessin tilanteissa. Tunnistaa oman osaamisensa mahdollisuudet ja rajat.	hahmottaa työnsä kokonaisuutena ja toimii tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti muuttuvissa tilanteissa perioperatiivisen hoitoprosessin eri vaiheissa. Tunnistaa oman osaamisensa mahdollisuudet ja rajat.
Vuorovaikutus ja yhteistyö	käyttää työryhmän jäsenenä työyksikön tieto- ja viestintävälineistöä lähihoitajan vastuualueella työyksikön ohjeistuksen mukaisesti ja noudattaa tietosuojaa viestinnässä.	käyttää työyksikön tieto- ja viestintävälineistöä asiallisesti lähihoitajan työn vastuualueella työyksikön ohjeistuksen mukaisesti sekä noudattaa tietosuojaa viestinnässä.	ymmärtää tieto- ja viestintävälineistön merkityksen potilaan hoidossa, käyttää työyksikön tieto- ja viestintävälineistöä tarkoituksenmukaisesti lähihoitajan työn vastuualueella työyksikön ohjeistuksen mukaisesti sekä noudattaa tietosuojaa viestinnässä.
	toimii moniammatillisen työryhmän tai tiimin jäsenenä työyhteisössä hyväksytyjen toimintaperiaatteiden mukaisesti.	toimii aktiivisesti ja vastuullisesti moniammatillisen työryhmän tai tiimin jäsenenä työyhteisössä hyväksytyjen toimintaperiaatteiden mukaisesti.	toimii aktiivisesti ja vastuullisesti moniammatillisen työryhmän tai tiimin jäsenenä sekä sidosryhmien kanssa. Toimii työyhteisössä hyväksytyjen toimintaperiaatteiden mukaisesti ja asiallisesti ristiriitatilanteissa.
Ammattietiikka	noudattaa potilaan ihmisarvon kunnioittamisen ja turvallisuuden periaatteita perioperatiivisessa hoidossa.	ottaa huomioon toiminnassaan perioperatiivisen työyhteisön arvomaailman, tavoitteet ja noudattaa ammattieettisiä toimintaohjeita ja toimii riskejä ottamatta.	ottaa toiminnassaan huomioon perioperatiivisen työyhteisön arvomaailman, tavoitteet ja noudattaa ammattieettisiä toimintaohjeita sekä toimii vastuullisesti ja riskejä ottamatta.

<p>Terveys, turvallisuus ja toimintakyky</p>	<p>toimii hoitotyötä koskevien säädösten ja säännösten mukaisesti ja noudattaa työpaikan työhyvinvointi- ja työturvallisuusohjeita.</p>	<p>toimii hoitotyötä koskevien säädösten, säännösten, työhyvinvointi- ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti (kaasu-, sähkö- ja paloturvallisuusmääräykset) sekä perustelee toimintansa.</p>	<p>toimii hoitotyötä koskevien säädösten, säännösten, työhyvinvointi- ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti (kaasu-, sähkö- ja paloturvallisuusmääräykset) sekä perustelee kattavasti toimintansa.</p>
	<p>huolehtii työssään henkilökohtaisesta hygieniasta, käyttää asianmukaista työasua ja tarvittavia työturvasuojaimia.</p>	<p>käyttää asianmukaista työasua ja tarvittavia työturvasuojaimia. Torjuu työn aiheuttamia terveysvaaroja ja -haittoja (fysikaaliset, kemialliset ja biologiset) ja ylläpitää omalta osaltaan hyvää ilmapiiriä työpaikalla.</p>	<p>käyttää asianmukaista työasua ja tarvittavia työturvasuojaimia. Torjuu työn aiheuttamia terveysvaaroja ja -haittoja (fysikaaliset, kemialliset ja biologiset). Ylläpitää omalta osaltaan hyvää ilmapiiriä työpaikalla sekä tunnistaa siihen haitallisesti vaikuttavia tekijöitä.</p>
	<p>tietää laitteiden turva-merkinnät (CE-merkintä) ja käyttää laitteita käyttö- ja turvallisuusohjeiden mukaisesti. Toimii työryhmän jäsenenä vaaratilanteessa ja laatii ilmoituksen laiteviasta ja vaaratilanteesta.</p>	<p>tietää laitteiden turva-merkinnät (CE-merkintä) ja käyttää laitteita käyttö- ja turvallisuusohjeiden mukaisesti. Toimii asianmukaisesti vaaratilanteessa ja laatii ilmoituksen laiteviasta ja vaaratilanteesta.</p>	<p>tietää laitteiden turva-merkinnät (CE-merkintä) ja käyttää laitteita käyttö- ja turvallisuusohjeiden mukaisesti. Toimii asianmukaisesti vaaratilanteessa ja laatii ilmoituksen laiteviasta ja vaaratilanteesta. Perustelee toimintansa.</p>
	<p>ennaltaehkäisee laiteturvallisuuteen liittyviä vaaratilanteita.</p>	<p>ennaltaehkäisee laiteturvallisuuteen liittyviä vaaratilanteita ja perustelee toimintaansa.</p>	<p>ennaltaehkäisee laiteturvallisuuteen liittyviä vaaratilanteita ja perustelee monipuolisesti toimintaansa.</p>
	<p>tunnistaa kaasupullojen (O₂, typpioksiduuli ja muut erikoiskaasut) merkinnät ja käsittelee kaasupulloja turvallisesti (lääkkeellinen happi).</p>	<p>tunnistaa kaasupullojen (O₂, typpioksiduuli ja muut erikoiskaasut) merkinnät ja käsittelee kaasupulloja turvallisesti (lääkkeellinen happi).</p>	<p>tunnistaa kaasupullojen (O₂, typpioksiduuli ja muut erikoiskaasut) merkinnät ja käsittelee kaasupulloja turvallisesti (lääkkeellinen happi).</p>
	<p>toimii ergonomisesti oikein potilaan siirroissa ja nostoissa sekä potilaan puudutusasennon tukemisessa yhteistyössä työryhmän jäsenten kanssa. Ottaa huomioon potilasturvallisuuden.</p>	<p>toimii perioperatiivisessa hoitoympäristössä ergonomisesti oikein ja ottaa huomioon potilasturvallisuuden. Perustelee tekemänsä ratkaisut.</p>	<p>työskentelee perioperatiivisessa hoitoympäristössä ergonomisesti oikein hyödyntäen potilaan voimavaroja ja apuvälineitä. Ottaa huomioon muut työryhmän jäsenet ja potilasturvallisuuden sekä perustelee monipuolisesti tekemänsä ratkaisut.</p>

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	hyödyntää työssään tietoa erilaisista tartuntatavoista, suojautuu itse ja suojaa potilasta tartunnoilta (henkilökohtainen hygienia, käsihygienia ja suojakäsineiden käyttö, aseptinen työskentely ja käytetyn hoitovälineistön käsittely).	ottaa huomioon tartuntariskit perioperatiivisessa hoitotyössä, suojautuu ja suojaa potilasta tartunnoilta tarkoituksenmukaisesti.	suojautuu itse ja suojaa potilasta tartunnoilta tarkoituksenmukaisesti perioperatiivisessa hoitoympäristössä. Perustelee suojautumisen merkityksen.
	antaa ensiavun ja peruselvytyksen sekä varhaisen defibrilloinnin.	antaa ensiavun ja peruselvytyksen sekä varhaisen defibrilloinnin.	antaa ensiavun ja peruselvytyksen sekä varhaisen defibrilloinnin.
	huolehtii omasta työkyvystään, työhyvinvoinnistaan ja terveydestään.	huolehtii omasta työkyvystään sekä edistää työhyvinvointiaan ja terveyttään.	huolehtii omasta työkyvystään sekä edistää työhyvinvointiaan ja terveyttään sekä perustelee niiden merkityksen.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa perioperatiivisen hoitotyön ammattitaitonsa yliopistollisen sairaalan tai keskussairaalan leikkausosastolla. Tarvittaessa näyttöympäristönä voi olla myös teho-osasto ja heräämö. Ammattitaito osoitetaan seuraavissa työkokonaisuuksissa: perioperatiivisessa hoitoprosessissa ja -ympäristössä toimiminen, ammatillinen vuorovaikutus, perioperatiivisten hoitomenetelmien ja -välineiden, terveydenhuollon laitteiden sekä siirtovälineiden käyttäminen sekä potilaan leikkausasennon suunnittelu, toteutus ja arviointi työryhmän jäsenenä. Lisäksi on hallittava perioperatiivista hoitotyötä koskeva tieto sekä elinikäisen oppimisen avaintaidot. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta kokonaan
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.4 KUNTOUTUKSEN KOULUTUSOHJELMA TAI OSAAMISALA

Opiskelijan tulee suorittaa kaikille pakolliset tutkinnon osat (Kasvun tukeminen ja ohjaus, Hoito- ja huolenpito ja Kuntoutumisen tukeminen) hyväksytysti ennen koulutusohjelman alkamista. Tutkinnon suorittajan tulee suorittaa kaikille pakolliset tutkinnon osat (Kasvun tukeminen ja ohjaus, Hoito- ja huolenpito ja Kuntoutumisen tukeminen) hyväksytysti ennen osaamisalan tutkintotilaisuutta.

4.4.1 Kuntoutus

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ laatia, toteuttaa ja arvioida kuntoutujan kuntoutumisen suunnitelmaa lähihoitajan vastuualueella osana moniammatillista työryhmää
- ♦ suunnitella, toteuttaa ja arvioida erilaisia kuntoutujaryhmän ohjaustilanteita
- ♦ arvioida kuntoutujan toimintakykyä yhteistyössä kuntoutujan ja moniammatillisen työryhmän jäsenenä sekä soveltaa ja käyttää kuntoutusalan ammattihenkilöiden tekemiä toimintakyvyn mittauksia ja arviointeja lähihoitajan vastuualueella
- ♦ tukea ja edistää kuntoutujan terveyttä, hyvinvointia, turvallisuutta ja toimintakykyä sekä osallistua haitallisten elintapojen ehkäisyyn ja niiden haittojen vähentämiseen
- ♦ avustaa, tukea ja ohjata kuntoutujan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista suoriutumista päivittäisissä toiminnoissa kuntoutujan erilaisissa toimintaympäristöissä hyödyntäen erilaisia menetelmiä
- ♦ tukea kuntoutujaa sosiaalisissa suhteissa ymmärtäen kuntoutujan sosiaalisen verkoston ja toimintaympäristön merkityksen
- ♦ kohdata haasteellisesti käyttäytyvän kuntoutujan ja tunnistaa väkivallan uhan
- ♦ ohjata ja tukea kuntoutujaa erilaisten apuvälineiden ja kodintekniikan ja turvajärjestelmien hankinnassa ja käytössä
- ♦ käyttää eri kommunikaatiomenetelmiä vuorovaikutuksessa ja viestinnässä
- ♦ järjestää sekä ohjata terveyttä edistävää liikuntaa
- ♦ toteuttaa lääkehoitoa
- ♦ hyödyntää kuntoutustyötä ohjaavaa lainsäädäntöä ja kuntoutuspalveluita kuntoutustyössä
- ♦ hyödyntää kielitaitoaan kuntoutustyössä

- ◆ suunnitella oman osaamisensa tuotteistamista
- ◆ kehittää toimintaansa saamansa palautteen pohjalta sekä arvioida omaa osaamistaan kuntoututyössä
- ◆ toimia moniammatillisessa kuntoutusyhteistyössä tiedostaen lähihoitajan vastuun ja rajat
- ◆ toimia kuntoutuksen arvoperustan ja eettisten periaatteiden mukaan
- ◆ huolehtia omasta työhyvinvoinnistaan sekä noudattaa työturvallisuusohjeita ja ergonomiaa.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinninkohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Kuntoutujan kuntoutumisen suunnitelman laatiminen, toteutus ja arviointi lähihoitajan vastualueella	laatii kuntoutumisen suunnitelman työryhmän jäsenenä yhteistyössä kuntoutujan kanssa lähihoitajan vastualueella.	laatii kuntoutumisen suunnitelman aktiivisena työryhmän jäsenenä yhteistyössä kuntoutujan kanssa lähihoitajan vastualueella ja tietää kuntoutussuunnitelman merkityksen kuntoutujan kuntoutumisprosessissa.	toimii aktiivisessa roolissa työryhmässä yksilöllisen ja laaja-alaisen kuntoutumisen suunnitelman laatimisessa yhteistyössä kuntoutujan kanssa lähihoitajan vastualueella ja tiedostaa kuntoutussuunnitelman merkityksen kuntoutujan kuntoutumisprosessissa.
	työskentelee kuntouttavalla työotteella kuntoutumisen suunnitelman mukaisesti yhteistyössä kuntoutujan ja moniammatillisen verkoston kanssa.	työskentelee kuntouttavalla työotteella kuntoutumisen suunnitelman mukaisesti. Tekee yhteistyötä kuntoutujan, hänen verkostonsa ja moniammatillisen verkoston kanssa.	työskentelee itsenäisesti kuntouttavalla työotteella kuntoutumisen suunnitelman mukaisesti ja arvioi työskentelyään. Tekee yhteistyötä kuntoutujan, hänen verkostonsa ja moniammatillisen verkoston kanssa.

Kuntoutujaa koskevien tietojen kirjaaminen	vastaa omalta osaltaan työryhmän tukemana kuntoutujan tietojen kirjaamisesta kuntoutuksen toimintaympäristössä käytettävään järjestelmään niin, että kuntoutujan ja työntekijän oikeusturva toteutuvat.	vastaa omalta osaltaan työryhmän jäsenenä kuntoutujan tietojen kirjaamisesta kuntoutuksen toimintaympäristössä käytettävään järjestelmään niin, että kuntoutujan ja työntekijän oikeusturva toteutuvat.	vastaa omalta osaltaan kuntoutujan tietojen kirjaamisesta kuntoutuksen toimintaympäristössä käytettävään järjestelmään niin, että kuntoutujan ja työntekijän oikeusturva toteutuvat.
Kuntoutujaryhmien ohjaustilanteen suunnittelu, toteutus ja arviointi	suunnittelee kuntoutujaryhmän ohjaustilanteen hyödyntäen toiminnallisia ja luovia menetelmiä.	suunnittelee erilaisille kuntoutujaryhmille ohjaustilanteita hyödyntäen erilaisia toiminnallisia tai luovia menetelmiä.	suunnittelee erilaisille kuntoutujaryhmille kuntoutujalähtöisiä ohjaustilanteita ja ottaa huomioon luovat menetelmät.
	ohjaa kuntoutujaryhmää ja arvioi ohjaustilanteen suunnitelman mukaisesti.	ohjaa itsenäisesti kuntoutujaryhmiä ja arvioi ohjaustilanteen suunnitelmien mukaisesti.	ohjaa itsenäisesti ja luovasti kuntoutujaryhmiä ja arvioi monipuolisesti ohjaustilanteen suunnitelman mukaisesti.
Taloudellinen ja laadukas toimiminen	työskentelee työryhmässä kustannustietoisesti ja toimintaympäristön laatusuosituksen mukaisesti.	työskentelee kustannustietoisesti ja toimii toimintaympäristön laatusuosituksen mukaisesti.	työskentelee kustannustietoisesti ja toimintaympäristön laatusuositusten mukaisesti sekä arvioi ja kehittää kuntoutustyön laatua tekemällä kehittämisohjelmia.
Osaamisen tuotteistamisen suunnittelu	suunnittelee ohjattuna osaamisen tuotteistamista.	suunnittelee ja selvittää työssään oman osaamisensa tuotteistamismahdollisuuksia.	suunnittelee ja kehittää aktiivisesti yrittäjyysvalmiuksiaan. Arvioi realistisesti oman osaamisensa tuotteistamismahdollisuuksia.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Kuntoutujan toimintakyvyn arviointi lähihoitajan vastualueella	selvittää työryhmän tukemana kuntoutujan fyysisistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä. Haastattelee kuntoutujaa itsenäisesti ja arvioi kuntoutujan toimintakykyä yhdellä arviointimittarilla.	selvittää kuntoutujan fyysisistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä käyttäen useampaa kuin yhtä toimintakyvyn arviointimittaria. Hyödyntää havainnoimalla ja haastatteleamalla saamaansa tietoa.	selvittää monipuolisesti kuntoutujan fyysisistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä. Käyttää useita toimintakyvyn arviointimittareita sekä havainnointia ja haastattelua.

Kuntoutujan toimintakyvyn arviointi lähihoitajan vastualueella	mittaa sydämen sykkeen, puhallusarvoja, verenpaineen, hengitystiheyden ja uloshengitysvirtauksen (PEF).	mittaa sydämen sykkeen, puhallusarvoja, verenpaineen, hengitystiheyden, uloshengitysvirtauksen (PEF) sekä tunnistaa muutoksia kuntoutujan tilassa.	mittaa sydämen sykkeen, verenpaineen, hengitystiheyden ja uloshengitysvirtauksen (PEF). Tunnistaa muutoksia kuntoutujan tilassa ja toimii muuttuneessa tilanteessa asianmukaisesti.
	raportoi ja tiedottaa ajoittain työryhmän jäsenille kuntoutujan toimintakyvyn liittyvistä tekijöistä.	raportoi ja tiedottaa työryhmän jäsenille kuntoutujan toimintakyvyn liittyvistä tekijöistä.	raportoi ja tiedottaa työryhmän jäsenille kuntoutujan toimintakyvyn liittyvistä tekijöistä, toimintojen muutoksista ja vaikutuksista kuntoutujan selviytymiseen ja toimintakykyyn.
Kuntoutujan fyysisen toimintakyvyn tukeminen ja edistäminen	avustaa ja ohjaa työryhmän tukemana kuntoutujaa liikkumisessa ja erilaisissa asennoissa (lepo- ja aktiivisissa asennoissa sekä asennosta toiseen siirtymisessä ja kävelyssä).	avustaa ja ohjaa kuntoutujaa liikkumisessa ja erilaisissa asennoissa hyödyntäen erilaisia liikeharjoituksia.	avustaa, ohjaa ja aktivoi kuntoutujaa liikkumisessa ja erilaisissa asennoissa hyödyntäen erilaisia kuntoutujalähtöisiä liikeharjoituksia.
	ohjaa ja tukee kuntoutujan itsenäistä suoriutumista päivittäisissä toiminnoissa (PADL-toiminnot) ja asioiden hoitamisessa (IADL-toiminnot).	ohjaa ja tukee kuntoutujan itsenäistä suoriutumista päivittäisissä perustoiminnoissa (PADL-toiminnot) ja asioiden hoitamisessa (IADL-toiminnot) sekä taitoa vaativissa päivittäisissä toiminnoissa (AADL-toiminnot).	ohjaa ja tukee aktiivisesti kuntoutujan itsenäistä suoriutumista päivittäisissä perustoiminnoissa (PADL-toiminnot), asioiden hoitamisessa (IADL-toiminnot), taitoa vaativissa päivittäisissä toiminnoissa (AADL-toiminnot). Ottaa huomioon liikkumista mahdollistavat ja ehkäisevät tekijät.
	käyttää työryhmän tukemana rentouttavia menetelmiä kuntoutujan ja kuntoutujaryhmien kuntoutuksessa.	käyttää rentouttavia menetelmiä kuntoutujan ja kuntoutujaryhmien kuntoutuksessa.	käyttää itsenäisesti ja monipuolisesti rentouttavia menetelmiä kuntoutujan ja kuntoutujaryhmien kuntoutuksessa.
	hieroo klassisen hieronnan otteilla ja oikealla rytmillä, mutta suoritus on vielä mekaanista.	hieroo klassisen hieronnan otteilla ja tuottaa niillä kuntoutujalle hyvää oloa sekä rentouttaa lihaksia.	hieroo klassisen hieronnan otteilla ja tuottaa niillä kuntoutujalle hyvää oloa sekä rentouttaa lihaksia ja lievittää kipua.
	antaa ohjeiden mukaisesti turvallisesti asiakkaalle pinnallisia kylmä-, lämpö- ja vesihoidoja.	antaa turvallisesti pinnallisia kylmä-, lämpö- ja vesihoidoja sekä TNS-hoitoa.	käyttää kuntoutujan ki-puun kylmä-, lämpö- ja vesihoidoja sekä TNS-hoitoa turvallisesti ja kuntoutujakeskeisesti.

<p>Kuntoutujan psyykkisen toimintakyvyn tukeminen ja edistäminen</p>	<p>tukee ja edistää työryhmän tukemana kuntoutujan psyykkistä toimintakykyä (mieliala, oppimiskyky, myönteinen minäkuva ja itseluottamus) hyödyntäen erilaisia menetelmiä (aktiivinen kuuntelu, kysyminen ja tukea antavat keskustelut).</p>	<p>tukee ja edistää aktiivisesti kuntoutujan psyykkistä toimintakykyä hyödyntäen erilaisia menetelmiä.</p>	<p>tukee ja edistää luovasti ja aktiivisesti kuntoutujan psyykkistä toimintakykyä hyödyntäen erilaisia menetelmiä ja auttaa kuntoutujaa tiedostamaan ja käyttämään omia elämähallintaa tukevia psyykkisiä voimavarojaan.</p>
	<p>aktivoi työryhmän tukemana kuntoutujan itseilmaisua ja muistia tutuissa tilanteissa käyttäen joitakin menetelmiä (liikunta, kuvataide, musiikki ja muistelu).</p>	<p>aktivoi kuntoutujan itseilmaisua ja muistia eri keinoin ja tukee toiminnallaan kuntoutujan myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta.</p>	<p>aktivoi kuntoutujan itseilmaisua, muistia ja mielikuvia eri keinoin ja tukee toiminnallaan kuntoutujan myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta monipuolisesti.</p>
	<p>tunnistaa työryhmän tukemana kuntoutujan unen, uupumuksen ja vireyden merkityksen päivittäiseen toimintakykyyn ja tukee kuntoutujaa normaaliin päivärytmiin ja sitä tukeviin elintapoihin.</p>	<p>tunnistaa kuntoutujan unen, uupumuksen ja vireyden merkityksen päivittäiseen toimintakykyyn ja tukee kuntoutujaa normaaliin päivärytmiin ja sitä tukeviin elintapoihin sekä ohjaa tarvittaessa asiantuntija-avun piiriin.</p>	<p>tunnistaa kuntoutujan unen, uupumuksen ja vireyden merkityksen päivittäiseen toimintakykyyn, tukee sekä ohjaa kuntoutujaa normaaliin päivärytmiin ja sitä tukeviin elintapoihin sekä ohjaa ja motivoi kuntoutujaa tarvittaessa asiantuntija-avun piiriin.</p>
<p>Kuntoutujan sosiaalisen toimintakyvyn tukeminen ja edistäminen</p>	<p>selvittää työryhmän tukemana yhteistyössä kuntoutujan kanssa kuntoutujan sosiaalisen verkoston sekä kulttuuri- ja toimintaympäristön ja tukee kuntoutujan sosiaalista toimintakykyä yhteistyössä kuntoutujan ja verkoston kanssa (esim. ystävyysuhteet ja harrastukset).</p>	<p>selvittää yhteistyössä kuntoutujan kanssa kuntoutujan sosiaalisen verkoston sekä kulttuuri- ja toimintaympäristön ja tukee ja ohjaa kuntoutujaa sosiaalisessa toimintakyvyssä yhteistyössä kuntoutujan ja verkoston kanssa (esim. ystävyysuhteet ja harrastukset).</p>	<p>selvittää yhteistyössä kuntoutujan kanssa kuntoutujan sosiaalisen verkoston sekä kulttuuri- ja toimintaympäristön ja tukee ja aktivoi kuntoutujan sosiaalista toimintakykyä yhteistyössä kuntoutujan ja verkoston kanssa (esim. ystävyysuhteet ja harrastukset).</p>
	<p>ohjaa työryhmän jäsenenä kuntoutujaa osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan.</p>	<p>ohjaa kuntoutujaa osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan, tarvittaessa erilaisiin päivä- ja työtoimintoihin ja tuettuun työllistymiseen.</p>	<p>ohjaa aktiivisesti kuntoutujaa osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan, tarvittaessa erilaisiin päivä- ja työtoimintoihin ja tuettuun työllistymiseen.</p>

Kuntoutujan sosiaalisen toimintakyvyn tukeminen ja edistäminen	ohjaa ja tukee työryhmän tukemana kuntoutujaa elämänhallinnassa ja mielekkäässä arkielämässä (esim. päivärytmi, arjen toimitus, päivittäisten asioiden hoitaminen, päihteiden käytön välttäminen).	ohjaa ja tukee kuntoutujaa elämänhallinnassa ja mielekkäässä arkielämässä.	ohjaa ja tukee aktiivisesti kuntoutujaa elämänhallinnassa ja mielekkäässä arkielämässä.
Apuvälineiden hyödyntäminen kuntoutustyössä	arvioi työryhmän tukemana kuntoutujan apuvälineiden (esim. liikkumisen, kommunikaation, ympäristönhallinnan, aistien ja päivittäisten toimintojen) tarpeita ja tiedottaa niistä työryhmän muille jäsenille. Ohjaa kuntoutujaa niiden hankinnassa ja käytössä.	arvioi kuntoutujan apuvälineiden tarpeita hyödyntäen alan asiantuntijoita ja tiedottaa niistä työryhmän muille jäsenille. Ohjaa kuntoutujaa niiden hankinnassa ja käytössä.	arvioi monipuolisesti kuntoutujan apuvälineiden tarpeita hyödyntäen alan asiantuntijoita ja tiedottaa niistä työryhmän muille jäsenille. Ohjaa kuntoutujaa niiden hankinnassa ja käytössä.
	hyödyntää alan asiantuntijoita huoltoverkostojen käytössä.	hyödyntää alan asiantuntijoita apuvälinearvioinnissa ja apuvälineiden huoltoverkostoja. Tietää hankintaprosessin eri vaiheet.	hyödyntää alan asiantuntijoita apuvälinearvioinnissa sekä apuvälineiden hankinta- ja huoltoverkostoja.
Eri kommunikaatiomenetelmien hyödyntäminen kuntoutustyössä	kommunikoi kuntoutujan kanssa hyödyntäen tarvittaessa jotakin vaihtoehtoista kommunikaatiomenetelmää (esim. selkokieli, isokirjoitus, tekstipuhelin, esine-, kuva- tai elekieli ja viittomat).	kommunikoi asiakaslähtöisesti hyödyntäen vaihtoehtoisia kommunikaatiomenetelmiä.	kommunikoi asiakaslähtöisesti hyödyntäen monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti vaihtoehtoisia kommunikaatiomenetelmiä.
Terveysten, hyvinvoinnin, turvallisuuden ja toimintakyvyn tukeminen	ohjaa kuntoutujaa tutuissa tilanteissa perusturvallisuutta edistävän kodintekniikan ja turvajärjestelmään kuuluvien laitteiden käytössä (turvahälytys- ja valvontajärjestelmät sekä vaaratilanteen havaitsemisvälineet). Ennalta ehkäisee tapaturmia.	ohjaa kuntoutujaa perusturvallisuutta edistävän kodintekniikan ja turvajärjestelmään kuuluvien laitteiden käytössä. Ennalta ehkäisee tapaturmia.	käyttää kodintekniikkaan kuuluvia peruslaitteita ja niiden käyttöä helpottavia lisälaitteita ja ohjaa kuntoutujalähtöisesti kuntoutujaa ja hänen läheisiään niiden käytössä. Ohjaa kuntoutujaa turvajärjestelmään kuuluvien laitteiden käytössä. Ennalta ehkäisee tapaturmia.
	edistää kuntoutujan terveyttä ja ohjaa eri riskiryhmiin kuuluville kuntoutujille joitakin terveyttä edistävän liikunnan muotoja (sauvakävely, pelit, kotivoimistelu ja allasvoimistelu).	edistää kuntoutujan terveyttä ja ohjaa eri-ikäisille ja eri riskiryhmiin kuuluville kuntoutujille joitakin terveyttä edistävän liikunnan muotoja yksilöllisesti ja ryhmissä.	edistää kuntoutujan terveyttä ja ohjaa kuntoutujalähtöisesti eri-ikäisille ja eri riskiryhmiin kuuluville kuntoutujille terveyttä edistävää liikuntaa ja ohjaa yksilöllisesti ja ryhmissä.

<p>Terveyden, hyvinvoinnin, turvallisuuden ja toimintakyvyn tukeminen</p>	<p>ohjaa kuntoutujia heille sopiviin liikuntapalveluihin ja avustaa annettujen ohjeiden mukaisesti kuntoutujaa erityisliikunnan ryhmissä.</p>	<p>tuntee erityisliikuntaa järjestäviä organisaatioita ja ohjaa kuntoutujia niiden toimintaan ja avustaa annettujen ohjeiden mukaisesti kuntoutujaa erityisliikunnan ryhmissä.</p>	<p>hyödyntää erityisliikuntaa järjestäviä organisaatioita ja ohjaa kuntoutujia liikuntapalveluiden pariin. Avustaa kuntoutujalähtöisesti kuntoutujaa erityisliikunnan ryhmissä.</p>
	<p>tunnistaa kuntoutujan hyvinvoinnin ja turvallisuuden uhkatekijöitä ja tukee työryhmän jäsenenä kuntoutujaa selviytymään sosiaalisissa ongelmissa.</p>	<p>tunnistaa kuntoutujan hyvinvoinnin ja turvallisuuden uhkatekijöitä ja tukee kuntoutujaa selviytymään sosiaalisissa ongelmissa ja ohjaa tarvittaessa asiantuntija-avun piiriin.</p>	<p>tunnistaa kuntoutujan hyvinvoinnin ja turvallisuuden uhkatekijöitä ja tukee aktiivisesti kuntoutujaa selviytymään sosiaalisissa ongelmissa ja ohjaa sekä motivoi tarvittaessa asiantuntija-avun piiriin.</p>
<p>Kuntoutujan mielenterveys- ja päihdeongelmien tunnistaminen ja hoitoonohjaus</p>	<p>arvioi kuntoutujan päihteiden käytön tasoa ja tunnistaa sen haittoja. Tunnistaa kuntoutujan mielenterveyden uhkia ja ongelmia sekä tukee häntä niissä selviytymisessä. Toimii yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa.</p>	<p>arvioi kuntoutujan päihteiden käytön tasoa ja tunnistaa sen haittoja sekä tukee häntä vähentämään niitä. Tunnistaa kuntoutujan mielenterveyden uhkia ja ongelmia sekä tukee häntä selviytymään niissä. Ohjaa kuntoutujan tarvittaessa mielenterveys-, päihde- tai kriisipalveluihin ja hyödyntää asiantuntija-apua.</p>	<p>arvioi kuntoutujan päihteidenkäytön tason, tunnistaa sen haittoja sekä tukee häntä vähentämään niitä. Tunnistaa kuntoutujan mielenterveyden uhkia ja ongelmia sekä tukee häntä selviytymään niissä. Ohjaa ja motivoi kuntoutujan tarvittaessa mielenterveys-, päihde- ja kriisipalveluihin ja hyödyntää monipuolisesti asiantuntija-apua.</p>
<p>Lääkehoito</p>	<p>käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeitä oikein ja turvallisesti. Ohjaa työryhmän tukemana kuntoutujaa ja hänen läheisiään lääkkeiden käytössä, säilyttämisessä, hävittämisessä ja lääkemääräysten uusimisessa.</p>	<p>käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeitä oikein ja turvallisesti. Ohjaa kuntoutujaa ja hänen läheisiään lääkkeiden käytössä, säilyttämisessä, hävittämisessä ja lääkemääräysten uusimisessa.</p>	<p>käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeitä oikein ja turvallisesti. Ohjaa aktiivisesti kuntoutujaa ja hänen läheisiään lääkkeiden käytössä, säilyttämisessä, hävittämisessä ja lääkemääräysten uusimisessa.</p>
	<p>tarkkailee työryhmän tukemana lääkkeiden vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia sekä tunnistaa yleisimpiä haitta- ja sivuvaikutuksia ja väärinkäyttöä, joista tiedottaa moniammatillisessa työryhmässä.</p>	<p>tarkkailee lääkkeiden vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia sekä tunnistaa yleisimpiä haitta- ja sivuvaikutuksia ja väärinkäyttöä, joista tiedottaa moniammatillisessa työryhmässä.</p>	<p>tarkkailee lääkkeiden vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia sekä tunnistaa yleisimmät haitta- ja sivuvaikutukset ja väärinkäyttöä, joista tiedottaa itsenäisesti sekä suullisesti että kirjallisesti moniammatillisessa työryhmässä.</p>

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Kuntoutumisen tukemista ja edistämistä koskevan tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa kuntoutujan fyysisestä, psyykkisestä, sosiaalisesta, henkisestä ja hengellisestä toimintakyvystä.	perustelee toimintaansa tiedolla toimintakyvyn eri osa-alueista.	perustelee laajasti toimintaansa tiedolla toimintakyvyn eri osa-alueista.
	hyödyntää työryhmän jäsenenä fyysisen toimintakyvyn tukemisessa, kuntoutujan liikkumisessa ja liikunnan ohjauksessa tietoa elimistön rakenteesta ja toiminnasta.	hyödyntää fyysisen toimintakyvyn tukemisessa, kuntoutujan liikkumisessa ja liikunnan ohjauksessa tietoa elimistön rakenteesta ja toiminnasta.	hyödyntää fyysisen toimintakyvyn tukemisessa, kuntoutujan liikkumisessa ja liikunnan ohjauksessa tietoa elimistön rakenteesta ja toiminnasta ja perustelee ratkaisunsa.
	hyödyntää työryhmän tukemana tietoa kuntoutujan toimintakyvystä, hieronnan aiheista ja vasta-aiheista.	hyödyntää tietoa kuntoutujan toimintakyvystä, hieronnan aiheista ja vasta-aiheista.	perustelee kuntoutujalähtöisesti toimintansa tiedolla kuntoutujan toimintakyvystä, hieronnan aiheista ja vasta-aiheista.
	hyödyntää työssään työryhmän tukemana tietoa kuntoutujan psyykkisen kriisin vaiheista.	hyödyntää työssään tietoa psyykkisen kriisin vaiheista.	perustelee toimintansa tiedolla kuntoutujan psyykkisen kriisin vaiheista.
	hyödyntää työssään tietoa vuorovaikutuksen sekä kommunikaation vaikutuksesta ihmisen elämänhallintaan.	perustelee toimintaansa tiedolla vuorovaikutuksen sekä kommunikaation vaikutuksesta ihmisen elämänhallintaan.	perustelee kattavasti toimintaansa tiedolla vuorovaikutuksen sekä kommunikaation vaikutuksesta ihmisen elämänhallintaan.
	hyödyntää työssään tietoa kuntoutujien asumisen muodoista ja keskustelee tutuissa tilanteissa eri vaihtoehtoista kuntoutujan kanssa.	hyödyntää työssään tietoa kuntoutujien asumisen muodoista ja ohjaa kuntoutujaa näiden palveluiden käytössä.	hyödyntää työssään laajasti tietoa kuntoutujien asumisen muodoista ja ohjaa kuntoutujalähtöisesti kuntoutujaa näiden palveluiden käytössä.
	hyödyntää työssään tietoa syrjäytymisen riskeistä ja niiden ehkäisystä.	perustelee toimintansa tiedoilla syrjäytymisen riskeistä ja niiden ehkäisystä.	perustelee kattavasti toimintansa tiedoilla syrjäytymisen riskeistä ja niiden ehkäisystä.
	hyödyntää työssään tietoa verkostotyön periaatteista kuntoutumisessa ja sen esteiden ehkäisemisessä (mm. ehkäisevä mielenterveys- ja päihdetyö).	perustelee toimintaansa tiedolla verkostotyön periaatteista ja menetelmistä kuntoutumisessa ja sen esteiden ehkäisemisessä (mm. ehkäisevä mielenterveys- ja päihdetyö).	perustelee laajasti toimintaansa tiedolla verkostotyön periaatteista ja menetelmistä kuntoutumisessa ja sen esteiden ehkäisemisessä (mm. ehkäisevä mielenterveys- ja päihdetyö).

Kuntoutumisen tukemista ja edistämistä koskevan tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa ryhmäytymisen eri vaiheista ja ryhmän toimintaan vaikuttavista tekijöistä eri kuntoutujaryhmissä.	perustelee toimintansa tiedoilla ryhmäytymisen eri vaiheista. Käyttää tietoa ryhmien toiminnasta ohjaustilanteessa ja ottaa huomioon erilaiset kuntoutujaryhmät.	perustelee toimintansa ohjaustilanteessa tiedoilla ryhmien toiminnasta ja ottaa kuntoutujakeskeisesti huomioon erilaiset kuntoutujaryhmät.
	hyödyntää työssään tietoa eri kulttuureista ja vähemmistöryhmistä.	perustelee toimintaansa tiedolla eri kulttuureista ja vähemmistöryhmistä.	perustelee toimintaansa tiedolla eri kulttuureista ja vähemmistöryhmistä sekä soveltaa tätä tietoa monipuolisesti työssään.
Lääkehoitoa koskevan tiedon hallinta	hyödyntää lääkehoidon eri tehtävissä tietoa sairauksista, lääkeaineryhmistä, lääkemuodoista, lääkkeen antotavoista sekä lääkehoitoa ohjaavista säädöksistä sekä lääkkeiden väärinkäytön ilmiöistä.	perustelee toimintaansa lääkehoidon eri tehtävissä tiedoilla sairauksista, lääkeaineryhmistä, lääkemuodoista, lääkkeen antotavoista sekä lääkehoitoa ohjaavista säädöksistä sekä lääkkeiden väärinkäytön ilmiöistä.	perustelee kattavasti toimintaansa lääkehoidon eri tehtävissä tiedoilla sairauksista, lääkeaineryhmistä, lääkemuodoista, lääkkeen antotavoista sekä lääkehoitoa ohjaavista säädöksistä sekä lääkkeiden väärinkäytön ilmiöistä ja niiden ehkäisystä.
Kuntoutuspalvelujen ja lainsäädännön tunteminen	hyödyntää työryhmän tukemana työssään tietoa kuntoutustyötä ohjaavasta lainsäädännöstä, valtakunnallisista kehittämishankkeista ja kuntoutuspalveluista (esim. Kasteohjelma, terveys 2015).	hyödyntää työssään tietoa kuntoutustyötä ohjaavasta lainsäädännöstä, valtakunnallisista kehittämishankkeista ja kuntoutuspalveluista.	perustelee toimintaansa tiedoilla kuntoutustyötä ohjaavasta lainsäädännöstä, valtakunnallisista kehittämishankkeista ja kuntoutuspalveluista.
Yrittäjyyttä ja osaamisen tuotteistamista koskevan tiedon hallinta	hyödyntää ohjattuna työssään tietoa kuntoutusalan yrittäjyydestä, osaamisen tuotteistamisesta ja sisäisen yrittäjyyden merkityksestä.	hyödyntää työssään tietoa kuntoutusalan yrittäjyydestä, osaamisensa tuotteistamisesta sekä toimii sisäisen yrittäjyyden periaatteiden mukaan.	hyödyntää monipuolisesti työssään tietoa kuntoutusalan yrittäjyydestä ja osaamisensa tuotteistamisesta sekä toimii sisäisen yrittäjyyden periaatteiden mukaan.
Työehtosopimusta, työnhakuasiakirjoja ja työ sopimusta koskevan tiedon hallinta	osoittaa työssään tietonsa lähihoitajan työhön liittyvistä työehtosopimuksen mukaisista oikeuksista ja velvollisuuksista sekä työnhakuasiakirjojen ja työ sopimuksen laadinnasta.	perustelee toimintaansa lähihoitajan työtä määrittelevillä työehtosopimuksen oikeuksilla ja velvollisuuksilla. Osoittaa työssään tietonsa työnhakuasiakirjojen ja työ sopimuksen laadinnasta.	perustelee monipuolisesti toimintaansa lähihoitajan työtä määrittelevillä työehtosopimuksen oikeuksilla ja velvollisuuksilla. Osoittaa työssään tietonsa työnhakuasiakirjojen ja työ sopimuksen laadinnasta.

Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta suomenkielisillä	palvelee kuntoutujia suomen kielellä ja selviytyy auttavasti kuntoutustyössä ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee kuntoutujia suomen kielellä ja hoitaa kuntoutustyön ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee kuntoutujia suomen kielellä ja hoitaa kuntoutustyön joustavasti ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta ruotsinkielisillä	palvelee kuntoutujia ruotsin ja suomen kielellä ja selviytyy auttavasti kuntoutustyössä yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee kuntoutujia ruotsin ja suomen kielellä sekä hoitaa kuntoutustyön yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee kuntoutujia ruotsin ja suomen kielellä ja hoitaa kuntoutustilanteen joustavasti yhdellä vieraalla kielellä.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta muunkielisillä	hoitaa kuntoutustilanteen suomen tai ruotsin kielellä sekä selviytyy auttavasti kuntoutustilanteesta yhdellä muulla kielellä.	hoitaa kuntoutustilanteen suomen tai ruotsin kielellä sekä yhdellä vieraalla kielellä ja selviytyy auttavasti toisella kotimaisella kielellä.	palvelee kuntoutujia suomen tai ruotsin kielellä sekä hoitaa kuntoutustilanteen joustavasti toisella kotimaisella kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta vieraskielisessä koulutuksessa	hoitaa kuntoutustilanteen koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä auttaa kuntoutustilanteesta asiakkaan eteenpäin yhdellä muulla kielellä.	hoitaa kuntoutustilanteen koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä yhdellä muulla kielellä.	palvelee kuntoutujia koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä hoitaa kuntoutustilanteen joustavasti yhdellä muulla kielellä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ottaa vastaan ja antaa asiallisesti palautetta sekä kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella ja arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan.	ottaa vastaan ja antaa asiallisesti palautetta sekä kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella ja arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan. Pyytää tarvittaessa ohjausta.	hankkii, jäsentää ja arvioi tietoa sekä soveltaa aiemmin opittua muuttuvissa työtilanteissa, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämistarpeitaan. Antaa palautetta esittäen rakentavia ratkaisuvaihtoehtoja ja pyytää ohjausta tarvittaessa.
	tekee työhönsä liittyviä valintoja ja päätöksiä sekä ratkaisee ongelmia.	tekee itsenäisesti työhönsä liittyviä päätöksiä ja ratkaisee ongelmia sekä hankkii lisätietoa ratkaisuilleen.	tekee itsenäisesti työhönsä liittyviä päätöksiä ja ratkaisee ongelmia. Perustelee toimintaansa ammatillisilla tiedoilla ja hankkii tarvittaessa lisätietoa.
Vuorovaikutus ja yhteistyö	tekee työryhmän tukemana moniammatillista yhteistyötä lähihoitajan vastuualueella.	tekee moniammatillista yhteistyötä kuntoutusalan muiden toimijoiden kanssa lähihoitajan vastuualueella.	tekee laajasti moniammatillista yhteistyötä kuntoutusalan muiden toimijoiden kanssa lähihoitajan vastuualueella.

Ammattietiikka	työskentelee kuntoutuksen arvoperustan (palveluhenkisyys, yksilöllisyys, itsenäisyys, aktiivisuus, voimavaralähtöisyys, verkostonäkökulma ja kuntoutuksen systemaattisuus ja esteettisyys) ja toimintaperiaatteiden mukaisesti.	työskentelee kuntoutuksen arvoperustan ja toimintaperiaatteiden mukaisesti ja perustelee toimintaansa.	työskentelee kuntoutuksen arvoperustan ja toimintaperiaatteiden, lakien ja säännösten mukaisesti ja perustelee toimintaansa niillä laaja-alaisesti.
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssä. Noudattaa työpaikan työhyvinvointi- ja työsuojeluohjeita sekä sähkö- ja paloturvallisuusmääräyksiä ja käyttää ohjeiden mukaisesti työvälineitä ja työmenetelmiä.	vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta ja noudattaa työpaikan työhyvinvointi- ja työsuojeluohjeita sekä sähkö- ja paloturvallisuusmääräyksiä ja käyttää asianmukaisesti työvälineitä ja työmenetelmiä.	kehittää toimintansa turvallisuutta ja noudattaa työpaikan työhyvinvointi- ja työsuojeluohjeita sekä sähkö- ja paloturvallisuusmääräyksiä. Tuntee paikallisen työsuojeluorganisaation toimintatavat ja käyttää asianmukaisesti ja itsenäisesti työvälineitä ja työmenetelmiä.
	noudattaa turvallisuusohjeita altaalla sekä osoittaa hengenpelastustaitonsa altaalla simuloidussa tilanteessa.	noudattaa turvallisuusohjeita altaalla sekä osoittaa uima- ja hengenpelastustaitonsa altaalla simuloidussa tilanteessa.	noudattaa turvallisuusohjeita altaalla sekä osoittaa hyvän uima- ja hengenpelastustaitonsa altaalla simuloidussa tilanteessa.
	antaa ensiavun ja peruselvytyksen.	antaa ensiavun ja peruselvytyksen.	antaa ensiavun ja peruselvytyksen.
	tunnistaa työssään fyysistä kuormitusta aiheuttavia tekijöitä ja toimii ergonomisesti oikein.	ennalta ehkäisee työn aiheuttamia liikuntaelinvaivoja ja ylläpitää omaa työkykyään vähentämällä kuormitusta ja toimimalla ergonomisesti oikein.	ennalta ehkäisee työn aiheuttamia liikuntaelinvaivoja ja ylläpitää omaa työkykyään vähentämällä kuormitusta ja toimimalla ergonomisesti oikein. Perustelee toimintansa.
	avustaa kuntoutujan siirtymisen ergonomisten periaatteiden mukaisesti. Ymmärtää ergonomian osana kuntouttavaa hoitotyötä.	avustaa kuntoutujan siirtymisen ergonomisten periaatteiden mukaisesti. Ymmärtää ergonomian osana kuntouttavaa hoitotyötä ja tekee joitakin ehdotuksia työympäristön ergonomian kehittämiseksi.	avustaa kuntoutujan siirtymisen ergonomisten periaatteiden mukaisesti ja tunnistaa siihen liittyvät riskit. Ymmärtää ergonomian osana kuntouttavaa hoitotyötä. Tekee kehittämisehdotuksia työympäristön ergonomian kehittämiseksi.

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	osallistuu hyvän työilmapiirin ylläpitämiseen ja huolehtii omasta työhyvinvoinnistaan.	ylläpitää omalta osaltaan hyvää työilmapiiriä työpaikalla. Käsittelee työstä johtuvia paineita ja hakee tukea itselleen.	ylläpitää omalta osaltaan hyvää työilmapiiriä työpaikalla sekä tunnistaa siihen haitallisesti vaikuttavia asioita (kuten työuupumuksen ja kiusaamisen). Käsittelee työstä johtuvia paineita ja hakee tarvittaessa tukea ja ohjausta itselleen ja toiminnalleen.
	tunnistaa työssään haasteellisesti käyttäytyvän kuntoutujan sekä perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhkan. Ohjaa avun saannissa työryhmän tukemana.	ottaa työssään huomioon haasteellisesti käyttäytyvän kuntoutujan sekä perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhkan. Ohjaa avun saannissa ja tiedottaa työryhmälle.	ottaa työssään vastuullisesti huomioon haasteellisesti käyttäytyvän kuntoutujan sekä perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhkan. Ohjaa avun saannissa ja vie asiaa eteenpäin työryhmässä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa kuntoutuksen ammattitaitonsa oppilaitoksessa tai aidossa työtilanteessa kuntoutujan kotiympäristössä, kotihoidon ja välimuotoisen asumisen työpaikalla, toiminta- ja työkeskuksessa, työpajalla, palvelukeskuksessa, kylpylässä, terveyskeskuksen vuodeosastolla tai kuntoutumisyksikössä tai kuntoutumiseen liittyvässä kolmannen sektorin työpaikassa.

Ammattitaito osoitetaan seuraavissa työkokonaisuuksissa: kuntoutujan kuntoutumisen suunnitelman laatiminen, toteutus ja arviointi, kuntoutujaa koskevien tietojen kirjaaminen, kuntoutujaryhmien ohjaustilanteen suunnittelu, toteutus ja arviointi, osaamisen tuoteistamisen suunnittelu, kuntoutujan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn arviointi ja tukeminen, rentouttavien menetelmien ja tuki- ja liikuntaelämistön hoitojen käyttö, kuntoutujan ohjaaminen apuvälineiden käytössä ja liikunnassa, lääkehoito, kuntoutujan mielenterveys- ja päihdeongelmien tunnistaminen ja hoitoonohjaus, eri kommunikaatiomenetelmien hyödyntäminen sekä teknisten apuvälineiden ja turvajärjestelmään liittyvien laitteiden käytössä ohjaaminen. Lisäksi on hallittava kuntoutustyötä koskeva tieto ja kielitaito kuntoutustyössä jonkin edellä olevassa taulukossa kuvatun arvioinnin kohteen mukaisesti sekä elinikäisen oppimisen avaintaidot. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä arvioidaan vähintään

- ◆ työprosessin hallinta kokonaan
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinta kokonaan
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan lukuun ottamatta uima- ja hengenpelastustaitoa, ensiapua ja peruselvytystä sekä lähi- ja perhesuhdeväkivallan uhkatilannetta.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.5 LASTEN JA NUORTEN HOIDON JA KASVATUKSEN KOULUTUSOHJELMA TAI OSAAMISALA

Opiskelijan tulee suorittaa kaikille pakolliset tutkinnon osat (Kasvun tukeminen ja ojaus, Hoito- ja huolenpito ja Kuntoutumisen tukeminen) hyväksytysti ennen koulutusohjelman alkamista. Tutkinnon suorittajan tulee suorittaa kaikille pakolliset tutkinnon osat (Kasvun tukeminen ja ohjaus, Hoito- ja huolenpito ja Kuntoutumisen tukeminen) hyväksytysti ennen osaamisalan tutkintotilaisuutta.

4.5.1 Lasten ja nuorten hoito ja kasvatusta

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ suunnitella, toteuttaa ja arvioida alle kouluikäisen ja kouluikäisen lapsen sekä nuoren hoitoa ja kasvatusta
- ◆ suunnitella, toteuttaa ja arvioida sairaiden ja erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten hoitoa, kasvatusta ja kuntoutusta
- ◆ edistää lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia sekä tunnistaa niihin liittyviä uhkatekijöitä
- ◆ ohjata yksittäistä lasta ja nuorta sekä erilaisia ryhmiä
- ◆ ottaa työssään huomioon lapsen ja nuoren kasvuympäristön ja ymmärtää sen merkityksen lapsen ja nuoren kasvulle ja kehitykselle

- ♦ toimia lasten ja nuorten hoito- ja kasvatustyössä sosiaali- ja terveysalan lainsäädännön sekä virallisten ohjeiden mukaan ammattietiikkaa noudattaen
- ♦ toimia lapsi- ja perhekeskeisen työn periaatteiden mukaan
- ♦ hyödyntää kielitaitoaan asiakaspalvelussa
- ♦ suunnitella oman osaamisensa tuotteistamista
- ♦ kehittää toimintaansa saamansa palautteen pohjalta sekä arvioida omaa osaamistaan.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Hoidon ja kasvatuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi	hankkii tietoa lapsen ja nuoren kehityksestä, yksilöllisistä hoidon ja kasvatuksen tarpeista ja sairaudesta.	hankkii oma-aloitteisesti erilaisia tiedonkeruumenetelmiä käyttäen tietoa lapsen ja nuoren kehityksestä, yksilöllisistä hoidon ja kasvatuksen tarpeista ja sairaudesta.	hankkii oma-aloitteisesti erilaisia tiedonkeruumenetelmiä käyttäen monipuolista tietoa lapsen ja nuoren kehityksestä, yksilöllisistä hoidon ja kasvatuksen tarpeista ja sairaudesta sekä perustelee keräämänsä tiedon merkityksen.
Suunnitelmallinen työskentely	asettaa lapsen ja nuoren kasvua ja kehitystä tukevia tavoitteita ja suunnittelee hoidon ja kasvatuksen keinoja.	asettaa kokonaisvaltaisesti lapsen ja nuoren kasvua ja kehitystä tukevia tavoitteita ja suunnittelee hoidon sekä kasvatuksen keinoja.	asettaa kokonaisvaltaisesti lapsen ja nuoren kasvua ja kehitystä tukevia tavoitteita sekä suunnittelee monipuolisia hoidon ja kasvatuksen keinoja. Perustelee suunnitelman merkityksen hoito- ja kasvatustyössä.
	toimii työryhmän jäsenenä hoitoa ja kasvatusta (ml. varhaiskasvatussuunnitelma) tukevan suunnitelman mukaan ja päivittää sitä tarvittaessa.	toimii työryhmän jäsenenä hoitoa ja kasvatusta (ml. varhaiskasvatussuunnitelma) tukevan suunnitelman mukaan ja päivittää sitä tarvittaessa.	toimii johdonmukaisesti työryhmän jäsenenä hoitoa ja kasvatusta (ml. varhaiskasvatussuunnitelma) tukevan suunnitelman mukaan ja päivittää sitä tarvittaessa.

Suunnitelmallinen työskentely	dokumentoi hoitoa ja kasvatusta tukevaa suunnitelmaa voimassa olevien ohjeiden mukaisesti.	dokumentoi hoitoa ja kasvatusta tukevaa suunnitelmaa ja tiedottaa siitä asianosaisille voimassa olevien ohjeiden mukaisesti.	dokumentoi asiallisesti hoitoa ja kasvatusta tukevaa suunnitelmaa ja tiedottaa siitä asianosaisille voimassa olevien ohjeiden mukaisesti.
	arvioi lapsen ja nuoren hoidon ja kasvatuksen toteutumista muutamien tavoitteiden osalta.	arvioi lapsen ja nuoren hoidon ja kasvatuksen toteutumista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.	arvioi perustellen lapsen ja nuoren hoidon ja kasvatuksen toteutumista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.
Osaamisen tuotteistamisen suunnittelu	suunnittelee ohjattuna osaamisen tuotteistamista.	suunnittelee ja selvittää työssään oman osaamisensa tuotteistamismahdollisuuksia.	suunnittelee ja kehittää aktiivisesti yrittäjyysvalmiuksiaan. Arvioi realistisesti oman osaamisensa tuotteistamismahdollisuuksia.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Alle kouluikäisen lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen	hoitaa vastasyntynyttä ja auttaa perhettä vastasyntyneen hoidossa.	hoitaa vastasyntynyttä sekä tukee ja ohjaa vastasyntyneen perhettä.	hoitaa vastasyntynyttä sekä tukee ja ohjaa vastasyntyneen perhettä ja ottaa huomioon perheen tarpeet.
	hoitaa ja ohjaa työryhmän jäsenenä lasta päivittäisissä toiminnoissa (syöminen ja juominen, uni ja lepo, pukeutuminen, siisteyskasvatus, liikkuminen ja ulkoilu) käyttäen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen keinoja.	hoitaa ja ohjaa lasta päivittäisissä toiminnoissa käyttäen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen keinoja.	hoitaa ja ohjaa lasta päivittäisissä toiminnoissa käyttäen monipuolisesti terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen keinoja.
	tukee lapsen ja lapsiryhmän kasvua, kehitystä ja oppimista käyttämällä joitakin varhaiskasvatuksen toimintatapoja (leikkiminen, liikkuminen, taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen sekä tutkiminen) ja sisällöllisiä orientaatioita (matemaattinen, luonnontieteellinen, historiallisyhteiskuntatieteellinen, esteettinen, eettinen ja uskonnolliskatsumuksellinen).	tukee lapsen ja lapsiryhmän kasvua, kehitystä ja oppimista käyttämällä omatoimisesti varhaiskasvatuksen toimintatapoja ja sisällöllisiä orientaatioita.	tukee lapsen ja lapsiryhmän kasvua, kehitystä ja oppimista käyttämällä monipuolisesti varhaiskasvatuksen toimintatapoja ja sisällöllisiä orientaatioita siten, että ottaa kokonaisvaltaisesti huomioon lapsen ja lapsiryhmän tarpeet.

Alle kouluikäisen lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen	ohjaa lasten leikkiä hoito- ja kasvatustyössä.	ohjaa lasten leikkiä hoito- ja kasvatustyössä sekä käyttää leikin mahdollisuuksia erilaisissa tilanteissa.	ohjaa lasten leikkiä monipuolisesti hoito- ja kasvatustyössä, käyttää leikin mahdollisuuksia luovasti erilaisissa tilanteissa sekä tukee leikin kehitystä.
	edistää omalla toiminnallaan lapselle suotuisaa kasvu- ja oppimisympäristöä.	edistää omalla toiminnallaan lapselle suotuisaa kasvu- ja oppimisympäristöä sekä esittää joitakin kehittämisideoita.	edistää omalla toiminnallaan lapselle suotuisaa kasvu- ja oppimisympäristöä sekä analysoi ympäristön tarkoituksenmukaisuutta ja esittää joitakin kehittämisideoita.
	ohjaa yksittäistä lasta ja lapsiryhmää.	ohjaa yksittäistä lasta ja lapsiryhmää siten, että tukee lasten välistä vuorovaikutusta.	ohjaa yksittäistä lasta ja lapsiryhmää ottaen huomioon ryhmän toimintaan vaikuttavat tekijät. Tukee aktiivisesti lasten välistä vuorovaikutusta.
	tekee yhteistyötä työryhmän, työyhteisön ja perheen kanssa lapsen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi kasvatuskumppanuuden periaatteita noudattaen.	tekee yhteistyötä omaaloitteisesti työyhteisön ja perheen kanssa lapsen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi kasvatuskumppanuuden periaatteita noudattaen.	tekee omaaloitteisesti ja tavoitteellisesti yhteistyötä työyhteisön ja perheen kanssa lapsen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi kasvatuskumppanuuden periaatteita noudattaen.
	toteuttaa varhaiskasvatussuunnitelmaa lähiohittajan vastuualueella.	suunnittelee, toteuttaa ja arvioi varhaiskasvatusta lähiohittajan vastuualueella.	suunnittelee, toteuttaa ja arvioi varhaiskasvatusta lähiohittajan vastuualueella sekä esittää kehittämisideoita toimintaan.
	toteuttaa työryhmän jäsenenä esiopetusta.	suunnittelee, toteuttaa ja arvioi esiopetusta työryhmän jäsenenä.	suunnittelee, toteuttaa ja arvioi esiopetusta työryhmän jäsenenä sekä esittää kehittämisideoita toimintaan.
Koulu- ja nuoruusikäisen kasvun ja kehityksen tukeminen	tukee työryhmän jäsenenä koulu- ja nuoruusikäisen kasvua ja fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä. Ottaa huomioon ikään liittyviä erityispiirteitä sekä perhetilanteen (mm. perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhkan tai haitallisen päihitteiden käytön).	tukee omaaloitteisesti työryhmän jäsenenä koulu- ja nuoruusikäisen kasvua ja fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä. Ottaa huomioon ikään liittyviä erityispiirteitä sekä perhetilanteen (mm. perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhkan tai haitallisen päihitteiden käytön).	tukee omaaloitteisesti ja tavoitteellisesti työryhmän jäsenenä koulu- ja nuoruusikäisen kasvua ja fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä. Ottaa huomioon ikään liittyvät erityispiirteet sekä perhetilanteen (mm. perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhkan tai haitallisen päihitteiden käytön).

Koulu- ja nuoruusikäisen kasvun ja kehityksen tukeminen	edistää koulu- ja nuoruusikäisen terveyttä ja hyvinvointia käyttäen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen keinoja.	edistää oma-aloitteisesti koulu- ja nuoruusikäisen terveyttä ja hyvinvointia käyttäen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen keinoja.	edistää oma-aloitteisesti ja tavoitteellisesti koulu- ja nuoruusikäisen terveyttä ja hyvinvointia käyttäen monipuolisesti terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen keinoja.
	edistää omalla toiminnallaan koulu- ja nuoruusikäiselle suotuisaa kasvu- ja oppimisympäristöä.	edistää omalla toiminnallaan koulu- ja nuoruusikäiselle suotuisaa kasvu- ja oppimisympäristöä ja esittää joitakin kehittämistäsideita.	edistää omalla toiminnallaan koulu- ja nuoruusikäiselle suotuisaa kasvu- ja oppimisympäristöä sekä esittää monipuolisesti kehittämistäsideita.
	ohjaa ja tukee koulu- ja nuoruusikäistä itseilmaisussa ja luovassa toiminnassa.	ohjaa ja tukee koulu- ja nuoruusikäistä itseilmaisussa ja luovassa toiminnassa tavoitteellisesti.	ohjaa ja tukee koulu- ja nuoruusikäistä itseilmaisussa ja luovassa toiminnassa kokonaisvaltaisesti yksilön ja ryhmän tarpeet ja tavoitteet huomioon ottaen.
	ohjaa koulu- ja nuoruusikäisten ryhmiä.	ohjaa koulu- ja nuoruusikäisten ryhmiä siten, että tukee ryhmän jäsenten välistä vuorovaikutusta.	ohjaa koulu- ja nuoruusikäisten ryhmiä siten, että ottaa huomioon ryhmän toimintaan vaikuttavat tekijät. Tukee aktiivisesti ryhmän jäsenten välistä vuorovaikutusta.
	tukee työryhmän jäsenenä koulu- ja nuoruusikäistä koulunkäynnissä ja siihen liittyvissä vaikeuksissa.	tukee oma-aloitteisesti koulu- ja nuoruusikäistä koulunkäynnissä ja siihen liittyvissä vaikeuksissa.	tukee itsenäisesti koulu- ja nuoruusikäistä koulunkäynnissä ja siihen liittyvissä vaikeuksissa sekä toimii tavoitteellisesti eri yhteistyötahojen kanssa.
Sairaana ja erityistä tukea tarvitsevan lapsen ja nuoren hoito, kasvatusta ja kuntoutus	tunnistaa lapsen, nuoren ja perheen terveyden ja hyvinvoinnin uhkatekijöitä ja tukee heitä työryhmän jäsenenä.	tunnistaa lapsen, nuoren ja perheen terveyden ja hyvinvoinnin uhkatekijöitä sekä tukee heitä.	tunnistaa lapsen, nuoren ja perheen terveyden ja hyvinvoinnin uhkatekijöitä, tukee heitä sekä ohjaa avun hakemisessa ja tarvittaessa yhteistyötahojen piiriin.
	tunnistaa kasvuun ja kehitykseen liittyviä sekä erityisen tuen tarpeita ja vastaa niihin osaltaan.	tunnistaa kasvuun ja kehitykseen liittyviä sekä erityisen tuen tarpeita. Selvittää, millaisin keinoin lasta, nuorta ja perhettä tuetaan.	tunnistaa kasvuun ja kehitykseen liittyviä sekä erityisen tuen tarpeita. Arvioi tuen merkitystä kehitykselle ja selvittää, millaisin keinoin lasta, nuorta ja perhettä tuetaan.

<p>Sairaan ja erityistä tukea tarvitsevan lapsen ja nuoren hoito, kasvatus ja kuntoutus</p>	<p>valmistaa lapsen ja nuoren tavallisimpiin tutkimuksiin, toimenpiteisiin ja erilaisiin terapioihin sekä tukee lasta, nuorta ja perhettä niissä.</p>	<p>valmistaa itsenäisesti ja tavoitteellisesti lapsen ja nuoren tavallisimpiin tutkimuksiin, toimenpiteisiin ja erilaisiin terapioihin sekä tukee lasta, nuorta ja perhettä niissä.</p>	<p>valmistaa itsenäisesti ja tavoitteellisesti lapsen ja nuoren tavallisimpiin tutkimuksiin, toimenpiteisiin ja erilaisiin terapioihin sekä tukee lasta, nuorta ja perhettä niissä sekä tiedottaa toiminnastaan ja pohtii kehittämisideoita.</p>
	<p>tunnistaa lapsen, nuoren ja perheen erityisen tuen tarpeita sekä sosiaalisia ongelmia (ml. perhe- ja lähisuhdevälivallan uhkan tai haitallisen päihteiden käytön) ja auttaa työryhmän jäsenenä heitä selviytymään niistä.</p>	<p>tunnistaa lapsen, nuoren ja perheen erityisen tuen tarpeita sekä sosiaalisia ongelmia (ml. perhe- ja lähisuhdevälivallan uhkan tai haitallisen päihteiden käytön) sekä tukee ja auttaa heitä selviytymään niistä. Rohkaisee heitä hakemaan apua.</p>	<p>tunnistaa monipuolisesti lapsen, nuoren ja perheen erityisen tuen tarpeita ja sosiaalisia ongelmia (ml. perhe- ja lähisuhdevälivallan uhkan tai haitallisen päihteiden käytön) sekä tukee ja auttaa tavoitteellisesti heitä selviytymään niistä. Rohkaisee heitä hakemaan apua.</p>
	<p>vastaa lähihoitajan vastualueella lapsen, nuoren ja perheen erityisen tuen tarpeisiin ja tiedottaa työryhmälle. Hoitaa lasten ja nuorten sairauksia hoito- ja kasvatussuunnitelman pohjalta työryhmän jäsenenä erilaisissa ympäristöissä.</p>	<p>hakee työyhteisössä ratkaisuja ja tukea lapsen, nuoren ja perheen erityisen tuen tarpeisiin. Hoitaa lasten ja nuorten sairauksia hoito- ja kasvatussuunnitelman pohjalta työryhmän jäsenenä erilaisissa ympäristöissä sekä päivittää suunnitelmia ja tiedottaa niistä.</p>	<p>hakee yksilöllisiä ratkaisuja ja moniammatillista tukea lapsen, nuoren ja perheen erityisen tuen tarpeisiin. Hoitaa lasten ja nuorten sairauksia hoito- ja kasvatussuunnitelman pohjalta työryhmän jäsenenä erilaisissa ympäristöissä sekä päivittää suunnitelmia ja tiedottaa niistä kokonaisuuden halliten.</p>
	<p>hoitaa tavallisimpia infektiosairauksia itsenäisesti ja ehkäisee niiden leviämistä.</p>	<p>hoitaa tavallisimpia infektiosairauksia itsenäisesti ja ehkäisee niiden leviämistä sekä ohjaa tarvittaessa perhettä tarkempiin tutkimuksiin.</p>	<p>hoitaa eri infektiosairauksia itsenäisesti, ehkäisee niiden leviämistä ja ohjaa tarvittaessa perhettä tarkempiin tutkimuksiin sekä esittää parannusehdotuksia aseptisen työskentelyn kehittämiseksi.</p>
	<p>noudattaa lääkkeen annosteluohjetta ja toteuttaa lapsen ja nuoren lääkehoidon ohjeiden mukaisesti. Tarkkailee työryhmän jäsenenä lääkkeiden vaikutuksia ja sivuvaikutuksia, joista tiedottaa työryhmälle.</p>	<p>noudattaa lääkkeen annosteluohjetta ja toteuttaa lapsen ja nuoren lääkehoidon ohjeiden mukaisesti. Tarkkailee lääkkeiden vaikutuksia ja sivuvaikutuksia, joista tiedottaa työryhmälle.</p>	<p>noudattaa lääkkeen annosteluohjetta ja toteuttaa lapsen ja nuoren lääkehoidon ohjeiden mukaisesti. Tarkkailee lääkkeiden vaikutuksia ja sivuvaikutuksia, joista tiedottaa itsenäisesti työryhmälle.</p>

Sairaana ja erityistä tukea tarvitsevan lapsen ja nuoren hoito, kasvatusta ja kuntoutus	käyttää kuntouttavaa työotetta lapsen, nuoren ja perheen tukemisessa.	käyttää tavoitteellisesti kuntouttavaa työotetta lapsen, nuoren ja perheen tukemisessa.	käyttää tavoitteellisesti kuntouttavaa työotetta lapsen, nuoren ja perheen tukemisessä sekä arvioi sen merkitystä kehitykselle.
	käyttää ja huoltaa apuvälineitä niissä olevien ohjeiden mukaan sekä ohjaa lasta ja nuorta niiden käytössä.	käyttää ja huoltaa apuvälineitä niissä olevien ohjeiden mukaan sekä ohjaa ja motivoi lasta ja nuorta niiden tarkoituksenmukaiseen käyttöön.	käyttää ja huoltaa apuvälineitä niissä olevien ohjeiden mukaan sekä ohjaa ja motivoi lasta ja nuorta niiden tarkoituksenmukaiseen käyttöön ja ymmärtää niiden merkityksen toimintakyvyn edistämässä.
Perheen tukeminen	auttaa perhettä arjessa selviytymisessä joitakin perhetyön menetelmiä käyttäen (esim. kodinhoito, ruoanvalmistus, lastenhoito ja vanhemmuuden tukeminen).	tukee ja auttaa perhettä arjessa selviytymisessä perhetyön menetelmiä käyttäen.	tukee ja auttaa monipuolisesti perhettä arjessa selviytymisessä perhetyön menetelmiä käyttäen.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Lapsen ja nuoren hoitoa, kasvatusta ja kehitystä koskevan tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa lapsen ja nuoren hoito- ja kasvatustyön historiasta.	hyödyntää työssään tietoa lapsen ja nuoren hoito- ja kasvatustyön historiasta ja perustelee pääpiirteittäin sen merkityksen hoito- ja kasvatustyön kehityksessä.	hyödyntää työssään tietoa lapsen ja nuoren hoito- ja kasvatustyön historiasta ja perustelee sen merkityksen hoito- ja kasvatustyön kehityksessä.
	hyödyntää työssään tietoa lapsen ja nuoren hoitoa ja kasvatusta koskevista säädöksistä ja virallisista ohjeista.	perustelee toimintansa lapsen ja nuoren hoitoa ja kasvatusta koskevilla säädöksillä ja virallisilla ohjeilla.	perustelee monipuolisesti toimintansa lapsen ja nuoren hoitoa ja kasvatusta koskevilla säädöksillä ja virallisilla ohjeilla.
	hyödyntää työssään tietoa lapsi- ja perhekeskeisen työn periaatteista.	perustelee toimintansa lapsi- ja perhekeskeisen työn periaatteilla.	perustelee monipuolisesti toimintansa lapsi- ja perhekeskeisen työn periaatteilla.
	hyödyntää työssään tietoa lapsen ja nuoren fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta kehityksestä ja niihin keskeisesti vaikuttavista tekijöistä.	perustelee toimintansa tiedolla lapsen ja nuoren fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta kehityksestä ja kehitykseen keskeisesti vaikuttavista tekijöistä.	perustelee monipuolisesti toimintansa tiedolla lapsen ja nuoren fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta kehityksestä ja kehitykseen keskeisesti vaikuttavista tekijöistä.

Lapsen ja nuoren hoitoa, kasvatusta ja kehitystä koskevan tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa varhaiskasvatussuunnitelman perusteista sekä varhaiskasvatuksen toimintatavoista ja sisällöllisistä orientaatioista.	perustelee toimintansa varhaiskasvatussuunnitelman perusteilla sekä varhaiskasvatuksen toimintatavoilla ja sisällöllisillä orientaatioilla.	perustelee monipuolisesti toimintansa varhaiskasvatussuunnitelman perusteilla sekä varhaiskasvatuksen toimintatavoilla ja sisällöllisillä orientaatioilla.
	hyödyntää työssään tietoa esi- ja perusopetuksen perusteista.	perustelee toimintansa tiedolla esi- ja perusopetuksen perusteista.	perustelee monipuolisesti toimintansa esi- ja perusopetuksen perusteilla.
	hyödyntää työssään tietoa yleisempien vaihtohtopedagogiikkojen keskeisistä sisällöistä.	hyödyntää ja perustelee toimintaansa tiedolla yleisempien vaihtohtopedagogiikkojen käyttömahdollisuuksista eri ympäristöissä.	hyödyntää ja perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla yleisempien vaihtohtopedagogiikkojen käyttömahdollisuuksista eri ympäristöissä.
	hyödyntää työssään tietoa kasvu ympäristön merkityksestä lapsen ja nuoren kasvulle ja kehitykselle.	perustelee toimintansa tiedolla fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kasvu ympäristön merkityksestä lapsen ja nuoren kasvulle ja kehitykselle.	perustelee monipuolisesti toimintansa tiedolla fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kasvu ympäristön merkityksestä lapsen ja nuoren kasvulle ja kehitykselle.
	hyödyntää työssään moniammatillisen tiimi- ja verkostotyön periaatteita.	perustelee toimintaansa tiimi- ja moniammatillisen verkostotyön periaatteilla.	perustelee monipuolisesti toimintaansa moniammatillisen tiimi- ja verkostotyön periaatteilla.
Lapsen ja nuoren terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä koskevan tiedon hallinta	tietää lasta, nuorta ja perhettä koskevia palveluita ja toimeentuloturva. Kertoo palveluista ja etuuksista tutuissa asiakastilanteissa.	hyödyntää ja perustelee toimintaansa tiedolla lastia, nuorta ja perhettä koskevasta palvelujärjestelmästä ja toimeentuloturvasta.	hyödyntää ja perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla lasta, nuorta ja perhettä koskevasta palvelujärjestelmästä ja toimeentuloturvasta.
	hyödyntää työssään tietoa lastensuojelun toimintaperiaatteista eri työympäristöissä.	perustelee toimintaansa tiedolla lastensuojelun toimintaperiaatteista ja työkäytännöistä eri työympäristöissä.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla lastensuojelun toimintaperiaatteista ja keskeisillä eri työympäristöissä sovellettavilla työkäytännöillä.
	hyödyntää työssään tietoa lapsen, nuoren ja perheen sosiaalisista ongelmista ja niissä selviytymisen tukemisesta.	perustelee toimintaansa tiedolla lapsen, nuoren ja perheen sosiaalisista ongelmista ja niissä selviytymisen tukemisesta.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla lapsen, nuoren ja perheen sosiaalisista ongelmista ja niissä selviytymisen tukemisesta.

Lapsen ja nuoren terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä koskevan tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa lapsen ja nuoren terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ja ongelmia ehkäisevän työn sisällöistä ja menetelmistä.	perustelee toimintaansa tiedolla lapsen ja nuoren terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ja ongelmia ehkäisevän työn sisällöistä ja menetelmistä.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla lapsen ja nuoren terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ja ongelmia ehkäisevän työn sisällöistä ja menetelmistä.
	hyödyntää työssään tietoa aseptisen työskentelyn merkityksestä hoito- ja kasvatustyössä.	perustelee työtään tiedolla aseptisen työskentelyn periaatteista ja niihin liittyvistä säännöksistä.	perustelee toimintaansa monipuolisesti tiedolla aseptisen työskentelyn periaatteista ja niihin liittyvistä säännöksistä.
	hyödyntää työssään tietoa lapsen (ml. imeväisen rintaruokinta) ja nuoren ravitsemussuosituksista ja erityisruokavalioista.	perustelee toimintaansa tiedolla lapsen (ml. imeväisen rintaruokinta) ja nuoren ravitsemussuosituksista ja erityisruokavalioista.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla lapsen (ml. imeväisen rintaruokinta) ja nuoren ravitsemussuosituksista ja erityisruokavalioista.
	hyödyntää työssään tietoa eri-ikäisen lapsen ja nuoren sairauksista ja niiden hoidosta.	perustelee toimintansa tiedolla eri-ikäisen lapsen ja nuoren sairauksista ja niiden hoidosta.	perustelee monipuolisesti toimintansa tiedolla eri-ikäisen lapsen ja nuoren sairauksista ja niiden hoidosta virallisten hoitosuosittelujen pohjalta.
	hyödyntää työssään tietoa lapsen ja nuoren lääkehoidon erityispiirteistä.	perustelee toimintaansa tiedolla lapsen ja nuoren lääkehoidon erityispiirteistä.	perustelee toimintaansa tiedolla lapsen ja nuoren lääkehoidon erityispiirteistä ja lääkkeistä aiheutuvista erilaisista vaikutuksista ja seuraamuksista.
	hyödyntää työssään tietoa kuolevan lapsen ja nuoren hoitamiseen ja perheen tukemiseen liittyvistä erityispiirteistä.	perustelee toimintaansa tiedolla kuolevan lapsen ja nuoren hoitamiseen ja perheen tukemiseen liittyvillä erityispiirteillä.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla kuolevan lapsen ja nuoren hoitamiseen ja perheen tukemiseen liittyvillä erityispiirteillä. Ottaa huomioon perheen yksilölliset tarpeet ja vakaumuksen.
	hyödyntää työssään tietoa lapsen ja nuoren tavallisimmista tuen tarpeista ja erityiskasvatuksen sekä kuntoutuksen auttamiskeinoista. Tunnistaa työssään perhe- ja lähisuhdeväkivallan ilmenemisen ja ohjaa avun saannissa työryhmän tukemana.	perustelee toimintaansa tiedolla lapsen ja nuoren tavallisimmista tuen tarpeista ja erityiskasvatuksen sekä kuntoutuksen auttamiskeinoista. Ottaa työssään huomioon perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhkan ja päihdeongelman, ohjaa avun saannissa ja tiedottaa niistä työryhmälle.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla lapsen ja nuoren tavallisimmista tuen tarpeista ja erityiskasvatuksen sekä kuntoutuksen auttamiskeinoista. Ottaa työssään huomioon perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhkan ja päihdeongelman, ohjaa avun saannissa ja käsittelee asiaa työryhmän ohjeiden mukaan.

Lapsen ja nuoren terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä koskevan tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa perhetyön toteutusmuodoista, sisällöistä ja menetelmistä.	perustelee toimintaansa tiedolla perhetyön toteutusmuodoista, sisällöistä ja menetelmistä.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla perhetyön keskeisistä toteutusmuodoista, sisällöistä ja menetelmistä eri työympäristöissä.
	hyödyntää työssään tietoa erilaisista kulttuureista ja monikulttuurisuudesta.	perustelee toimintansa tiedolla erilaisista kulttuureista ja monikulttuurisuudesta.	perustelee monipuolisesti toimintansa tiedolla erilaisista kulttuureista ja monikulttuurisuudesta.
Yrittäjyyttä ja osaamisen tuotteistamista koskevan tiedon hallinta	hyödyntää ohjattuna työssään tietoa oman alan yrittäjyydestä, osaamisen tuotteistamisesta ja sisäisen yrittäjyyden merkityksestä.	hyödyntää työssään tietoa oman alan yrittäjyydestä ja osaamisensa tuotteistamisesta ja toimii sisäisen yrittäjyyden periaatteiden mukaan.	hyödyntää monipuolisesti työssään tietoa oman alan yrittäjyydestä ja osaamisensa tuotteistamisesta ja toimii sisäisen yrittäjyyden periaatteiden mukaan.
Työehtosopimusta, työnhakuasiakirjoja ja työsopimusta koskevan tiedon hallinta	osoittaa työssään tietonsa lähihoitajan työhön liittyvistä työehtosopimuksen mukaisista oikeuksista ja velvollisuuksista sekä työnhakuasiakirjojen ja työsopimuksen laadinnasta.	perustelee toimintaansa lähihoitajan työtä määrittävillä työehtosopimuksen oikeuksilla ja velvollisuuksilla. Osoittaa työssään tietonsa työnhakuasiakirjojen ja työsopimuksen laadinnasta.	perustelee monipuolisesti toimintaansa lähihoitajan työtä määrittävillä työehtosopimuksen oikeuksilla ja velvollisuuksilla. Osoittaa työssään tietonsa työnhakuasiakirjojen ja työsopimuksen laadinnasta.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta suomenkielisillä	palvelee asiakkaita suomen kielellä ja selviytyy auttavasti palvelutilanteesta ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen joustavasti ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta ruotsinkielisillä	palvelee asiakkaita ruotsin ja suomen kielellä ja selviytyy auttavasti palvelutilanteesta yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita ruotsin ja suomen kielellä sekä hoitaa palvelutilanteen yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita ruotsin ja suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen joustavasti yhdellä vieraalla kielellä.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta muunkielisillä	hoitaa palvelutilanteen suomen tai ruotsin kielellä sekä selviytyy auttavasti palvelutilanteesta yhdellä muulla kielellä.	hoitaa palvelutilanteen suomen tai ruotsin kielellä sekä yhdellä vieraalla kielellä ja selviytyy auttavasti toisella kotimaisella kielellä.	palvelee asiakkaita suomen tai ruotsin kielellä sekä hoitaa palvelutilanteen joustavasti toisella kotimaisella kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta vieraskielisessä koulutuksessa	hoitaa palvelutilanteen koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä auttaa palvelutilanteessa asiakkaan eteenpäin yhdellä muulla kielellä.	hoitaa palvelutilanteen koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä yhdellä muulla kielellä.	palvelee asiakkaita koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä hoitaa palvelutilanteen joustavasti yhdellä muulla kielellä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	tunnistaa omia vahvuuksiin ja kehittämistarpeitaan sekä asettaa tavoitteita ammatilliselle kehittymiselleen.	tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämistarpeensa sekä asettaa tavoitteita ammatilliselle kehittymiselleen.	tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämistarpeensa sekä asettaa tavoitteita ammatilliselle kehittymiselleen monipuolisesti ja perustellusti.
	ottaa vastaan palautetta ja muuttaa toimintaansa sen perusteella sekä arvioi omaa osaamistaan.	pyytää ja ottaa vastaan palautetta ja muuttaa toimintaansa sen perusteella sekä arvioi omaa osaamistaan.	pyytää ja ottaa vastaan palautetta ja muuttaa toimintaansa sen perusteella sekä arvioi omaa osaamistaan monipuolisesti ja perustellen.
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii työryhmän tukemana ystävällisesti, asiallisesti ja tavoitteellisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa lapsen, nuoren ja perheen sekä työryhmän kanssa.	toimii ystävällisesti, asiallisesti ja tavoitteellisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa lapsen, nuoren ja perheen sekä työryhmän kanssa.	toimii ystävällisesti, asiallisesti ja tavoitteellisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa lapsen, nuoren ja perheen sekä työryhmän kanssa ja arvioi omia vuorovaikutustaitojaan.
Ammattietiikka	toimii sosiaali- ja terveysalan eettisten periaatteiden, lakien ja säännösten mukaisesti.	perustelee toimintansa sosiaali- ja terveysalan eettisten periaatteiden, lakien ja säännösten pohjalta.	perustelee monipuolisesti toimintansa sosiaali- ja terveysalan eettisten periaatteiden, lakien ja säännösten pohjalta.
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	työskentelee ergonomisesti oikein ja ennaltaehkäisee työn aiheuttamia tapaturmia ja vammoja.	käyttää ergonomisesti oikeita työskentelytapoja ja ennaltaehkäisee työn aiheuttamia tapaturmia ja vammoja.	työskentelee ergonomisesti oikein hyödyntäen asiakkaan voimavaroja ja apuvälineitä sekä kehittää työympäristön ergonomista toimivuutta.
	toimii asiakkaan turvallisuutta ja omaa työhyvinvointia ja työturvallisuutta koskevien säädösten, säännösten ja toimintaperiaatteiden mukaan.	perustelee toimintansa asiakkaan turvallisuutta, omaa työhyvinvointia ja työturvallisuutta koskevien säädösten, säännösten ja toimintaperiaatteiden pohjalta.	perustelee monipuolisesti toimintansa asiakkaan turvallisuutta, omaa työhyvinvointia ja työturvallisuutta koskevien säädösten, säännösten ja toimintaperiaatteiden pohjalta.
	ennaltaehkäisee tapaturmia ja muita terveysriskejä.	ennaltaehkäisee tapaturmia ja muita terveysriskejä siten, että ottaa huomioon lapsen ja nuoren kehitystason.	ennaltaehkäisee tapaturmia ja muita terveysriskejä siten, että ottaa huomioon lapsen ja nuoren kehitystason sekä kehittää ympäristöä turvallisemmaksi.

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	hallitsee lapsen ja nuoren peruselvytyksen sekä ensiavun.	hallitsee lapsen ja nuoren peruselvytyksen sekä ensiavun myös erityistilanteissa.	hallitsee lapsen ja nuoren peruselvytyksen sekä ensiavun myös erityistilanteissa ja tietää, miten huolehtia ensiaputaitojen päivittämisestä.
---------------------------------------	---	---	--

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa lapsen ja nuoren hoidon ja kasvatuksen ammattitaidon toimimalla varhaiskasvatusympäristössä (esim. päiväkotinä), koulussa, lastensuojelun yksikössä, sairaalassa lasten tai nuorten osastolla tai perhetyössä.

Ammattitaito osoitetaan seuraavissa työkokonaisuuksissa: hoidon ja kasvatuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi, osaamisen tuoteistamisen suunnittelu, alle kouluikäisen lapsen, koulu- ja nuoruusikäisen kasvun ja kehityksen tukeminen sekä sairaan tai erityistä tukea tarvitsevan lapsen ja nuoren hoito ja kasvatusta. Lisäksi on hallittava lapsen ja nuoren hoito- ja kasvatustyöhön liittyvä tieto ja kielitaito asiakaspalvelutilanteissa jonkin edellä olevassa taulukossa kuvatun arvioinnin kohteen mukaisesti sekä elinikäisen oppimisen avaintaidot. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta lukuun ottamatta vastasyntyneen hoitoa,
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta lukuun ottamatta lasten ja nuorten hoito- ja kasvatustyön historiaa, varhaiskasvatussuunnitelman sekä esi- ja perusopetuksen perusteita, vaihtoehtopedagogiikkoja, lasten ja nuorten lääkehoitoa sekä kuolevan lapsen ja nuoren hoitoa sekä perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhkaa
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan lukuun ottamatta ensiapua ja peruselvytystä

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.6 MIELENTERVEYS- JA PÄIHDETYÖN KOULUTUSOHJELMA TAI OSAAMISALA

Opiskelijan tulee suorittaa kaikille pakolliset tutkinnon osat (Kasvun tukeminen ja ohjaus, Hoito- ja huolenpito ja Kuntoutumisen tukeminen) hyväksytysti ennen koulutusohjelman alkamista. Tutkinnon suorittajan tulee suorittaa kaikille pakolliset tutkinnon osat (Kasvun tukeminen ja ohjaus, Hoito- ja huolenpito ja Kuntoutumisen tukeminen) hyväksytysti ennen osaamisalan tutkintotilaisuutta.

4.6.1 Mielensterveys- ja päihdetyö

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ työskennellä sosiaali- ja terveysalan arvoperustan, toimintaperiaatteiden, lakien ja hoitosuositusten mukaan
- ♦ edistää toiminnallaan mielensterveyttä ja päihdeettömyyttä, ehkäistä osaltaan ongelmien syntyä sekä vahvistaa mielensterveys- ja päihdeasiakkaan asemaa
- ♦ arvioida mielensterveys- ja päihdeasiakkaan toimintakykyisyyttä, päivittäisistä toiminnoista selviytymistä ja avun tarvetta
- ♦ laatia, toteuttaa ja arvioida mielensterveys- ja päihdeasiakkaan hoito-, palvelu- tai kuntoutussuunnitelman
- ♦ edistää mielensterveys- ja päihdeasiakkaan terveyttä ja elämänhallintaa sekä ehkäistä turvallisuutta uhkaavia tekijöitä
- ♦ toteuttaa eri-ikäisten mielensterveys- ja päihdetyön hoito- ja kuntoutusmenetelmiä erilaisissa toimintaympäristöissä
- ♦ toteuttaa ja ohjata mielensterveys- ja päihdeasiakkaan lääkehoitoa
- ♦ huolehtia omasta terveydestään, työturvallisuudestaan ja -hyvinvoinnistaan
- ♦ hyödyntää kielitaitoaan asiakaspalvelussa
- ♦ suunnitella oman osaamisensa tuotteistamista
- ♦ kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella ja arvioida omaa osaamistaan.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Mielenterveysasiakkaan tai -potilaan tai päihdeasiakkaan hoidon tai kuntoutuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi	arvioi eri-ikäisen ja taustaltaan erilaisen mielen-terveysasiakkaan tai -potilaan tai päihdeasiakkaan toimintakykyisyyttä ja päivittäisestä toiminnasta selviytymistä sekä avun tarvetta yhdessä asiakkaan tai potilaan sekä hänen läheistensä ja työryhmän kanssa.	arvioi eri-ikäisen ja taustaltaan erilaisen mielen-terveysasiakkaan tai -potilaan tai päihdeasiakkaan toimintakykyisyyttä ja päivittäisestä toiminnasta selviytymistä sekä avun tarvetta yhdessä asiakkaan, hänen läheistensä ja työryhmän kanssa. Ottaa huomioon asiakkaan tai potilaan biopsykososiaalisen kokonaisuuden.	arvioi monipuolisesti ja perustellen eri-ikäisen ja taustaltaan erilaisen mielen-terveysasiakkaan tai -potilaan tai päihdeasiakkaan toimintakykyisyyttä ja päivittäisestä toiminnasta selviytymistä sekä avun tarvetta yhdessä asiakkaan, hänen läheistensä ja työryhmän kanssa. Ottaa huomioon asiakkaan tai potilaan biopsykososiaalisen kokonaisuuden.
	tunnistaa asiakkaan tai potilaan hoidon, palvelun ja kuntoutuksen tarpeita sekä laatii työryhmän jäsenenä suunnitelman, jonka toteuttaa ja arvioi.	tunnistaa asiakkaan tai potilaan hoidon, palvelun ja kuntoutuksen tarpeita ja laatii työryhmän jäsenenä suunnitelman, jonka toteuttaa ja arvioi vastuullisesti.	tunnistaa yksilöllisesti asiakkaan tai potilaan hoidon, palvelun ja kuntoutuksen tarpeita ja laatii työryhmän jäsenenä suunnitelman, jonka toteuttaa ja arvioi vastuullisesti ja omaaloitteisesti.
Taloudellinen ja laadukas toimiminen	vastaa omalta osaltaan työryhmän tukemana asiakas- tai potilasasiakirjoista niin, että mielen-terveys- ja päihdetyön laatu sekä asiakkaan tai potilaan ja työntekijän oikeusturva toteutuvat.	vastaa omalta osaltaan työryhmän jäsenenä asiakas- tai potilasasiakirjoista niin, että mielen-terveys- ja päihdetyön laatu sekä asiakkaan tai potilaan ja työntekijän oikeusturva toteutuvat.	vastaa omalta osaltaan sujuvasti asiakas- tai potilasasiakirjoista niin, että mielen-terveys- ja päihdetyön laatu sekä asiakkaan tai potilaan ja työntekijän oikeusturva toteutuvat.
	työskentelee työryhmässä kustannustietoisesti ja toimintaympäristön laatusuosituksen mukaisesti.	työskentelee kustannustietoisesti ja toimii toimintaympäristön laatusuosituksen mukaisesti.	työskentelee kustannustietoisesti ja toimintaympäristön laatusuositusten mukaisesti sekä arvioi ja kehittää hoito- ja huolenpitotyön laatua tekemällä kehittämissuunnitelmia.

Osaamisen tuotteistamisen suunnittelu	suunnittelee ohjattuna osaamisen tuotteistamista.	suunnittelee ja selvittää työssään oman osaamisensa tuotteistamismahdollisuuksia.	suunnittelee ja kehittää aktiivisesti yrittäjäysohjaamista. Arvioi realistisesti oman osaamisensa tuotteistamismahdollisuuksia.
---------------------------------------	---	---	---

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Mielenterveys- ja päihdetyön hoito- ja kuntoutusmenetelmien käyttäminen erilaisissa toimintaympäristöissä	tukee terveyttä ja hyvinvointia edistävästi asiakkaan tai potilaan elämänhallintaa ja selviytymistä päivittäisissä toiminnoissa (esim. elinympäristö, ravitsemus, hygienia, harrastukset, liikunta, lepo).	tukee voimavaralähtöisesti ja terveyttä ja hyvinvointia edistävästi asiakkaan tai potilaan elämänhallintaa ja selviytymistä päivittäisissä toiminnoissa.	tukee voimavaralähtöisesti ja terveyttä ja hyvinvointia edistävästi asiakkaan tai potilaan elämänhallintaa ja selviytymistä päivittäisissä toiminnoissa. Työskentelee yksilöllisesti ja vastuullisesti.
	tukee mielenterveysasiakkaan tai -potilaan tai päihdeasiakkaan sosiaalisia taitoja ja suhteita.	tukee mielenterveysasiakkaan tai -potilaan tai päihdeasiakkaan sosiaalisia taitoja ja suhteita siten, että ottaa huomioon myös lähiverkoston.	tukee yksilöllisesti, luovasti ja aktiivisesti mielenterveysasiakkaan tai -potilaan tai päihdeasiakkaan sosiaalisia taitoja ja suhteita siten, että ottaa huomioon myös lähiverkoston.
	aloittaa, ylläpitää ja lopettaa yhteistyö- tai hoitosuhteen mielenterveysasiakkaan tai -potilaan tai päihdeasiakkaan kanssa.	aloittaa, ylläpitää ja lopettaa vastuullisesti yhteistyö- tai hoitosuhteen mielenterveysasiakkaan tai -potilaan tai päihdeasiakkaan kanssa.	toimii aktiivisesti ja vastuullisesti aloittaessaan, ylläpitäessään ja lopettaessaan yksilöllisen yhteistyö- tai hoitosuhteen mielenterveysasiakkaan tai -potilaan tai päihdeasiakkaan kanssa.
	suunnittelee ja ohjaa työryhmän tukemana hoidollisia ja kuntouttavia ryhmätoimintoja.	suunnittelee ja ohjaa hoidollisia ja kuntouttavia ryhmätoimintoja.	suunnittelee ja ohjaa luovasti hoidollisia ja kuntouttavia ryhmätoimintoja.
	tiedottaa ja dokumentoi havaintojaan sekä omaa toimintaansa.	tiedottaa ja dokumentoi aktiivisesti havaintojaan sekä omaa toimintaansa.	tiedottaa ja dokumentoi monipuolisesti ja aktiivisesti havaintojaan sekä omaa toimintaansa.
	hyödyntää työnohjaussellisiä ohjeita.	hakeutuu työnohjaussellisiin keskusteluihin ja hyödyntää niitä työssään.	hakeutuu aktiivisesti työnohjaussellisiin keskusteluihin ja hyödyntää niitä ammatillisen ja persoonallisen kasvunsa kehittämisessä.

Mielenterveys- ja päihdetyön hoito- ja kuntoutusmenetelmien käyttäminen erilaisissa toimintaympäristöissä	käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeet oikein ja turvallisesti, ohjaa työryhmän tukemana asiakasta tai potilasta ja hänen läheisiään lääkkeiden käytössä, säilyttämisessä, hävittämisessä ja lääkemääräysten uusimisessa.	käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeet oikein ja turvallisesti, ohjaa asiakasta tai potilasta ja hänen läheisiään lääkkeiden käytössä, säilyttämisessä, hävittämisessä ja lääkemääräysten uusimisessa.	käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeet oikein ja turvallisesti, ohjaa vastuuntuntoisesti asiakasta tai potilasta ja hänen läheisiään lääkkeiden käytössä, säilyttämisessä, hävittämisessä ja lääkemääräysten uusimisessa.
	tarkkailee työryhmän tukemana lääkkeiden vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia sekä tekee yhteistyötä potilaan tai asiakkaan kanssa tunnistaakseen yleisimpiä haitta- ja sivuvaikutuksia, joista tiedottaa työryhmälle.	tarkkailee lääkkeiden vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia sekä tekee yhteistyötä potilaan tai asiakkaan kanssa tunnistaakseen yleisimpiä haitta- ja sivuvaikutuksia ja tiedottaa havainnoistaan työryhmälle.	tarkkailee lääkkeiden vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia sekä tekee yhteistyötä potilaan tai asiakkaan kanssa tunnistaakseen yleisimmät haitta- ja sivuvaikutukset ja tiedottaa itsenäisesti suullisesti ja kirjallisesti havainnoistaan työryhmälle.
	toimii kestävän kehityksen periaatteiden suuntaisesti.	toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.	toimii itsenäisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Mielenterveys- tai päihdeasiakkaan hoitoa ja kuntoutusta koskevan tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa mielenterveys- ja päihdetyön palvelujärjestelmästä, säädöksistä, säännöksistä ja hoitosuosituksista.	perustelee toimintaansa tiedolla mielenterveys- ja päihdetyön palvelujärjestelmästä, säädöksistä, säännöksistä ja hoitosuosituksista.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla mielenterveys- ja päihdetyön palvelujärjestelmästä, säädöksistä, säännöksistä ja hoitosuosituksista.
	tunnistaa omasta yhteistyö- tai hoitosuhteestaan erityispiirteitä ja siihen vaikuttavia tekijöitä (empatia, transferenssi, vastatransferenssi, distanssi, vastarinta, luottamus, kuuntelu, persoonallisuuden rakenne ja toiminta).	tunnistaa keskeiset erityispiirteet yhteistyö- tai hoitosuhteestaan ja siihen vaikuttavat tekijät.	pohtii ja perustelee yhteistyö- tai hoitosuhteensa erityispiirteitä ja siihen vaikuttavia tekijöitä.

<p>Mielenterveys- tai päihdeasiakkaan hoitoa ja kuntoutusta koskevan tiedon hallinta</p>	<p>hyödyntää työssään tietoa hoidollisista ja kuntouttavista ryhmistä ja luovan toiminnan menetelmistä.</p>	<p>perustelee toimintaansa tiedolla hoidollisista ja kuntouttavista ryhmistä, luovan toiminnan menetelmistä ja ryhmän toimintaan vaikuttavista tekijöistä.</p>	<p>perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla ryhmän toimintaan vaikuttavista tekijöistä, erilaisista hoidollisista ja kuntouttavista ryhmistä ja luovan toiminnan menetelmistä ja niiden hoidollisesta merkityksestä.</p>
	<p>hyödyntää työssään tietoa eri kulttuureista ja monikulttuurisuudesta.</p>	<p>perustelee toimintaansa tiedolla erilaisista kulttuureista ja monikulttuurisuudesta.</p>	<p>perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla erilaisista kulttuureista ja monikulttuurisuudesta.</p>
	<p>hyödyntää työssään tietoa eri-ikäisten psyykkisistä häiriöistä, sairauksista, persoonallisuushäiriöistä, kriiseistä, sosiaalisista ongelmista (ml. syrjäytyneisyydestä, kaltoinkohtelusta, perhe- ja lähisuhdeväkivallasta) sekä päihde- ja riippuvuusongelmista.</p>	<p>perustelee toimintaansa tiedolla eri-ikäisten keskeisistä psyykkisistä häiriöistä, sairauksista, persoonallisuushäiriöistä, kriiseistä, sosiaalisista ongelmista (ml. syrjäytyneisyydestä, kaltoinkohtelusta, perhe- ja lähisuhdeväkivallasta) sekä päihde- ja riippuvuusongelmista.</p>	<p>perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla eri-ikäisten psyykkisistä häiriöistä, sairauksista, persoonallisuushäiriöistä, kriiseistä, sosiaalisista ongelmista (ml. syrjäytyneisyydestä, kaltoinkohtelusta, perhe- ja lähisuhdeväkivallasta) sekä päihde- ja riippuvuusongelmista.</p>
	<p>osoittaa tietonsa lääkehoidon eri tehtävissä sairauksista, lääkeaineryhmistä, lääkemuodoista, lääkkeen-antotavoista ja lääkkeidenkäytön erityispiirteistä mielenterveys- ja päihdetyössä sekä lääkehoitoa ohjaavista säädöksistä.</p>	<p>perustelee toimintaansa lääkehoidon eri tehtävissä tiedoilla sairauksista, lääkeaineryhmistä, lääkemuodoista, lääkkeen-antotavoista ja lääkkeidenkäytön erityispiirteistä sekä väärinkäytön ilmiöistä mielenterveys- ja päihdetyössä sekä lääkehoitoa ohjaavista säädöksistä.</p>	<p>perustelee laajasti ja monipuolisesti toimintaansa lääkehoidon eri tehtävissä tiedoilla sairauksista, lääkeaineryhmistä, lääkemuodoista, lääkkeen-antotavoista ja lääkkeidenkäytön erityispiirteistä sekä väärinkäytön ilmiöistä mielenterveys- ja päihdetyössä sekä lääkehoitoa ohjaavista säädöksistä.</p>
<p>Yrittäjyyttä ja osaamisen tuotteistamista koskevan tiedon hallinta</p>	<p>hyödyntää ohjattuna työssään tietoa mielenterveys- ja päihdetyön yrittäjyydestä, osaamisen tuotteistamisesta ja sisäisen yrittäjyyden merkityksestä.</p>	<p>hyödyntää työssään tietoa mielenterveys- ja päihdetyön yrittäjyydestä ja osaamisensa tuotteistamisesta ja toimii sisäisen yrittäjyyden periaatteiden mukaan.</p>	<p>hyödyntää monipuolisesti työssään tietoa mielenterveys- ja päihdetyön yrittäjyydestä ja osaamisensa tuotteistamisesta ja toimii sisäisen yrittäjyyden periaatteiden mukaan.</p>
<p>Työehtosopimusta, työnhakuasiakirjoja ja työsopimusta koskevan tiedon hallinta</p>	<p>osoittaa työssään tietonsa lähihoitajan työhön liittyvistä työehtosopimuksen mukaisista oikeuksista ja velvollisuuksista sekä työnhakuasiakirjojen ja työsopimuksen laadinnasta.</p>	<p>perustelee toimintaansa lähihoitajan työtä määrittelevillä työehtosopimuksen oikeuksilla ja velvollisuuksilla. Osoittaa työssään tietonsa työnhakuasiakirjojen ja työsopimuksen laadinnasta.</p>	<p>perustelee monipuolisesti toimintaansa lähihoitajan työtä määrittelevillä työehtosopimuksen oikeuksilla ja velvollisuuksilla. Osoittaa työssään tietonsa työnhakuasiakirjojen ja työsopimuksen laadinnasta.</p>

Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta suomenkielisillä	palvelee asiakkaita ja potilaita suomen kielellä ja selviytyy auttavasti palvelutilanteesta ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita ja potilaita suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita ja potilaita suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen joustavasti ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta ruotsinkielisillä	palvelee asiakkaita tai potilaita ruotsin ja suomen kielellä ja selviytyy auttavasti palvelutilanteesta yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita tai potilaita ruotsin ja suomen kielellä sekä hoitaa palvelutilanteen yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita tai potilaita ruotsin ja suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen joustavasti yhdellä vieraalla kielellä.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta muunkielisillä	hoitaa palvelutilanteen suomen tai ruotsin kielellä sekä selviytyy auttavasti palvelutilanteesta yhdellä muulla kielellä.	hoitaa palvelutilanteen suomen tai ruotsin kielellä sekä yhdellä vieraalla kielellä ja selviytyy auttavasti toisella kotimaisella kielellä.	palvelee asiakkaita tai potilaita suomen tai ruotsin kielellä sekä hoitaa palvelutilanteen joustavasti toisella kotimaisella kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta vieraskielisessä koulutuksessa	hoitaa palvelutilanteen koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä auttaa palvelutilanteessa asiakkaan eteenpäin yhdellä muulla kielellä.	hoitaa palvelutilanteen koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä yhdellä muulla kielellä.	palvelee asiakkaita tai potilaita koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä hoitaa palvelutilanteen joustavasti yhdellä muulla kielellä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ottaa vastaan ja antaa asiallisesti palautetta sekä kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella ja arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan.	ottaa vastaan ja antaa asiallisesti palautetta sekä kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella ja arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan. Pyytää tarvittaessa ohjausta.	hankkii, jäsentää ja arvioi tietoa sekä soveltaa aiemmin opittua muuttuvissa työtilanteissa, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehitystarpeitaan. Antaa palautetta esittäen rakentavia ratkaisuvaihtoehtoja ja pyytää ohjausta tarvittaessa.
	tekee työhönsä liittyviä valintoja ja päätöksiä sekä ratkaisee ongelmia.	tekee itsenäisesti työhönsä liittyviä päätöksiä ja ratkaisee ongelmia sekä hankkii lisätietoa ratkaisuilleen.	tekee itsenäisesti työhönsä liittyviä päätöksiä ja ratkaisee ongelmia. Perustelee toimintaansa ammatillisilla tiedoilla ja hankkii tarvittaessa lisätietoa.
	työskentelee suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti sekä toimii annettujen ohjeiden mukaisesti työryhmän jäsenenä.	työskentelee suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti taitojaan soveltaen ja toimii joustavasti päivittäin toistuvissa tilanteissa.	työskentelee suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti taitojaan soveltaen ja toimii tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti muuttuvissa tilanteissa.

Vuorovaikutus ja yhteistyö	kohtaa asiakkaan tai potilaan asiallisesti ja toimii vastuullisesti työryhmässä.	kohtaa asiakkaan tai potilaan ammatillisesti ja edistää asiakkaan tai potilaan hyvinvointia vuorovaikutuksellisin keinoin sekä toimii vastuullisesti ja yhteistyökykyisesti.	kohtaa asiakkaan tai potilaan ammatillisesti ja edistää asiakkaan tai potilaan hyvinvointia oma-aloitteisesti ja yksittäisesti vuorovaikutuksellisin keinoin. Saa työstään asiakkailta tai potilailta ja heidän läheisiltään hyvää palautetta.
	ilmaisee itseään ymmärrettävästi ja asiallisesti sekä suullisesti että kirjallisesti.	ilmaisee itseään asianmukaisesti ja selkeästi sekä suullisesti että kirjallisesti.	ilmaisee itseään ammatillisesti sekä suullisesti että kirjallisesti.
	toimii moniammatillisen yhteistyöryhmän periaatteiden mukaisesti.	toimii moniammatillisessa yhteistyössä muiden alansa toimijoiden kanssa ja hyödyntää työssään saamaansa palautetta.	tekee moniammatillista yhteistyötä ja toimii ratkaisukeskeisesti asiakkaan tai potilaan verkostoon kuuluvien henkilöiden kanssa hyödyntäen saamaansa palautteen.
Ammattietiikka	työskentelee sosiaali- ja terveysalan arvoperustan ja toimintaperiaatteiden, lakien ja säännösten mukaisesti.	toimii sosiaali- ja terveysalan arvoperustan ja toimintaperiaatteiden, lakien ja säännösten mukaisesti ja perustelee toimintansa niillä.	toimii sosiaali- ja terveysalan arvoperustan ja toimintaperiaatteiden, lakien ja säännösten mukaisesti ja perustelee laaja-alaisesti toimintansa niillä.
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työpaikan työhyvinvointi- ja työsuojeluohjeita ja sähkö- ja paloturvallisuusohjeita.	noudattaa työpaikan työhyvinvointi- ja työsuojeluohjeita ja sähkö- ja paloturvallisuusohjeita. Torjuu työn aiheuttamia terveysvaaroja ja -haittoja ja ylläpitää omalta osaltaan hyvää ilmapiiriä työpaikalla.	noudattaa työpaikan työhyvinvointi- ja työsuojeluohjeita ja sähkö- ja paloturvallisuusohjeita. Torjuu työn aiheuttamia terveysvaaroja ja -haittoja. Ehkäisee ennalta työn aiheuttamia riskitekijöitä sekä ylläpitää omalta osaltaan hyvää ilmapiiriä työpaikalla sekä tunnistaa siihen haitallisesti vaikuttavia tekijöitä.
	huolehtii omasta terveydestään, työkyvystään, -turvallisuudestaan ja työhyvinvoinnistaan.	huolehtii omasta terveydestään ja edistää omaa terveyttään ja työhyvinvointiaan.	huolehtii omasta terveydestään ja edistää omaa terveyttään ja työhyvinvointiaan sekä perustelee niiden merkityksen.

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	kohtaa työryhmän jäsenenä haasteellisesti käyttäytyviä (ml. perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhka) potilaita tai asiakkaita ja tietää työyhteisön toimintaperiaatteet.	kohtaa haasteellisesti käyttäytyviä (ml. perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhka) potilaita tai asiakkaita ja soveltaa työyhteisön toimintaperiaatteita.	ennaltaehkäisee haasteellisia tilanteita sekä kohtaa haasteellisesti käyttäytyviä (ml. perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhka) potilaita tai asiakkaita ja soveltaa työyhteisön toimintaperiaatteita.
	antaa ensiavun ja peruselvytyksen.	antaa ensiavun ja peruselvytyksen.	antaa ensiavun ja peruselvytyksen.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa mielenterveys- ja päihdetyön ammattitaitonsa mielenterveys- tai päihdehuollon yksikössä joko julkisella tai yksityisellä sektorilla työryhmän jäsenenä. Ammattitaito osoitetaan seuraavissa työkokonaisuuksissa: mielenterveysasiakkaan tai -potilaan tai päihdeasiakkaan hoidon ja kuntoutuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi, taloudellinen ja laadukas toimiminen, osaamisen tuotteistamisen suunnittelu, sekä mielenterveys- ja päihdetyön hoito- ja kuntoutusmenetelmien käyttäminen erilaisissa toimintaympäristöissä. Lisäksi on hallittava mielenterveys- ja päihdetyötä koskeva tieto ja kielitaito asiakaspalvelutilanteessa jonkin edellä olevassa taulukossa kuvatun arvioinnin kohteen mukaisesti sekä elinikäisen oppimisen avaintaidot. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta kokonaan
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan lukuun ottamatta ensiapua ja peruselvytystä.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.7 SAIRAANHOIDON JA HUOLENPIDON KOULUTUSOHJELMA TAI OSAAMISALA

Opiskelijan tulee suorittaa kaikille pakolliset tutkinnon osat (Kasvun tukeminen ja ohjaus, Hoito- ja huolenpito ja Kuntoutumisen tukeminen) hyväksytysti ennen koulutusohjelman alkamista. Tutkinnon suorittajan tulee suorittaa kaikille pakolliset tutkinnon osat (Kasvun tukeminen ja ohjaus, Hoito- ja huolenpito ja Kuntoutumisen tukeminen) hyväksytysti ennen osaamisalan tutkintotilaisuutta.

4.7.1 Sairaanhoito ja huolenpito

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ työskennellä sosiaali- ja terveysalan arvoperustan, toimintaperiaatteiden ja säännösten mukaan
- ♦ laatia asiakaslähtöisen asiakkaan tai potilaan sairaanhoitoa ja huolenpitoa edistävän kirjallisen suunnitelman työryhmän jäsenenä
- ♦ arvioida asiakkaan tai potilaan voimavaroja hänen kanssaan ja tukea häntä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä
- ♦ tarkkailla, ylläpitää ja edistää asiakkaan tai potilaan elintoimintoja sekä hoitaa eri sairauksia sairastavia asiakkaita tai potilaita
- ♦ auttaa ja tukea asiakkaiden tai potilaiden itsenäistä selviytymistä päivittäisistä toiminnoista
- ♦ valmistella, avustaa tai tehdä hoitotoimenpiteitä ja tutkimuksia
- ♦ toteuttaa lääkehoitoa
- ♦ ohjata asiakasta tai potilasta ja hänen läheisiään lääkehoidossa ja ravitsemuksessa
- ♦ edistää asiakkaan tai potilaan psykososiaalista selviytymistä sekä tukea sosiaalisissa ongelmissa selviytymisessä
- ♦ ohjata asiakkaita ja potilaita sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen käytössä
- ♦ valita käyttämänsä työvälineet, materiaalit ja tarvikkeet, torjua työhönsä liittyviä terveysvaaroja sekä noudattaa työhyvinvointi- ja työturvallisuusohjeita
- ♦ hyödyntää kielitaitoaan asiakaspalvelussa
- ♦ suunnitella oman osaamisensa tuotteistamista
- ♦ kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella ja arvioida omaa osaamistaan.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinninkohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oman työn suunnittelu ja toteuttaminen	suunnittelee työnsä asiakas- tai potilaslähtöisesti ja toimintaympäristönsä toimintaan sopivaksi.	suunnittelee työnsä asiakas- tai potilaslähtöisesti ja hahmottaa työnsä kokonaisuutena.	suunnittelee työnsä asiakas- tai potilaslähtöisesti ottaen huomioon toimintaympäristönsä erityispiirteitä ja muuttaa joustavasti toimintaansa.
	työskentelee suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti sekä toimii annettujen ohjeiden mukaisesti työryhmän jäsenenä.	työskentelee suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti ja toimii joustavasti päivittäin toistuvissa tilanteissa.	työskentelee suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti ja toimii tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti muuttuvissa tilanteissa.
Suunnitelmallinen työskentely	tunnistaa asiakkaan tai potilaan sairaanhoidon, huolenpidon, palvelun ja kuntoutuksen tarpeita. Laatii työryhmän jäsenenä asiakaslähtöisen asiakkaan tai potilaan sairaanhoitoa ja huolenpitoa edistävän kirjallisen suunnitelman, jota toteuttaa ja arvioi.	tunnistaa asiakas- ja voimavaralähtöisesti asiakkaan tai potilaan sairaanhoidon, huolenpidon, palvelun ja kuntoutuksen tarpeita. Laatii työryhmän jäsenenä asiakaslähtöisen asiakkaan tai potilaan sairaanhoitoa ja huolenpitoa edistävän kirjallisen suunnitelman hoitotyön toimintoluokituksen tai kunkin toimintaympäristön käytössä olevan suunnitelman mukaan. Toteuttaa ja arvioi sitä annettujen ohjeiden mukaan.	tunnistaa monipuolisesti, asiakas- ja voimavaralähtöisesti asiakkaan tai potilaan sairaanhoidon, huolenpidon, palvelun ja kuntoutuksen tarpeita. Laatii työryhmän jäsenenä asiakaslähtöisen asiakkaan tai potilaan sairaanhoitoa ja huolenpitoa edistävän kirjallisen suunnitelman hoitotyön toimintoluokituksen tai kunkin toimintaympäristön käytössä olevan suunnitelman mukaan. Toteuttaa ja arvioi sitä itsenäisesti.

Taloudellinen ja laadukas toiminta	vastaa omalta osaltaan työryhmän jäsenenä asiakas- tai potilasasiakirjoista niin, että sairaanhoidon ja huolenpidon laatu sekä asiakkaan tai potilaan ja työntekijän oikeusturva toteutuvat.	vastaa omalta osaltaan työryhmän jäsenenä asiakas- tai potilasasiakirjoista niin, että sairaanhoidon ja huolenpidon laatu sekä asiakkaan tai potilaan ja työntekijän oikeusturva toteutuvat.	vastaa omalta osaltaan asiakas- tai potilasasiakirjoista niin, että sairaanhoidon ja huolenpidon laatu sekä asiakkaan tai potilaan ja työntekijän oikeusturva toteutuvat.
	työskentelee työryhmän jäsenenä kustannustietoisesti ja toimintaympäristön laatusuosituksen mukaisesti.	työskentelee kustannustietoisesti toimintaympäristön laatusuosituksen mukaisesti.	työskentelee kustannustietoisesti ja toimintaympäristön laatusuosituksen mukaisesti sekä arvioi ja kehittää hoito- ja huolenpitotyön laatua tekemällä kehittämisohjelmia.
Osaamisen tuotteistamisen suunnittelu	suunnittelee ohjattuna osaamisen tuotteistamista.	suunnittelee ja selvittää työssään oman osaamisensa tuotteistamismahdollisuuksia.	suunnittelee ja kehittää aktiivisesti yrittäjyysvalmiuksiaan. Arvioi realistisesti oman osaamisensa tuotteistamismahdollisuuksia.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Terveysturvallisuuden ja toimintakykyyn huomioon ottaminen	arvioi työryhmän jäsenenä asiakkaan tai potilaan voimavaroja hänen kanssaan ja tukee häntä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.	arvioi asiakkaan tai potilaan voimavaroja hänen kanssaan ja tukee häntä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.	arvioi asiakkaan tai potilaan voimavaroja hänen kanssaan ja tukee häntä omaaloitteisesti ja monipuolisesti terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

<p>Sairaanhoito- ja huolenpitytyössä toimiminen erilaisissa toimintaympäristöissä (elintoinnoista huolehtiminen, eri sairauksien hoitaminen, lääkehoito, hoitotoimenpiteiden ja tutkimusten valmistelu, niissä avustaminen tai niiden suorittaminen, kivun lievittäminen, ravitsemuksesta huolehtiminen, apuvälineiden huomioon ottaminen, puhtaanapidosta huolehtiminen, omahoitajana toimiminen, psykososiaalinen tukeminen, eri sosiaalisissa ongelmissa tukeminen, monikulttuurisuuden huomioon ottaminen, saattohoidon toteuttaminen, työvälineiden ja materiaalien valitseminen)</p>	<p>tarkkailee asiakkaan tai potilaan elintoimintoja ja tunnistaa hoidon tarpeita, joiden perusteella työryhmän tukemana osaa hoitaa asiakasta tai potilasta.</p>	<p>tarkkailee asiakkaan tai potilaan elintoimintoja ja tunnistaa hoidon tarpeita, joiden perusteella osaa työryhmän jäsenenä hoitaa asiakasta tai potilasta.</p>	<p>tarkkailee asiakkaan tai potilaan elintoimintoja ja tunnistaa hoidon tarpeita, joiden perusteella osaa hoitaa asiakasta tai potilasta kokonaisvaltaisesti.</p>
	<p>toteuttaa työryhmän tukemana tavallisimpia sisätauti-kirurgisia, infektio, neurologisia, syöpä- ja ihotauteja sekä muistisairauksia sairastavien asiakkaiden tai potilaiden sairaanhoitoa ja huolenpitoa.</p>	<p>toteuttaa työryhmän jäsenenä tavallisimpia sisätauti-kirurgisia, infektio, neurologisia, syöpä- ja ihotauteja sekä muistisairauksia sairastavien asiakkaiden tai potilaiden sairaanhoitoa ja huolenpitoa.</p>	<p>toteuttaa tavallisimpia sisätauti-kirurgisia, infektio, neurologisia, syöpä- ja ihotauteja sekä muistisairauksia sairastavien asiakkaiden tai potilaiden sairaanhoitoa ja huolenpitoa.</p>
	<p>auttaa ja tukee työryhmän jäsenenä asiakkaan tai potilaan itsenäistä selviytymistä päivittäisissä toiminnoissa.</p>	<p>auttaa ja tukee asiakkaan tai potilaan elämönhallintaa ja itsenäistä selviytymistä päivittäisissä toiminnoissa kuntouttavan työotteen mukaisesti.</p>	<p>auttaa, tukee ja ohjaa itsenäisesti asiakkaan tai potilaan elämönhallintaa ja itsenäistä selviytymistä päivittäisissä toiminnoissa kuntouttavan työotteen mukaisesti.</p>
	<p>käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeit oikein ja turvallisesti, ohjaa työryhmän tukemana asiakasta tai potilasta ja hänen läheisiään lääkkeiden käytössä, säilyttämisessä, hävittämisessä ja lääkemääräysten uusimisessa.</p>	<p>käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeit oikein ja turvallisesti, ohjaa asiakasta tai potilasta ja hänen läheisiään lääkkeiden käytössä, säilyttämisessä, hävittämisessä ja lääkemääräysten uusimisessa.</p>	<p>käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeit oikein ja turvallisesti, ohjaa omaloitteisesti asiakasta tai potilasta ja hänen läheisiään lääkkeiden käytössä, säilyttämisessä, hävittämisessä ja lääkemääräysten uusimisessa.</p>
	<p>tarkkailee työryhmän tukemana lääkkeiden vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia sekä tunnistaa yleisimpiä haitta- ja sivuvaikutuksia, joista tiedottaa moniammatillisessa työryhmässä.</p>	<p>tarkkailee lääkkeiden vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia sekä tunnistaa yleisimpiä haitta- ja sivuvaikutuksia, joista tiedottaa moniammatillisessa työryhmässä.</p>	<p>tarkkailee lääkkeiden vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia sekä tunnistaa yleisimmät haitta- ja sivuvaikutukset, joista tiedottaa itsenäisesti suullisesti ja kirjallisesti moniammatillisessa työryhmässä.</p>
	<p>valmistelee, avustaa tai tekee työryhmän jäsenenä hoitotoimenpiteitä (mm. erilaiset haavahoidot, katetrointi, letkuruokinta, tehostettu suun ja jalkojen hoito, avanteet ja pienet kirurgiset toimenpiteet) ja tutkimuksia (kuten EKG:n ja suoniverinäytteen otto).</p>	<p>valmistelee, avustaa tai tekee hoitotoimenpiteitä (mm. erilaiset haavahoidot, katetrointi, letkuruokinta, tehostettu suun ja jalkojen hoito, avanteet ja pienet kirurgiset toimenpiteet) ja tutkimuksia (kuten EKG:n ja suoniverinäytteen otto) ottaen huomioon asiakkaan tai potilaan erityispiirteitä.</p>	<p>valmistelee, avustaa tai tekee itsenäisesti hoitotoimenpiteitä (mm. erilaiset haavahoidot, katetrointi, letkuruokinta, tehostettu suun ja jalkojen hoito, avanteet ja pienet kirurgiset toimenpiteet) ja tutkimuksia (kuten EKG:n ja suoniverinäytteen otto) ottaen huomioon asiakkaan tai potilaan erityispiirteet.</p>

Sairaanhoito- ja huolenpitytyössä toimiminen erilaisissa toimintaympäristöissä	valmistelee työryhmän jäsenenä asiakkaan tai potilaan tutkimukseen, toimenpiteeseen tai leikkaukseen ja huolehtii sen jälkeen asiakkaan tai potilaan perushoidosta.	valmistelee osittain itsenäisesti asiakkaan tai potilaan tutkimukseen, toimenpiteeseen tai leikkaukseen ja huolehtii sen jälkeen asiakkaan tai potilaan perushoidosta.	valmistelee itsenäisesti asiakkaan tai potilaan tutkimukseen, toimenpiteeseen tai leikkaukseen ja huolehtii sen jälkeen asiakkaan tai potilaan perushoidosta.
	tarkkailee asiakkaan tai potilaan kipua sekä havaitsee ja lievittää asiakkaan tai potilaan kipua työryhmän tukemana.	tunnistaa asiakkaan tai potilaan kipua ja käyttää erilaisia menetelmiä kivun lievittämiseksi.	tunnistaa itsenäisesti ja ennakoii asiakkaan tai potilaan kipua ja käyttää erilaisia menetelmiä kivun lievittämiseksi.
	selvittää työryhmän jäsenenä asiakkaan tai potilaan ruokatottumukset (ml. alkoholin käytön tason) ja huolehtii hänen ravitsemuksestaan sekä ohjaa asiakasta tai potilasta terveelliseen ravitsemukseen.	selvittää asiakkaan tai potilaan ruokatottumukset (ml. alkoholin käytön tason) ja huolehtii hänen ravitsemuksestaan sekä ohjaa asiakasta tai potilasta terveelliseen ravitsemukseen.	selvittää asiakkaan tai potilaan ruokatottumukset (ml. alkoholin käytön tason) ja huolehtii hänen ravitsemuksestaan kokonaisvaltaisesti sekä ohjaa asiakasta tai potilasta terveelliseen ravitsemukseen.
	tunnistaa työryhmän jäsenenä erilaisten asiakkaiden tai potilaiden (esim. keliakia, diabetes ja munuais-sairaudet) ravitsemuksen erityispiirteitä, arvioi ravitsemustilaa ja toimii ne huomioon ottaen.	tunnistaa erilaisten asiakkaiden tai potilaiden ravitsemuksen erityispiirteitä ja arvioi ravitsemustilaa sekä toimii ne huomioon ottaen.	tunnistaa erilaisten asiakkaiden tai potilaiden ravitsemuksen erityispiirteet, arvioi ja ennakoii muuttuvaa ravitsemustilaa ja toimii ne huomioon ottaen.
	tunnistaa työryhmän jäsenenä asiakkaan tai potilaan apuvälineiden tarpeen ja ohjaa apuvälineiden hankinnassa ja käytössä.	tunnistaa asiakkaan tai potilaan apuvälineiden tarpeen ja ohjaa apuvälineiden hankinnassa ja käytössä.	tunnistaa asiakkaan tai potilaan apuvälineiden tarpeen ja ohjaa apuvälineiden hankinnassa ja käytössä sekä ymmärtää niiden merkityksen toimintakyvyn edistämässä.
	huolehtii työryhmässä asiakkaan tai potilaan lähiympäristön puhtaanapidosta, terveellisyydestä ja turvallisuudesta.	huolehtii asiakkaan tai potilaan lähiympäristön puhtaanapidosta, terveellisyydestä, turvallisuudesta ja viihtyisyydestä.	huolehtii asiakkaan tai potilaan lähiympäristön puhtaanapidosta, terveellisyydestä, turvallisuudesta ja viihtyisyydestä sekä ottaa huomioon esteettisyyden.
	toimii omahoitajaparina.	ottaa vastuun työstään ja toimii omahoitajana sekä toimii yhteistyössä omaishoitajien kanssa.	ottaa vastuun työstään ja toimii omahoitajana sekä tukee omaishoitajia ja toimii yhteistyössä heidän kanssaan.

Sairaanhoido- ja huolenpito-työssä toimiminen erilaisissa toimintaympäristöissä	ottaa työssään huomioon asiakkaan tai potilaan psykososiaalisia voimavaroja ja sosiaalisia verkostoja sekä ohjaa häntä hyvinvoinnin edistämiseksi työryhmän jäsenenä.	ohjaa asiakasta tai potilasta hyödyntämään psykososiaalisia voimavarojaan ja sosiaalisia verkostojaan hyvinvoinnin edistämiseksi.	ohjaa asiantuntevasti asiakasta tai potilasta hyödyntämään psykososiaalisia voimavarojaan ja sosiaalisia verkostojaan hyvinvoinnin edistämiseksi sekä tuntee perhekeskeisen työskentelyn perusteet.
	tukee asiakasta tai potilasta selviytymään sosiaalisissa ongelmassa (esim. syrjäytyminen, yksinäisyys, kaltoinkohtelu, perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhka ja päihdeongelmat) työryhmän jäsenenä.	tukee asiakasta tai potilasta ja hänen läheisiään selviytymään sosiaalisissa ongelmassa sekä puuttuu niihin mahdollisimman varhain työryhmän jäsenenä.	tukee asiakasta tai potilasta ja hänen läheisiään selviytymään sosiaalisissa ongelmassa sekä puuttuu niihin mahdollisimman varhain. Pyrkii toiminnallaan ennaltaehkäisemään sosiaalisten ongelmien syntymistä sekä ohjaa asiakasta tai potilasta käyttämään asiantuntija-apua.
	tunnistaa asiakkaan tai potilaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarpeita ja ohjaa häntä perustason palvelujen käyttöön.	tunnistaa asiakkaan tai potilaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarpeita ja ohjaa häntä tarpeenmukaisten palvelujen käyttöön.	tunnistaa asiakkaan tai potilaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarpeita ja neuvoo häntä erilaisten vaihtoehtoisten palvelujen käytössä.
	tunnistaa työryhmän tukemana asiakkaan tai potilaan mielenterveydellisiä ongelmia tai päihteiden käytön sekä tiedottaa niistä moniammatillisessa työryhmässä.	tunnistaa asiakkaan tai potilaan tai tämän läheisen mielenterveydellisiä ongelmia tai päihteiden käytön ja tukee heitä ehkäisemään ja vähentämään niiden haittoja sekä tiedottaa niistä moniammatillisessa työryhmässä.	tunnistaa asiakkaan tai potilaan tai tämän läheisen mielenterveydellisiä ongelmia tai päihteiden käytön ja tukee heitä ehkäisemään ja vähentämään niiden haittoja sekä tarvittaessa ohjaa heitä hakemaan apua.
	työskentelee työryhmän jäsenenä eri kulttuureista tulevien asiakkaiden tai potilaiden kanssa.	ottaa työskentelyssään huomioon eri kulttuureista tulevien asiakkaiden tai potilaiden tarpeita.	ottaa työskentelyssään kokonaisvaltaisesti huomioon eri kulttuureista tulevien asiakkaiden tai potilaiden tarpeet.
	työskentelee työryhmän tukemana saattohoidon periaatteiden mukaisesti ja tukee kuolevan ihmisen läheisiä surutyössä.	työskentelee saattohoidon periaatteiden mukaisesti ja tukee kuolevan ihmisen läheisiä surutyössä.	työskentelee saattohoidon periaatteiden mukaisesti ja tukee ammatillisesti kuolevan ihmisen läheisiä surutyössä.

Sairaanhoito- ja huolenpitytyössä toimiminen erilaisissa toimintaympäristöissä	valitsee työryhmän jäsenenä työvälineet, materiaalit ja kulutustarvikkeet kestävän kehityksen periaatteiden ja toimintaympäristön mahdollisuuksien mukaisesti ja käyttää ohjeiden mukaan työvälineitä ja materiaaleja.	valitsee tutuissa tilanteissa työvälineet, materiaalit ja kulutustarvikkeet kestävän kehityksen periaatteiden ja toimintaympäristön mahdollisuuksien mukaisesti ja käyttää työvälineitä ja materiaaleja huolellisesti ja taloudellisesti.	valitsee työvälineet, materiaalit ja kulutustarvikkeet kestävän kehityksen periaatteiden ja toimintaympäristön mahdollisuuksien mukaisesti ja käyttää työvälineitä ja materiaaleja huolellisesti ja taloudellisesti.
--	--	---	--

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Sairaanhoitoa ja huolenpitytyötä koskevan tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä, elimistön rakenteesta ja toiminnasta, elintoiminnoista, sairauksista, sosiaaliteknologiasta ja sosiaalisista ongelmista.	perustelee toimintaansa tiedoilla terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä, elimistön rakenteesta ja toiminnasta, elintoiminnoista, sairauksista, sosiaaliteknologiasta ja sosiaalisista ongelmista.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedoilla terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä, elimistön rakenteesta ja toiminnasta, elintoiminnoista, sairauksista, sosiaaliteknologiasta ja sosiaalisista ongelmista sekä hankkii aktiivisesti lisätietoa.
	hyödyntää työssään tietoa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmästä ja palvelujen tuottajista sekä toimeentuloturvan etuuksista.	perustelee toimintaansa tiedoilla sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmästä ja palvelujen tuottajista sekä toimeentuloturvasta.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedoilla sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmästä ja palvelujen tuottajista sekä toimeentuloturvasta.
	noudattaa kestävän kehityksen ja taloudellisuuden periaatteita työvälineiden ja materiaalien valinnassa.	perustelee asiakas- ja potilaslähtöisesti valitsemansa työvälineet ja materiaalit sekä noudattaa kestävän kehityksen ja taloudellisuuden periaatteita.	perustelee monipuolisesti sekä asiakas- ja potilaslähtöisesti valitsemansa työvälineet ja materiaalit. Noudattaa kestävän kehityksen ja taloudellisuuden periaatteita.
	ottaa työssään huomioon erityisruokavaliot.	perustelee toimintaansa tiedoilla erityisruokavalioista.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedoilla erityisruokavalioista.
Lääkehoitoa koskevan tiedon hallinta	osoittaa lääkehoidon eri tehtävissä tietonsa sairauksista, lääkeaineryhmistä, lääkemuodoista, lääkkeen-antotavoista, lääkkeiden väärinkäytöstä sekä lääkehoitoa ohjaavista säädöksistä.	perustelee toimintaansa lääkehoidon eri tehtävissä tiedolla sairauksista, lääkeaineryhmistä, lääkemuodoista, lääkkeen-antotavoista, lääkkeiden väärinkäytöstä sekä lääkehoitoa ohjaavista säädöksistä.	perustelee monipuolisesti toimintaansa lääkehoidon eri tehtävissä tiedolla sairauksista, lääkeaineryhmistä, lääkemuodoista, lääkkeen-antotavoista, lääkkeiden väärinkäytöstä sekä lääkehoitoa ohjaavista säädöksistä.

Monikulttuurisuutta koskevan tiedon hallinta	ottaa työssään huomioon eri kulttuurien ja uskontojen vaikutukset asiakkaan tai potilaan sairaanhoitoon ja huolenpitoon.	perustelee toimintaansa tiedolla eri kulttuurien ja uskontojen vaikutuksista asiakkaan tai potilaan sairaanhoitoon ja huolenpitoon.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla eri kulttuurien ja uskontojen vaikutuksista asiakkaan tai potilaan sairaanhoitoon ja huolenpitoon.
Saattohoitoa koskevan tiedon hallinta	ottaa työssään huomioon saattohoidon periaatteet.	perustelee toimintaansa tiedolla saattohoidon periaatteista.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla saattohoidon periaatteista.
Työehtosopimusta, työnhakuasiakirjoja ja työsopimusta koskevan tiedon hallinta	osoittaa työssään tietonsa lähihoitajan työhön liittyvistä työehtosopimuksen mukaisista oikeuksista ja velvollisuuksista sekä työnhakuasiakirjojen ja työsopimuksen laadinnasta.	perustelee toimintaansa lähihoitajan työtä määrittävillä työehtosopimuksen oikeuksilla ja velvollisuuksilla. Osoittaa työssään tietonsa työnhakuasiakirjojen ja työsopimuksen laadinnasta.	perustelee monipuolisesti toimintaansa lähihoitajan työtä määrittävillä työehtosopimuksen oikeuksilla ja velvollisuuksilla. Osoittaa työssään tietonsa työnhakuasiakirjojen ja työsopimuksen laadinnasta.
Yrittäjyyttä ja osaamisen tuotteistamista koskevan tiedon hallinta	hyödyntää ohjattuna työssään tietoa hoiva- ja hoitoalan yrittäjyydestä, osaamisen tuotteistamisesta ja sisäisen yrittäjyyden merkityksestä.	hyödyntää työssään tietoa hoiva- ja hoitoalan yrittäjyydestä, osaamisensa tuotteistamisesta ja toimii sisäisen yrittäjyyden periaatteiden mukaan.	hyödyntää monipuolisesti työssään tietoa hoiva- ja hoitoalan yrittäjyydestä ja osaamisensa tuotteistamisesta ja toimii sisäisen yrittäjyyden periaatteiden mukaan.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta suomenkielisillä	palvelee asiakkaita tai potilaita suomen kielellä ja selviytyy auttavasti palvelutilanteesta ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita tai potilaita suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita tai potilaita suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen joustavasti ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta ruotsinkielisillä	palvelee asiakkaita tai potilaita ruotsin ja suomen kielellä ja selviytyy auttavasti palvelutilanteesta yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita tai potilaita ruotsin ja suomen kielellä sekä hoitaa palvelutilanteen yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita tai potilaita ruotsin ja suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen joustavasti yhdellä vieraalla kielellä.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta muunkielisillä	hoitaa palvelutilanteen suomen tai ruotsin kielellä sekä selviytyy auttavasti palvelutilanteesta yhdellä muulla kielellä.	hoitaa palvelutilanteen suomen tai ruotsin kielellä sekä yhdellä vieraalla kielellä ja selviytyy auttavasti toisella kotimaisella kielellä.	palvelee asiakkaita tai potilaita suomen tai ruotsin kielellä sekä hoitaa palvelutilanteen joustavasti toisella kotimaisella kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta vieraskielisessä koulutuksessa	hoitaa palvelutilanteen koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä auttaa palvelutilanteessa asiakkaan eteenpäin yhdellä muulla kielellä.	hoitaa palvelutilanteen koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä yhdellä muulla kielellä.	palvelee asiakkaita koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä hoitaa palvelutilanteen joustavasti yhdellä muulla kielellä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ottaa vastaan ja antaa asiallisesti palautetta sekä kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella ja arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan.	ottaa vastaan ja antaa asiallisesti palautetta sekä kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella ja arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan. Pyytää tarvittaessa ohjausta.	hankkii, jäsentää ja arvioi tietoa sekä soveltaa aiemmin opittua muuttuvissa työtilanteissa, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehitystarpeitaan. Antaa palautetta esittäen rakentavia ratkaisuvaihtoehtoja ja pyytää ohjausta tarvittaessa.
	tekee työhönsä liittyviä valintoja ja päätöksiä sekä ratkaisee ongelmia.	tekee itsenäisesti työhönsä liittyviä päätöksiä ja ratkaisee ongelmia sekä hankkii lisätietoa ratkaisuilleen.	tekee itsenäisesti työhönsä liittyviä päätöksiä ja ratkaisee ongelmia. Perustelee toimintaansa ammatillisilla tiedoilla ja hankkii tarvittaessa lisätietoa.
Vuorovaikutus ja yhteistyö	kohtaa asiakkaan tai potilaan ammatillisesti ja toimii vastuullisesti moniammatillisessa työryhmässä.	kohtaa asiakkaan tai potilaan ammatillisesti ja edistää asiakkaan tai potilaan hyvinvointia vuorovaikutuksellisin keinoin sekä toimii vastuullisesti ja yhteistyökykyisesti.	kohtaa asiakkaan tai potilaan ammatillisesti ja edistää asiakkaan tai potilaan hyvinvointia oma-aloitteisesti ja yksilöllisesti vuorovaikutuksellisin keinoin. Hyödyntää asiakkailta tai potilailta tai heidän läheisiltä työstään saamaansa hyvää palautetta ammatillisessa kehittämisessään.
Vuorovaikutus ja yhteistyö	viestii ymmärrettävästi kirjallisesti ja suullisesti.	viestii asiallisesti sekä kirjallisesti että suullisesti.	viestii oma-aloitteisesti ja luontevasti sekä kirjallisesti että suullisesti.
Ammattietiikka	työskentelee sosiaali- ja terveysalan arvoperustan, toimintaperiaatteiden, säädösten ja säännösten mukaisesti.	työskentelee sosiaali- ja terveysalan arvoperustan, toimintaperiaatteiden, säädösten ja säännösten mukaisesti ja perustelee toimintaansa niillä.	työskentelee sosiaali- ja terveysalan arvoperustan, toimintaperiaatteiden, säädösten ja säännösten mukaisesti ja perustelee monipuolisesti niillä toimintaansa.
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työpaikan työhyvinvointi- ja työsuojeluohjeita sekä palo- ja sähköturvallisuusmääräyksiä sekä torjuu työn aiheuttamia terveysvaaroja.	noudattaa työpaikan työhyvinvointi- ja työsuojeluohjeita ja palo- ja sähköturvallisuusmääräyksiä sekä torjuu työn aiheuttamia terveysvaaroja. Ylläpitää omalta osaltaan hyvää työilmapiiriä.	noudattaa työpaikan työhyvinvointi- ja työsuojeluohjeita ja palo- ja sähköturvallisuusmääräyksiä sekä torjuu työn aiheuttamia terveysvaaroja. Ylläpitää omalta osaltaan hyvää työilmapiiriä sekä tunnistaa siihen haitallisesti vaikuttavia asioita.

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	työskentelee ergonomisesti oikein ja ennaltaehkäisee työn aiheuttamia tapaturmia ja vammoja.	käyttää ergonomisesti oikeita työskentelytapoja ja ennaltaehkäisee työn aiheuttamia tapaturmia ja vammoja.	työskentelee ergonomisesti oikein hyödyntäen asiakkaan voimavaroja ja apuvälineitä sekä kehittää työympäristön ergonomista toimivuutta.
	toimii työpaikan hygienia-käytäntöjen ja aseptisen työjärjestyksen mukaisesti ja huolehtii henkilökohtaisesta hygieniastaan.	toimii aseptisten periaatteiden mukaisesti.	soveltaa työssään aseptisen toiminnan periaatteita ja perustelee toimintansa.
	antaa ensiavun ja peruselvytyksen sekä varhaisen defibrilloinnin sairaanhoidon ja huolenpidon toimintaympäristöissä.	antaa ensiavun ja peruselvytyksen sekä varhaisen defibrilloinnin sairaanhoidon ja huolenpidon toimintaympäristöissä.	antaa ensiavun ja peruselvytyksen sekä varhaisen defibrilloinnin sairaanhoidon ja huolenpidon toimintaympäristöissä.
	huolehtii omasta työkyvystään, -turvallisuudestaan, -hyvinvoinnistaan ja terveydestään.	huolehtii omasta työkyvystään ja edistää työhyvinvointiaan ja terveyttään.	huolehtii omasta terveydestään ja työkyvystään sekä edistää omaa ja työyhteisön hyvinvointia.
	kohtaa työryhmän jäsenenä haasteellisesti käyttäytyviä asiakkaita tai potilaita ja tietää työyhteisön toimintaperiaatteet.	kohtaa haasteellisesti käyttäytyviä asiakkaita tai potilaita ja soveltaa työyhteisön toimintaperiaatteita.	ehkäisee haasteellisia tilanteita ja kohtaa haasteellisesti käyttäytyviä asiakkaita tai potilaita sekä soveltaa työyhteisön toimintaperiaatteita.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa sairaanhoidon ja huolenpidon ammattitaitonsa terveyskeskuksessa, sairaalassa, vanhainkodissa, palvelukeskuksessa tai asiakkaan kotona. Ammattitaito osoitetaan seuraavissa työkokonaisuuksissa: suunnitelmallinen työskentely, terveyden, turvallisuuden ja toimintakyvyn huomioon ottaminen, taloudellinen ja laadukas toiminta, osaamisen tuotteistamisen suunnittelu, sekä sairaanhoito ja huolenpito erilaisissa toimintaympäristöissä. Lisäksi on hallittava sairaanhoitoa ja huolenpitoa koskeva tieto ja kielitaito jonkin edellä olevassa taulukossa kuvatun arvioinnin kohteen mukaisesti asiakaspalvelutilanteessa sekä elinikäisen oppimisen avaintaidot. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ◆ työprosessin hallinta kokonaan
- ◆ työmenetelmien, välineiden ja -materiaalin hallinta lukuun ottamatta saattohoitoa
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinta kokonaan
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidot lukuun ottamatta ensiapua, peruselvytystä ja varhaista defibrillointia.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.8 SUUN TERVEYDENHOIDON KOULUTUSOHJELMA TAI OSAAMISALA

Opiskelijan tulee suorittaa kaikille pakolliset tutkinnon osat (Kasvun tukeminen ja ohjaus, Hoito- ja huolenpito ja Kuntoutumisen tukeminen) hyväksytysti ennen koulutusohjelman alkamista. Tutkinnon suorittajan tulee suorittaa kaikille pakolliset tutkinnon osat (Kasvun tukeminen ja ohjaus, Hoito- ja huolenpito ja Kuntoutumisen tukeminen) hyväksytysti ennen osaamisalan tutkintotilaisuutta.

4.8.1 Suun terveydenhoito

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ toimia suun terveydenhuollon palvelujärjestelmässä moniammatillisen hoitotiimin jäsenenä ja tietää eri henkilöstöryhmien tehtävät ja työnjaon
- ◆ ohjata asiakkaita tai potilaita suun terveydenhuollon palvelujen käytössä
- ◆ asiakaslähtöisen, taloudellisen ja vastuullisen työskentelyn noudattaen alansa säädöksiä, säännöksiä ja ammattietiikkaa
- ◆ huolehtia aseptisen toimintatavan mukaan hoitoympäristön toimintavalmiudesta sekä välineiden huollosta
- ◆ toimia hoitotiimin jäsenenä suun tutkimuksessa, paikkaus- ja juurenhoidossa, hampaanpoistossa ja iensairauksien hoidossa
- ◆ toimia oikomishoidon, suukirurgian, protetiikan ja purentafysiologian työtehtävissä hoitotiimin tukemana

- ♦ arvioida asiakkaiden tai potilaiden suun terveydentilaa ja ohjata asiakkaita tai potilaita suun terveyden edistämisessä
- ♦ oman alansa lääkehoidon
- ♦ käyttää alansa perustyövälineitä, työmenetelmiä ja materiaaleja sekä torjua työ-
hönsä liittyvät terveyshaitat
- ♦ hyödyntää kielitaitoaan asiakaspalvelussa
- ♦ suunnitella oman osaamisensa tuotteistamista
- ♦ kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella ja arvioida omaa osaamistaan.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oman työn suunnittelu ja työn kokonaisuuden huomioon ottaminen	suunnittelee työnsä moniammatillisen hoitotiimin tukemana asiakaslähtöisesti noudattaen työympäristön toimintatapaa ja ottaa huomioon toimi- ja vastuualueensa suun terveydenhuollon yksikössä.	suunnittelee työnsä asiakaslähtöisesti hoitosuunnitelman mukaisesti, ottaa huomioon toimi- ja vastuualueensa suun terveydenhuollossa sekä työpaikkansa erityispiirteet ja selviytyy muuttuvissa tilanteissa.	suunnittelee työnsä asiakaslähtöisesti hoitosuunnitelman mukaisesti, ottaa huomioon toimi- ja vastuualueensa suun terveydenhuollossa ja työpaikkansa erityispiirteet sekä hahmottaa työn kokonaisuutena. Muuttaa sujuvasti toimintaansa.
Asiakaslähtöinen toiminta suun terveydenhuollon palvelujärjestelmässä	ottaa huomioon asiakkaan tai potilaan yksilöllisyyden (esim. ikä, kulttuuritausta, haasteelliset asiakkaat, mm. mielenterveys- ja päihdeasiakkaat) ja tarpeet hoitoprosessin eri vaiheissa.	ottaa huomioon asiakkaan tai potilaan yksilöllisyyden ja tarpeet ja tukee asiakasta hoitoprosessin eri vaiheissa.	ottaa huomioon asiakkaan tai potilaan yksilöllisyyden ja tarpeet hoitoprosessin eri vaiheissa sekä luo turvallista ilmapiiriä ja huolehtii hoitoympäristön toimivuudesta ja estetiikasta.
	arvioi hoitotiimin tukemana asiakkaan tai potilaan hoidon tarvetta ja ohjaa häntä suun terveydenhuollon palvelujärjestelmässä eri palvelujen käytössä.	arvioi asiakkaan tai potilaan hoidon tarvetta ja ohjaa häntä suun terveydenhuollon palvelujärjestelmässä eri palvelujen käytössä.	arvioi asiakkaan tai potilaan hoidon tarvetta ja ohjaa itsenäisesti häntä suun terveydenhuollon palvelujärjestelmässä eri palvelujen käytössä.

Osaamisen tuotteistamisen suunnittelu	suunnittelee ohjattuna osaamisen tuotteistamista.	suunnittelee ja selvittää työssään oman osaamisensa tuotteistamismahdollisuuksia.	suunnittelee ja kehittää aktiivisesti yrittäjäyksiövalmiuksiaan. Arvioi realistisesti oman osaamisensa tuotteistamismahdollisuuksia.
	työskentelee kustannustietoisesti hoitotiimin tukemana.	työskentelee kustannustietoisesti ja ottaa huomioon laadulliset tekijät suun terveydenhuollossa.	työskentelee kustannustietoisesti ja ottaa huomioon laadulliset tekijät suun terveydenhuollossa sekä tekee kehittämissuunnitelmia.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Suun terveyden edistäminen	arvioi asiakkaan tai potilaan suun terveydentilaa ja toteuttaa suun terveyden edistämistä yksilö- tai ryhmäohjauksessa hoitotiimin tukemana.	arvioi asiakkaan tai potilaan suun terveydentilaa ja toteuttaa eri-ikäisten tai erilaisissa elämäntilanteissa olevien asiakkaiden tai potilaiden suun terveyden edistämistä yksilö- tai ryhmäohjauksessa.	arvioi asiakkaan tai potilaan suun terveydentilaa ja toteuttaa luovasti eri-ikäisten ja erilaisissa elämäntilanteissa olevien asiakkaiden tai potilaiden suun terveyden edistämistä yksilö- tai ryhmäohjauksessa. Osallistuu suun terveyttä edistävän tapahtuman suunnitteluun.
Aseptinen työskentely	huolehtii päivittäin käytettävien välineiden huollosta (koko huoltoprosessi) sekä hoitoympäristön ja laitteiden puhtaudesta aseptisen toimintatavan mukaisesti noudattaen hygieniaohteja.	huolehtii päivittäin käytettävien välineiden huollosta (koko huoltoprosessi) sekä hoitoympäristön ja laitteiden puhtaudesta aseptisen toimintatavan mukaisesti noudattaen hygieniaohteja. Työskentelee itsenäisesti ja sujuvasti.	huolehtii päivittäin käytettävien välineiden huollosta (koko huoltoprosessi ja instrumenttien teroitus) sekä hoitoympäristön ja laitteiden puhtaudesta aseptisen toimintatavan mukaisesti noudattaen hygieniaohteja. Työskentelee itsenäisesti ja sujuvasti sekä löytää erilaisia toimintamalleja.
Hoitotyössä toimiminen	kirjaa tavallisimmat potilastiedot ja käsittelee potilasasiakirjoja säännösten mukaan.	kirjaa ja käsittelee potilasasiakirjoja säännösten mukaan.	kirjaa ja käsittelee potilasasiakirjoja säännösten mukaan. Toimii itsenäisesti.

Hoitotyössä toimiminen	huolehtii hoitoympäristön toimintavalmiudesta (varaa välineet ja materiaalit) ja osallistuu suun tutkimukseen, paikkaus- ja juurenhoittoon, hampaanpoistoon sekä iensairauksien hoitoon.	huolehtii itsenäisesti hoitoympäristön toimintavalmiudesta (varaa välineet ja materiaalit) ja osallistuu suun tutkimukseen, paikkaus- ja juurenhoittoon, hampaanpoistoon sekä iensairauksien hoitoon. Työskentelee sujuvasti.	huolehtii itsenäisesti hoitoympäristön toimintavalmiudesta (varaa välineet ja materiaalit) ja osallistuu suun tutkimukseen paikkaus- ja juurenhoittoon, hampaanpoistoon sekä iensairauksien hoitoon. Työskentelee itsenäisesti ja sujuvasti myös muuttuvissa tilanteissa.
	käsittelee lääkkeitä hoitotiimin tukemana oikein ja turvallisesti.	käsittelee lääkkeitä oikein ja turvallisesti sekä ohjaa asiakasta tai potilasta lääkkeiden käytössä.	käsittelee lääkkeitä oikein ja turvallisesti sekä ohjaa itsenäisesti asiakasta tai potilasta lääkkeiden käytössä oman vastuualueensa mukaisesti.
	valmistaa hoitoympäristön (varaa materiaalit ja välineet) ja osallistuu oikomis-, suukirurgiseen, proteettiseen ja purentafysiologiseen hoitoon tavallisimmissa työtilanteissa hoitotiimin tukemana.	valmistaa hoitoympäristön ja osallistuu oikomis-, suukirurgiseen, proteettiseen ja purentafysiologiseen hoitoon tavallisimmissa työtilanteissa.	valmistaa hoitoympäristön ja osallistuu oikomis-, suukirurgiseen, proteettiseen ja purentafysiologiseen hoitoon. Työskentelee sujuvasti tavallisimmissa työtilanteissa.
	käyttää hammaslääketieteellistä ammattisanastoa.	käyttää työtilanteisiin sopivaa hammaslääketieteellistä ammattisanastoa.	käyttää sujuvasti työtilanteisiin sopivaa hammaslääketieteellistä ammattisanastoa.
	osallistuu hoitotiimin tukemana asiakkaan tai potilaan ohjaamiseen.	ohjaa asiakasta tai potilasta hoitojen yhteydessä oman vastuualueensa mukaisesti.	ohjaa itsenäisesti asiakasta tai potilasta hoitojen yhteydessä oman vastuualueensa mukaisesti.
Työvälineiden ja materiaalien käyttäminen	käyttää ja huoltaa tavallisimpia suun terveydenhuollon välineitä, laitteita ja koneita hoitotiimin tukemana.	käyttää ja huoltaa tavallisimpia suun terveydenhuollon välineitä, laitteita ja koneita ohjeiden mukaan.	käyttää ja huoltaa itsenäisesti tavallisimpia suun terveydenhuollon välineitä, laitteita ja koneita ohjeiden mukaan.
	varastoi ja säilyttää työssään käytettäviä materiaaleja ja lääkkeitä säännöksiä noudattaen hoitotiimin tukemana.	varastoi ja säilyttää työssään käytettäviä materiaaleja ja lääkkeitä säännöksiä noudattaen.	varastoi ja säilyttää työssään käytettäviä materiaaleja ja lääkkeitä itsenäisesti säännöksiä noudattaen sekä tutustuu työvälineiden ja materiaalien hankintaan.
	käsittelee ja lajittelee jätemateriaalit sekä riski- ja ongelmajätteet hoitotiimin tukemana.	käsittelee ja lajittelee jätemateriaalit sekä riski- ja ongelmajätteet säännösten mukaan.	käsittelee ja lajittelee jätemateriaalit sekä riski- ja ongelmajätteet säännösten mukaan itsenäisesti ja esittää tarvittaessa kehittämis-kohteita.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Suun terveydenhuollon palvelujärjestelmää ja hoitotietojen dokumentoinnin säännöksiä koskevan tiedon hallinta	osoittaa työssään tietonsa suun terveydenhuollon palvelujärjestelmästä ja potilasasiakirjoja ohjaavista säännöksistä sekä käyttää työssään keskeistä hammaslääketieteellistä sanastoa.	perustelee toimintaansa tiedolla palvelujärjestelmää ja potilasasiakirjoja ohjaavista säännöksistä sekä käyttää työssään keskeistä hammaslääketieteellistä sanastoa.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla palvelujärjestelmää ja potilasasiakirjoja ohjaavista säännöksistä sekä käyttää sujuvasti työssään keskeistä hammaslääketieteellistä sanastoa. Tietää suun terveydenhuollon kehityksen.
Suun terveyden edistämistä koskevan tiedon hallinta	osoittaa työssään tietonsa hampaiston kehitysvaiheista, tavallisimmista kehityshäiriöistä, terveen suun tunnusmerkeistä ja syljen merkityksestä suun terveydelle. Tietää suun yleisimmistä sairauksista ja niiden syntymekanismista.	perustelee toimintaansa tiedolla hampaan ja hampaiston kehityksestä ja kehityshäiriöistä, terveen suun tunnusmerkeistä, syljen merkityksestä suun terveydelle sekä kuivan suun hoito-ohjeista. Tuntee suun yleisimmät sairaudet ja niiden syntymekanismien.	perustelee toimintaansa tiedolla hampaan ja hampaiston kehityksestä ja kehityshäiriöistä. Tunnistaa terveen suun ja suun yleisimmät sairaudet ja tuntee niiden syntymekanismien, perustelee syljen merkityksen suun terveydelle sekä kuivan suun hoito-ohjeet.
	osoittaa työssään tietonsa suuhygienian, ravinnon, päihteiden käytön, ksylitolin ja fluorin merkityksestä ja tavallisimpien yleissairauksien yhteydestä suun terveydelle.	perustelee toimintaansa tiedolla suuhygienian, ravinnon, päihteiden käytön, ksylitolin ja fluorin merkityksestä ja tavallisimpien yleissairauksien yhteydestä suun terveydelle. Ottaa huomioon työssään eri-ikäisten ja erilaisissa elämäntilanteissa olevien asiakkaiden tai potilaiden suun hoidon erityispiirteitä.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla suuhygienian, ravinnon, päihteiden käytön, ksylitolin ja fluorin merkityksestä ja tavallisimpien yleissairauksien yhteydestä suun terveydelle. Ottaa huomioon työssään eri-ikäisten ja erilaisissa elämäntilanteissa olevien asiakkaiden tai potilaiden suun hoidon erityispiirteet.
Suun terveydenhuollon hygieniakäytäntöjä koskevan tiedon hallinta	osoittaa työssään tietonsa suun terveydenhuollon hygieniakäytännöistä ja säännöksistä sekä välineiden huoltoprosessin valvonnasta.	perustelee toimintaansa tiedolla suun terveydenhuollon hygieniakäytännöistä ja säännöksistä sekä tietää välineiden huoltoprosessin valvonnan eri menetelmiä.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla suun terveydenhuollon hygieniakäytännöistä ja säännöksistä sekä tuntee välineiden huoltoprosessin valvonnan osana laadukasta hoitotyötä.

<p>Suun tutkimusta, paikkaushoitoa, juurenhoitoa, hampaanpoistoa ja iensairauksien hoitoa sekä lääkehoitoa koskevan tiedon hallinta</p>	<p>osoittaa työssään tietonsa suun alueen tutkimus- ja hoitomenetelmistä ja -vaiheista sekä niihin liittyvästä välineistöstä ja materiaalista sekä hoidoissa käytettävistä tavallisimmista lääkkeistä ja niiden käyttöohjeista sekä lääkkeiden väärinkäytöstä.</p>	<p>perustelee toimintaansa tiedolla tutkimus- ja hoitomenetelmistä ja -vaiheista sekä niihin liittyvästä välineistöstä ja materiaaleista. Tietää hoidoissa käytettävät tavallisimmat lääkkeet, niiden käyttöalueet ja -ohjeet sekä lääkkeiden väärinkäytön ilmiöitä.</p>	<p>perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla tutkimus- ja hoitomenetelmistä ja -vaiheista sekä niihin liittyvästä välineistöstä ja materiaaleista. Esittää vaihtoehtoisia toimintamalleja sekä tietää hoidoissa käytettävät lääkkeet, niiden käyttöalueet, vaikutuksen ja käyttöohjeet sekä lääkkeiden väärinkäytön ilmiöitä.</p>
<p>Oikomishoitoa, suukirurgiaa, protetiikkaa ja purentafysiologiaa koskevan tiedon hallinta</p>	<p>osoittaa työssään tietonsa normaalipurenasta ja yleisimmistä purentavirheistä sekä oikomishoidon tavallisimmista menetelmistä, laitteista ja välineistä sekä kotihoito-ohjeista.</p>	<p>osoittaa työssään tietonsa normaalipurenasta ja yleisimmistä purentavirheistä sekä oikomishoidon tavallisimmista menetelmistä, laitteista ja välineistä sekä perustelee kotihoito-ohjeet.</p>	<p>osoittaa työssään tietonsa tunnistamalla normaali-purennan ja yleisimmät purentavirheet sekä osoittaa tietonsa oikomishoidon tavallisimmista menetelmistä, laitteista ja välineistä sekä perustelee kotihoito-ohjeet.</p>
	<p>osoittaa työssään tietonsa kirurgisen aseptiikan periaatteista, tavallisimmista suukirurgisista hoitotoimenpiteistä, materiaaleista ja välineistä sekä potilaan tai asiakkaan ohjaamisesta.</p>	<p>perustelee toimintaansa tiedolla kirurgisen aseptiikan periaatteista, osoittaa työssään tietonsa tavallisimmista suukirurgisista hoitotoimenpiteistä, materiaaleista ja välineistä sekä potilaan tai asiakkaan ohjaamisesta.</p>	<p>perustelee toimintaansa tiedolla kirurgisen aseptiikan periaatteista sekä potilaan tai asiakkaan ohjaamisesta sekä osoittaa työssään tietonsa tavallisimmista suukirurgisista hoitotoimenpiteistä, materiaaleista ja välineistä.</p>
	<p>osoittaa työssään tietonsa tavallisimmista hammasproteettisista ratkaisuista, materiaaleista ja välineistä sekä kotihoito-ohjeista.</p>	<p>osoittaa työssään tietonsa tavallisimmista hammasproteettisista ratkaisuista, materiaaleista ja välineistä sekä proteettisen hoidon vaiheista ja kotihoito-ohjeista.</p>	<p>osoittaa työssään tietonsa tavallisimmista hammasproteettisista ratkaisuista, materiaaleista ja välineistä sekä proteettisen hoidon vaiheista. Perustelee kotihoito-ohjeet.</p>
	<p>osoittaa työssään tietonsa purentaelimistön rakenteesta ja tavallisimmista toimintahäiriöistä ja hoitoperiaatteista.</p>	<p>osoittaa työssään tietonsa purentaelimistön rakenteesta ja toiminnasta sekä toimintahäiriöistä ja hoitoperiaatteista.</p>	<p>osoittaa työssään tietonsa purentaelimistön rakenteesta ja toiminnasta sekä toimintahäiriöistä. Tietää toimintahäiriöiden etiologiasta ja hoitoperiaatteista.</p>
<p>Työehtosopimusta, työnhakuasiakirjoja ja työsopimusta koskevan tiedon hallinta</p>	<p>osoittaa työssään tietonsa lähihoitajan työhön liittyvistä työehtosopimuksen mukaisista oikeuksista ja velvollisuuksista sekä työnhakuasiakirjojen ja työsopimuksen laadinnasta.</p>	<p>perustelee toimintaansa lähihoitajan työtä määrittävillä työehtosopimuksen oikeuksilla ja velvollisuuksilla. Osoittaa työssään tietonsa työnhakuasiakirjojen ja työsopimuksen laadinnasta.</p>	<p>perustelee monipuolisesti toimintaansa lähihoitajan työtä määrittävillä työehtosopimuksen oikeuksilla ja velvollisuuksilla. Osoittaa työssään tietonsa työnhakuasiakirjojen ja työsopimuksen laadinnasta.</p>

Yrittäjyyttä ja osaamisen tuotteistamista koskevan tiedon hallinta	hyödyntää ohjattuna työssään tietoa hoitotyön yrittäjyydestä ja sisäisen yrittäjyyden merkityksestä.	hyödyntää työssään tietoa hoitotyön yrittäjyydestä ja osaamisensa tuotteistamisesta ja toimii sisäisen yrittäjyyden periaatteiden mukaan.	hyödyntää monipuolisesti työssään tietoa hoitotyön yrittäjyydestä ja osaamisensa tuotteistamisesta ja toimii sisäisen yrittäjyyden periaatteiden mukaan.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta suomenkielisillä	palvelee suun terveydenhuollon asiakkaita suomen kielellä ja selviytyy auttavasti palvelutilanteesta ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee suun terveydenhuollon asiakkaita suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee suun terveydenhuollon asiakkaita suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen joustavasti ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta ruotsinkielisillä	palvelee suun terveydenhuollon asiakkaita ruotsin ja suomen kielellä ja selviytyy auttavasti palvelutilanteesta yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee suun terveydenhuollon asiakkaita ruotsin ja suomen kielellä sekä hoitaa palvelutilanteen yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee suun terveydenhuollon asiakkaita ruotsin ja suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen joustavasti yhdellä vieraalla kielellä.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta muunkielisillä	hoitaa suun terveydenhuollon asiakastilanteen suomen tai ruotsin kielellä sekä selviytyy auttavasti palvelutilanteesta yhdellä muulla kielellä.	hoitaa suun terveydenhuollon asiakastilanteen suomen tai ruotsin kielellä sekä yhdellä vieraalla kielellä ja selviytyy auttavasti toisella kotimaisella kielellä.	palvelee suun terveydenhuollon asiakkaita suomen tai ruotsin kielellä sekä hoitaa palvelutilanteen joustavasti toisella kotimaisella kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta vieraskielisessä koulutuksessa	hoitaa suun terveydenhuollon asiakastilanteen koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä auttaa palvelutilanteessa asiakkaan eteenpäin yhdellä muulla kielellä.	hoitaa suun terveydenhuollon asiakastilanteen koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä yhdellä muulla kielellä.	palvelee suun terveydenhuollon asiakkaita koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä hoitaa palvelutilanteen joustavasti yhdellä muulla kielellä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ottaa vastaan ja antaa asiallisesti palautetta sekä muuttaa toimintaansa saamansa palautteen perusteella. Arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan.	ottaa vastaan ja antaa asiallisesti palautetta sekä muuttaa toimintaansa saamansa palautteen perusteella ja tunnistaa omia vahvuuksiinsa ja kehittämistarpeitaan. Pyytää ohjausta tarvittaessa.	hankkii, jäsentää ja arvioi tietoa sekä soveltaa aiemmin opittua muuttuvissa työtilanteissa, tunnistaa omia vahvuuksiinsa ja kehittämistarpeitaan. Antaa palautetta esittäen rakentavia ratkaisuvaihtoehtoja ja pyytää ohjausta tarvittaessa.

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	tekee työhönsä liittyviä valintoja ja päätöksiä sekä ratkaisee ongelmia.	tekee itsenäisesti työhönsä liittyviä päätöksiä ja ratkaisee ongelmia sekä hankkii lisätietoa ratkaisuilleen.	tekee itsenäisesti työhönsä liittyviä päätöksiä ja ratkaisee ongelmia. Perustelee toimintaansa ammatillisilla tiedoilla ja hankkii tarvittaessa lisätietoa.
Vuorovaikutus ja yhteistyö	kohtaa asiakkaan tai potilaan sekä toimii moniammatillisen työryhmän jäsenenä ystävällisesti ja asiallisesti.	kohtaa asiakkaan tai potilaan ystävällisesti ja asiallisesti sekä toimii yhteistyökykyisesti moniammatillisen työryhmän jäsenenä.	kohtaa asiakkaan tai potilaan ystävällisesti ja asiallisesti sekä toimii omaaloitteisesti ja yhteistyökykyisesti luontevana osana moniammatillista työryhmää.
	viestii ymmärrettävästi sekä suullisesti että kirjallisesti.	viestii ammatillisesti sekä suullisesti että kirjallisesti.	viestii luontevasti ja ammatillisesti sekä suullisesti että kirjallisesti.
Ammattietiikka	työskentelee sosiaali- ja terveysalan arvoperustan, toimintaperiaatteiden, säädösten ja säännösten mukaisesti.	toimii sosiaali- ja terveysalan arvoperustan, toimintaperiaatteiden, säädösten ja säännösten mukaisesti ja perustelee toimintaansa niillä.	toimii sosiaali- ja terveysalan arvoperustan, toimintaperiaatteiden, säädösten ja säännösten mukaisesti ja perustelee monipuolisesti toimintaansa niillä.
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	ottaa huomioon työssään oman ammattialan työhyvinvointi- ja työsuojeluohjeet, työhön liittyvät turvallisuusriskit (biologiset, kemialliset, fyysikaaliset, fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset) ja liikunnan merkityksen työhyvinvoinnin edistäjänä. Työskentelee ergonomisesti oikein.	perustelee toimintaansa tiedolla omaan ammattialaan liittyvistä terveysvaaroista ja -haitoista. Ottaa huomioon työssään työhyvinvointi- ja työsuojeluohjeet ja liikunnan merkityksen työhyvinvoinnin edistäjänä. Työskentelee ergonomisesti oikein ja arvioi ergonomian toteutumista työssään.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla omaan ammattialaan liittyvistä terveysvaaroista ja -haitoista. Ottaa huomioon työssään työhyvinvointi- ja työsuojeluohjeet ja liikunnan merkityksen työhyvinvoinnin edistäjänä. Työskentelee ergonomisesti oikein ja arvioi ergonomian toteutumista työssään. Esittää tarvittaessa kehittämisskohteita.
	antaa ensiavun sekä peruselvytyksen ja esittää oman yksikön turvallisuussuunnitelman.	antaa ensiavun sekä peruselvytyksen ja esittää oman yksikön turvallisuussuunnitelman ja tuntee oman vastualueensa siinä.	antaa ensiavun sekä peruselvytyksen ja esittää oman yksikön turvallisuussuunnitelman ja tuntee oman vastualueensa siinä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa suun terveydenhoidon ammattitaitonsa toimimalla suun terveydenhuollon yksikössä joko julkisella tai yksityisellä sektorilla hoitotiimin jäsenenä. Ammattitaito osoitetaan seuraavissa työkokonaisuuksissa: oman työn suunnittelu ja työn kokonaisuuden huomioon ottaminen, osaamisen tuoteistamisen suunnittelu, asiakaslähtöinen toiminta suun terveydenhuollon palvelujärjestelmässä, aseptinen työskentely, hoitotyössä toimiminen, suun terveyden edistäminen sekä työvälineiden ja materiaalien käyttäminen. Lisäksi on hallittava suun terveydenhoitoa koskeva tieto ja kielitaito jonkin edellä olevassa taulukossa kuvatun arvioinnin kohteen mukaisesti asiakaspalvelutilanteessa sekä elinikäisen oppimisen avaintaidot. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta lukuun ottamatta oikomishoidon, suukirurgian, protetiikan ja purentafysiologian hoitoympäristön valmistamista ja osallistumista em. hoitoihin
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta lukuun ottamatta oikomishoitoa, suukirurgiaa, protetiikkaa ja purentafysiologiaa koskevaa tietoa
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot lukuun ottamatta ensiapua ja peruselvytystä.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.9

VAMMAISTYÖN KOULUTUSOHJELMA TAI OSAAMISALA

Opiskelijan tulee suorittaa kaikille pakolliset tutkinnon osat (Kasvun tukeminen ja ohjaus, Hoito- ja huolenpito ja Kuntoutumisen tukeminen) hyväksytysti ennen koulutusohjelman alkamista. Tutkinnon suorittajan tulee suorittaa kaikille pakolliset tutkinnon osat (Kasvun tukeminen ja ohjaus, Hoito- ja huolenpito ja Kuntoutumisen tukeminen) hyväksytysti ennen osaamisalan tutkintotilaisuutta.

4.9.1 Vammaistyö

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ arvioida eri-ikäisten eri tavalla vammaisten asiakkaiden toimintakykyä ja avun tarvetta
- ◆ suunnitella, toteuttaa ja arvioida eri tavalla vammaisen asiakkaan yksilöllistä hoitoa, kasvatusta ja kuntoutusta asiakkaan kanssa moniammatillisen työryhmän jäsenenä
- ◆ suunnitella yhdessä asiakkaan kanssa vammaiselle asiakkaalle asuin- ja elinympäristön
- ◆ toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaan
- ◆ toimia ammatillisissa vuorovaikutustilanteissa kunnioittaen asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja tukea vammaisen asiakkaan osallisuutta
- ◆ käyttää tarvittaessa puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä
- ◆ ohjata ja tukea vammaista asiakasta päivittäisissä toiminnoissa ottaen huomioon hänen voimavaransa
- ◆ käyttää apuvälineitä ja ohjata asiakkaita niiden käytössä
- ◆ tukea ja ohjata vammaista asiakasta terveyden edistämisessä sekä terveyden ja hyvinvoinnin riskien ja haittojen ehkäisemisessä ja niissä selviytymisessä
- ◆ tukea vammaisen asiakkaan mielenterveyttä ja kohdata haastavasti käyttäytyviä ja päihderiippuvaisia asiakkaita
- ◆ huolehtia vammaisten asiakkaiden lääkehoidosta
- ◆ hyödyntää kielitaitoaan asiakaspalvelussa
- ◆ suunnitella oman osaamisensa tuoteistamista
- ◆ kehittää toimintaansa saamansa palautteen pohjalta sekä arvioida omaa osaamistaan
- ◆ toimia vammaistyötä ohjaavien säädösten, säännösten, arvoperustan ja eettisten periaatteiden mukaan
- ◆ huolehtia omasta työhyvinvoinnistaan ja noudattaa työturvallisuusohjeita.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Vammaisen asiakkaan hoidon, kasvatuksen ja kuntoutuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi	arvioi asiakkaan toimintatarpeita ja -kykyä, päivittäistä selviytymistä sekä avun tarvetta käyttäen joi-takin arviointimenetelmiä.	arvioi asiakkaan toimintatarpeita ja -kykyä, päivittäistä selviytymistä sekä avun tarvetta käyttäen monipuolisesti arviointimenetelmiä.	arvioi käyttäen monipuolisesti arviointimenetelmiä sekä havainnointia ja haastattelua. Perustelee toimintaansa asiakkaan toimintatarpeilla ja -kyvyllä, päivittäisellä selviytymisellä sekä avun tarpeella.
	suunnittelee ja toteuttaa asiakkaan kanssa ja työryhmän jäsenenä asiakkaalle yksilöllisen hoidon, tuen ja ohjauksen sekä ymmärtää suunnitelmien merkityksen. Arvioi suunnitelman toteutumista.	suunnittelee ja toteuttaa asiakkaalle yksilöllisen hoidon, tuen ja ohjauksen yhteistyössä asiakkaan itsensä ja muun työryhmän kanssa sekä mahdollisesti omaisten tai läheisten kanssa. Arvioi suunnitelman toteutumista.	suunnittelee, toteuttaa asiakkaalle yksilöllisen hoidon, tuen ja ohjauksen yhteistyössä vammaisen asiakkaan ja muun työryhmän sekä mahdollisesti omaisten ja läheisten kanssa sekä työskentelee itsenäisesti arvioiden ja kehittäen toimintaa.
	toimii moniammatillisen työryhmän jäsenenä vammaistyön hoito- ja palvelujärjestelmässä ja tuntee sen erilaisia järjestäjiä.	toimii vammaistyön hoito- ja palvelujärjestelmässä ja tuntee erilaiset palvelujen järjestäjät ja ohjaa asiakkaita palvelujen piiriin.	toimii vammaistyön hoito- ja palvelujärjestelmässä ja tuntee erilaiset palvelujen järjestäjät sekä ohjaa asiakkaat tarkoituksenmukaisen palvelun ja tuen piiriin palveluohjausta hyödyntäen.
	tietää yhteistyöverkostoja ja toimii verkostotyössä.	tietää yhteistyöverkostot ja eri vammaisjärjestöjen toimintaa sekä toimii erilaisissa verkostoissa.	tekee yhteistyötä erilaisten verkostojen ja vammaisjärjestöjen kanssa.
	tunnistaa asiakkaan elinympäristön turvallisuuteen vaikuttavat tekijät.	suunnittelee yhdessä asiakkaan kanssa asiakkaalle viihtyisän ja turvallisen elinympäristön.	suunnittelee ja toteuttaa yhdessä asiakkaan kanssa asiakkaalle viihtyisän, turvallisen ja asiakkaan toimintakykyä edistävän elinympäristön.

Vammaisen asiakkaan hoidon, kasvatuksen ja kuntoutuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi	ohjaa työryhmän jäsenenä asiakasta yksilöllisessä (itsenäisessä tai ryhmämuotoisessa) asumisessa.	ohjaa ja tukee asiakasta yksilöllisessä (itsenäisessä tai ryhmämuotoisessa) asumisessa.	tukee asiakkaan valmiuksia itsenäiseen, ohjattuun, tuettuun ja autettuun asumiseen. Tukee asiakasta hänen elämänhallintaansa edistävien muutosten aikaansaamiseksi.
	ohjaa työryhmän jäsenenä asiakasta yhteiskunnan tarjoaman tuen saannissa.	ohjaa asiakasta yhteiskunnan tarjoaman tuen saannissa.	ohjaa asiakasta ja hänen perhettään ja lähiyhteisöään yhteiskunnan tarjoaman tuen saannissa ja varmistaa osaltaan palveluketjun katkeamattomuuden.
	tukee työryhmän jäsenenä asiakasta kasvussa, kehityksessä ja oppimisessa sekä ammatillisessa koulutuksessa ja itsenäisessä, tuetussa ja ohjatussa työssä.	tukee asiakasta kasvussa, kehityksessä ja oppimisessa sekä ammatillisessa koulutuksessa ja itsenäisessä, tuetussa ja ohjatussa työssä.	tukee, ohjaa ja motivoi asiakasta kasvussa, kehityksessä ja oppimisessa sekä ammatillisessa koulutuksessa ja itsenäisessä, tuetussa ja ohjatussa työssä.
	toimii työryhmän jäsenenä kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.	toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.	toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti ja ohjaa asiakkaita niiden mukaiseen toimintaan.
Osaamisen tuotteistamisen suunnittelu	suunnittelee ohjattuna osaamisen tuotteistamista.	suunnittelee ja selvittää työssään oman osaamisensa tuotteistamismahdollisuuksia.	suunnittelee ja kehittää aktiivisesti yrittäjyysvalmiuksiaan. Arvioi realistisesti oman osaamisensa tuotteistamismahdollisuuksia.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Ammatillinen vuorovaikutus	toimii yksilöllisesti ammatillisissa vuorovaikutustilanteissa asiakkaiden kanssa.	toimii yksilöllisesti ammatillisissa vuorovaikutustilanteissa asiakkaiden kanssa ja perustelee toimintaansa vammaisten asiakkaiden tarpeista lähtien.	toimii yksilöllisesti ammatillisissa vuorovaikutustilanteissa asiakkaiden kanssa ja perustelee monipuolisesti toimintaansa vammaisten asiakkaiden tarpeista lähtien.
	käyttää joitakin puhetta tukevia ja korvaavia viestintämenetelmiä.	käyttää puhetta tukevia ja korvaavia viestintämenetelmiä sekä ohjaa asiakasta ilmaisemaan itseään.	käyttää monipuolisesti puhetta tukevia ja korvaavia viestintämenetelmiä sekä ohjaa ja kannustaa asiakasta käyttämään niitä tiedonvälityksessä ja tiedonsaannissa ja kehittää asiakkaan kommunikaatioympäristöä.

<p>Vammaisen asiakkaan tukeminen ja ohjaaminen</p>	<p>kunnioittaa asiakkaan itsemääräämisoikeutta.</p>	<p>kunnioittaa asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja mahdollistaa toiminnallaan asiakkaalle päivittäiseen elämään liittyvien valintojen teon.</p>	<p>kunnioittaa ja tukee asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja osallisuutta sekä kehittää asiakkaan mahdollisuuksia päivittäiseen elämään liittyvien valintojen tekoon.</p>
	<p>tukee työryhmän jäsenenä eri-ikäisiä ja eri tavalla vammaisia asiakkaita ja heidän läheisiään ensitiedon saamisessa.</p>	<p>tukee asiakkaita ja heidän läheisiään ensitiedon saamisessa.</p>	<p>tukee ja ohjaa luontevasti asiakkaita ja heidän läheisiään ensitiedon saamisessa tilanteen vaatimalla tavalla.</p>
	<p>tukee ja ohjaa työryhmän jäsenenä asiakasta päivittäisissä perustoiminnoissa ottaen huomioon hänen voimavaransa.</p>	<p>tukee ja ohjaa asiakasta yksilöllisesti päivittäisissä perustoiminnoissa ottaen huomioon hänen voimavaransa.</p>	<p>tukee ja ohjaa itsenäisesti ja yksilöllisesti asiakasta päivittäisissä perustoiminnoissa sekä kannustaa ja rohkaisee häntä omien voimavarojen käyttöön.</p>
	<p>toteuttaa työryhmän jäsenenä asiakkaan asento- ja liikehoitoa annettujen ohjeiden mukaan ja käyttää tarvittaessa apuvälineitä (esim. liikkumisen, siirtojen, kommunikaation, ympäristönhallinnan, aistien ja päivittäisten toimintojen apuvälineet) sekä ohjaa asiakasta niiden käytössä.</p>	<p>toteuttaa asiakkaan asento- ja liikehoitoa ja ohjaa tarvittaessa vammaista asiakasta apuvälineiden hankinnassa ja käytössä yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa.</p>	<p>toteuttaa asiakkaan asento- ja liikehoitoa ja havaitsee tarvittaessa asiakkaan apuvälineiden tarpeen ja ohjaa niiden hankinnassa ja käytössä sekä ymmärtää niiden merkityksen asiakkaan toimintakyvyn edistämässä.</p>
	<p>tukee ja ohjaa asiakasta elämänhallinnassa ja mielekkään ja virikkeellisen arjen suunnittelussa.</p>	<p>tukee asiakasta elämänhallinnassa sekä tukee ja ohjaa asiakasta ja hänen lähiverkostoaan suunnittelemaan ja toteuttamaan mielekästä ja virikkeellistä arkea.</p>	<p>tukee asiakasta elämänhallinnassa ja tukee, ohjaa ja motivoi häntä ja hänen lähiverkostoaan suunnittelemaan ja toteuttamaan mielekästä ja virikkeellistä arkea.</p>
	<p>tukee asiakasta sosiaalisten taitojen ylläpitämisessä.</p>	<p>tukee asiakasta sosiaalisten taitojen vahvistumisessa ja kannustaa ja motivoi asiakasta osallistumaan ympäröivän yhteiskunnan toimintaan.</p>	<p>tukee monipuolisesti asiakasta sosiaalisten taitojen vahvistumisessa ja kannustaa ja motivoi asiakasta osallistumaan ympäröivän yhteiskunnan toimintaan.</p>
	<p>ottaa työssään huomioon musiikin, liikunnan ja kädentaitojen merkityksen asiakkaalle ja työryhmän jäsenenä ohjaa toiminnallisia ryhmiä hyödyntäen joitakin luovia ja terapeuttisia menetelmiä.</p>	<p>ottaa työssään huomioon musiikin, liikunnan ja kädentaitojen merkityksen asiakkaalle ja ohjaa toiminnallisia ryhmiä hyödyntäen joitakin luovia ja terapeuttisia menetelmiä.</p>	<p>ohjaa ja kehittää luovasti ja persoonallisesti toiminnallisia ryhmiä (kuvallinen ilmaisu, kädentaidot, musiikki ja liikunta) sekä hyödyntää luovia ja terapeuttisia menetelmiä.</p>

<p>Terveyden, turvallisuuden ja toimintakyvyn huomioinnin ottaminen</p>	<p>tukee ja ohjaa työryhmän jäsenenä asiakasta terveyden edistämisessä ja sekä terveyden ja hyvinvoinnin riskien ja haittojen (yksinäisyys, syrjäytyneisyys, kaltoinkohtelu, perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhka ja mielenterveys- ja päihdeongelmat) ehkäisemisessä ja niissä selviytymisessä. Toimii yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa.</p>	<p>tukee ja ohjaa voimavara- lähtöisesti asiakasta terveyden edistämisessä ja sekä terveyden ja hyvinvoinnin riskien ja haittojen ehkäisemisessä ja niissä selviytymisessä. Ohjaa asiakkaan tilanteen mukaan esimerkiksi mielenterveys-, päihde- tai kriisipalveluihin ja hyödyntää asiantuntija-apua.</p>	<p>tukee ja ohjaa voimavara- lähtöisesti ja itsenäisesti asiakasta terveyden edistämisessä ja sekä terveyden ja hyvinvoinnin riskien ja haittojen ehkäisemisessä ja niissä selviytymisessä. Ohjaa ja motivoi asiakkaan tilanteen mukaan esimerkiksi mielenterveys-, päihde- tai kriisipalveluihin ja hyödyntää monipuolisesti asiantuntija-apua.</p>
	<p>kohtaa työryhmän jäsenenä haastavasti käyttäytyviä asiakkaita, tunnistaa oman vallankäyttönsä rajat ja noudattaa työyhteisön toimintaperiaatteita.</p>	<p>kohtaa haastavasti käyttäytyviä asiakkaita, tunnistaa oman vallankäyttönsä rajat ja soveltaa työyhteisön toimintaperiaatteita.</p>	<p>ennaltaehkäisee haastavia tilanteita sekä kohtaa haastavasti käyttäytyviä asiakkaita tunnistuen oman vallankäyttönsä rajat ja soveltaa työyhteisön toimintaperiaatteita.</p>
	<p>tunnistaa seksuaalisuuden osaksi asiakkaan identiteettiä ja persoonallisuutta.</p>	<p>tukee asiakkaan seksuaalisuutta osana tämän identiteettiä ja persoonallisuutta.</p>	<p>tukee asiakkaan seksuaalisuutta osana identiteettiä ja persoonallisuutta sekä antaa tarvittaessa työryhmän jäsenenä turvataitokasvatusta.</p>
	<p>tarkkailee asiakkaan nestetasapainoa tavallisissa tilanteissa ja tiedottaa havainnoistaan.</p>	<p>tarkkailee asiakkaan nestetasapainoa ja sen häiriöitä ja tiedottaa havainnoistaan kirjallisesti ja suullisesti.</p>	<p>tarkkailee asiakkaan nestetasapainoa ja sen häiriöitä ja toimii tilanteen vaativalla tavalla sekä tiedottaa havainnoistaan kirjallisesti ja suullisesti.</p>
	<p>tarkkailee ja havainnoi asiakkaan ravitsemustilaa ja tiedottaa havainnoistaan ja hoitaa työryhmän jäsenenä ravitsemuksen erityistilanteita (letkuruokinta ja gastrostooma).</p>	<p>tarkkailee asiakkaan ravitsemustilaa ja tunnistaa ja hoitaa siinä esiintyviä häiriöitä sekä ravitsemuksen erityistilanteita.</p>	<p>tarkkailee, havainnoi ja hoitaa itsenäisesti asiakkaan ravitsemuksen erityistilanteita.</p>
	<p>tunnistaa asiakkaan suunhoidon erityistarpeet ja motivoi asiakasta suunhoidossa.</p>	<p>havainnoi ja arvioi asiakkaan suun terveydentilaa sekä hoitaa siihen liittyviä ongelmia ja motivoi asiakasta suunhoidossa.</p>	<p>havainnoi ja arvioi asiakkaan suun terveydentilaa ja hoitaa ja ennaltaehkäisee siihen liittyviä ongelmia sekä motivoi asiakasta suunhoidossa.</p>
	<p>tunnistaa asiakkaan jalkohoidon erityistarpeet.</p>	<p>havainnoi ja arvioi asiakkaan jalkojen terveydentilaa sekä hoitaa siihen liittyviä ongelmia.</p>	<p>havainnoi ja arvioi asiakkaan jalkojen terveydentilaa sekä hoitaa ja ennaltaehkäisee siihen liittyviä ongelmia.</p>

<p>Terveyden, turvallisuuden ja toimintakyvyn huomioon ottaminen</p>	<p>käsittelee, annostelee ja antaa asiakkaalle lääkkeitä määräysten mukaan turvalisesti (p.o., s.c., rect., inh., i.m.) sekä seuraa lääkkeiden vaikutusta ja tiedottaa havainnoistaan työryhmälle.</p>	<p>käsittelee, annostelee ja antaa asiakkaalle lääkkeitä määräysten mukaan turvalisesti (p.o., s.c., rect., inh., i.m.), seuraa lääkkeiden vaikutusta sekä niiden haitta- ja sivuvaikutuksia sekä tiedottaa havainnoistaan työryhmälle.</p>	<p>käsittelee, annostelee ja antaa asiakkaalle lääkkeitä määräysten mukaan turvalisesti (p.o., s.c., rect., inh., i.m.) ja tarkkailee lääkkeiden vaikutuksia ja niiden haitta- ja sivuvaikutuksia ja vammaisen henkilön lääkkeiden käyttöä ja tiedottaa havainnoistaan työryhmälle. Ohjaa ja motivoi vammaista asiakasta ja hänen omaisiaan tarpeellisessa lääkkeiden käytössä.</p>
--	--	---	---

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
<p>Vammaisuuden muotoja, syitä sekä vammaisen asiakkaan terveyden ja hyvinvoinnin uhkia koskevan tiedon hallinta</p>	<p>Opiskelija tai tutkinnon suorittaja</p> <p>hyödyntää työssään tietoa tavallisimmista vammaisuuden muodoista ja niiden taustalla olevista syistä (kehitysvammaisuus, aistivammaisuus, puhevammaisuus, liikuntavammaisuus, autismin kirjo sekä erilaisia oireyhtymiä).</p>	<p>perustelee pääsääntöisesti toimintaansa tiedoilla asiakkaiden vammaisuuden muodoista ja syistä sekä vammaisuuteen liittyvistä lisävammoista ja sairauksista.</p>	<p>perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedoilla asiakkaiden vammaisuuden muodoista, syistä, lisävammoista ja sairauksista.</p>
	<p>hyödyntää työssään tietoa hermoston kehityksestä, rakenteesta, toiminnasta ja niissä esiintyvistä häiriöistä sekä pitkäaikaissairauksista.</p>	<p>perustelee pääsääntöisesti toimintaansa tiedoilla hermoston kehityksestä, rakenteesta, toiminnasta, häiriöistä sekä pitkäaikaissairauksista.</p>	<p>perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedoilla hermoston kehityksestä, rakenteesta, toiminnasta, häiriöistä sekä pitkäaikaissairauksista.</p>
	<p>hyödyntää työssään tietoa vammaisen asiakkaan mielenterveys- ja päihdeongelmista sekä riippuvuuksista.</p>	<p>perustelee toimintaansa tiedolla vammaisen asiakkaan mielenterveys- ja päihdeongelmista sekä riippuvuuksista.</p>	<p>perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla vammaisen asiakkaan mielenterveys- ja päihdeongelmista sekä riippuvuuksista.</p>
<p>Vammaisen asiakkaan terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä koskevan tiedon hallinta</p>	<p>hyödyntää työssään tietoa vammaisen asiakkaan terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä.</p>	<p>perustelee toimintaansa tiedolla vammaisen asiakkaan terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä.</p>	<p>perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla vammaisen asiakkaan terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä ja hankkii aktiivisesti lisätietoa.</p>

Hoito-, kasvatus- ja kuntoutusmenetelmiä koskevan tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa hoitoon, kasvatukseen ja kuntoutukseen liittyvistä menetelmistä.	perustelee toimintaansa hoitoon, kasvatukseen ja kuntoutukseen liittyvällä tiedolla.	perustelee monipuolisesti toimintaansa hoitoon, kasvatukseen ja kuntoutukseen liittyvällä tiedolla.
	hyödyntää työssään kuntouttavan työotteen periaatteita ja tavallisimpia kuntoutusmenetelmiä.	perustelee toimintaansa kuntouttavaan työotteeseen ja tavallisimpiin kuntoutusmenetelmiin liittyvällä tiedolla.	perustelee toimintaansa kuntouttavaan työotteeseen ja kuntoutusmenetelmiin ja eri vammaryhmiin liittyvällä tiedolla.
Lääkehoitoa koskevan tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa tavallisimmista vammaistyössä käytettävistä lääkkeistä ja niiden vaikutuksista ja väärinkäytöstä.	perustelee toimintaansa tiedolla vammaistyössä käytettävistä lääkkeistä, niiden vaikutuksista sekä haitta- ja sivuvaikutuksista sekä lääkkeiden väärinkäytön ilmiöistä.	perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla vammaistyössä käytettävistä lääkkeistä, niiden vaikutuksista sekä haitta- ja sivuvaikutuksista sekä lääkkeiden väärinkäytön ilmiöistä.
Normalisaation, integraation ja inklusion ja valtaistumisen periaatteita koskevan tiedon hallinta	noudattaa työssään normalisaation, integraation, inklusion ja valtaistumisen periaatteita.	perustelee toimintaansa normalisaation, integraation, inklusion ja valtaistumisen periaatteilla.	perustelee monipuolisesti toimintaansa normalisaation, integraation, inklusion ja valtaistumisen periaatteilla.
Yhteiskunnallisia, taloudellisia ja kulttuurisia tekijöitä koskevan tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa vammaistyön historiasta ja ajankohtaisista vammaistyön kysymyksistä.	hyödyntää työssään tietoa vammaistyön historiasta ja ajankohtaisista vammaistyön kysymyksistä ja ymmärtää niiden merkityksen työssään.	hyödyntää työssään tietoa vammaistyön historiasta, ajankohtaisista vammaistyön kysymyksistä ja tulevaisuuden haasteista ja ymmärtää niiden merkityksen työssään.
	ottaa huomioon työssään yhteiskunnan taloudellisten tekijöiden vaikutuksia vammaisen asiakkaan elinoloihin.	ottaa huomioon työssään yhteiskunnan taloudellisten ja poliittisten tekijöiden vaikutukset vammaisen asiakkaan elinoloihin.	ottaa huomioon työssään yhteiskunnan taloudellisten, poliittisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutukset vammaisen asiakkaan ja hänen perheensä ja lähiyhteisönsä elinoloihin.
	hyödyntää tutuissa työtilanteissa tietoa eri kulttuurien ja vähemmistöryhmien suhtautumisesta vammaisiin asiakkaisiin.	hyödyntää työssään tietoa eri kulttuurien ja vähemmistöryhmien suhtautumisesta vammaisiin asiakkaisiin.	hyödyntää monipuolisesti työssään tietoa eri kulttuurien ja vähemmistöryhmien suhtautumisesta vammaisiin asiakkaisiin.
Yrittäjyyttä ja osaamisen tuotteistamista koskevan tiedon hallinta	hyödyntää ohjattuna työssään tietoa vammaistyön yrittäjyydestä, osaamisen tuotteistamisesta ja sisäisen yrittäjyyden merkityksestä.	hyödyntää työssään tietoa vammaistyön yrittäjyydestä, osaamisensa tuotteistamisesta sekä toimii sisäisen yrittäjyyden periaatteiden mukaan.	hyödyntää monipuolisesti työssään tietoa vammaistyön yrittäjyydestä ja osaamisensa tuotteistamisesta ja toimii sisäisen yrittäjyyden periaatteiden mukaan.

Työehtosopimusta, työnhakuasiakirjoja ja työsopimusta koskevan tiedon hallinta	osoittaa työssään tietonsa lähihoitajan työhön liittyvistä työehtosopimuksen mukaisista oikeuksista ja velvollisuuksista sekä työnhakuasiakirjojen ja työsopimuksen laadinnasta.	perustelee toimintaansa lähihoitajan työtä määrittävillä työehtosopimuksen oikeuksilla ja velvollisuuksilla. Osoittaa työssään tietonsa työnhakuasiakirjojen ja työsopimuksen laadinnasta.	perustelee monipuolisesti toimintaansa lähihoitajan työtä määrittävillä työehtosopimuksen oikeuksilla ja velvollisuuksilla. Osoittaa työssään tietonsa työnhakuasiakirjojen ja työsopimuksen laadinnasta.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta suomenkielillä	palvelee asiakkaita suomen kielellä ja selviytyy auttavasti palvelutilanteesta ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen joustavasti ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta ruotsinkielisillä	palvelee asiakkaita ruotsin ja suomen kielellä ja selviytyy auttavasti palvelutilanteesta yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita ruotsin ja suomen kielellä sekä hoitaa palvelutilanteen yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita ruotsin ja suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen joustavasti yhdellä vieraalla kielellä.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta muunkielisillä	hoitaa palvelutilanteen suomen tai ruotsin kielellä sekä selviytyy auttavasti palvelutilanteesta yhdellä muulla kielellä.	hoitaa palvelutilanteen suomen tai ruotsin kielellä sekä yhdellä vieraalla kielellä ja selviytyy auttavasti toisella kotimaisella kielellä.	palvelee asiakkaita suomen tai ruotsin kielellä sekä hoitaa palvelutilanteen joustavasti toisella kotimaisella kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta vieraskielisessä koulutuksessa	hoitaa palvelutilanteen koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä auttaa palvelutilanteessa asiakkaan eteenpäin yhdellä muulla kielellä.	hoitaa palvelutilanteen koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä yhdellä muulla kielellä.	palvelee asiakkaita koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä hoitaa palvelutilanteen joustavasti yhdellä muulla kielellä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmaratkaisu	ottaa vastaan ja antaa asiallisesti palautetta sekä kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella ja arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan.	ottaa vastaan ja antaa asiallisesti palautetta sekä kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella ja arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan. Pyytää tarvittaessa ohjausta.	hankkii, jäsentää ja arvioi tietoa sekä soveltaa aiemmin opittua muuttuvissa työtilanteissa, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämistarpeitaan. Antaa palautetta esittäen rakentavia ratkaisuvaihtoehtoja ja pyytää ohjausta tarvittaessa.

Oppiminen ja ongelmaratkaisu	tekee työhönsä liittyviä valintoja ja päätöksiä sekä ratkaisee ongelmia.	tekee itsenäisesti työhönsä liittyviä päätöksiä ja ratkaisee ongelmia sekä hankkii lisätietoa ratkaisuilleen.	tekee itsenäisesti työhönsä liittyviä päätöksiä ja ratkaisee ongelmia. Perustelee toimintaansa ammatillisilla tiedoilla ja hankkii tarvittaessa lisätietoa.
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii ammatillisesti vuorovaikutustilanteissa erilaisten ihmisten kanssa ja työryhmän jäsenenä.	toimii ammatillisesti ja yhteistyökykyisesti vuorovaikutustilanteissa sekä ilmaisee näkökantojaan selkeästi.	toimii ammatillisesti, yhteistyökykyisesti ja tilanteen vaatimalla tavalla vuorovaikutustilanteissa sekä ilmaisee näkökantojaan selkeästi ja rakentavasti.
Ammattietiikka	työskentelee vammaistyön arvoperustan, ammattieettisten periaatteiden ja toimintaperiaatteiden, säädösten ja säännösten mukaisesti.	työskentelee vammaistyön arvoperustan, ammattieettisten periaatteiden ja toimintaperiaatteiden, säädösten ja säännösten mukaisesti sekä perustelee toimintaansa niillä.	työskentelee vammaistyön arvoperustan, ammattieettisten periaatteiden ja toimintaperiaatteiden, säädösten ja säännösten mukaisesti ja perustelee monipuolisesti toimintaansa niillä.
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	huolehtii omasta työkyvystään, turvallisuudestaan, työhyvinvoinnistaan ja terveydestään.	huolehtii omasta työkyvystään sekä edistää sitä ja terveyttään.	huolehtii omasta terveydestään ja työkyvystään sekä edistää omaa ja työyhteisön hyvinvointia.
	asennoituu myönteisesti työturvallisuuteen sekä noudattaa turvallisuutta koskevia ohjeita. Välttää työympäristöön liittyviä vaaroja ja terveyshaittoja.	havainnoi ja ennakoi työympäristössä esiintyviä vaaroja ja terveyshaittoja sekä huolehtii omasta ja asiakkaan turvallisuudesta.	havainnoi ja ennakoi työympäristössä esiintyviä vaaroja ja terveyshaittoja. Kehittää työturvallisuutta poistamalla omia, asiakkaan ja työyhteisön turvallisuuteen liittyviä riskejä.
	toimii työpaikan hygieniakäytäntöjen ja aseptisen työjärjestyksen mukaisesti ja huolehtii henkilökohtaisesta hygieniastaan.	toimii aseptisten periaatteiden mukaisesti eri toimintaympäristöissä.	soveltaa aseptisen toiminnan periaatteita eri toimintaympäristöissä ja perustelee toimintansa.
	työskentelee ergonomisesti oikein ja ennaltaehkäisee työn aiheuttamia tapaturmia ja vammoja.	käyttää ergonomisesti oikeita työskentelytapoja ja ennaltaehkäisee työn aiheuttamia tapaturmia ja vammoja.	työskentelee ergonomisesti oikein hyödyntäen asiakkaan voimavaroja ja apuvälineitä sekä kehittää työympäristön ergonomista toimivuutta.
	antaa ensiavun ja peruselvytyksen.	antaa ensiavun ja peruselvytyksen.	antaa ensiavun ja peruselvytyksen.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa vammaistyön ammattitaitonsa toimimalla vammaistyön toimintaympäristössä. Ammattitaito osoitetaan seuraavissa työkokonaisuuksissa: vammaisen asiakkaan hoidon, kasvatuksen ja kuntoutuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi, osaamisen tuotteistamisen suunnittelu, ammatillinen vuorovaikutus, vammaisen asiakkaan tukeminen ja ohjaaminen, terveyden, turvallisuuden ja toimintakyvyn huomioon ottaminen ja lääkehoito. Lisäksi on hallittava vammaistyötä koskeva tieto ja kielitaito jonkin edellä olevassa taulukossa kuvatun arvioinnin kohteen mukaisesti asiakaspalvelutilanteessa sekä elinikäisen oppimisen avaintaidot. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ◆ työprosessien hallinta kokonaan
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta lukuun ottamatta ensitiedon saamisessa tukemista
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinta lukuun ottamatta hermoston kehitystä, rakennetta ja toimintaa
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaidot lukuun ottamatta ensiapua ja peruselvytystä.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.10 VANHUSTYÖN KOULUTUSOHJELMA TAI OSAAMISALA

Opiskelijan tulee suorittaa kaikille pakolliset tutkinnon osat (Kasvun tukeminen ja ojaus, Hoito- ja huolenpito ja Kuntoutumisen tukeminen) hyväksytysti ennen koulutusohjelman alkamista. Tutkinnon suorittajan tulee suorittaa kaikille pakolliset tutkinnon osat (Kasvun tukeminen ja ohjaus, Hoito- ja huolenpito ja Kuntoutumisen tukeminen) hyväksytysti ennen osaamisalan tutkintotilaisuutta.

4.10.1 Vanhustyö

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ työskennellä vanhustyön eettisten periaatteiden ja ikääntyneiden palveluiden laatusuosituksen mukaisesti sekä kehittää vanhustyötä
- ♦ suunnitella, toteuttaa ja arvioida vanhusten hoitoa ja palvelua ottaen huomioon asiakkaan voimavarat ja osallisuuden
- ♦ käyttää ammatillisia vuorovaikutustaitojaan työskennellessään vanhusten ja heidän läheistensä kanssa
- ♦ tukea ja ohjata vanhuksia päivittäisissä toiminnoissa kuntouttavaa työtä käyttäen
- ♦ motivoida ja ohjata vanhuksia liikuntaan ja lihaskunnon ylläpitämiseen
- ♦ edistää vanhuksen elämänlaatua ottaen huomioon hänen ainutlaatuisen elämäntilanteensa ja elämänsähistoriansa
- ♦ ohjata toimintakyvyltään erilaisia vanhusryhmiä
- ♦ ohjata vanhuksia ja heidän läheisiään terveyden edistämässä (terveellisen elämän mahdollistaminen, haittojen ja sairauksien ehkäisy, hoito sekä kuntoutus), sosiaalisissa ja psyykkisissä ongelmissa sekä erilaisten palvelujen hakemisessa ja käytössä
- ♦ toteuttaa lääkehoitoa
- ♦ hyödyntää oman alansa tietoperustaa
- ♦ hyödyntää kielitaitoaan asiakaspalvelussa
- ♦ suunnitella oman osaamisensa tuotteistamista
- ♦ kehittää toimintaansa saamansa palautteen pohjalta sekä arvioida omaa osaamistaan
- ♦ työskennellä yhteistyössä muiden toimijoiden ja verkostojen kanssa
- ♦ edistää omaa työhyvinvointia ja työturvallisuuttaan.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Suunnitelmallinen työskentely	suunnittelee työnsä vanhustyön eettisiä periaatteita noudattaen työyksikön toimintaan sopivaksi.	suunnittelee työnsä vanhustyön eettisiä periaatteita noudattaen ja hahmottaa työnsä kokonaisuutena työyksikön toimintaan sopivaksi.	suunnittelee työnsä vanhustyön eettisiä periaatteita noudattaen, ottaa huomioon asiakkaan erityispiirteitä sekä muuttaa tarvittaessa joustavasti muuttamaan toimintaansa.
	kartoittaa asiakkaan toimintakykyä, tapoja, tottumuksia ja elämänhistoriaa, mahdollisia sosiaalisia ongelmia sekä hoidon ja palvelun tarpeita työryhmän tukemana.	kartoittaa voimavaralähtöisesti asiakkaan toimintakykyä, tapoja, tottumuksia ja elämänhistoriaa, mahdollisia sosiaalisia ongelmia sekä hoidon ja palvelun tarpeita toimintakykymittareita hyödyntäen.	kartoittaa voimavaralähtöisesti asiakkaan toimintakykyä, tapoja, tottumuksia ja elämänhistoriaa, mahdollisia sosiaalisia ongelmia sekä hoidon ja palvelun tarpeita toimintakykymittareita hyödyntäen myös vaativissa asiakastilanteissa.
	laatii tai päivittää työryhmän tukemana yhdessä asiakkaan ja hänen edustajansa kanssa suunnitelman, jota toteuttaa ja arvioi työryhmän tukemana.	laatii tai päivittää työryhmän jäsenenä yhdessä asiakkaan ja hänen edustajansa kanssa asiakkaan osallisuutta tukevan suunnitelman, jota toteuttaa ja arvioi.	laatii tai päivittää työryhmän jäsenenä yhdessä asiakkaan ja hänen edustajansa kanssa asiakkaan osallisuutta tukevan suunnitelman, jota toteuttaa ja arvioi kriittisesti.
	vastaa omalta osaltaan työryhmän tukemana suullisesta tiedottamisesta ja asiakastietojen kirjaamisesta niin, että vanhustyön laatu sekä asiakkaan ja työntekijän oikeusturva toteutuvat.	vastaa omalta osaltaan työryhmän jäsenenä suullisesta tiedottamisesta ja asiakastietojen kirjaamisesta niin, että vanhustyön laatu sekä asiakkaan ja työntekijän oikeusturva toteutuvat.	vastaa omalta osaltaan suullisesta tiedottamisesta ja asiakastietojen kirjaamisesta niin, että vanhustyön laatu sekä asiakkaan ja työntekijän oikeusturva toteutuvat.
	työskentelee työryhmän tukemana kestävän kehityksen ja työyksikön laatusuosituksen mukaisesti.	työskentelee kestävän kehityksen ja työyksikön laatusuosituksen mukaisesti.	työskentelee kestävän kehityksen ja työyksikön laatusuosituksen mukaisesti sekä arvioi ja kehittää osaltaan työyksikön vanhustyön laatua.
Osaamisen tuoteistamisen suunnittelu	suunnittelee ohjattuna osaamisen tuotteistamista.	suunnittelee ja selvittää työssään oman osaamisensa tuotteistamismahdollisuuksia.	suunnittelee ja kehittää aktiivisesti yrittäjyysvalmiuksiaan. Arvioi realistisesti oman osaamisensa tuotteistamismahdollisuuksia.
	työskentelee tunnollisesti ja toimii taloudellisesti.	työskentelee aloitteellisesti, tunnollisesti, taloudellisesti ja tuloksellisesti.	työskentelee aloitteellisesti, tunnollisesti ja sisäisen yrittäjyyden periaatteita noudattaen.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Ammatillinen vuorovaikutus	toimii ammatillisesti vuorovaikutustilanteissa asiakkaiden kanssa.	käyttää luontevasti ammatillisia vuorovaikutustaitojaan toimiessaan asiakkaan kanssa.	käyttää luontevasti ammatillisia vuorovaikutustaitojaan toimiessaan asiakkaan kanssa myös haastavissa tilanteissa.
	ottaa työssään huomioon asiakkaan perheen ja lähiyhteisön ja toimii yhteistyössä heidän kanssaan sekä tukee omaishoitajaa hänen työssään.	toimii aktiivisesti yhteistyössä asiakkaan perheen ja lähiyhteisön kanssa nähdessä heidän merkityksensä asiakkaan ja oman työskentelynsä voimavarana. Tukee aktiivisesti omaishoitajaa hänen työssään.	toimii aktiivisesti ja voimavaroiltaan yhteistyössä asiakkaan perheen ja lähiyhteisön kanssa. Tukee omaishoitajaa hänen työssään. Löytää myönteisiä ratkaisuja myös haastavissa tilanteissa.
	työskentelee monikulttuurisissa työyhteisöissä ja eri kulttuureista tulevien asiakkaiden kanssa työryhmän tukemana.	työskentelee monikulttuurisissa työyhteisöissä ja eri kulttuureista tulevien asiakkaiden kanssa ja kehittää kulttuuritietoisuuttaan.	työskentelee monikulttuurisissa työyhteisöissä ja eri kulttuureista tulevien asiakkaiden kanssa ja kehittää aktiivisesti kulttuuritietoisuuttaan ja herkkyyttään havaita kulttuurisia eroja.
	toimii työryhmän tukemana asiakkaan omahoitajana.	toimii vastuullisesti asiakkaan omahoitajana yhteistyössä työryhmän kanssa.	toimii aktiivisesti ja vastuullisesti asiakkaan omahoitajana hyödyntäen moniammatillisen työryhmän ja verkostojen osaamista ja tukea.
Vanhusten ja/ tai muistisairaiden ihmisten toimintakyvyn tukeminen	tukee asiakkaan toimintakykyisyyttä ja käyttää kuntouttavaa työotetta työryhmän tukemana.	käyttää kuntouttavaa työotetta arjen toiminnoissa asiakkaan toimintakyvyn ylläpitämiseksi.	käyttää kuntouttavaa työotetta joustavasti ja monipuolisesti erilaisissa arjen toiminnoissa asiakkaan toimintakyvyn ylläpitämiseksi.
	motivoi ja ohjaa asiakasta liikkumaan ja lihaskunnan vahvistamiseen tai ylläpitämiseen työryhmän tukemana.	motivoi ja ohjaa asiakasta liikkumaan ja lihaskunnan vahvistamiseen tai ylläpitämiseen.	motivoi ja ohjaa asiakasta liikkumaan ja lihaskunnan vahvistamiseen ja ylläpitämiseen löytäen erilaisia vaihtoehtoja asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaan.
	hyödyntää työryhmän tukemana fyysistä ja psykososiaalista ympäristöä sekä geroteknologiaa asiakkaan toimintakyvyn ja turvallisuuden edistämiseksi.	hyödyntää fyysistä ja psykososiaalista ympäristöä sekä geroteknologiaa asiakkaan toimintakyvyn, arjen mielekkyyden ja turvallisuuden edistämiseksi.	hyödyntää kokonaisvaltaisesti fyysistä ja psykososiaalista ympäristöä sekä geroteknologiaa asiakkaan toimintakyvyn, turvallisuuden ja arjen mielekkyyden edistämiseksi.

<p>Vanhusten ja/ tai muistisairaiden ihmisten toimintakyvyn tukeminen</p>	<p>ohjaa asiakasta apuvälineiden ja geroteknologian käytössä sekä suoriutuu työryhmän tukemana niiden hankinnasta.</p>	<p>ohjaa ja motivoi asiakasta apuvälineiden ja geroteknologian hankinnassa ja käytössä.</p>	<p>ohjaa ja motivoi asiakasta apuvälineiden ja geroteknologian hankinnassa ja käytössä sekä esittelee erilaisia vaihtoehtoja asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaan.</p>
<p>Vanhusten ja/ tai muistisairaiden ihmisten arjen mielekkyyden edistäminen</p>	<p>käyttää joitakin mahdollisuuksia arjen mielekkyyden edistämiseksi ja ympäristön viihtyisyyden ja esteettisyyden luomiseksi (esim. musiikki, tanssi, pelit, ulkoilu, muistelu, kirjallisuus, kädentaidot, kasvienhoito, leipominen ja arkiaskareet).</p>	<p>edistää arjen mielekkyyttä ja ympäristön viihtyisyyttä ja esteettisyyttä luontevana osana asiakkaan päivittäistä hoito- ja huolenpitotyötä.</p>	<p>käyttää idearikkaasti erilaisia mahdollisuuksia sisällön tuomiseksi asiakkaan elämään luontevana osana päivittäistä hoito- ja huolenpitotyötä.</p>
	<p>ohjaa toiminnallisia erikäisten ja toimintakyvyltään erilaisten asiakkaiden ryhmiä.</p>	<p>ohjaa toiminnallisia erikäisten ja toimintakyvyltään erilaisten asiakkaiden ryhmiä edistäen ryhmän jäsenten välistä vuorovaikutusta ja osallistumista.</p>	<p>ohjaa toiminnallisia erikäisten ja toimintakyvyltään erilaisten asiakkaiden ryhmiä edistäen luontevasti ja monipuolisesti ryhmän jäsenten vuorovaikutusta ja osallistumista myös haastavissa tilanteissa.</p>
<p>Vanhusten ja/ tai muistisairaiden ihmisten terveyden edistäminen</p>	<p>seuraa asiakkaan ravitsemustilaan ja nestetasapainoon liittyviä asioita sekä päihteiden käyttöä sekä auttaa ja ohjaa asiakasta ruokailussa tai ruuan valmistamisessa ja erityisruokavalioiden huomioonottamisessa.</p>	<p>arvioi asiakkaan ravitsemustilaa ja nestetasapainoa sekä päihteiden käyttöä sekä ohjaa ja auttaa asiakasta ruokailussa tai ruuan valmistamisessa ja ruokailutottumuksissa ottaen huomioon erityisruokavaliot.</p>	<p>arvioi asiakkaan ravitsemustilaa ja nestetasapainoa sekä päihteiden käyttöä sekä ohjaa ja auttaa asiakasta ruokailussa tai ruuan valmistamisessa ja ruokailutottumuksissa erityisruokavaliot huomioon ottaen. Löytää ratkaisuja myös haastavissa tilanteissa.</p>
	<p>auttaa ja ohjaa asiakasta henkilökohtaisen hygienian hoidossa ja pukeutumisessa (suun hoito, jalkojen hoito ja ihon hoito) ja huomioi erityisongelmia.</p>	<p>auttaa ja ohjaa asiakasta henkilökohtaisen hygienian hoidossa ja pukeutumisessa ja tunnistaa erityisongelmat.</p>	<p>auttaa ja ohjaa asiakasta henkilökohtaisen hygienian hoidossa ja pukeutumisessa ja tunnistaa erityisongelmat. Löytää ratkaisuja myös haastavissa tilanteissa.</p>
	<p>tukee asiakkaan kontinenssia, auttaa ja ohjaa inkontinenssiongelmissa työryhmän tukemana (lantiohasharjoittelu, ohjattu wc:ssä käynti, inkontinenssisuojat sekä kerta- ja kestopöytähoito).</p>	<p>tukee asiakkaan kontinenssia, auttaa ja ohjaa inkontinenssiongelmissa.</p>	<p>tukee asiakkaan kontinenssia, auttaa ja ohjaa inkontinenssiongelmissa. Löytää erilaisia ratkaisuja myös haastavissa tilanteissa.</p>

Vanhusten ja/ tai muistisairaiden ihmisten terveyden edistäminen	edistää ja tarkkailee asiakkaan elintoimintoja sekä uni- ja valverytimiä työryhmän tukemana.	edistää ja tarkkailee itsenäisesti asiakkaan elintoimintoja sekä uni- ja valverytimiä. Puuttuu mahdollisimman varhain terveydentilan ja toimintakyvyn heikkenemiseen.	edistää ja tarkkailee itsenäisesti ja aktiivisesti asiakkaan elintoimintoja sekä uni- ja valverytimiä. Puuttuu mahdollisimman varhain terveydentilan ja toimintakyvyn heikkenemiseen.
	toteuttaa asiakkaan kivunhoitoa työryhmän tukemana.	toteuttaa asiakkaan kivunhoitoa itsenäisesti ja työryhmän jäsenenä.	toteuttaa asiakkaan kivunhoitoa itsenäisesti ja työryhmän jäsenenä käyttäen monipuolisesti erilaisia kivunhoidon menetelmiä.
Vanhusten ja/ tai muistisairaiden ihmisten lääkehoidon toteuttaminen	käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeet oikein ja turvallisesti asiakkaalle. Ohjaa työryhmän tukemana asiakasta ja hänen läheisiään lääkkeiden käytössä, säilyttämisessä, hävittämisessä ja lääkemääräysten uusimisessa.	käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeet oikein ja turvallisesti asiakkaalle. Ohjaa asiakasta ja hänen läheisiään lääkkeiden käytössä, säilyttämisessä ja lääkemääräysten uusimisessa.	käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeet oikein ja turvallisesti asiakkaalle. Ohjaa aktiivisesti asiakasta ja hänen läheisiään lääkkeiden käytössä, säilyttämisessä ja lääkemääräysten uusimisessa.
	tarkkailee työryhmän tukemana lääkkeiden vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia sekä tunnistaa yleisimpiä haitta- ja sivuvaikutuksia sekä lääkkeiden väärinkäytön ilmiöitä.	tarkkailee lääkkeiden vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia sekä tunnistaa yleisimpiä haitta- ja sivuvaikutuksia sekä lääkkeiden väärinkäytön ilmiöitä.	tarkkailee aktiivisesti lääkkeiden vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia sekä tunnistaa yleisimpiä haitta- ja sivuvaikutuksia sekä lääkkeiden väärinkäytön ilmiöitä.
Vanhusten ja/ tai muistisairaiden ihmisten sosiaalisissa ongelmissa tuke- minen	tukee asiakasta selviytymään sosiaalisissa ongelmissa (yksinäisyys, syrjäytyneisyys, kaltoinkohtelu, perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhka ja päihdeongelmat) työryhmän jäsenenä. Toimii yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa.	tukee asiakasta ja hänen läheisiään selviytymään erilaisissa sosiaalisissa ongelmissa sekä puuttuu niihin mahdollisimman varhain työryhmän jäsenenä. Ohjaa asiakkaan hakemaan tarvittavaa asiantuntija-apua esimerkiksi päihde- tai kriisipalveluihin.	tukee asiakasta ja hänen läheisiään selviytymään erilaisissa sosiaalisissa ongelmissa ja puuttuu niihin mahdollisimman varhain. Ennalta ehkäisee toiminnallaan sosiaalisten ongelmien syntymistä sekä ohjaa asiakkaan käyttämään eri asiantuntijoiden palveluja. Ohjaa ja motivoi asiakasta esimerkiksi päihde- ja kriisipalveluihin hakeutumisessa ja hyödyntää työssään monipuolisesti asiantuntijoita.

Kuoleman kohtaaminen	hyväksyy kuoleman osana elämää ja pystyy puhumaan kuolemaan liittyvistä asioista vanhuksen ja hänen läheistensä kanssa työryhmän tukemana.	hyväksyy kuoleman osana elämää ja pystyy puhumaan kuolemaan liittyvistä asioista vanhuksen ja hänen läheistensä kanssa.	hyväksyy kuoleman osana elämää ja pystyy luontevasti puhumaan kuolemaan liittyvistä asioista vanhuksen ja hänen läheistensä kanssa.
	osallistuu kuolemaa lähestyvän vanhuksen hoitoon työryhmän tukemana.	osallistuu kuolemaa lähestyvän vanhuksen hoitoon työryhmän jäsenenä.	hoitaa kokonaisvaltaisesti kuolemaa lähestyvää vanhusta työryhmän jäsenenä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Vanhuskäsitystä ja elämänhistoriaa koskevan tiedon hallinta	käyttää työssään tietoa erilaisista vanhuskäsityksistä ja niiden sidonnaisuudesta kulttuuriin sekä pohtii omia vanhenemiseen liittyviä käsityksiään, asenteitaan ja arvojaan.	ottaa työssään huomioon ja pohtii erilaisten vanhuskäsitysten merkitystä vanhustyössä sekä omia vanhenemiseen liittyviä käsityksiään, asenteitaan ja arvojaan.	ottaa työssään huomioon ja pohtii omaa vanhuskäsitystään ja arvomaailmaansa sekä perustelee toimintaansa niiden pohjalta.
	ottaa huomioon työssään elämänhistorian merkityksen asiakkaan nykyisessä elämäntilanteessa.	perustelee ratkaisunsa ja toimintansa tiedoilla elämänhistorian merkityksestä asiakkaan nykyisessä elämäntilanteessa.	perustelee kattavasti ja monipuolisesti ratkaisunsa ja toimintansa tiedolla elämänhistorian merkityksestä asiakkaan nykyisessä elämäntilanteessa.
	hyödyntää työssään tietoa eri kulttuureista ja monikulttuurisuudesta.	perustelee työtilanteisiin liittyvän toimintansa tiedoilla erilaisista kulttuureista ja monikulttuurisuudesta.	perustelee monipuolisesti työtilanteisiin liittyvän toimintansa tiedoilla erilaisista kulttuureista ja monikulttuurisuudesta.
	hyödyntää työssään tietoa Suomen historiasta ja vanhustyön kehittymisestä.	ottaa työssään huomioon Suomen historian yhteyden vanhuksen elämänhistoriaan, vanhustyön kehitykseen ja vanhuskäsityksiin.	osoittaa aktiivisesti kiinnostustaan Suomen historiaan ja ottaa työssään huomioon yhteyden vanhuksen elämänhistoriaan, vanhustyön kehitykseen ja vanhuskäsityksiin.
Fyysisiä ja psykososiaalisia vanhenemismuutoksia koskevan tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen vanhenemisen ja vanhenemismuutosten vaikutuksista vanhuksen elämään.	perustelee ratkaisunsa ja toimintatapansa tiedoilla fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen vanhenemisen ja vanhenemismuutosten vaikutuksista vanhuksen elämään.	perustelee monipuolisesti ratkaisunsa ja toimintansa tiedoilla fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen vanhenemisen ja vanhenemismuutosten vaikutuksista vanhuksen elämään.

<p>Vanhusten ja/ tai muistisairaiden ihmisten arjen mielekkyyttä koskevan tiedon hallinta</p>	<p>hyödyntää työssään tietoa ryhmien ohjaamiseen liittyvistä periaatteista sekä menetelmistä, joilla edistetään arjen mielekkyyttä.</p>	<p>perustelee työtilanteisiin liittyvää toimintaansa tiedolla erilaisista mahdollisuuksista arjen mielekkyyden edistämiseksi. Perustelee ratkaisunsa ja toimintatapansa tiedolla ryhmien ohjaamiseen liittyvistä periaatteista.</p>	<p>perustelee monipuolisesti ja kattavasti työtilanteisiin liittyvää toimintaansa tiedolla erilaisista mahdollisuuksista arjen mielekkyyden edistämiseksi. Perustelee monipuolisesti ja kattavasti ratkaisunsa ja toimintatapansa tiedolla erilaisten ryhmien ohjaamiseen liittyvistä periaatteista.</p>
<p>Vanhusten ja/ tai muistisairaiden ihmisten terveyden edistämistä koskevan tiedon hallinta</p>	<p>hyödyntää työssään tietoa suun, ihon ja jalkojen hoidon perusteista.</p>	<p>perustelee ratkaisunsa ja toimintatapansa tiedolla suun, ihon ja jalkojen hoidon perusteista ja erityisongelmista.</p>	<p>perustelee ratkaisunsa ja toimintansa kattavasti tiedolla suun, ihon ja jalkojen hoidon perusteista ja erityisongelmista.</p>
	<p>hyödyntää työssään tietoa liikunnan sekä fysio- ja toimintaterapian menetelmistä asiakkaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.</p>	<p>perustelee työtilanteisiin liittyvää toimintaansa tiedolla liikunnasta sekä fysio- ja toimintaterapiasta asiakkaan hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä.</p>	<p>perustelee monipuolisesti ja kattavasti työtilanteisiin liittyvää toimintaansa tiedolla liikunnasta sekä fysio- ja toimintaterapiasta asiakkaan hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä.</p>
	<p>hyödyntää työssään tietoa fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön merkityksestä arjen mielekkyyteen, turvallisuuteen ja toimintakyvyn ylläpitoon.</p>	<p>perustelee työtilanteisiin liittyvää toimintaansa tiedolla fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön merkityksestä arjen mielekkyyteen, turvallisuuteen ja toimintakyvyn ylläpitoon.</p>	<p>perustelee monipuolisesti ja kattavasti työtilanteisiin liittyvää toimintaansa tiedolla fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön merkityksestä arjen mielekkyyteen, turvallisuuteen ja toimintakyvyn ylläpitoon.</p>
	<p>hyödyntää työssään tietoa perinteisistä ruokailutottumuksista ja ravitsemuksen erityiskysymyksistä (ravitsemussuositukset, virheravitseminen, diabetes, syöpäsairaudet ja ruuansulatuskanavan sairaudet sekä päihdeiden käytön vaikutukset).</p>	<p>perustelee työtilanteisiin liittyvää toimintaansa tiedolla perinteisistä ruokailutottumuksista ja ravitsemuksen erityiskysymyksistä.</p>	<p>perustelee monipuolisesti ja kattavasti työtilanteisiin liittyvää toimintaansa tiedolla perinteisistä ruokailutottumuksista ja ravitsemuksen erityiskysymyksistä.</p>
	<p>hyödyntää työssään tietoa yleisimmistä vanhusten fyysisistä ja psyykkisistä sairauksista ja niiden hoidosta sekä kivunhoidon ja kuolemaa lähestyvän vanhuksen hoidon periaatteista.</p>	<p>perustelee ratkaisunsa ja toimintatapansa tiedolla yleisimmistä vanhusten fyysisistä ja psyykkisistä sairauksista ja niiden hoidosta sekä kivunhoidosta ja kuolemaa lähestyvän vanhuksen hoidosta.</p>	<p>perustelee ratkaisunsa ja toimintansa asiakaslähtöisesti ja kattavasti tiedolla yleisimmistä vanhusten fyysisistä ja psyykkisistä sairauksista ja niiden hoidosta sekä kivunhoidosta ja kuolemaa lähestyvän vanhuksen hoidosta.</p>

Vanhusten ja/ tai muistisairaiden ihmisten terveyden edistämistä koskevan tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa muistisairauksista ja muistisairaana ihmisen hoidon periaatteita.	perustelee ratkaisunsa ja toimintatapansa tiedolla muistisairauksista ja muistisairaana ihmisen hoidosta.	perustelee ratkaisunsa ja toimintaansa monipuolisesti ja kattavasti tiedolla muistisairauksista ja muistisairaana ihmisen hoidosta.
	hyödyntää työssään tietoa vanhusten tapaturmariskeistä (ml. kotitapaturmat ja kaatumiset) ja ensiaputilanteissa toimimisesta.	perustelee toimintaansa työtilanteissa tiedolla vanhusten tapaturmariskeistä ja ensiaputilanteissa toimimisesta.	perustelee ratkaisunsa ja toimintaansa työtilanteissa tiedolla vanhusten tapaturmariskeistä ja ensiaputilanteissa toimimisesta muuttuvissa työtilanteissa.
	hyödyntää työssään tietoa vanhusten lääkehoidon perusteista.	perustelee ratkaisunsa ja toimintatapansa tiedolla vanhusten lääkehoidon perusteista.	perustelee monipuolisesti ratkaisunsa ja toimintaansa tiedolla vanhusten lääkehoidon perusteista.
Vanhusten ja/ tai muistisairaiden ihmisten asemaa ja oikeuksia koskevan yhteiskunnallisen tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa sosiaalisista ongelmista (yksinäisyys, syrjäytyneisyys, kaltoinkohtelu, perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhka ja päihdeongelmat) ja niiden ratkaisukeinoista.	perustelee ratkaisunsa ja toimintatapansa tiedolla sosiaalisista ongelmista ja niiden ratkaisukeinoista.	perustelee kattavasti ratkaisunsa ja toimintaansa tiedolla sosiaalisista ongelmista, niiden ratkaisukeinoista ja ennaltaehkäisystä.
	hyödyntää työssään tietoa vanhusten ja/tai muistisairaiden ihmisten käytettävissä olevista palveluista ja sosiaalietuuksista.	perustelee toimintaansa tiedolla vanhusten ja/tai muistisairaiden ihmisten käytettävissä olevista palveluista ja sosiaalietuuksista.	perustelee kattavasti toimintaansa tiedolla vanhusten ja/tai muistisairaiden ihmisten käytettävissä olevista palveluista ja sosiaalietuuksista.
	hyödyntää työssään tietoa vanhuuteen ja muistisairauksiin liittyvistä oikeudellisista erityiskysymyksistä (liittyen esim. edunvalvojan järjestämiseen, kuolemaan ja hautaukseen).	perustelee toimintaansa tiedolla vanhuuteen ja muistisairauksiin liittyvistä oikeudellisista erityiskysymyksistä.	perustelee kattavasti toimintaansa tiedolla vanhuuteen ja muistisairauksiin liittyvistä oikeudellisista erityiskysymyksistä.
	noudattaa työssään vanhustyötä ohjaavia säädöksiä, säännöksiä, suosituksia ja eettisiä periaatteita.	perustelee toimintaansa tiedolla vanhustyötä ohjaavista säädöksistä, säännöksistä, suosituksista ja eettisistä periaatteista.	perustelee monipuolisesti ja kattavasti toimintaansa tiedolla vanhustyötä ohjaavista säädöksistä, säännöksistä, suosituksista ja eettisistä periaatteista.
	hyödyntää työssään tietoa laatutyön perusteista ja ikääntyneiden palveluiden laatusuosituksista.	perustelee työtilanteisiin liittyvää toimintaansa tiedolla laatutyön perusteista ja ikääntyneiden palveluiden laatusuosituksista.	perustelee kattavasti ja monipuolisesti työtilanteisiin liittyvää toimintaansa tiedolla laatutyön perusteista ja ikääntyneiden palveluiden laatusuosituksista.

Työehtosopimusta, työnhakuasiakirjoja ja työsopimusta koskevan tiedon hallinta	osoittaa työssään tietonsa lähihoitajan työhön liittyvistä työehtosopimuksen mukaisista oikeuksista ja velvollisuuksista sekä työnhakuasiakirjojen ja työsopimuksen laadinnasta.	perustelee toimintaansa lähihoitajan työtä määrittävillä työehtosopimuksen oikeuksilla ja velvollisuuksilla. Osoittaa työssään tietonsa työnhakuasiakirjojen ja työsopimuksen laadinnasta.	perustelee monipuolisesti toimintaansa lähihoitajan työtä määrittävillä työehtosopimuksen oikeuksilla ja velvollisuuksilla. Osoittaa työssään tietonsa työnhakuasiakirjojen ja työsopimuksen laadinnasta.
Yrittäjyyttä ja osaamisen tuotteistamista koskevan tiedon hallinta	hyödyntää ohjattuna työssään tietoa vanhustyön yrittäjyydestä, osaamisen tuotteistamisesta ja sisäisen yrittäjyyden merkityksestä.	hyödyntää työssään tietoa vanhustyön yrittäjyydestä ja osaamisensa tuotteistamisesta ja toimii sisäisen yrittäjyyden periaatteiden mukaan.	hyödyntää monipuolisesti työssään tietoa vanhustyön yrittäjyydestä ja osaamisensa tuotteistamisesta ja toimii sisäisen yrittäjyyden periaatteiden mukaan.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta suomenkielisillä	palvelee asiakkaita suomen kielellä ja selviytyy auttavasti palvelutilanteesta ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen joustavasti ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta ruotsinkielisillä	palvelee asiakkaita ruotsin ja suomen kielellä ja selviytyy auttavasti palvelutilanteesta yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita ruotsin ja suomen kielellä sekä hoitaa palvelutilanteen yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita ruotsin ja suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen joustavasti yhdellä vieraalla kielellä.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta muunkielisillä	hoitaa palvelutilanteen suomen tai ruotsin kielellä sekä selviytyy auttavasti palvelutilanteesta yhdellä muulla kielellä.	hoitaa palvelutilanteen suomen tai ruotsin kielellä sekä yhdellä vieraalla kielellä ja selviytyy auttavasti toisella kotimaisella kielellä.	palvelee asiakkaita suomen tai ruotsin kielellä sekä hoitaa palvelutilanteen joustavasti toisella kotimaisella kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta vieraskielisessä koulutuksessa	hoitaa palvelutilanteen koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä auttaa palvelutilanteessa asiakkaan eteenpäin yhdellä muulla kielellä.	hoitaa palvelutilanteen koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä yhdellä muulla kielellä.	palvelee asiakkaita koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä hoitaa palvelutilanteen joustavasti yhdellä muulla kielellä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ottaa vastaan ja antaa asiallisesti palautetta sekä kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella. Arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan.	ottaa vastaan ja antaa asiallisesti palautetta sekä kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella. Arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan sekä pyytää tarvittaessa ohjausta.	hankkii, jäsentää ja arvioi tietoa sekä soveltaa aiemmin opittua muuttuvissa työtilanteissa, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämissarpeitaan. Antaa palautetta esittäen rakentavia ratkaisuvaihtoehtoja ja pyytää ohjausta tarvittaessa.
	tekee työhönsä liittyviä valintoja ja päätöksiä sekä ratkaisee ongelmia.	tekee itsenäisesti työhönsä liittyviä päätöksiä ja ratkaisee ongelmia sekä hankkii lisätietoa ratkaisuilleen.	tekee itsenäisesti työhönsä liittyviä päätöksiä ja ratkaisee ongelmia. Perustelee toimintaansa ammatillisilla tiedoilla ja hankkii tarvittaessa lisätietoa.
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyössä toisten työntekijöiden ja palvelujen tarjoajien kanssa.	toimii aktiivisesti yhteistyössä toisten työntekijöiden ja palvelujen tarjoajien kanssa.	toimii aktiivisesti siten, että hyödyntää moniammatillisia yhdessä tekemisen mahdollisuuksia toisten työntekijöiden ja palvelujen tarjoajien kanssa.
	ilmaisee itseään ymmärrettävästi ja asianmukaisesti sekä suullisesti että kirjallisesti.	ilmaisee itseään ammatillisesti, asianmukaisesti ja selkeästi sekä suullisesti että kirjallisesti.	ilmaisee itseään ammatillisesti, oma-aloitteisesti ja luontevasti sekä suullisesti että kirjallisesti.
Ammattietiikka	noudattaa vanhustyön eettisiä ohjeita ja tunnistaa eettisesti ongelmallisia tilanteita vanhustyössä.	noudattaa vanhustyön eettisiä ohjeita sekä tunnistaa ja pohtii eettisesti ongelmallisia tilanteita vanhustyössä.	noudattaa vanhustyön eettisiä ohjeita ja löytää ratkaisuja eettisesti ongelmallisiin tilanteisiin.
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	ottaa vastuun omasta työhyvinvoinnistaan, työturvallisuudesta ja työkyvystään.	ottaa vastuun omasta työhyvinvoinnistaan ja työkyvystään sekä työyhteisön hyvinvoinnista ja on halukas edistämään niitä työryhmän avulla.	ottaa vastuun omasta työhyvinvoinnistaan ja työkyvystään sekä työyhteisön hyvinvoinnista ja on halukas edistämään niitä.
	työskentelee aseptisesti oikein ja ehkäisee omalla toiminnallaan tartuntojen leviämistä.	toimii aseptisten periaatteiden mukaisesti käyttäen oikeita työskentelytapoja sekä ennaltaehkäisee tartuntojen leviämistä.	toimii myös haastavissa toimintaympäristöissä aseptisten periaatteiden mukaisesti oikein sekä ennaltaehkäisee tartuntojen leviämistä.

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	huolehtii toimintaympäristön sähkö- ja paloturvallisuudesta ja pystyy tarvittaessa puolustamaan itseään.	huolehtii toimintaympäristön sähkö- ja paloturvallisuudesta ja ennakoii vaaratilanteita sekä pystyy tarvittaessa puolustamaan itseään.	huolehtii toimintaympäristön sähkö- ja paloturvallisuudesta ja edistää sitä toiminnallaan sekä pystyy tarvittaessa puolustamaan itseään.
	työskentelee ergonomisesti oikein sekä omalta kohdaltaan ennaltaehkäisee työn aiheuttamia tapaturmia ja vammoja.	käyttää ergonomisesti oikeita työskentelytapoja sekä ennaltaehkäisee työn aiheuttamia tapaturmia ja vammoja.	toimii myös haastavissa toimintaympäristöissä ergonomisesti oikein sekä ennaltaehkäisee työn aiheuttamia tapaturmia ja vammoja.
	antaa ensiavun ja peruselvytyksen.	antaa ensiavun ja peruselvytyksen.	antaa ensiavun ja peruselvytyksen.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa vanhustyön ammattitaitonsa kotihoidossa, päivätoiminnassa, palvelutalossa tai -keskuksessa, dementiayksikössä, vanhainkodissa tai sairaalassa. Ammattitaito osoitetaan seuraavissa työkokonaisuuksissa: suunnitelmallinen työskentely, osaamisen tuotteistamisen suunnittelu, ammatillinen vuorovaikutus, vanhuksen ja muistisairaana ihmisen toimintakyvyn, terveyden ja arjen mielekkyyden edistäminen, lääkehoidon toteuttaminen, sosiaalisissa ongelmissa tukeminen sekä kuoleman kohtaaminen. Lisäksi on hallittava lääkehoito vanhustyötä koskeva tietoperusta ja kielitaito jonkin edellä olevassa taulukossa kuvatun arvioinnin kohteen mukaisesti asiakaspalvelutilanteessa sekä elinikäisen oppimisen avaintaidot. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta kokonaan
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot lukuun ottamatta ensiapua ja peruselvytystä.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.11 KAIKILLE VALINNAISET TUTKINNON OSAT

4.11.1 Tutkinnon osa sosiaali- ja terveysalan perustutkinnosta

4.11.1.1 PÄIVYSTYSPOLIKLIININEN HOITOTYÖ

Sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon voidaan sisällyttää opiskelijan tai tutkinnon suorittajan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman kautta kaikille valinnaisena tutkinnon osana Päivystyspolikliininen hoitotyö -tutkinnon osa (ks. tutkinnon osan perusteet kohdasta 4.3.2).

Opiskelijan tulee suorittaa hyväksytysti vähintään Hoito ja huolenpito (20 ov) -tutkinnon osa ennen tämän kaikille valinnaisen tutkinnon osan opintojen aloitusta.

Tutkinnon suorittajan tulee suorittaa tutkintotilaisuudessa hyväksytysti vähintään Hoito ja huolenpito -tutkinnon osa ennen tämän kaikille valinnaisen tutkinnon osan suorittamista.

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja voi valita Päivystyspolikliininen hoitotyö -tutkinnon osan sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon kaikille valinnaisena tutkinnon osana riippumatta siitä, minkä koulutusohjelman tai osaamisalan opiskelija tai tutkinnon suorittaja valitsee.

Tutkinnon osan laajuus on ammatillisessa peruskoulutuksessa 10 ov.

Näyttötutkintojärjestelmässä koulutuksen järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. ammatillisen perustutkinnon järjestämissopimus tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa tutkintotilaisuudet sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla on järjestämissopimus. Todistuksen perustutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. perustutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon, lähihoitajan, tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen perustutkinnon osan osaksi sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa todistuksen perusteella.

4.11.1.2 PERIOPERATIIVINEN HOITOTYÖ

Sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon voidaan sisällyttää kaikille valinnaisena tutkinnon osana opiskelijan tai tutkinnon suorittajan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman kautta Perioperatiivinen hoitotyö -tutkinnon osa. (ks. tutkinnon osan perusteet kohdasta 4.3.3).

Opiskelijan tulee suorittaa hyväksytysti vähintään Hoito ja huolenpito (20 ov) -tutkinnon osa ennen tämän valinnaisen tutkinnon osan opintojen aloitusta.

Tutkinnon suorittajan tulee suorittaa tutkintotilaisuudessa hyväksytysti vähintään Hoito ja huolenpito -tutkinnon osa ennen tämän kaikille valinnaisen tutkinnon osan suorittamista.

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja voi valita Perioperatiivinen hoitotyö -tutkinnon osan sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon kaikille valinnaisena tutkinnon osana riippumatta siitä, minkä koulutusohjelman tai osaamisalan opiskelija tai tutkinnon suorittaja valitsee.

Tutkinnon osan laajuus on ammatillisessa peruskoulutuksessa 10 ov.

Näyttötutkintojärjestelmässä koulutuksen järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. ammatillisen perustutkinnon järjestämissopimus tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa tutkintotilaisuudet sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla on järjestämissopimus. Todistuksen perustutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. perustutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon, lähihoitajan, tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen perustutkinnon osan osaksi sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa todistuksen perusteella.

4.11.1.3 VANHUSTEN KOTIHOITO JA HUOLENPITO

Sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon voidaan sisällyttää kaikille valinnaisena tutkinnon osana opiskelijan tai tutkinnon suorittajan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman kautta Vanhusten kotihoito ja huolenpito -tutkinnon osa.

Opiskelijan tulee suorittaa hyväksytysti vähintään Hoito ja huolenpito (20 ov) -tutkinnon osa ennen tämän kaikille valinnaisen tutkinnon osan opintojen aloitusta.

Tutkinnon suorittajan tulee suorittaa tutkintotilaisuudessa hyväksytysti vähintään Hoito ja huolenpito -tutkinnon osa ennen tämän kaikille valinnaisen tutkinnon osan suorittamista.

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja voi valita Vanhusten kotihoito ja huolenpito -tutkinnon osan sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon kaikille valinnaisena tutkinnon osana riippumatta siitä, minkä koulutusohjelman tai osaamisalan opiskelija tai tutkinnon suorittaja valitsee.

Tutkinnon osan laajuus on ammatillisessa peruskoulutuksessa 10 ov.

Näyttötutkintojärjestelmässä koulutuksen järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. ammatillisen perustutkinnon järjestämissopimus tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa tutkintotilaisuudet sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla on järjestämissopimus. Todistuksen perustutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. perustutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon, lähihoitajan, tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen perustutkinnon osan osaksi sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa todistuksen perusteella.

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ kunnioittaa kotona asuvan asiakkaan yksityisyyttä, tapoja, tottumuksia ja omaisuutta
- ◆ suunnitella, toteuttaa ja arvioida kotona asuvan asiakkaan hoitoa ja palvelua ottaen huomioon asiakkaan voimavarat ja osallisuuden
- ◆ toimia kotona asuvan asiakkaan omaishoitajan, läheisten ja verkoston kanssa yhteistyössä
- ◆ käyttää kotona asuvan asiakkaan ja hänen läheistensä kanssa työskennellessään ammatillisia vuorovaikutustaitoja
- ◆ tukea ja ohjata kotona asuvaa asiakasta päivittäisissä toiminnoissa hänen voimavaransa huomioiden
- ◆ havainnoida kotona asuvan asiakkaan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin ja toimintakyvyn muutoksia ja ehkäistä niitä heikentäviä tekijöitä
- ◆ ohjata ja tukea kotona asuvaa asiakasta ja hänen läheisiään fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin ja toimintakyvyn ylläpitämisessä ja edistämässä
- ◆ ohjata ja tukea kotona asuvaa asiakasta ja hänen läheisiään erilaisten etuuksien ja palvelujen hakemisessa ja käytössä
- ◆ ohjata ja tukea kotona asuvaa asiakasta hoitopolun (esim. laitos- ja kotihoidon nivelvaihe, muisti- ja päihdeongelmat) eri vaiheissa
- ◆ toteuttaa kotona asuvan asiakkaan lääkahoitoa
- ◆ käyttää asiakkaan kotona oman työnsä työvälineitä sekä turvallisuuteen, sosiaaliseen kanssakäymiseen, tiedonkulkuun ja tilastointiin liittyvää teknologiaa sekä ohjata asiakkaita ja omaisia niiden käytössä
- ◆ auttaa asiakasta huolehtimaan ja/tai huolehtia asiakkaan ruokahuollosta ja ravitsemuksesta
- ◆ auttaa asiakasta huolehtimaan ja/tai huolehtia asiakkaan kodin päivittäisestä siisteydestä ja/tai ylläpitosiivouksesta ja vaatehuollosta
- ◆ hoitaa asiakkaan puolesta asioita kodin ulkopuolella ja/tai avustaa asiakasta asioimisessa
- ◆ toimia vastuualueellaan kotihoidon työryhmän jäsenenä
- ◆ hyödyntää kotihoidossa työskennellessään oman alansa tietoperustaa
- ◆ kehittää toimintaansa saamansa palautteen pohjalta sekä arvioida omaa osaamistaan
- ◆ ratkaista kotona asuvan asiakkaan arjen ongelmia ja toimia yllättävissä tilanteissa asiakkaan kotona
- ◆ työskennellä sosiaali- ja terveysalan eettisten periaatteiden mukaan asiakkaan kodissa

- ♦ edistää omaa työhyvinvointiaan ja työturvallisuuttaan työskennellessään kotihoidossa
- ♦ työskennellä kestävästi kehityksen periaatteen mukaan asiakkaan kodissa.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Suunnitelmallinen työskentely	päivittää työryhmän tukemana yhdessä asiakkaan ja hänen läheisensä kanssa hoito- ja palvelusuunnitelman, jota toteuttaa ja arvioi työryhmän tukemana.	päivittää työryhmän jäsenenä yhdessä asiakkaan ja hänen läheisensä kanssa hoito- ja palvelusuunnitelman, jota toteuttaa ja arvioi.	laatii tai päivittää työryhmän jäsenenä yhdessä asiakkaan ja hänen läheisensä kanssa hoito- ja palvelusuunnitelman, jota toteuttaa ja arvioi monipuolisesti.
	suunnittelee asiakaskäyntinsä työryhmän tukemana asiakkaan hoito ja palvelusuunnitelman mukaisesti huomioiden asiakkaan toiveita.	suunnittelee asiakaskäyntinsä asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelman mukaisesti huomioiden asiakkaan tavat, tottumukset ja yksityisyyden. Toimii joustavasti ja arvioi omaa toimintaansa.	suunnittelee asiakaskäyntinsä asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelman mukaisesti huomioiden kattavasti asiakkaan tavat, tottumukset ja yksityisyyden tarpeen. Toimii joustavasti ja asiakaslähtöisesti poikkeustilanteissa ja arvioi ja perustelee omaa toimintaansa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Ammatillinen vuorovaikutus kotihoidossa	toimii ammatillisesti vuorovaikutustilanteissa asiakkaiden kanssa.	käyttää luontevasti ammatillisia vuorovaikutustaitojaan toimiessaan asiakkaan kanssa.	käyttää luontevasti ammatillisia vuorovaikutustaitojaan toimiessaan asiakkaan kanssa myös haastavissa tilanteissa.

<p>Ammatillinen vuorovaikutus kotihoidossa</p>	<p>ottaa työssään huomioon asiakkaan ja hänen läheiset sekä toimii yhteistyössä heidän kanssaan.</p>	<p>toimii aktiivisesti yhteistyössä asiakkaan ja hänen läheisten kanssa ymmärtäen heidän merkityksensä asiakkaan ja oman työskentelynsä voimavarana.</p>	<p>toimii aktiivisesti ja voimavaralähtöisesti yhteistyössä asiakkaan ja hänen läheisten kanssa. Löytää myönteisiä ratkaisuja myös haastavissa tilanteissa.</p>
	<p>tukee työryhmän ohjauksessa omaishoitajaa hänen työssään.</p>	<p>tukee itsenäisesti ja oma-toimisesti omaishoitajaa hänen työssään.</p>	<p>tukee aktiivisesti ja monipuolisesti omaishoitajaa hänen työssään.</p>
	<p>tiedottaa ja dokumentoi havaintojaan sekä omaa toimintaansa.</p>	<p>tiedottaa ja dokumentoi aktiivisesti havaintojaan ja omaa toimintaansa.</p>	<p>tiedottaa monipuolisesti ja aktiivisesti havaintojaan ja omaa toimintaansa.</p>
<p>Kotihoidon ja huolenpilotyössä toimiminen</p>	<p>huolehtii asiakkaan päivittäisestä ruokahuollosta tai auttaa asiakasta huolehtimaan riittävästä ja iän mukaisesta ravinnon saannista. Ohjaa ja tukee asiakasta ravitsemukseen liittyvissä asioissa hoito- ja palvelusuunnitelman mukaisesti, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta kotihoidon työryhmän jäseniltä.</p>	<p>huolehtii asiakkaan päivittäisestä ruokahuollosta tai auttaa asiakasta huolehtimaan tasapainoisesta ja iän huomioon ottavasta ravinnon saannista hoito- ja palvelusuunnitelman mukaisesti. Tekee havaintoja sekä ohjaa ja tukee asiakasta yksilöllisesti ravitsemukseen liittyvissä asioissa.</p>	<p>huolehtii asiakkaan päivittäisestä ruokahuollosta tai auttaa asiakasta huolehtimaan tasapainoisesta ja iän huomioon ottavasta ravinnon saannista hoito- ja palvelusuunnitelman mukaisesti. Tekee havaintoja sekä ohjaa ja tukee asiakasta yksilöllisesti ravitsemukseen liittyvissä asioissa. Toimii yhteistyössä asiakkaan, hänen läheisten ja kotihoidon työryhmän kanssa ongelmatilanteissa.</p>
	<p>ohjaa ja auttaa asiakasta henkilökohtaisen hygienian hoidossa ja pukeutumisessa sekä huomioi asiakkaan erityisongelmia.</p>	<p>ohjaa ja auttaa asiakasta voimavaralähtöisesti henkilökohtaisen hygienian hoidossa ja pukeutumisessa sekä tunnistaa asiakkaan erityisongelmia.</p>	<p>ohjaa ja auttaa asiakasta yksilöllisesti ja monipuolisesti ottaen huomioon asiakkaan voimavarat henkilökohtaisen hygienian hoidossa ja pukeutumisessa sekä tunnistaa erityisongelmat.</p>
	<p>havainnoi asiakkaan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin muutoksia ja tuen tarpeita ja hakee niihin ratkaisuja työryhmän jäsenenä.</p>	<p>havainnoi ja tunnistaa asiakkaan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin muutoksia ja tuen tarpeita ja hakee niihin ratkaisuja yhdessä asiakkaan ja hänen läheisten kanssa. Poistaa osaltaan asiakkaan hyvinvointia vähentäviä tekijöitä.</p>	<p>havainnoi ja tunnistaa monipuolisesti ja ennakoiden asiakkaan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin muutoksia ja tuen tarpeita ja hakee niihin ratkaisuja moniammatillisessa kotihoidon työryhmässä yhdessä asiakkaan ja hänen läheisten kanssa. Ehkäisee toiminnallaan asiakkaan hyvinvointia vähentäviä tekijöitä.</p>

Kotihoito ja huolenpitytyössä toimiminen	ohjaa asiakasta itsehoitoon ja toimintakyvyn edistämiseen (esim. lepo, uni, liikunta, viriketoiminta, ravitseminen, sairaudenhoito) huomioiden asiakkaan mahdollisuudet, voimavarat ja toimintakyvyn. Käyttää työssään kuntouttavaa työotetta.	ohjaa ja motivoi oma-aloitteisesti asiakasta itsehoitoon ja toimintakyvyn edistämiseen huomioiden asiakkaan mahdollisuudet, voimavarat ja toimintakyvyn. Käyttää työssään kuntouttavaa työotetta.	motivoi ja ohjaa aktiivisesti asiakasta itsehoitoon ja toimintakyvyn edistämiseen löytäen vaihtoehtoja asiakkaan yksilöllisten tarpeiden ja toimintakyvyn mukaan. Toteuttaa työssään kuntouttavaa työotetta.
	tunnistaa joitain asiakkaan palvelujen tarpeita ja ohjaa asiakasta palveluiden käyttöön työryhmän jäsenenä.	kartoittaa asiakkaan sosiaalietuuksien, palveluiden, apuvälineiden ja asunnon muutostyötarpeita. Ohjaa asiakasta ja hänen läheisiään etuuksien hakemisessa sekä palveluiden ja apuvälineiden käytössä. Käyttää tarvittaessa työryhmän apua.	kartoittaa monipuolisesti asiakkaan sosiaalietuuksien, palveluiden, apuvälineiden ja asunnon muutostyötarpeita. Ohjaa asiakasta ja hänen läheisiään etuuksien hakemisessa sekä palveluiden ja apuvälineiden käytössä tehden yhteistyötä alan asiantuntijoiden kanssa.
	ohjaa työryhmän tukemana kotona asuvaa asiakasta hoitopolun (esim. laitos- ja kotihoidon nivelvaihe, muisti- ja päihdeongelmat) eri vaiheissa.	ohjaa ja tukee kotona asuvaa asiakasta hoitopolun eri vaiheissa.	ohjaa ja tukee kotona asuvaa asiakasta yksilölliset tarpeet huomioiden hoitopolun eri vaiheissa.
	tunnistaa asiakkaan voimavaroja ja mielenkiinnon kohteita.	ohjaa asiakasta löytämään omat voimavaransa ja mielenkiinnon kohteensa sekä tukee asiakasta yhteisöllisyyteen.	ohjaa yksilöllisesti asiakasta löytämään omat voimavaransa ja mielenkiinnon kohteensa ja kannustaa aktiiviseen toimijuuteen ja osallisuuteen.
Lääkehoito kotihoidossa	käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeitä oikein ja turvallisesti asiakkaalle. Ohjaa työryhmän tukemana asiakasta ja hänen läheisiään lääkkeiden käytössä, säilyttämisessä, hävittämisessä ja lääkemääräysten uusimisessa. (STM:n Turvallinen lääkehoito-opas, 2005:32).	käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeitä oikein ja turvallisesti asiakkaalle. Ohjaa asiakasta ja hänen läheisiään lääkkeiden käytössä, säilyttämisessä, hävittämisessä ja lääkemääräysten uusimisessa.	käsittelee, annostelee ja antaa lääkkeitä oikein ja turvallisesti asiakkaalle. Ohjaa aktiivisesti asiakasta ja hänen läheisiään lääkkeiden käytössä, säilyttämisessä, hävittämisessä ja lääkemääräysten uusimisessa.

Lääkehoito kotihoidossa	tarkkailee työryhmän tukemana lääkkeiden vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia sekä tunnistaa yleisimpiä haitta- ja sivuvaikutuksia sekä lääkkeiden väärinkäytön ilmiöitä. (STM:n Turvallinen lääkehoito-opas. 2005:32).	tarkkailee lääkkeiden vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia sekä tunnistaa yleisimpiä haitta- ja sivuvaikutuksia sekä lääkkeiden väärinkäytön ilmiöitä.	tarkkailee aktiivisesti lääkkeiden vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia sekä tunnistaa yleisimpiä haitta- ja sivuvaikutuksia sekä lääkkeiden väärinkäytön ilmiöitä.
Kodinhoito ja asioiminen	huolehtii asiakkaan kodin päivittäisestä siisteydestä ja/ tai ylläpito- siivouksesta toimien kestävän kehityksen periaatteiden mukaan.	auttaa asiakasta huolehtimaan tai huolehtii asiakkaan kodin päivittäisestä siisteydestä ja/ tai ylläpito- siivouksesta toimien kestävän kehityksen periaatteiden mukaan.	auttaa asiakasta huolehtimaan tai huolehtii asiakkaan kodin päivittäisestä siisteydestä ja/ tai ylläpito- siivouksesta yksilöllisten tarpeiden mukaan asiakkaan toiveita kunnioittaen. Toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaan.
	huolehtii asiakkaan vaatehuollosta toimien kestävän kehityksen periaatteiden mukaan.	auttaa asiakasta huolehtimaan tai huolehtii asiakkaan vaatehuollosta toimien kestävän kehityksen periaatteiden mukaan.	auttaa asiakasta huolehtimaan tai huolehtii asiakkaan vaatehuollosta yksilöllisten tarpeiden mukaan asiakkaan toiveita kunnioittaen. Toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaan.
	avustaa asiakasta asioimisessa ja/ tai hoitaa asiakkaan puolesta joitakin asioita kodin ulkopuolella.	avustaa asiakasta asioimisessa ja/ tai hoitaa asiakkaan puolesta asioita kodin ulkopuolella ottaen huomioon asioiden hoitamisen edellyttämät vaatimukset.	avustaa ja motivoi asiakasta asioimisessa ja/ tai hoitaa asiakkaan puolesta asioita kodin ulkopuolella ottaen huomioon asioiden hoitamisen edellyttämät vaatimukset.
Oman työn työvälineiden ja -menetelmien sekä teknologian hyödyntäminen kotihoidossa	käyttää asiakkaan kotona oman työnsä työvälineitä ja -menetelmiä sekä turvallisuuteen, sosiaaliseen kanssakäymiseen, tiedonkulkuun ja tilastointiin liittyvää teknologiaa työryhmän tukemana.	hyödyntää asiakkaan kotona oman työnsä työvälineitä ja -menetelmiä sekä turvallisuuteen, sosiaaliseen kanssakäymiseen, tiedonkulkuun ja tilastointiin liittyvää teknologiaa.	hyödyntää aktiivisesti asiakkaan kotona oman työnsä työvälineitä ja -menetelmiä sekä turvallisuuteen, sosiaaliseen kanssakäymiseen, tiedonkulkuun ja tilastointiin liittyvää teknologiaa.
	ohjaa asiakkaita ja omaisia turvallisuuteen, sosiaaliseen kanssakäymiseen ja tiedonkulkuun liittyvässä teknologiassa työryhmän tukemana.	ohjaa asiakkaita ja omaisia turvallisuuteen, sosiaaliseen kanssakäymiseen ja tiedonkulkuun liittyvässä teknologiassa.	ohjaa aktiivisesti asiakkaita ja omaisia turvallisuuteen, sosiaaliseen kanssakäymiseen ja tiedonkulkuun liittyvässä teknologiassa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
		Opiskelija tai tutkinnon suorittaja	
Hoito- ja huolenpityötä koskeva tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa hoito- ja huolenpityön perusteista.	perustelee toimintaansa tiedolla hoito- ja huolenpityön perusteista.	perustelee kattavasti toimintaansa tiedolla hoito- ja huolenpityön perusteista. Hakee aktiivisesti lisätietoa.
Ravitsemusta koskevan tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa asiakkaan iän mukaisesta tasapainoisesta ravinnosta ja ruokahuollon palveluista, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta kotihoidon työryhmältä.	hyödyntää työssään tietoa asiakkaan iän mukaisesta tasapainoisesta ravinnosta ja ruokahuollon palveluista. Jakaa tietoa asiakkaalle ja hänen läheisilleen.	hyödyntää työssään tietoa asiakkaan iän mukaisesta tasapainoisesta ravinnosta ja ruokahuollon palveluista ja toimii joustavasti ja asiakkaan tilanteen mukaisesti. Jakaa ja soveltaa yksilöllisesti tietoa asiakkaalle ja hänen läheisilleen.
Fyysisiä ja psyykkisiä vanhenemismuutoksia ja sairauksia koskeva tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa fyysisistä ja psyykkisistä vanhenemismuutoksista, yleisimmistä kotihoidon asiakkaan fyysisistä ja psyykkisistä sairauksista ja niiden hoidosta.	perustelee ratkaisunsa ja toimintatapansa tiedolla fyysisistä ja psyykkisistä vanhenemismuutoksista, yleisimmistä kotihoidon asiakkaan fyysisistä ja psyykkisistä sairauksista ja niiden hoidosta.	perustelee ratkaisunsa ja toimintansa asiakaslähtöisesti ja kattavasti tiedolla fyysisistä ja psyykkisistä vanhenemismuutoksista, yleisimmistä kotihoidon asiakkaan fyysisistä ja psyykkisistä sairauksista ja niiden hoidosta.
Sosiaalisia vanhenemis- ja hyvinvoinninmuutoksia koskeva tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa sosiaalisista vanhenemismuutoksista ja yleisimmistä kotihoidon asiakkaan sosiaalisen hyvinvoinnin muutoksista ja tuen tarpeista.	perustelee ratkaisunsa ja toimintatapansa tiedolla sosiaalisista vanhenemismuutoksista ja yleisimmistä kotihoidon asiakkaan sosiaalisen hyvinvoinnin muutoksista ja tuen tarpeista.	perustelee ratkaisunsa ja toimintatapansa tiedolla sosiaalisista vanhenemismuutoksista ja yleisimmistä kotihoidon asiakkaan sosiaalisen hyvinvoinnin muutoksista asiakaslähtöisesti ja kattavasti.
Sosiaalipalveluita ja palvelujen tarjontaa koskevan tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa kotihoidon asiakkaan ja omaishoitajan palveluista ja sosiaalietuuksista.	perustelee toimintaansa tiedolla kotihoidon asiakkaan ja omaishoitajan palveluista ja sosiaalietuuksista.	perustelee kattavasti toimintaansa tiedolla kotihoidon asiakkaan ja omaishoitajan palveluista ja sosiaalietuuksista.
Itsehoitoon liittyvä tiedon hallinta	tietää itsehoitokäsitteen ja periaatteet ja ottaa niitä huomioon työssään.	perustelee työtilanteisiin liittyvää toimintaansa tiedolla itsehoitoperiaatteista.	perustelee monipuolisesti ja kattavasti työtilanteisiin liittyvää toimintaansa tiedolla itsehoitoperiaatteista.
Asiakkaan lääkehoitoon liittyvä tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa kotihoidossa olevan asiakkaan lääkehoidosta ja sen erityiskysymyksistä.	perustelee ratkaisunsa ja toimintatapansa tiedolla kotihoidossa olevan asiakkaan lääkehoidosta ja sen erityiskysymyksistä.	perustelee monipuolisesti ratkaisunsa ja toimintaansa tiedolla kotihoidossa olevan asiakkaan lääkehoidosta ja sen erityiskysymyksistä.

Kodinhoitoon liittyvä tiedon hallinta	hyödyntää työssään kodinhoitoon (puhtaanapito, vaatehuolto) liittyvää tietoa.	perustelee toimintaansa asiakkaan kodissa tapahtuvissa työtilanteissa tiedoilla puhtaanapidon ja vaatehuollon perusteista.	perustelee monipuolisesti toimintaansa asiakkaan kodissa tapahtuvissa työtilanteissa tiedoilla puhtaanapidon ja vaatehuollon perusteista.
Kotihoidossa käytäviin työvälineisiin ja -menetelmiin sekä teknologiaan liittyvä tiedon hallinta	hyödyntää työssään työväline- ja -menetelmätietoa sekä tietoa turvallisuuteen, sosiaaliseen kanssakäymiseen, tiedonkulkuun ja tilastointiin liittyvästä teknologiasta.	perustelee toimintaansa tiedolla työvälineistä ja -menetelmistä sekä turvallisuuteen, sosiaaliseen kanssakäymiseen, tiedonkulkuun ja tilastointiin liittyvästä teknologiasta.	perustelee kattavasti toimintaansa tiedolla työvälineistä ja -menetelmistä sekä turvallisuuteen, sosiaaliseen kanssakäymiseen, tiedonkulkuun ja tilastointiin liittyvästä teknologiasta.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ottaa vastaan ja antaa asiallisesti palautetta sekä kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella. Arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan.	ottaa vastaan ja antaa asiallisesti palautetta sekä kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella. Arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan sekä pyytää tarvittaessa ohjausta.	hankkii, jäsentää ja arvioi tietoa sekä soveltaa aiemmin opittua muuttuvissa työtilanteissa, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämistarpeitaan. Antaa palautetta esittäen rakentavia ratkaisuvaihtoehtoja ja pyytää ohjausta tarvittaessa.
	tekee kotihoidotyössään työhönsä liittyviä valintoja ja päätöksiä sekä ratkaisee arjen ongelmia, mutta tarvitsee siinä ajoittain ohjausta.	tekee kotihoidossa itsenäisesti työhönsä liittyviä päätöksiä ja ratkaisee ongelmia sekä hankkii lisätietoa ratkaisuilleen.	tekee kotihoidossa itsenäisesti työhönsä liittyviä päätöksiä ja ratkaisee ongelmia. Perustelee toimintaansa ammatillisilla tiedoilla ja hankkii tarvittaessa lisätietoa.
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyössä oman työryhmän jäsenten kanssa.	toimii yhteistyössä oman työryhmän jäsenten ja muiden palvelujen tarjoajien kanssa.	toimii aktiivisesti yhteistyössä oman työryhmän jäsenten ja muiden palvelujen tarjoajien kanssa.
Ammattietiikka	noudattaa työssään sosiaali- ja terveysalan eettisiä ohjeita. Toimii eettisesti ja tunnistaa eettisesti ongelmallisia tilanteita kotihoidossa.	noudattaa työssään sosiaali- ja terveysalan eettisiä ohjeita. Toimii eettisesti sekä tunnistaa ja pohtii eettisesti ongelmallisia tilanteita kotihoidossa.	noudattaa työssään sosiaali- ja terveysalan eettisiä ohjeita. Toimii eettisesti ja löytää ratkaisuja eettisesti ongelmallisiin tilanteisiin kotihoidossa.
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	huolehtii omasta toimintakyvystään, työhyvinvointiaan ja terveydestään.	huolehtii omasta toimintakyvystään sekä edistää työhyvinvointiaan ja terveyttään.	huolehtii omasta toimintakyvystään sekä edistää työhyvinvointiaan ja terveyttään. Perustelee niiden merkityksen.

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	huolehtii osaltaan kotihoidossa sähkö- ja paloturvallisuudesta ja tunnistaa turvallisuutta vaarantavia tilanteita, tiedottaa niistä asiakkaalle ja työryhmälle.	huolehtii osaltaan kotihoidossa sähkö- ja paloturvallisuudesta ja ehkäisee muita turvallisuutta vaarantavia tilanteita. Tiedottaa omaloitteisesti turvallisuusriskeistä asiakkaalle ja hänen läheisille.	huolehtii osaltaan kotihoidossa sähkö- ja paloturvallisuudesta ja edistää turvallisuutta omalla toiminnallaan. Tiedottaa aktiivisesti turvallisuusriskeistä asiakkaalle ja hänen läheisille ja kotihoidon työryhmälle.
	käyttää ergonomisesti oikeita työskentelytapoja. Käyttää turvallisia siirtotekniikoita ja -välineitä. Ottaa huomioon asiakas-turvallisuuden sekä ennaltaehkäisee työn aiheuttamia tapaturmia ja vammoja.	käyttää turvallisia siirtotekniikoita ja -välineitä. Soveltaa ergonomisesti oikeita työskentelytapoja. Ottaa huomioon asiakas-turvallisuuden sekä ennaltaehkäisee työn aiheuttamia tapaturmia ja vammoja.	käyttää turvallisia siirtotekniikoita ja -välineitä. Soveltaa ergonomisesti oikeita työskentelytapoja haastavissakin tilanteissa. Ottaa työssään huomioon asiakas-turvallisuuden, oman työturvallisuuden sekä kehittää työympäristön ergonomista toimivuutta.
	ottaa huomioon tartuntariskit hoitotilanteissa, suojautuu itse ja suojaa asiakasta tartunnoilta (henkilökohtainen hygienia, käsihygienia ja suojakäsineiden käyttö, aseptinen työskentely ja käytetyn hoitovälineistön käsittely).	ottaa huomioon tartuntariskit hoitotilanteissa, suojautuu ja suojaa asiakasta tartunnoilta tarkoituksenmukaisesti.	suojautuu itse ja suojaa asiakasta tartunnoilta tarkoituksenmukaisesti. Ohjaa ja perustelee suojautumisen merkityksen.
	toimii väkivaltaisen asiakkaan kohtaamistilanteessa turvaohjeiden mukaan ja suojelee tarvittaessa itseään.	toimii väkivaltaisen asiakkaan kohtaamistilanteessa turvaohjeiden ja työyksikön käytäntöjen mukaisesti ja suojelee tarvittaessa itseään.	ehkäisee työryhmän jäsenenä uhkaavien väkivaltatilanteiden syntymistä. Toimii ohjeiden mukaisesti ja suojelee tarvittaessa itseään ja muita sekä pyytää tarvittaessa lisäapua.
	antaa ensiavun ja peruselvytyksen.	antaa ensiavun ja peruselvytyksen	antaa ensiavun ja peruselvytyksen.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa vanhusten kotihoidon ja huolenpityön ammattitaitonsa kotihoidossa tai palvelutalossa. Ammattitaito osoitetaan seuraavissa työkokonaisuuksissa: suunnitelmallinen työskentely, ammatillinen vuorovaikutus kotihoidossa, kotihoito ja huolenpityössä toimiminen, lääkehoito kotihoidossa, kodinhoito ja asioiminen sekä oman työn työvälineiden ja -menetelmien sekä teknologian hyödyntäminen kotihoidossa. Lisäksi on hallittava hoito- ja huolenpityötä koskeva tieto sekä elinikäisen oppimisen avaintaidot.

Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta kokonaan
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan lukuun ottamatta ensiapua ja peruselvytystä

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.11.2 Tutkinnon osat ammatillisista perustutkinnoista

Sosiaali- ja terveystalalan perustutkintoon voidaan opiskelijan tai tutkinnon suorittajan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman kautta sisällyttää yksi tai useampia ammatillisia tutkinnon osia seuraavista ammatillisista perustutkinnoista:

- ♦ Kauneudenhoitoalan perustutkinto
- ♦ Hiusalalan perustutkinto
- ♦ Lääkealan perustutkinto
- ♦ Hammastekniikan perustutkinto
- ♦ Liikunnanohjauksen perustutkinto
- ♦ Lapsi- ja perhetyön perustutkinto
- ♦ Nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinto
- ♦ Viittomakielisen ohjauksen perustutkinto
- ♦ Kotityö- ja puhdistuspalvelujen perustutkinto
- ♦ Liiketalouden perustutkinto
- ♦ Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto
- ♦ Puualan perustutkinto
- ♦ Puutarhatalouden perustutkinto
- ♦ Musiikkialan perustutkinto
- ♦ Sirkusalan perustutkinto
- ♦ Turvallisuusalan perustutkinto

Näyttötutkintojärjestelmässä koulutuksen järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. ammatillisen perustutkinnon järjestämisopimus tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa tutkintotilaisuudet sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla on järjestämisopimus. Todistuksen perustutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. perustutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon, lähihoitajan, tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen perustutkinnon osan osaksi sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa todistuksen perusteella.

4.11.3 Tutkinnon osa ammattitutkinnoista

Sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon voidaan opiskelijan tai tutkinnon suorittajan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman kautta sisällyttää yksi ammatillinen tutkinnon osa seuraavista ammattitutkinnoista:

- ◆ Jalkojenhoidon ammattitutkinto
- ◆ Hierojan ammattitutkinto
- ◆ Liikunnan ammattitutkinto
- ◆ Kehitysvamma-alan ammattitutkinto
- ◆ Obduktiopreparaattorin ammattitutkinto
- ◆ Päihdetyön ammattitutkinto
- ◆ Välinehuoltajan ammattitutkinto
- ◆ Lasten ja nuorten erityisohjaajan ammattitutkinto
- ◆ Perhepäivähoitajan ammattitutkinto
- ◆ Koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinto

Koulutuksen järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. ammattitutkinnon järjestämissopimus tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa tutkintotilaisuudet sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla on järjestämissopimus.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa todistuksen ammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. ammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja koulutuksen järjestäjä hyväksyy ammattitutkinnon osan opiskelijan tutkintotodistukseen.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen ammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. ammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon, lähihoitajan, tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen ammattitutkinnon osan osaksi sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa todistuksen perusteella.

4.11.4 Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnoista

Sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon voidaan opiskelijan tai tutkinnon suorittajan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman kautta sisällyttää yksi ammatillinen tutkinnon osa seuraavista erikoisammattitutkinnoista:

- ◆ Koulunkäyntiavustajan erikoisammattitutkinto
- ◆ Kipsimestarin erikoisammattitutkinto
- ◆ Psykiatrisen hoidon erikoisammattitutkinto
- ◆ Kehitysvamma-alan erikoisammattitutkinto
- ◆ Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinto
- ◆ Vanhustyön erikoisammattitutkinto
- ◆ Hierojan erikoisammattitutkinto
- ◆ Välinehuoltajan erikoisammattitutkinto

Koulutuksen järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. erikoisammattitutkinnon järjestämissopimus tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa tutkintotilaisuudet sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla on järjestämissopimus.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa todistuksen erikoisammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. erikoisammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja koulutuksen järjestäjä hyväksyy kyseisen erikoisammattitutkinnon osan opiskelijan tutkintotodistukseen.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen erikoisammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. erikoisammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon, lähihoitajan, tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen erikoisammattitutkinnon osan osaksi sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa todistuksen perusteella.

4.11.5 Tutkinnon osa ammattikorkeakouluopinnoista

Sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon voidaan opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman kautta sisällyttää yksi ammatillinen tutkinnon osa seuraavista ammattikorkeakoulututkinnoista:

- ◆ Sairaanhoitaja (AMK)
- ◆ Fysioterapeutti (AMK)
- ◆ Jalkaterapeutti (AMK)
- ◆ Suuhygienisti (AMK)
- ◆ Ensihoitaja (AMK)
- ◆ Terveystieteiden erikoisammattitutkinto (AMK)

- ◆ Kätilö (AMK)
- ◆ Sosionomi (AMK)
- ◆ Geronomi (AMK)
- ◆ Hammasteknikko (AMK)
- ◆ Naprapaatti (AMK)
- ◆ Toimintaterapeutti (AMK)
- ◆ Optometristi (AMK)
- ◆ Röntgenhoitaja (AMK)
- ◆ Bioanalyttikko (AMK)
- ◆ Estenomi (AMK)
- ◆ Liikunnanohjaaja (AMK)

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon koulutuksen järjestäjä hyväksyy kyseiset opinnot osaksi sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa. Ammattikorkeakouluopinnoista ei edellytetä ammattiosaamisen näyttöjä.

4.11.6 Paikallisesti tarjottavat sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon osat

Koulutuksen järjestäjä tarjoaa hyväksymässään opetussuunnitelmassa valinnaisia tutkinnon osia, jotka sisältävät työelämän alueellisiin ja paikallisiin tarpeisiin perustuvia ammattitaitovaatimuksia. Tutkinnon osat on nimettävä työelämän toimintakokonaisuuksien perusteella. Niihin on laadittava ammattitaitovaatimukset ja arviointia varten arviointikriteerit sekä ammattitaidon osoittamistavat perusteiden liiteosan kohdassa 9.3 olevaa ohjetta Ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja yleiset arviointikriteerit noudattaen.

4.12 MUUT VALINNAISET TUTKINNON OSAT AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

Koulutuksen järjestäjä tarjoaa hyväksymässään opetussuunnitelmassa valinnaisia tutkinnon osia, jotka voivat olla ammattitaitoa syventäviä tai laajentavia tutkinnon osia, ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja) tai lukio-opintoja. Syventävät ja laajentavat tutkinnon osat voivat sisältää työelämän alueellisten ja paikallisten tarpeiden mukaisia tutkinnon osia, osia muista ammatillisista tutkinnoista sekä työssä hankittua osaamista. Tutkinnon osat on nimettävä ja niihin on laadittava ammattitaitovaatimukset, tavoitteet ja arviointia varten arviointikriteerit sekä ammatillisiin tutkinnon osiin ammattitaidon osoittamistavat.

Muiden valinnaisten tutkinnon osien tarjonnassa koulutuksen järjestäjä voi tehdä yhteistyötä työelämän ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa. Opiskelija voi valita näitä tutkinnon osia myös muiden koulutuksen järjestäjien tarjonnasta.

Ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja) ja lukio-opintoja voi olla enintään 10 opintoviikkoa muissa valinnaisissa tutkinnon osissa.

4.12.1 Yrittäjyys

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa yhteistyössä ryhmän kanssa

- ◆ arvioida tuotteistamismahdollisuuksia
- ◆ arvioida perustettavan yrityksen toimintaedellytyksiä
- ◆ täsmentää taloudellisesti kannattavan liikeidean sekä kehittää toiminta-ajatuksen
- ◆ hankkia toimivan yhteistyö- tai partneriyrityksen
- ◆ laatia alustavan liiketoiminta- ja taloussuunnitelman
- ◆ esitellä liiketoiminta- ja taloussuunnitelman yritysneuvontapalveluiden tuottajille ja rahoitajille
- ◆ neuvotella yrityksen toimintamahdollisuuksista ja rahoituksesta
- ◆ perustaa yrityksen
- ◆ suunnitella ja käynnistää yrityksen toiminnan
- ◆ toimia perustetussa yrityksessä ja tehdä yrityksen ydintehtäviä
- ◆ toimia yrityksen toimintaa tukevia palveluja tuottavien tahojen kanssa
- ◆ lopettaa yrityksen toiminnan opintojen päättyessä tai jatkaa yrityksen toimintaa yritystoiminnan (10 ov) opintojen yhteydessä tavoitteenaan perustaa oma yritys.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oman työn suunnittelu	osallistuu yrityksen toiminnan suunnitteluun ja toimii ryhmän jäsenenä.	suunnittelee yrityksen toimintaa ja toimii ryhmän jäsenenä oma-aloitteisesti ja vastuullisesti.	suunnittelee yrityksen toimintaa innovatiivisesti ja toimii ryhmän jäsenenä oma-aloitteisesti, vastuullisesti ja kannustavasti.
	ottaa vastuun töistään sopimusten mukaisesti.	ottaa vastuun sovitusta töistä yhteisvastuullisesti.	ottaa vastuuta koko ryhmän toiminnasta ja sovitujen töiden tekemisestä yhteisvastuullisesti.
Työn kokonaisuuden hallinta	etenee opastettuna työssään järjestelmällisesti.	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti.	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti sovittaen työnsä ryhmän toimintaan.
	osallistuu sovittuihin yhteistyöverkostojen tapaanisiin.	hankkii yhteistyötahoja ja toimii yhteistyöverkostoissa	hankkii yhteistyötahoja ja hyödyntää yhteistyöverkostoja toiminnan kehittämisessä.
Laadukas toiminta	toimii työnsä asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja muuttaa omaa toimintaansa annetun palautteen perusteella.	toimii yhdessä asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja arvioi omaa toimintaansa niiden saavuttamisessa.	toimii yhdessä asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa niiden saavuttamiseksi.
	toimii palveluhenkisesti.	toimii palveluhenkisesti ja asiakastyytyväisyyttä edistävasti.	toimii palveluhenkisesti ja asiakastyytyväisyyttä edistävasti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työvälineiden käyttö	käyttää tavanomaisia yrityksen käytössä olevia työvälineitä, kuten työpaikan laitteita ja koneita, tietokonetta ja ohjelmistoja.	käyttää yrityksen käytössä olevia työvälineitä, kuten työpaikan laitteita ja koneita, tietokonetta ja ohjelmistoja.	käyttää itsenäisesti yrityksen käytössä olevia työvälineitä, kuten työpaikan laitteita ja koneita sekä tietokonetta ja ohjelmistoja.
	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Opiskelija		
Tuotteistamismahdollisuuksien ja toimintaedellytysten arviointi	hyödyntää tuotteistamisessa yhteistyössä ryhmän kanssa oman alan tai eri alojen tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan.	hyödyntää tuotteistamisessa yhteistyössä ryhmän kanssa oman alan tai eri alojen tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan. etsii erilaisista verkostoista saatavaa tietoa.	hyödyntää tuotteistamisessa yhteistyössä ryhmän kanssa oman alan tai eri alojen tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan. hyödyntää eri verkostoista saatavaa tietoa.
	kartoittaa ohjattuna yhteistyössä ryhmän kanssa toimialalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan.	kartoittaa yhteistyössä ryhmän kanssa toimialalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan.	kartoittaa yhteistyössä ryhmän kanssa alalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan.
	seuraa ohjattuna yhteistyössä ryhmän kanssa toimialan kehitystä yritystoiminnan kannalta.	seuraa yhteistyössä ryhmän kanssa toimialan kehitystä yritystoiminnan kannalta.	seuraa yhteistyössä ryhmän kanssa alan kehitystä ja kehitysnäkymiä yritystoiminnan kannalta.
	arvioi opastettuna yhteistyössä ryhmän kanssa mahdollisuuksiaan yrittäjänä.	arvioi yhteistyössä ryhmän kanssa mahdollisuuksiaan yrittäjänä.	arvioi itsenäisesti mahdollisuuksiaan yrittäjänä ja asettaa itselleen kehittymistavoitteita.
	Liikeidean täsmentäminen	selvittää opastettuna yhteistyössä ryhmän kanssa perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia.	selvittää ja raportoi yhteistyössä ryhmän kanssa perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia.
Yrityksen toiminnan suunnittelu ja toimiminen yrityksessä	valitsee ohjattuna yhteistyössä ryhmän kanssa yritysmuodon ja laatii yrityksen perustamisasiakirjat.	valitsee yhteistyössä ryhmän kanssa yritysmuodon ja laatii yrityksen perustamisasiakirjat.	valitsee yhteistyössä ryhmän kanssa yritysmuodon ja laatii yrityksen perustamisasiakirjat.
	osallistuu ohjattuna toiminnan suunnittelussa tarvittavan tiedon hankintaan, mm. miten tuote tai palvelu tuotetaan ja myydään ja miten talous hoidetaan.	osallistuu yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen toiminnan suunnittelussa tarvittavan tiedon hankintaan, mm. miten tuote tai palvelu tuotetaan ja myydään ja miten talous hoidetaan.	hyödyntää yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen toiminnan suunnittelussa tarvittavaa tietoa siitä, miten tuote tai palvelu tuotetaan ja myydään ja miten talous hoidetaan.
	osallistuu ohjattuna yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen logistiikan suunnittelussa tarvittavan tiedon hankkimiseen.	osallistuu yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen logistiikan suunnittelussa tarvittavan tiedon hankkimiseen.	hyödyntää yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen logistiikan suunnittelussa tarvittavaa tietoa.

Yrityksen toiminnan suunnittelu ja toimiminen yrityksessä	hankkii yhteistyössä ryhmän kanssa tietoa yrityksen perustamista ja toimintaa tukevista palveluista, mm. tilitoimiston palvelut.	hankkii yhteistyössä ryhmän kanssa tietoa yrityksen perustamista ja toimintaa tukevista palveluista, mm. tilitoimiston palvelut.	hankkii yhteistyössä ryhmän kanssa tietoa yrityksen perustamista ja toimintaa tukevista palveluista, mm. tilitoimiston palvelut.
	soveltaa ohjattuna sovittujen tehtävien hoitamisessa tarvittavaa tietopohjaa.	soveltaa yrityksen toiminnassa tarvittavaa tietopohjaa.	soveltaa itsenäisesti yrityksen toiminnassa tarvittavaa tietopohjaa.
	selvittää opastettuna, mitä lainsäädäntö edellyttää kirjanpidolta.	selvittää, mitä lainsäädäntö edellyttää kirjanpidolta.	selvittää, mitä ja miksi lainsäädäntö edellyttää kirjanpidolta.
	säilyttää ohjattuna tarvittavat kuitit ja tositteet kirjanpitoa varten.	säilyttää kirjanpidossa tarvittavat kuitit ja tositteet. tulkitsee esim. tilitoimiston avulla yrityksen tulosta.	säilyttää kirjanpidossa tarvittavat kuitit ja tositteet. tulkitsee esim. tilitoimiston avulla yrityksen tulosta ja tasetta.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	hakee ohjattuna tietoa keskeisistä tuotteista, palveluista ja sopimuksia koskevista säädöksistä.	hakee tietoa keskeisistä tuotteista, palveluista ja sopimuksia koskevasta lainsäädännöstä ja säädöksistä.	soveltaa keskeisiä tuotteita, palveluita ja sopimuksia koskevaa lainsäädäntöä ja muita säädöksiä.
Vuorovaikutus ja yhteistyö	osallistuu ryhmän valintojen ja päätösten valmisteluun.	tekee ryhmässä ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä.	tekee ryhmässä perusteltuja ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä yrityksen toiminnan kehittämiseksi.
	arvioi opastettuna omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä.	arvioi omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä.	arvioi omaa toimintaansa ja työnsä sekä yritystoiminnan etenemistä.
	osallistuu yhteistyöneuvotteluihin ryhmän jäsenten ja sidosryhmien kanssa.	neuvottelee yhteistyöstä ryhmän jäsenten kanssa ja osallistuu yhteistyöneuvotteluihin sidosryhmien kanssa.	neuvottelee yhteistyöstä ryhmän jäsenten ja sidosryhmien kanssa.
Ammattietiikka	noudattaa ohjattuna yritystoiminnassa sovitut taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja.	noudattaa yritystoiminnassa sovitut taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja.	noudattaa yritystoiminnassa taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja.
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa alansa työturvallisuusohjeita omassa toiminnassaan ja asiakaspalvelutilanteissa.	noudattaa alansa työturvallisuusohjeita omassa toiminnassaan ja asiakaspalvelutilanteissa.	noudattaa alansa työturvallisuusohjeita omassa toiminnassaan ja asiakaspalvelutilanteissa.
	suojautuu opastettuna työhön ja työympäristöön liittyviltä vaaroilta.	suojautuu työhön ja työympäristöön liittyviltä vaaroilta.	suojautuu työhön ja työympäristöön liittyviltä vaaroilta.

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	varmistaa opastettuna oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden tutuissa tilanteissa.	varmistaa ohjeiden mukaan oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden eri tilanteissa.	varmistaa oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden eri tilanteissa.
			kehittää ryhmänsä turvallisuutta ja työkykyä kehittämällä omia työkäytäntöjään ja työympäristöään
			opastaa muita toimimaan terveellisesti ja turvallisesti toimiessaan ryhmän jäsenenä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa toimimalla yhteistyössä ryhmän, yhteistyö- tai partneriyrityksen ja eri toimijoiden kanssa esim. harjoitusyrityksessä tai vastaavassa.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan

- ♦ työprosessin hallinta: kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta: kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta: kokonaan
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaitojen hallinta: kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.12.2 Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- ♦ tunnistaa työpaikalla työssäoppimiseen tai ammattiosaamisen näyttöön sopivat työtehtävät ja selvittää niiden arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit
- ♦ neuvotella työyhteisössä työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta
- ♦ valmistella yhteistyössä opettajan ja työpaikkaohjaajan kanssa työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytön suunnitelmia
- ♦ perehdyttää muita opiskelijoita työpaikalla tai oppilaitoksissa tehtäviin töihin, toimintatapoihin ja sääntöihin
- ♦ esitellä alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia esimerkiksi työelämään tutustumisjaksolla oleville opiskelijoille
- ♦ käydä ohjauskeskusteluja, kehittää toimintaansa palautteen perusteella ja sovittella näkemyseroja
- ♦ toimia erilaisten oppijoiden ja työtovereiden kanssa
- ♦ vastaanottaa ja antaa kehittävää palautetta
- ♦ itsearvioida työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöään ennalta sovittujen arvioinnin kohteiden ja arviointikriteereiden mukaan
- ♦ arvioida työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä toimia ja ohjata myös muita toimimaan työturvallisuusohjeiden mukaisesti.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	Opiskelija valmistele ohjattuna työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytön suunnitelmia.	valmistele annettujen ohjeiden mukaan työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytön suunnitelmia.	valmistele itsenäisesti ja aloitteellisesti työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen suunnitelmaa.

Työn kokonaisuuden hallinta	tarvitsee ajoittaista ohjausta.	tekee annetut tehtävät oma-toimisesti.	etenee työssään sujuvasti sovittaen työnsä työympäristön muuhun toimintaan.
-----------------------------	---------------------------------	--	---

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Opiskelijan ohjaaminen	perehdyttää ohjattuna muita opiskelijoita.	perehdyttää ohjeiden mukaisesti muita opiskelijoita ja käy ohjauskeskusteluja.	perehdyttää muita opiskelijoita, toimii joustavasti erilaisten ihmisten kanssa ja sovittelee näkemyseroja.
Opiskelijan arviointi	vastaanottaa ja antaa ohjattuna palautetta työtehtävistä sekä itsearvioi ohjattuna työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytöt sovitettujen arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaan.	vastaanottaa ja antaa palautetta työtehtävistä ja itsearvioi työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytöt sovitettujen arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaan.	käy rakentavia palautekeskusteluja sekä itsearvioi työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytöt ennalta sovitettujen arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oman alan työelämän ja ammatillisen koulutuksen tunteminen	esittelee joitakin alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia.	esittelee alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia.	esittelee itsenäisesti ja monipuolisesti alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia.
Opetussuunnitelmien tunteminen	tunnistaa ohjattuna työssäoppimisjaksolla opiskeltavat asiat ja ammattiosaamisen näytöillä arvioitavan osaamisen.	tunnistaa ohjeiden mukaisesti työssäoppimisjaksolla opiskeltavat asiat ja ammattiosaamisen näytöillä arvioitavan osaamisen.	tunnistaa itsenäisesti työssäoppimisjaksolla opiskeltavat asiat ja ammattiosaamisen näytöillä arvioitavan osaamisen.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	arvioi työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä toimii työturvallisuusohjeiden mukaisesti.	arvioi työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä toimii työturvallisuusohjeiden mukaisesti.	arvioi työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä toimii ja ohjaa myös muita toimimaan työturvallisuusohjeiden mukaisesti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa tekemällä suunnitelman ammattiosaamisen näytöstä tai työssäoppimisesta. Hän perehtyy työyhteisön toimintaan, työtehtäviin, työkuultuuriin ja sääntöihin sekä arvioi työyhteisön työturvallisuusriskit ja työergonomiakysymykset oman työn osalta. Opiskelija kartoittaa mahdollisuudet toteuttaa työssäoppimista ja ammattiosaamisen näyttöjä työpaikalla. Opiskelija analysoi oman työssäoppimisensa ja ammattiosaamisen näyttönsä arvioinnit.

Ammattiosaamisen näyttö annetaan pääsääntöisesti jonkin muun ammattiosaamisen näytön yhteydessä.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta opiskelijan ohjaamisen, oppimisen ja osaamisen arviointi
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta tutkintojen perusteiden tunteminen
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.12.3 Ammattitaitoa syventävät ja laajentavat tutkinnon osat

Koulutuksen järjestäjä tarjoaa hyväksymässään opetussuunnitelmassa työelämän alueellisten ja paikallisten tarpeiden mukaisia ammattitaitoa syventäviä tai laajentavia tutkinnon osia. Nämä tutkinnon osat on nimettävä työelämän toimintakokonaisuuksien pohjalta, niihin on laadittava ammattitaitovaatimukset ja arviointia varten arviointikriteerit ja ammattitaidon osoittamistavat perusteiden liiteosan kohdassa 9.3 olevaa ohjetta Ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja yleiset arviointikriteerit noudattaen. Koulutuksen järjestäjä voi tehdä yhteistyötä näiden tutkinnon osien tarjonnassa työelämän ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa.

4.12.4 Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot)

Koulutuksen järjestäjä tarjoaa opetussuunnitelmassaan ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja), jotka lisäävät opiskelijan mahdollisuutta valita luvussa 5 olevia ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja). Tutkinnon osat voivat olla pakollisten tutkinnon osien valinnaisia lisäosia (ks. tutkinnon perusteiden kohta 5.2.1). Koulutuksen järjestäjä määrittää näiden tutkinnon osien tavoitteet, keskeiset sisällöt ja arvioinnin. Tutkinnon osat voivat olla myös tutkinnon perusteiden kohdissa 5.2.2–5.2.7 esitettyjä ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteiset opinnot) valinnaisia tutkinnon osia. Koulutuksen järjestäjä voi tehdä niiden tarjonnassa yhteistyötä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa. Opiskelija voi valita näitä tutkinnon osia myös muiden koulutuksen järjestäjien tarjonnasta.

4.12.5 Lukio-opinnot

Koulutuksen järjestäjä tarjoaa opetussuunnitelmassaan opiskelijalle mahdollisuuden sisällyttää tutkintoonsa lukioiden järjestämiä lukio-opintoja, jotka toteutetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti, ja joista lukio antaa todistuksen. Koulutuksen järjestäjän päätöksellä opiskelija voi valita lukio-opintoja (esimerkiksi verkko-opintoja) eri lukiokoulutuksen järjestäjien tarjonnasta.

4.13 AMMATILLISTA OSAAMISTA YKSILÖLLISESTI SYVENTÄVÄT TUTKINNON OSAT (PERUSTUTKINTOA LAAJENTAVAT TUTKINNON OSAT)

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja voi yksilöllisesti sisällyttää perustutkintoonsa enemmän osia silloin, kun se on työelämän alakohtaisiin tai paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin vastaamisen ja tutkinnon suorittajan ammattitaidon syventämisen kannalta tarpeellista. Ammatillista osaamista syventävät tutkinnon osat tulee mahdollisimman laajasti toteuttaa yhdessä työelämän kanssa työpaikoilla.

4.13.1 Yritystoiminta

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ arvioida oman osaamisensa, (tuotteen tai palvelun) tuotteistamismahdollisuuksia
- ◆ selvittää perustettavan yrityksen liiketoimintaympäristöä
 - kartoittaa ja hankkia yhteistyöyrityksiä ja -kumppaneita
 - etsiä, tunnistaa ja arvioida yrityksen toimintamahdollisuuksia
- ◆ valita taloudellisesti kannattavan liikeidean sekä kehittää toiminta-ajatuksen
- ◆ laatia yritykselle liiketoimintasuunnitelman
 - suunnitella yrityksen talouden hoidon ja selvittää yrityksen toiminnan edellyttämät resurssit
 - esitellä liiketoiminta- ja taloussuunnitelman yritysneuvontapalveluiden tuottajille ja rahoittajille
 - neuvotella yrityksen toimintamahdollisuuksista ja rahoituksesta
 - suunnitella yrityksen tuotteiden valmistamisen tai palvelun tarjonnan
 - tehdä ja raportoida markkinointisuunnitelman ja päättää markkinointitoimenpiteistä
 - tehdä yrityksen tarvitsemat logistiset ratkaisut
 - tehdä yrityksen riskienhallinta-analyysin
 - suunnitella kannattavan liiketoiminnan toteutuksen ja ydintehtävät
- ◆ valita yritysmuodon, perustaa yrityksen ja lopettaa sen toiminnan.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	suunnittelee opastettuna yrityksen toiminnan.	suunnittelee yrityksensä toimintaa ja toimii oma-aloitteisesti ja vastuullisesti.	suunnittelee yrityksensä toimintaa innovatiivisesti ja toimii oma-aloitteisesti, vastuullisesti ja kannustavasti.
Työn kokonaisuuden hallinta	etenee opastettuna työssään järjestelmällisesti.	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti.	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti.
	hankkii opastettuna yhteistyöyrityksen.	hankkii yhteistyötahoja ja toimii yhteistyöverkostoissa.	hankkii yhteistyötahoja ja hyödyntää yhteistyöverkostoja toiminnan kehittämässä.
Laadukas toiminta	toimii työilleen asetettujen laatuavoitteiden mukaisesti ja muuttaa omaa toimintaansa annetun palautteen perusteella.	toimii asetettujen laatuavoitteiden mukaisesti ja arvioi omaa toimintaansa niiden saavuttamisessa.	toimii asetettujen laatuavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa niiden saavuttamiseksi.
	toimii palveluhenkisesti.	toimii palveluhenkisesti ja asiakastyytyväisyyttä edistävasti.	toimii palveluhenkisesti ja asiakastyytyväisyyttä edistävasti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Teknologia ja tietotekniikan käyttö	käyttää tavanomaisia yrityksensä perustamisessa tarvittavia työvälineitä, kuten laitteita ja koneita, tietokonetta ja ohjelmistoja.	käyttää yrityksen perustamisessa tarvittavia työvälineitä, kuten laitteita ja koneita, tietokonetta ja ohjelmistoja.	käyttää itsenäisesti yrityksen perustamisessa tarvittavia työvälineitä, kuten laitteita ja koneita sekä tietokonetta ja ohjelmistoja.
	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Tuotteistamismahdollisuuksien arviointi	hyödyntää opastettuna tuotteistamisessa oman alan mahdollisuuksia yritystoimintaan.	hyödyntää tuotteistamisessa oman alan tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan.	hyödyntää tuotteistamisessa oman alan tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan.
	etsii opastettuna erilaisista verkostoista saatavaa tietoa.	etsii erilaisista verkostoista saatavaa tietoa.	hyödyntää eri verkostoista saatavaa tietoa.
	kartoittaa ohjattuna alalla toimivia yrityksiä ja tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan.	kartoittaa alalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan.	kartoittaa alalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan.
Liiketoimintaympäristön selvittäminen	seuraa ohjattuna alan kehitystä yritystoiminnan aloittamisen kannalta.	seuraa alan kehitystä yritystoiminnan aloittamisen kannalta.	seuraa alan kehitystä ja kehitysnäkymiä yritystoiminnan aloittamisen kannalta.
	arvioi opastettuna mahdollisuuksiaan yrittäjänä.	arvioi mahdollisuuksiaan yrittäjänä.	arvioi itsenäisesti mahdollisuuksiaan yrittäjänä ja asettaa itselleen kehittymistavoitteita.
Liikeidean valinta	selvittää opastettuna perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia.	selvittää ja raportoi perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia.	selvittää ja raportoi perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia.
	hakee ohjattuna tietoa keskeisiltä viranomaisilta.	hakee tietoa keskeisiltä viranomaisilta.	hakee itsenäisesti tietoa keskeisiltä viranomaisilta.
	hankkii ohjattuna yrityksensä toiminnan suunnittelussa tarvittavaa tietoa, mm. miten tuote tai palvelu tuotetaan, myydään ja talous hoidetaan.	hankkii yrityksensä toiminnan suunnittelussa tarvittavaa tietoa hankintaan, mm. miten tuote tai palvelu tuotetaan, markkinoidaan, myydään ja talous hoidetaan.	hyödyntää yrityksensä toiminnan suunnittelussa tarvittavaa tietoa siitä, miten tuote tai palvelu tuotetaan, markkinoidaan, myydään ja talous hoidetaan.
Liiketoimintasuunnitelman laatiminen	hankkii ohjattuna yrityksensä logistiikan suunnittelussa tarvittavaa tietoa.	hankkii yrityksensä logistiikan suunnittelussa tarvittavaa tietoa.	hyödyntää yrityksensä logistiikan suunnittelussa tarvittavaa tietoa.
	käyttää ohjattuna yrityksensä riskienhallinta-analyysissä tarvittavaa tietoa.	käyttää yrityksensä riskienhallinta-analyysissä tarvittavaa tietoa.	soveltaa yrityksensä riskienhallinta-analyysissä tarvittavaa tietoa.
	hankkii ohjattuna tietoa yrityksensä perustamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut.	hankkii tietoa yrityksensä perustamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut.	hankkii tietoa yrityksensä perustamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut.
	hankkii ohjattuna tietoa yrittäjän osuudesta kirjanpidossa ja tuloksen tulkinnassa.	hankkii tietoa yrittäjän osuudesta kirjanpidossa ja yrityksen tuloksen tulkinnassa.	hankkii tietoa yrittäjän osuudesta kirjanpidossa ja yrityksen tuloksen ja taseen tulkinnassa.

Liiketoimintasuunnitelman laatiminen	hakee ohjattuna tietoa keskeisistä tuotteista, palveluista ja sopimuksia koskevasta säädöksistä.	hakee tietoa keskeisistä tuotteista, palveluista ja sopimuksia koskevasta lainsäädännöstä ja säädöksistä.	soveltaa keskeistä tuotteita, palveluita ja sopimuksia koskevaa lainsäädäntöä ja muita säädöksiä.
Yritysmuodon valinta sekä yrityksen perustaminen ja lopettaminen	valitsee ohjattuna yritykselle yritysmuodon ja laatii yrityksen perustamis- ja lopettamisasiakirjat.	valitsee yritykselle yritysmuodon, laatii yrityksen perustamis- ja lopettamisasiakirjat.	valitsee yritykselle yritysmuodon ja laatii yrityksen perustamis- ja lopettamisasiakirjat.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	tekee ohjattuna päätöksiä.	tekee valintoja ja päätöksiä.	tekee perusteltuja ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä yrityksen toiminnan kehittämiseksi.
	arvioi opastettuna omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä.	arvioi omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä.	arvioi oma-aloitteisesti omaa toimintaansa ja työnsä sekä yritystoiminnan etenemistä.
Vuorovaikutus ja yhteistyö	neuvottelee opastettuna yhteistyöstä sidosryhmien kanssa.	neuvottelee yhteistyöstä sidosryhmien kanssa.	neuvottelee innovatiivisesti yhteistyöstä sidosryhmien kanssa.
Ammattietiikka	noudattaa ohjattuna yritystoiminnan suunnittelussa sovittuja taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja.	noudattaa yritystoiminnan suunnittelussa sovittuja taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja.	noudattaa yritystoiminnan suunnittelussa taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja.
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	tekee ohjattuna suunnitelmia alansa työturvallisuusohjeiden noudattamisesta yrityksessään.	tekee suunnitelmia alansa työturvallisuusohjeiden noudattamisesta yrityksessään.	tekee oma-aloitteisesti suunnitelmia alansa työturvallisuusohjeiden noudattamisesta yrityksessään.
	tekee ohjattuna suojautumissuunnitelmia työhön ja työympäristöön liittyvistä vaaroista.	tekee suojautumissuunnitelmia yrityksessä tehtävään työhön ja työympäristöön liittyvistä vaaroista.	tekee suojautumissuunnitelmia oma-aloitteisesti yrityksessä tehtävään työhön ja työympäristöön liittyvistä vaaroista.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa suunnittelemalla oman yrityksen toiminnan ja toimimalla yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan

- ♦ työprosessin hallinta: kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta: kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta: kokonaan
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaitojen hallinta: kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.13.2 Tutkinnon osat ammatillisista tutkinnoista (amatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot)

1. Tutkinnon osat ammatillisista perustutkinnoista

Sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon voidaan opiskelijan tai tutkinnon suorittajan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman kautta yksilöllisesti sisällyttää tutkinnon osia ammatillisista perustutkinnoista.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen perustutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. perustutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon, lähihoitajan, tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen perustutkinnon osan osaksi sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa todistuksen perusteella.

2. Tutkinnon osat ammattitutkinnoista

Sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon voidaan opiskelijan tai tutkinnon suorittajan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman kautta yksilöllisesti sisällyttää tutkinnon osia ammattitutkinnoista. Koulutuksen järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. ammattitutkinnon järjestämissopimus tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa tutkintotilaisuudet sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla on järjestämissopimus.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa todistuksen ammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. ammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja koulutuksen järjestäjä hyväksyy tutkinnon osan opiskelijan tutkintotodistukseen.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen tutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. tutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon, lähihoitajan, tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen tutkinnon osan osaksi sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa todistuksen perusteella.

3. Tutkinnon osat erikoisammattitutkinnoista

Sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon voidaan opiskelijan tai tutkinnon suorittajan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman kautta yksilöllisesti sisällyttää osia erikoisammattitutkinnoista. Koulutuksen järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. erikoisammattitutkinnon järjestämissopimus tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa näyttötutkintotilaisuudet sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla sellainen on.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa todistuksen erikoisammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. erikoisammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja koulutuksen järjestäjä hyväksyy tutkinnon osan opiskelijan tutkintotodistukseen.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen tutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. tutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon, lähihoitajan, tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen tutkinnon osan osaksi sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa todistuksen perusteella.

4.13.3 Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa

Koulutuksen järjestäjä voi tarjota hyväksymässään opetussuunnitelmassa opiskelijalle mahdollisuuden suorittaa ammatillista osaamista yksilöllisesti syventäviä tutkinnon osia, jotka vastaavat työelämän alueellisiin ja paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin ja opiskelijan ammattitaidon syventämistarpeisiin. Tutkinnon osat on nimettävä ja niihin on laadittava ammattitaitovaatimukset, arviointia varten arviointikriteerit ja ammattitaidon osoittamistavat.

4.13.4 Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon toinen koulutusohjelma tai osaamisala

Sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon voidaan opiskelijan tai tutkinnon suorittajan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman kautta yksilöllisesti sisällyttää toinen koulutusohjelma tai osaamisala sosiaali- ja terveysalan perustutkinnosta.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen perustutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. perustutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon, lähihoitajan, tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen perustutkinnon osan osaksi sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa.

4.13.5 Kipsaaminen ja erilaisten tuentatekniikoiden käyttö immobilisaatiohoidoissa

Sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon voidaan opiskelijan tai tutkinnon suorittajan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman kautta yksilöllisesti sisällyttää Kipsaaminen ja erilaisten tuentatekniikoiden käyttö immobilisaatiohoidoissa -tutkinnon osa sosiaali- ja terveysalan perustutkinnosta.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen perustutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. perustutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon, lähihoitajan, tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen perustutkinnon osan osaksi sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa todistuksen perusteella.

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ toimia vastuualueellaan immobilisaatiohoitoa tarvitsevan potilaan hoitoketjussa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä
- ♦ suunnitella, toteuttaa ja arvioida immobilisaatiohoitoa tarvitsevan potilaan hoitoprosessia moniammatillisen tiimin jäsenenä
- ♦ turvata potilaalle ja vamma-alueelle optimaalisen anatomisesti ja fysiologisesti paranemis- ja kuntoutumisprosessia tukevan asennon
- ♦ tarkkailla ja ohjata potilasta toimenpiteen eri vaiheissa
- ♦ ohjata potilasta niin, että hän saa valmiuksia omahoitoisuutta edistävään toimintaan (komplikaatioiden ehkäisy, kuntoutus, toimintakyky)
- ♦ huolehtia hoitoympäristöstä ja hoitovälineistön varaamisesta ja toimintakunnosta
- ♦ aseptisen toiminnan murtuma-alueen ihon ja haavojen hoidossa
- ♦ käsitellä potilaan hoidossa tarvittavia erilaisia sidos- ja oheismateriaaleja
- ♦ avustaa potilaan kämmenluiden sekä sormien luksaatioiden ja murtumien repositiossa ja tehdä tarvittavat immobilisaatiosidokset
- ♦ tehdä potilaan varttinäluun tyyppimurtuman immobilisaatiosidoksen ja avustaa Smith'n murtuman ja olkavarren murtuman repositiossa
- ♦ avustaa säärimurtumapotilaan hoidossa ja murtuman repositiossa

- ♦ toteuttaa potilaan seuraavien hyväasentoisten murtumien immobilisaatiohoidon:
 - veneluun ja ranteen alueen muut murtumat
 - kyynärvarren murtumat
 - kämmenluiden murtumat
 - sormien ja peukalon murtumat
 - nilkan ja kantapään alueen murtumat
 - säären ja polven alueen murtumat
 - jalkapöydän ja varpaiden murtumat
- ♦ halkaista perinteisen kalkkikipsin hoitotilanteessa ja tehdä umpikipsiin hoitaukon eli kipsi-ikkunan
- ♦ käyttää sekä huoltaa erilaisten kipsien poistotekniikkoihin liittyviä laitteita ja instrumentteja
- ♦ valmistaa alaraajan painehaavaumapotilaan (potilaalla diabetes mellitus tai iskeeminen sairaus) immobilisaatiohoitoon kuuluvan kevennysjalkineen ja ohjata potilasta sen käytössä
- ♦ varata ja säätää potilaan liikkumista mahdollistavat apuvälineet ja ohjata potilasta niiden käytössä
- ♦ käyttää immobilisaatiohoidon yhteydessä kuvauslaitteita ja tallentaa kuvat potilastietojärjestelmään
- ♦ hyödyntää työssään tietoa ihmisen anatomiasta ja fysiologiasta, tuki- ja liikuntaelimestön vammoista, diagnostiikasta, murtumatyypeistä ja niiden hoitoperiaatteista, paranemisesta, hoidosta ja hoitoihin liittyvistä komplikaatoriskeistä ja käyttää työssään alan käsitteistöä (tavallisimpien murtumien nimet myös latinaksi)
- ♦ hyödyntää työssään tietoa kipsaamisessa ja erilaisissa tuentatekniikoissa käytettävistä sidos-, pehmuste- ja tukimateriaaleista (ortooseista) ja lepolastoista sekä laitteista ja ohjata niiden käytössä
- ♦ toimia ammattietiikkaa noudattaen
- ♦ edistää työssään terveyttä, turvallisuutta, toimintakykyä ja työhyvinvointia
- ♦ ergonomisen toiminnan.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Immobilisaatiohoitoa tarvitsevan potilaan hoidossa ja palvelujärjestelmässä toimiminen	toimii vastuualueensa mukaisesti ja potilaslähtöisesti potilaan hoidossa palvelujärjestelmässä, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.	toimii vastuualueensa mukaisesti ja potilaslähtöisesti potilaan hoidossa palvelujärjestelmässä.	toimii vastuualueellaan aktiivisesti ja potilaslähtöisesti potilaan hoidossa moniammatillisen tiimin ja palvelujärjestelmän asiantuntemusta hyödyntäen.
Immobilisaatiohoitoon tulevan potilaan hoitoprosessin suunnittelu, toteuttaminen, arviointi ja ohjaaminen lähihoitajan vastuualueella	tekee havaintoja potilaan voinnista vastaanottotilanteessa, toteaa hoidon tarpeen ja valmisteleo toimenpidettä. Asettaa potilaan ja vamma-alueen optimaalisen asentoon. Kokoo toimenpiteessä tarvittavat välineet, mutta tarvitsee siinä ajoittain ohjausta. Huolehtii työryhmän jäsenenä potilaan tarkkailusta, hoidosta, ohjaamisesta ja hoidon kirjaamisesta.	tekee havaintoja potilaan voinnista vastaanottotilanteessa, toteaa hoidon tarpeen ja valmisteleo toimenpidettä. Asettaa potilaan ja vamma-alueen optimaalisen asentoon. Kokoo toimenpiteessä käytettävät materiaalit ja välineet. Huolehtii potilaan tarkkailusta, hoidosta, ohjaamisesta ja hoidon kirjaamisesta lähihoitajan vastuualueella.	tekee havaintoja potilaan voinnista vastaanottotilanteessa, toteaa hoidon tarpeen ja valmisteleo toimenpidettä ottaen huomioon potilaan voinnin muutokset ja yksilölliset tarpeet. Asettaa potilaan ja vamma-alueen optimaalisen asentoon välttämättä lisävaurioita. Kokoo toimenpiteessä käytettävät materiaalit ja välineet siten, että niiden käyttö on sujuvaa. Huolehtii potilaan tarkkailusta, hoidosta, ohjaamisesta ja hoidon kirjaamisesta lähihoitajan vastuualueella.
Tuloksellinen ja laadukas toiminta ja kestävä kehityksen huomioon ottaminen	ottaa huomioon hoidon toteutuksessa tarvittavan hoitomateriaalin määrän ja laadun. Toimii kestävä kehityksen periaatteita noudattaen, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.	ottaa huomioon hoidon toteutuksessa potilaskohtaisesti hoitomateriaalin käyttökohteen, kestävyysmäärän ja laadun. Toimii kestävä kehityksen periaatteita noudattaen ja on tietoinen toimenpiteen kustannusvaikutuksista ja laatu-kriteereistä.	ottaa huomioon hoidon toteutuksessa potilaskohtaisesti hoitomateriaalin käyttökohteen, kestävyysmäärän ja laadun. Edistää toiminnallaan kestävä kehityksen periaatteiden toteutumista ja perustelee toimintaansa. Toimii itsenäisesti laatu-kriteerien mukaan ja ottaa huomioon taloudelliset tekijät työskentelyssään.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Ammattillinen vuorovaikutus	toimii vuorovaikutuksessa potilaan kanssa asiallisesti ja ystävällisesti ja ohjaa häntä toimenpiteen eri vaiheissa ja koti- ja jatkohoidossa (komplikaatioiden ehkäisy, kuntoutus, toimintakyvyn ylläpitäminen).	toimii vuorovaikutuksessa potilaan kanssa ja ohjaa häntä toimenpiteen eri vaiheissa asiallisesti, yksilöllisesti ja rohkaisevasti. Ohjaa potilasta omahoitoisuutta edistävään toimintaan (komplikaatioiden ehkäisy, kuntoutus, toimintakyvyn ylläpito) ja koti- ja jatkohoidossa.	toimii vuorovaikutuksessa potilaan kanssa ja ohjaa häntä toimenpiteen eri vaiheissa, asiallisesti, yksilöllisesti, rohkaisevasti ja turvallisuuden tunnetta herättävästi. Ohjaa potilasta omahoitoisuutta edistävään toimintaan (komplikaatioiden ehkäisy, kuntoutus, toimintakyvyn ylläpito). Ohjaa kotihoidossa ja varmistaa hoidon jatkuvuuden.
Työympäristön toimintavalmiuden tarkistus ja ylläpito	huoltaa immobilisaatiohoidossa tarvittavan välineistön ja tarkistaa hoitoympäristön, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.	tarkastaa, täydentää, puhdistaa ja huoltaa immobilisaatiohoidossa tarvittavan välineistön ja tarkistaa hoitoympäristön itsenäisesti.	huolehtii immobilisaatiohoidossa tarvittavan välineistön täydennyksestä, puhdistuksesta ja huollosta ja hoitoympäristöstä vastuullisesti ja tilanteen vaatimalla tavalla sekä arvioi siivoustarpeen erikoistilanteiden jälkeen.
Eriolaisten immobilisaatiohoitojen toteuttaminen ja/tai niissä avustaminen lähihoitajan vastualueella	avustaa potilaan kämmenluiden sekä sormien luksaatioiden ja murtumien repositioissa ja tekee tarvittavat immobilisaatiosidokset. Toimii työryhmän jäsenenä, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.	avustaa potilaan kämmenluiden sekä sormien luksaatioiden ja murtumien repositioissa ja tekee tarvittavat immobilisaatiosidokset, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.	avustaa potilaan kämmenluiden sekä sormien luksaatioiden ja murtumien repositioissa ja tekee tarvittavat immobilisaatiosidokset itsenäisesti.
	tekee potilaan varttinäluun (radiuksen) tyypimurtuman immobilisaatiosidokset ja avustaa Smith´n murtuman ja olkavarren (humeruksen) murtuman repositioissa. Toimii työryhmän jäsenenä, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.	tekee potilaan varttinäluun (radiuksen) tyypimurtuman immobilisaatiosidoksen ja avustaa Smith´n murtuman ja olkavarren (humeruksen) murtuman repositioissa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.	tekee potilaan varttinäluun (radiuksen) tyypimurtuman immobilisaatiosidoksen ja avustaa Smith´n murtuman ja olkavarren (humeruksen) murtuman repositioissa itsenäisesti.
	avustaa säärimurtumapotilaan immobilisaatiohoidossa ja repositioissa, toimii työryhmän jäsenenä, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.	avustaa säärimurtumapotilaan immobilisaatiohoidossa ja repositioissa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.	avustaa säärimurtumapotilaan immobilisaatiohoidossa ja repositioissa itsenäisesti.

<p>Erilaisten immobilisaatiohoitojen toteuttaminen ja/tai niissä avustaminen lähihoitajan vastuu-alueella</p>	<p>toteuttaa seuraavien hyväasentoisten murtumien immobilisaatiohoidon: veneluun (scafoideumin) ja ranteen alueen muut murtumat, kyynärvarren (antebrachiumin) murtumat, olkavarren (humeruksen) murtumat, kämmenluiden (metacarpaali) murtumat, sormien ja peukalon murtumat, nilkan alueen murtumat, säären, polven ja kantapään alueen murtumat, jalkapöydän ja varpaiden murtumat. Toimii työryhmän jäsenenä, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.</p>	<p>toteuttaa seuraavien hyväasentoisten murtumien immobilisaatiohoidon: veneluun (scafoideumin) ja ranteen alueen muut murtumat, kyynärvarren (antebrachiumin) murtumat, olkavarren (humeruksen) murtumat, kämmenluiden (metacarpaali) murtumat, sormien ja peukalon murtumat, nilkan alueen murtumat, säären, polven ja kantapään alueen murtumat, jalkapöydän ja varpaiden murtumat, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.</p>	<p>toteuttaa seuraavien hyväasentoisten murtumien immobilisaatiohoidon: veneluun (scafoideumin) ja ranteen alueen muut murtumat, kyynärvarren (antebrachiumin) murtumat, olkavarren (humeruksen) murtumat, kämmenluiden (metacarpaali) murtumat, sormien ja peukalon murtumat, nilkan alueen murtumat, säären, polven ja kantapään alueen murtumat, jalkapöydän ja varpaiden murtumat itsenäisesti.</p>
	<p>halkaisee perinteisen kalkkikipsin hoitotilanteessa ja tekee umpikipsiin hoitoaukon eli kipsi-ikkunan ja toimii haavan hoidossa aseptisesti, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta. Käyttää ja huoltaa kipsien poistossa käytettäviä välineitä, laitteita ja instrumentteja ohjeiden mukaan.</p>	<p>halkaisee perinteisen kalkkikipsin hoitotilanteessa ja tekee umpikipsiin hoitoaukon eli kipsi-ikkunan ja toimii haavan hoidossa aseptisesti. Käyttää ja huoltaa kipsien poistossa käytettäviä välineitä, laitteita ja instrumentteja oma-aloitteisesti ohjeiden mukaan.</p>	<p>halkaisee perinteisen kalkkikipsin hoitotilanteessa ja tekee umpikipsiin hoitoaukon eli kipsi-ikkunan aseptiikkaa noudattaen itsenäisesti. Käyttää ja huoltaa kipsien poistossa käytettäviä välineitä, laitteita ja instrumentteja oma-aloitteisesti, itsenäisesti ja ohjeiden mukaisesti.</p>
	<p>valmistaa ohjeen mukaan alaraajan painehaavaumapotilaan (potilaalla diabetes mellitus tai iskeeminen sairaus) immobilisaatiohoitoon kuuluvan yksilöllisen ja toiminnallisen kevennysjalkineen ja ohjaa potilasta sen käytössä, mutta tarvitsee tukea käytön ohjauksessa.</p>	<p>valmistaa alaraajan painehaavaumapotilaan (potilaalla diabetes mellitus tai iskeeminen sairaus) immobilisaatiohoitoon kuuluvan yksilöllisen ja toiminnallisen kevennysjalkineen ja ohjaa potilasta sen käytössä.</p>	<p>valmistaa itsenäisesti alaraajan painehaavaumapotilaan (potilaalla diabetes mellitus tai iskeeminen sairaus) immobilisaatiohoitoon kuuluvan yksilöllisen ja toiminnallisen kevennysjalkineen ja ohjaa potilasta itsenäisesti sen käytössä.</p>

<p>Potilaan tarkkailu immobilisaatiohoidon jälkeen</p>	<p>seuraa potilaan vointia toimenpiteen jälkeen (yleistila, raajan ääreisosan väri, lämpö, tunto, turvotus, kivun ilmeneminen, materiaalin muutokset), kirjaa havainnot potilasasiakirjoihin lähihoitajan vastuualueella ja tiedottaa työryhmälle, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.</p>	<p>seuraa potilaan vointia toimenpiteen jälkeen (yleistila, raajan ääreisosan väri, lämpö, tunto, turvotus, kivun ilmeneminen, materiaalin muutokset) ja vastaa hoidon tarpeeseen. Kirjaa havainnot potilasasiakirjoihin lähihoitajan vastuualueella ja varmistaa hoidon jatkuvuuden.</p>	<p>seuraa potilaan vointia toimenpiteen jälkeen (yleistila, raajan ääreisosan väri, lämpö, tunto, turvotus, kivun ilmeneminen, materiaalin muutokset) ja vastaa hoidon tarpeeseen. Kirjaa havainnot potilasasiakirjoihin itsenäisesti lähihoitajan vastuualueella ja varmistaa hoidon jatkuvuuden.</p>
	<p>tarkkailee ja hoitaa lähihoitajan vastuualueella potilaan kipua. Kirjaa kivun hoidon ja seuraa hoidon vaikutusta.</p>	<p>tarkkailee ja hoitaa lähihoitajan vastuualueella potilaan kipua. Kirjaa kivun hoitotoimenpiteet ja seuraa hoidon vaikutusta.</p>	<p>tarkkailee ja hoitaa yksilöllisesti lähihoitajan vastuualueella potilaan kipua. Kirjaa kivun hoitotoimenpiteet ja seuraa hoidon vaikutusta.</p>
<p>Hoitomateriaalien ja työvälineiden valinta ja käyttö immobilisaatiohoidossa Välineiden ja laitteiden huoltaminen</p>	<p>valitsee tavallisimmat immobilisaatiohoidossa käytettävät materiaalit ja työvälineet ja osaa käyttää, käsitellä ja huoltaa niitä oikein ja turvallisesti, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta. Käyttää turvallisesti kipsisahaa.</p>	<p>valitsee tavallisimmat immobilisaatiohoidossa käytettävät materiaalit ottaen huomioon niiden ominaisuudet. Käyttää, käsittelee ja huoltaa työvälineet oikein ja turvallisesti. Käyttää turvallisesti kipsisahaa ja tiedostaa sahan käyttöön liittyvät riskit.</p>	<p>valitsee kipsi- ja tuentatekniikoissa käytettävät materiaalit ottaen huomioon niiden ominaisuudet ja vamman paranemisen kannalta soveltuvimman materiaalin. Käyttää materiaaleja oikein ja turvallisesti sekä huoltaa käyttämänsä työvälineet ja laitteet itsenäisesti. Käyttää turvallisesti kipsisahaa ja hallitsee kipsisahan määräraikaisen huoltamisen: puhdistus, terän ja pölypussin vaihtaminen.</p>
<p>Terveysten, turvallisuuden ja toimintakyvyn huomioon ottaminen Liikkumisen apuvälineiden varaaminen, säätäminen ja käytön ohjaus</p>	<p>käyttää työssään apuvälinepalveluita ja ohjaa potilasta niiden palveluiden pariin.</p>	<p>käyttää työssään apuvälinepalveluita ja ohjaa potilasta niiden palveluiden pariin.</p>	<p>käyttää työssään apuvälinepalveluita ja ohjaa potilasta työpaikkakunnalla tarjolla oleviin kunnan, keskus-sairaalapiirin ja yksityisten palvelujen tuottajien apuvälinepalveluihin.</p>
	<p>säätää potilaan kynärsauvat oikean pituiseksi ja ohjaa potilasta niiden käytössä ottaen huomioon saapaskipsillä sallitun varaamisen.</p>	<p>säätää potilaan kynärsauvat oikean pituiseksi ja ohjaa potilasta niiden käytössä ottaen huomioon saapaskipsillä sallitun varaamisen ja tunnistaa immobilisaatiohoitoon liittyvien muiden apuvälineiden tarpeen.</p>	<p>säätää kynärsauvat oikean pituiseksi ja ohjaa potilasta niiden käytössä ottaen huomioon saapaskipsillä sallitun varaamisen. Tunnistaa immobilisaatiohoitoon liittyvien muiden apuvälineiden tarpeen. Ohjaa potilaan asiantuntijalle apuvälineen yksilöllistä määrittämisestä varten.</p>

Ortoosien ja lepolastojen käyttö ja ohjaaminen	käyttää työssään ja ohjaa potilasta erilaisten ortoosien ja lepolastojen käytössä, mutta tarvitsee siinä ajoittain ohjausta.	käyttää työssään ja ohjaa potilasta erilaisten ortoosien ja lepolastojen käytössä ottaen huomioon niiden käyttökohteet.	käyttää työssään erilaisia ortooseja ja lepolastoja ottaen huomioon niiden käyttökohteet ja ominaisuudet. Motivoi ja ohjaa potilasta niiden käytössä.
Informaatioteknologian käyttäminen työssä ja kuvaaminen	hyödyntää työssään informaatioteknologiaa ja käyttää digitaalisia kameroita, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.	hyödyntää työssään informaatioteknologiaa ja käyttää digitaalisia kameroita. Hallitsee kuvattavan kohteen valokuvaamisen.	hyödyntää työssään informaatioteknologiaa ja käyttää digitaalisia kameroita. Hallitsee kuvattavan kohteen valokuvaamisen ja käyttää sujuvasti yhtä kuvankäsittelyohjelmaa.
Kirjaaminen	kirjaa oikeita käsitteitä (myös latinankieliset murtumien nimet) käyttäen tiedot potilasasiapapereihin, mutta tarvitsee siinä ajoittain ohjausta.	kirjaa oikeita käsitteitä (myös latinankieliset murtumien nimet) käyttäen ja potilaan hoidon jatkuvuutta ja turvallisuutta edistäen tiedot potilasasiapapereihin.	kirjaa itsenäisesti, oikeita käsitteitä (myös latinankieliset murtumien nimet) käyttäen ja potilaan hoidon jatkuvuutta ja turvallisuutta edistäen tiedot potilasasiapapereihin.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
		Opiskelija tai tutkinnon suorittaja	
Ihmisen tuki- ja liikuntaelimestön rakennetta, toimintaa, diagnostiikkaa, vammoja ja murtumatyyppejä ja niiden hoitoperiaatteita, paranemista ja hoitoihin liittyviä komplikaatioita ja niiden ehkäisyä koskevan tietoperustan hallinta	hyödyntää työssään tietoa erilaisten vammojen tai sairauden aiheuttamista muutoksista elimistön rakenteeseen, toimintaan, paranemisprosessiin ja hoitoon. Noudattaa sovittuja hoitoperiaatteita, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.	hyödyntää työssään tietoa erilaisten vammojen tai sairauden aiheuttamista muutoksista elimistön rakenteeseen, toimintaan, paranemisprosessiin ja hoitoon. Noudattaa sovittuja hoitoperiaatteita ja ottaa huomioon yksilölliset erityispiirteet.	hyödyntää työssään tietoa erilaisten vammojen tai sairauden aiheuttamista muutoksista elimistön rakenteeseen, toimintaan, paranemisprosessiin ja hoitoon. Noudattaa sovittuja hoitoperiaatteita ja toimii tarkoituksenmukaisesti yksilölliset erityispiirteet huomioon ottaen. Hakee aktiivisesti lisätietoa.
Kipsaamisessa ja erilaisissa tuentatekniikoissa käytettäviä materiaaleja, laitteita ja niiden ominaisuuksia ja käyttöä koskevan tietoperustan hallinta	hyödyntää työssään tietoa kipsaamisessa ja erilaisissa tuentatekniikoissa käytettävistä materiaaleista, laitteista ja niiden ominaisuuksista.	hyödyntää työssään tietoa kipsaamisessa ja erilaisissa tuentatekniikoissa käytettävistä materiaaleista, laitteista ja niiden ominaisuuksista. Ottaa huomioon työskentelyssään potilaalle ja hoitajalle mahdollisesti aiheutuvat turvallisuusrisikit.	hyödyntää työssään monipuolisesti tietoa kipsaamisessa ja erilaisissa tuentatekniikoissa käytettävistä materiaaleista, laitteista ja niiden ominaisuuksista. Työskentelee turvallisuuskohdat huomioon ottaen vaarantamatta omaa ja potilaan turvallisuutta.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ottaa vastaan ja antaa asiallisesti palautetta sekä kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella. Arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan.	ottaa vastaan ja antaa asiallisesti palautetta sekä kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella. Arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan sekä pyytää tarvittaessa ohjausta.	hankkii, jäsentää ja arvioi tietoa sekä soveltaa aiemmin opittua muuttuvissa työtilanteissa, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehitymistarpeitaan. Antaa palautetta esittäen rakentavia ratkaisuvaihtoehtoja ja pyytää ohjausta tarvittaessa.
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii moniammatillisen työryhmän tai tiimin jäsenenä työyhteisössä hyväksytyjen toimintaperiaatteiden mukaisesti.	toimii aktiivisesti ja vastuullisesti moniammatillisen työryhmän tai tiimin jäsenenä sekä tuntee työryhmän jäsenten tehtäviä ja vastuualueita.	toimii aktiivisesti ja vastuullisesti moniammatillisen työryhmän tai tiimin jäsenenä sekä sidosryhmien kanssa. Toimii asiallisesti ristiriitatilanteissa ja tuntee työryhmän jäsenten tehtävät ja vastuualueet.
	käyttää työryhmän jäsenenä työyksikön tieto- ja viestintävälineistöä lähihoitajan vastuualueella työyksikön ohjeistuksen mukaisesti ja noudattaa tietosuojaa viestinnässä.	käyttää työyksikön tieto- ja viestintävälineistöä asiallisesti lähihoitajan työn vastuualueella työyksikön ohjeistuksen mukaisesti sekä noudattaa tietosuojaa viestinnässä.	ymmärtää tieto- ja viestintävälineistön merkityksen potilaan hoidossa. Käyttää työyksikön tieto- ja viestintävälineistöä tarkoituksenmukaisesti lähihoitajan työn vastuualueella ohjeistuksen mukaisesti sekä noudattaa tietosuojaa viestinnässä.
Ammattietiikka	tuntee vastuualueensa ja työskentelee työryhmän jäsenenä annettujen ohjeiden mukaisesti.	ottaa huomioon toiminnassaan työyhteisön arvomaailman, tavoitteet ja ammattieettiset toimintaohjeet sekä toimii vastuullisesti riskejä ottamatta.	ottaa toiminnassaan huomioon työyhteisön arvomaailman, tavoitteet ja ammattieettiset toimintaohjeet. Vastaa omalta osaltaan potilaiden hyvästä hoidosta ja toimii riskejä ottamatta.

<p>Terveys, turvallisuus ja toimintakyky</p>	<p>toimii hoitoa koskevien säädösten ja säännösten mukaisesti. Käyttää asianmukaista työasua ja tarvittavia työturvasuojaimia sekä tiedostaa toimintaan liittyviä riskejä. Noudattaa työpaikan työturvallisuusohjeita (esim. kaasu-, sähkö-, säteily- ja paloturvallisuusmääräyksiä) ja muita riskitilanteisiin liittyviä ohjeita.</p>	<p>toimii työturvallisuusohjeiden mukaisesti (esim. kaasu-, sähkö-, säteily- ja paloturvallisuusmääräykset). Käyttää asianmukaista työasua ja tarvittavia työturvasuojaimia sekä torjuu työn aiheuttamia terveysvaaroja ja -haittoja (fysikaaliset, kemialliset ja biologiset).</p>	<p>toimii työturvallisuusohjeiden mukaisesti (esim. kaasu-, sähkö-, säteily- ja paloturvallisuusmääräykset) ja perustelee toimintansa. Käyttää asianmukaista työasua ja tarvittavia työturvasuojaimia, torjuu työn aiheuttamia terveysvaaroja ja -haittoja (fysikaaliset, kemialliset ja biologiset).</p>
	<p>huolehtii omasta toimintakyvystään, työhyvinvointiaan ja terveydestään.</p>	<p>huolehtii omasta toimintakyvystään sekä edistää työhyvinvointiaan ja terveyttään.</p>	<p>huolehtii omasta toimintakyvystään sekä edistää työhyvinvointiaan ja terveyttään. Perustelee niiden merkityksen.</p>
	<p>käyttää tutkimus- ja hoitotasoja sekä liikkumisen apuvälineitä ergonomisesti oikein. Käyttää ergonomisesti oikeita ja turvallisia työskentelytapoja, potilaan siirtotekniikoita ja -välineitä. Ottaa huomioon potilasturvallisuuden sekä ennaltaehkäisee työn aiheuttamia tapaturmia ja vammoja.</p>	<p>käyttää turvallisesti ja ergonomisesti oikein potilaan siirtotekniikoita ja -välineitä, tutkimus- ja hoitotasoja sekä liikkumisen apuvälineitä. Soveltaa ergonomisia työskentelytapoja. Ottaa huomioon potilasturvallisuuden sekä ennaltaehkäisee työn aiheuttamia tapaturmia ja vammoja.</p>	<p>työskentelee ergonomisesti oikein ja toteuttaa turvallisesti, suunnitelmallisesti ja tarkoituksenmukaisesti potilassiirrot. Käyttää hallitusti tutkimus- ja hoitotasoja sekä liikkumisen apuvälineitä. Ottaa huomioon potilasturvallisuuden sekä kehittää työympäristön ergonomista toimivuutta.</p>
	<p>ottaa huomioon tartuntariskit hoitotilanteissa, suojautuu itse ja suojaa potilasta tartunnoilta (henkilökohtainen hygienia, käsihygienia ja suojakäsineiden käyttö, aseptinen työskentely ja käytetyn hoitovälineistön käsittely).</p>	<p>ottaa huomioon tartuntariskit hoitotilanteissa, suojautuu ja suojaa potilasta tartunnoilta tarkoituksenmukaisesti.</p>	<p>suojautuu itse ja suojaa potilasta tartunnoilta tarkoituksenmukaisesti. Ohjaa ja perustelee suojautumisen merkityksen.</p>
	<p>toimii väkivaltaisen asiakkaan kohtaamistilanteissa työyksikön turvaohjeiden mukaan ja suojelee tarvittaessa itseään.</p>	<p>toimii väkivaltaisen asiakkaan kohtaamistilanteissa työpaikan turvaohjeiden ja työyksikön käytäntöjen mukaisesti ja suojelee tarvittaessa itseään.</p>	<p>ehkäisee työryhmän jäsenenä uhkaavien väkivaltatilanteiden syntymistä. Toimii ohjeiden mukaisesti ja suojelee tarvittaessa itseään ja muita sekä pyytää tarvittaessa lisäapua.</p>

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa kipsaamisen ja erilaisten tuentatekniikoiden käytön ammattitaitonsa terveyskeskuksen tai sairaalan päivystyspoliklinikalla tai erikoissairaanhoidon poliklinikoilla tai leikkausosastolla. Ammattitaito osoitetaan seuraavissa työkokonaisuuksissa: immobilisaatiohoitoa tarvitsevan potilaan hoidossa- ja palveluketjussa toimiminen, immobilisaatiohoitoon tulevan potilaan hoitoprosessin suunnittelu, toteuttaminen, arviointi ja ohjaaminen, tuloksellinen ja laadukas toiminta ja kestävä kehityksen huomioon ottaminen, ammatillinen vuorovaikutus, työympäristön toimintavalmiuden tarkistus ja ylläpito, erilaisten immobilisaatiohoitojen toteuttaminen ja/tai niissä avustaminen, potilaan tarkkailu ja ohjaus immobilisaatiohoidon jälkeen, hoitomateriaalien ja työvälineiden valinta ja käyttö, välineiden ja laitteiden huoltaminen, liikkumisen apuvälineiden varaaminen, säätäminen ja käytön ohjaaminen, ortoosien ja lepolastojen käyttö ja ohjaaminen, informaatioteknologian hyödyntäminen työssä ja kuvaaminen sekä kirjautuminen. Lisäksi on hallittava työn perustana olevan tiedon hallinta sekä elinikäisen oppimisen avaintaidot. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan (tarvittaessa toteutetaan simulaationa)
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta kokonaan
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.14 OPINNÄYTE AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

Opiskelija suunnittelee ja tekee omaa osaamistaan kokoavan opinnäytteen, joka voi olla esimerkiksi tuote, työnäyte, portfolio tai esitys. Opiskelija tunnistaa keskeiset ammatilliset vahvuutensa ja kehittää opinnäytettä tehdessään luovuuttaan, innovatiivisuuttaan sekä edistää ammatillista kasvuaan. Hän esittelee ja arvioi opinnäytteensä sekä sen suunnittelun ja toteutuksen. Opiskelija edistää opinnäytteellä omaa työllistymistään. Koulutuksen järjestäjä päättää opinnäytteen toteutustavan.

AMMATTITAITOA TÄYDENTÄVIEN TUTKINNON OSIEN, 20 OV (YHTEISET OPINNOT) TAVOITTEET JA ARVIOINTI AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

5.1 PAKOLLISET TUTKINNON OSAT

5.1.1 Äidinkieli, 4 ov

5.1.1.1 ÄIDINKIELI, SUOMI

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ viestii ja toimii vuorovaikutustilanteissa siten, että hän kykenee harjoittamaan ammattiaan, osallistumaan työelämään, toimimaan aktiivisena kansalaisena ja hakeutumaan jatko-opintoihin
- ♦ hallitsee sosiaali- ja terveysalan työtehtävissä tarvittavan kirjallisen materiaalin tuottamisen
- ♦ osaa toimia monikulttuurisessa ja monikielisessä ympäristössä
- ♦ ymmärtää sosiaali- ja terveysalaan liittyvien tekstien kuten tuotteiden ja laitteiden, oppaiden, käsikirjojen ja artikkeleiden keskeiset käsitteet, olennaisen sisällön ja tarkoituksen
- ♦ hankkii eri tavoilla tietoa eri lähteistä sekä välittää sitä suullisesti ja kirjallisesti
- ♦ tulkitsee erilaisia tekstilajeja ja kaunokirjallisuutta
- ♦ arvioi omaa äidinkielen taitoaan ja kehittää sitä jatkuvasti
- ♦ osaa toimia erilaisissa sosiaali- ja terveysalan vuorovaikutustilanteissa
- ♦ hallitsee sosiaali- ja terveysalan erilaiset puheviestintätilanteet esimerkiksi työsuorituksen ja opinnäytteen esittelyn
- ♦ osaa laatia sosiaali- ja terveysalan tavallisimmat kirjalliset työt
- ♦ osaa toimia työnhakutilanteessa ja laatia työpaikanhakuun liittyvät asiakirjat
- ♦ hyödyntää sosiaali- ja terveysalan ammattilehtiä ja muita viestintävälineitä
- ♦ käyttää mediaa kriittisesti ja tuntee lähteiden käytön periaatteet
- ♦ kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan ja osallistuu rakentavasti työpaikansa viestintään.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	hakee ohjatusti ammattialansa kannalta keskeistä tietoa selkeistä teksteistä.	hankkii ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää luotettavia tekstejä.	hakee tietoa erilaisista lähteistä ja vaikeaselkoisistakin teksteistä sekä arvioi niiden luotettavuutta.
Tekstien ymmärtäminen	ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisen tekstin päätarkoituksen ja osaa yhdistää sen tietoja omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa.	ymmärtää tekstin tarkoituksen ja pääsisällön sekä osaa yhdistää ja vertailla sen yksityiskohtia omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa suhteutta.	ymmärtää sekä tekstin tarkoituksen ja sanoman että yksityiskohtien merkityksen, tekee johtopäätöksiä ja arvioi tekstin sisältöä ja ilmaisutapaa.
Kirjallinen viestintä	kirjoittaa ohjatusti ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä.	kirjoittaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä.	kirjoittaa tavoitteellisesti ja työstää tekstejään oman arvioinnin ja palautteen pohjalta.
	tuntee oikeinkirjoituksen perusasioita.	käyttää sujuvaa lause- ja virkerakennetta ja jaksottaa tekstiä.	hallitsee kielenkäytön perusnormit sekä hioo tuottamiensa tekstien kieli- ja ulkoasua.
	laatii ohjatusti ja mallin mukaan asiakirjat.	laatii asianmukaiset asiakirjat.	laatii asianmukaisia asiakirjoja ja osaa soveltaa asiakirjamalleja.
	käyttää mallin mukaan tekstilajiin kuuluvia vaatimuksia.	käyttää tekstilajiin kuuluvia vaatimuksia ja muutakin tekstilajitietämystään.	soveltaa tekstilajin vaatimuksia omissa teksteissään.
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	toimii asiallisesti vuorovaikutustilanteissa mm. työnhakutilanteessa.	toimii asiallisesti ja kohteliaasti vuorovaikutustilanteissa mm. työnhakutilanteessa.	toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiakaslähtöisesti, joustavasti ja vakuuttavasti.
	osallistuu keskusteluun käyttämällä puheenvuoroja.	osallistuu keskusteluun ja vie keskustelua tavoitteen suunnassa eteenpäin.	osallistuu aktiivisesti ja rakentavasti keskusteluun ja kantaa osaltaan vastuuta viestintäilmapiiiristä.
	perustelee mielipiteensä.	perustelee monipuolisesti mielipiteensä ja väitteensä.	perustelee monipuolisesti näkemyksiään sekä arvioi vaikuttamispyrkimyksiä.
	osaa pitää lyhyen esityksen.	saa puhuessaan kontaktin kuulijoihinsa ja osaa rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seurata	pystyy puhuessaan ylläpitämään vuorovaikutusta, osaa havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi.

Mediaosaaminen	tuntee ammattialansa keskeiset mediat.	käyttää keskeisiä viestintävälineitä ja osaa arvioida mediatekstejä.	hyödyntää monipuolisesti viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä.
	noudattaa ohjatusti tekijänoikeuksia.	tuntee tekijänoikeudet oikeutena ja velvoitteena, noudattaa tekijänoikeuksia mm. ilmoittamalla lähteensä.	osaa viitata käyttämiinsä lähteisiin ja tarvittaessa pyytää niihin käyttöluvan.
Kielen ja kulttuurin tunteminen	tunnistaa oman kielen ja kulttuurienvälisen viestinnän merkityksen.	ottaa huomioon kulttuurienvälisen viestinnän omassa vuorovaikutuksessaan.	soveltaa kulttuurienvälistä viestintää ja omaa kulttuuriosaamistaan sekä toimii suvaitsevasti.
	käyttää kirjallisuutta ja muita taidemuotoja elämyksellisesti.	osaa eritellä kirjallisuutta ja muita taidemuotoja.	osaa analysoida ja tulkita kirjallisuutta ja muita taidemuotoja.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 7. Estetiikka, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (ÄI1), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (ÄI2), *Tekstit ja vaikuttaminen* (ÄI4) sekä jokin seuraavista *Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa* (ÄI3), *Teksti, tyylit ja konteksti* (ÄI5), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (ÄI6) tai *Puheviestinnän taitojen syventäminen* (ÄI7) korvaavat *Äidinkieli, suomi* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.1.2 ÄIDINKIELI, RUOTSI

Ruotsinkielisessä koulutuksessa äidinkielen opintojen tavoitteet ja arviointikriteerit vastaavat suomi äidinkielenä opintojen tavoitteita ja arviointikriteerejä.

5.1.1.3 ÄIDINKIELI, SAAME

Tavoitteet

Opiskelija

- ◆ hankkii monipuolisia kielellisiä ja kirjallisia kokemuksia saamen kielessä
- ◆ ymmärtää kielellisiä juuriaan ja oman kielellisen identiteettinsä kehittymistä
- ◆ tunnistaa kielen ja kulttuurin merkityksen työyhteisön toiminnalle
- ◆ perehtyy saamenkieliseen kertomaperinteeseen ja sen merkitykseen saamelais-ten kielelle ja kulttuurille
- ◆ hankkii tietoa eri saamenkielisistä lähteistä sekä välittää sitä kirjallisesti ja suul- lisesti
- ◆ laajentaa kokemus- ja yhteistyöpiiriä saamen kielessä myös sosiaali- ja terveys- alan Pohjoismaissa ja Venäjällä asuviin saamenkielisiin kollegoihin
- ◆ ymmärtää monikulttuurisuuden ja monikielisyyden merkityksen sekä kehittää kielellistä ja kulttuurista suvaitsevaisuuttaan
- ◆ laatii ammattinsa ja yhteisönsä tavallisimmat kirjalliset työt saamen kielellä
- ◆ laatii raportin ja työpaikanhakuun liittyvät asiakirjat saamen kielellä
- ◆ osaa toimia työnhakutilanteessa ja muissa sosiaali- ja terveysalan puheviestin- tätilanteissa
- ◆ osaa toimia erilaisissa oman ammattialansa sosiaali- ja terveysalan vuorovaiku- tustilanteissa saamen kielellä
- ◆ osaa viestiä ja olla vuorovaikutuksessa saamen kielellä, niin että hän voi osallis- tua työelämään, toimia aktiivisena kansalaisena ja harrastaa jatko-opintoja
- ◆ arvioi omaa äidinkielen taitoaan.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioin- nin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tut- kinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kielen ja kulttuurin tunteminen	tuntee saamenkulttuurin keskeiset piirteet.	tuntee kansallisen saamen kielen taustaa ja kulttuurin muodostusta.	vahvistaa ja kehittää omaa kielellistä identiteettiään.
	käyttää ohjatusti saamen kielen kertomaperinnettä.	tuntee saamenkulttuuria ja perehtyy sen ominaislaatuun, mm. kertomaperinteeseen.	käyttää saamen kielen kertomaperinnettä ja tuntee sen kautta saamelaiden historiaa.
Kielen ja kulttuurin tunteminen	tunnistaa kielten ja kulttuurien moninaisuuden ja merkityksen.	ottaa toiminnassaan huomioon eri kielten ja kulttuurien merkityksen viestintätilanteissa.	tunnistaa saamen ja suomen kielen yhteisiä juuria.
Tiedonhankinta ja mediaosaaminen	hyödyntää ohjatusti alansa ammattilehtiä ja muita viestintävälineitä.	käyttää alan keskeisiä viestintävälineitä.	hankkii ja analysoi itseään rikastuttavia kokemuksia hyödyntämällä erilaisia viestintävälineitä.
	tuntee keskeiset mediat, joita ammattialalla käytetään.	tunnistaa median erilaisia vaikutuskeinoja ja arvioi niitä.	hyödyntää monipuolisesti alansa keskeisiä mediasisältöjä ja tekee mediakriittisiä tulkintoja.
Tekstien ymmärtäminen	ymmärtää saamenkielisen tekstin päätarkoituksen ja osaa yhdistää sen tietoja omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa.	ymmärtää saamenkielisen tekstin tarkoituksen ja pääsisällön sekä osaa yhdistää ja vertailla sen yksityiskohdista omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa suhteuttaen.	ymmärtää sekä tekstin tarkoituksen että sanoman merkityksen, tekee johtopäätöksiä ja arvioi tekstin sisältöä ja ilmaisutapaa.
Kirjallinen viestintä	osaa saamen kielen oikeinkirjoituksen perusasiat.	käyttää sujuvaa lause- ja virkerakennetta ja jaksottaa tekstiä.	suunnittelee kirjoittamistaan tavoitteen mukaisesti sekä työstää tekstiään oman ja toisten arvion perusteella.
	kirjoittaa aiheesta kokonaisen virkkeen ja tietotekniikkaa hyödyntäen.	laatii sisällöltään ja ulkoasultaan perustellun tekstin, joka vastaa otsikkoa ja tarkoitusta. viestii kirjallisesti tilanteen vaatimalla tavalla.	laatii sisällöltään monipuolisen ja rakenteeltaan selkeän ja johdonmukaisen tekstin. viestii kirjallisesti tilanteen vaatimalla tavalla.
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	toimii vuorovaikutustilanteissa asiallisesti.	toimii vuorovaikutustilanteissa asiallisesti ja kohteliaasti.	toimii vuorovaikutustilanteissa joustavasti ja vakuuttavasti.
	osallistuu keskusteluun käyttämällä puheenvuoron.	osallistuu keskusteluun ja vie keskustelua tavoitteen suunnassa eteenpäin.	osallistuu aktiivisesti ja rakentavasti keskusteluun.
	pitää lyhyen esityksen.	saa puhuessa kontaktin kuulijoihinsa ja rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seurata.	ylläpitää puhuessaan vuorovaikutusta, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (ÄIS1), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (ÄIS2), *Vaikuttamisen keinoja* (ÄIS4) ja lisäksi jokin seuraavista *Kaunokirjalliset tekstit* (ÄIS3), *Teksti, tyyli ja konteksti* (ÄIS5), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (ÄIS6) tai *Puheviestintä* (ÄIS7) korvaavat *Äidinkieli, saame*-opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.1.4 ÄIDINKIELI, VIITTOMAKIELI

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ osaa harjoittaa viittomakielellä lähihoitajan ammattia ja sosiaali- ja terveysalaan liittyviä tehtäviä
- ♦ arvostaa viittomakielen taitoa osana omaa identiteettiään
- ♦ toimii viittomakielisissä sekä puhuttua ja kirjoitettua kieltä käyttävissä vuorovaikutustilanteissa
- ♦ osaa viestiä ja olla vuorovaikutuksessa viittomakielellä työelämässä, aktiivisena kansalaisena ja harjoittaa jatko-opintoja
- ♦ osaa viestiä siten, että sosiaalinen vuorovaikutus, oppiminen ja työelämässä menestyminen ovat mahdollisia.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kielen ja kulttuurin tunteminen	ymmärtää viittomakielisen yhteisön aseman monikielisessä suomalaisessa yhteiskunnassa.	vertailee viitottua ja puhuttua kieltä käyttävien kulttuurien kommunikaatiota.	tuntee hyvin viittomakielisen yhteisön taustan ja osaa edustaa vähemmistökulttuuriaan monikielisessä valtakulttuurissa.
	tunnistaa viitotun ja puhutun kielen ominaispiirteet.	käyttää hyväkseen viitotun ja puhutun kielen ominaispiirteitä.	vahvistaa ja kehittää omaa kielellistä identiteettiään ja ammattialan viittomia.
Viittomakielen kieltiedon tunteminen	tuntee viittomakielen perusrakenteen.	nimeää oman äidinkielenensä peruspiirteitä ja analysoi omaa kielenkäyttöään suhteessa muihin	hallitsee viittomakielen perusrakenteen.
Tunnistaa viitotun ja puhutun kielen ominaispiirteet	käyttää ohjatusti viittomakielen sanakirjoja.	käyttää itsenäisesti viittomakielten sanakirjoja.	etsii monipuolisesti tietoja viittomakielten sanakirjoista ja oppikirjoista.
	tunnistaa viittomakielen eri muotoja (yleis- ja puhekielen tilanteet).	pohtii viittomakielisten tekstien tavoitteellista sisältöä.	tuntee viittomakielen kielelliset ominaispiirteet.
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	käyttää ammattiin liittyviä viittomia ohjatusti.	hallitsee yleisviittomiston ja tietää ammattiin liittyvän viittomiston.	tuntee hyvin ammattiin liittyvän viittomiston ja ammatilliseen identiteettiin kuuluvat kielelliset ominaispiirteet.
	toimii asiallisesti vuorovaikutustilanteissa.	osallistuu keskusteluun ja vie keskustelua tavoitteen suunnassa eteenpäin.	käyttää rakenteeltaan sujuvaa ja ilmaisultaan rikasta viittomakieltä monipuolisesti.
	lukee viittomakielisiä (videoituja) tekstejä.	selittää ammattialaan liittyviä seikkoja viittomakielellä esityksessä tai muille suunnatuissa ohjeissa.	lukee viittomakielisiä tekstejä kriittisesti ja käyttää saamiaan uusia tietoja hyväkseen.
	tuottaa ja ymmärtää viittomakieltä.	tuottaa lyhyitä viittomakielisiä esityksiä ja käyttää viittomakieltä keskusteluissa.	ylläpitää puhuessaan vuorovaikutusta sekä tuottaa viittomakielisiä esityksiä.
	pitää lyhyen esityksen viittomakielellä.	toimii erilaisissa ympäristöissä viittomakielisten ja kuulevien kanssa.	hyödyntää esityksissä viittomakielisten kulttuurissa esiintyviä ilmaisu- ja esiintymistapoja.
	osaa käyttää viittomakielen tulkkia kahdenkeskisissä keskustelutilanteissa.	tietää, miten ja milloin tulkkia käytetään.	osaa käyttää viittomakielen tulkkia sujuvasti eri tilanteissa.
Opiskelutaitojen ja apuvälineiden käyttäminen	käyttää ammattikirjallisuutta ja työohjeita ohjattuna viittomakielen avulla.	käyttää tiedonhakua sujuvasti ja etsii tietoa omatoimisesti erilaisista lähteistä.	tulkitssee samaansa tietoa eri näkökulmista ja välittää sitä viittomakielellä eteenpäin.

Opiskelutaitojen ja apuvälineiden käyttäminen	käyttää muistitekniikoita ohjatusti ammattialan työtehtävissä.	käyttää erilaisia oppimisstrategioita viittomakielen opiskelussa.	hyödyntää eri oppimisstrategioita viittomakielen opiskelussaan.
	hallitsee viestintätekniologian perusteet ja tiedonhankutaidot.	tuottaa yksinkertaisia esityksiä viestintävälineillä.	käyttää viestintävälineitä monipuolisesti viittomakielisten esitysten tuottamisessa.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (ÄIV1), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (ÄIV2), *Tekstit ja vaikuttaminen* (ÄIV4) ja jokin seuraavista *Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa* (ÄIV3), *Teksti, tyyli ja konteksti* (ÄIV5), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (ÄIV6) tai *Puheviestinnän taitojen syventäminen* (ÄIV7) korvaavat *Äidinkieli, viittomakieli* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa yhteiset opinnot.

5.1.1.5 ÄIDINKIELI, OMA ÄIDINKIELI VIERASKIELISILLÄ OPISKELIJOILLA

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ lukee, kirjoittaa ja ilmaisee itseään oman äidinkielen avulla
- ♦ ymmärtää kielellisiä juuriaan ja oman kielellisen identiteettinsä kehittymistä
- ♦ käyttää sekä omaa kieltään että suomen kieltä eri yhteyksissä
- ♦ hankkii eri tavoilla tietoa eri lähteistä sekä välittää sitä suullisesti ja kirjallisesti
- ♦ osaa kielellisesti viestiä ja olla vuorovaikutuksessa, jotta hän voi osallistua työelämään, toimia aktiivisena kansalaisena ja harjoittaa jatko-opintoja
- ♦ osaa toimia monikulttuurisessa yhteiskunnassa ja lähihoitajan työtehtävissä arvostaen omaa kieltään ja samalla suomalaisuutta.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kielen ja kulttuurin tunteminen	hahmottaa oman kiелensä kirjoitustavat.	lukee ja kirjoittaa omalla kielellään lyhyitä tekstejä.	lukee monipuolisia tekstejä omalla kielellään ja kirjoittaa erilaisia tarkoituksia varten.
	osaa kertoa oman kieliympäristönsä ja kulttuurinsa keskeisistä piirteistä.	tutustuu käytännössä oman kiелensä ja kulttuuripiirinsä kirjallisuuteen.	tuntee oman äidinkiелensä rakennetta ja oikeakiелisyyttä.
	osaa nimetä oman kiелensä kulttuurisia juuria.	tuntee oman kiелensä kulttuurisia juuria ja kiелisukulaisuussuhteita.	saavuttaa vahvan kulttuurisen identiteetin ja säilyttää kulttuurisiteensä siihen ympäristöön, jossa on kasvanut.
		tuntee äidinkiелensä käyttömahdollisuuksia ja vaihtelua omalla kiелialueellaan.	on kiinnostunut äidinkiелästään ja omasta kiелitautastaan ja on motivoitunut kehittämään äidinkiелien taitoaan edelleen.
Tiedonhankinta ja mediaosaaminen	tuntee oman kiелensä tärkeimpiä viestintäkanavia.	hankkii tietoja eri viestintävälineitä hyödyntäen omalla äidinkiелellään (esim. sanakirjat ja tietoverkot).	hankkii tietoja eri viestintävälineitä hyödyntäen omalla äidinkiелellään ja vertailee kriittisesti eri lähteitä.
Vuorovaikutus ja työelämän kiелenkäyttötilanteissa toimiminen	osaa pitää lyhyen esityksen omalla äidinkiелellään.	osaa viestiä ymmärrettävästi omalla äidinkiелellään ammattialan asioista.	laatii erilaisia tekstejä oman kulttuurinsa viestintätavotonta noudattaen ja käyttää suullista äidinkiелien taitoaan aktiivisesti.
	tuntee puheilmaisuun muotoja omassa ja suomalaisessa kulttuurissa.	vertailee oman kiелensä ja suomen kiелien käyttöä.	vertailee omaa kieltään ja suomen kieltä puhuvien kommunikaatiota.
	ilmaisee itseään suullisesti kulttuuripiirinsä yhteisössä tavallisimmissa kiелenkäyttötilanteissa.	käyttää omalla kielellään ammattialansa keskeisiä käsitteitä ja ottaa osaa keskusteluun omalla kiелialueellaan.	osaa toimia oman kulttuurinsa parissa vastaavassa ammatissa.
		ymmärtää kaksikielisyyden merkityksen omalle työlelle.	laajentaa sanavarastoaan ammattialalla ja kehittää ammatitaitoaan tarvittaessa omalla kielellään.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Oma äidinkieli ja sen käyttö* (ÄIM1), *Kielialueen kulttuuri* (ÄIM3), *Viestintä ja yhteiskunta* (ÄIM4) ja *Tiedon maailma* (ÄIM6) korvaavat *Äidinkieli, oma äidinkieli vieraskielisillä opiskelijoilla* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.1.6 ÄIDINKIELI, SUOMI TOISENA KIELENÄ

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ hallitsee sellaiset viestintä- ja vuorovaikutustaidot, että hänellä on riittävät valmiudet työelämään, aktiiviseen kansalaisuuteen ja jatko-opintoihin
- ♦ ymmärtää suomenkielisen suullisen viestinnän keskeiset sisällöt ja seuraa vai-vattomasti sosiaali- ja terveysalan opinnoissa käsiteltävää asiaa sekä kykenee osallistumaan työskentelyyn
- ♦ ymmärtää sosiaali- ja terveysalan kirjallisen oppimateriaalin keskeiset sisällöt ja pystyy käyttämään niitä opinnoissa etenemiseen
- ♦ saa virikkeitä ja elämyksiä tutustuessaan sosiaali- ja terveysalan kirjallisuuteen, artikkeleihin, tietoverkon aineistoihin ja erilaisiin tekstilajeihin suomeksi ja mahdollisuuksien mukaan äidinkielellään
- ♦ tuottaa sosiaali- ja terveysalalla tarpeellisia tekstejä
- ♦ hallitsee suomen kielen keskeiset rakenteet sekä sosiaali- ja terveysalan ammat-tisanaston ja sanontatavat
- ♦ osaa toimia ammatissaan suomalaisen työelämän ja yhteiskunnan keskeisten toimintatapojen mukaan
- ♦ hakee tietoa sosiaali- ja terveysalan ammattilehdistä, kirjoista ja tietoverkosta, käyttää sanakirjoja ja tekee muistiinpanoja itsenäisesti sekä käyttää kirjallista ja tietoverkoissa olevaa aineistoa kielitaitonsa kehittämiseksi ja opintojensa edis-tämiseksi.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioin-nin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tut-kinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	hakee ohjatusti ammattialansa kannalta keskeistä tietoa selkeistä teksteistä.	hankkii ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää luotettavia tekstejä.	hakee tietoa erilaisista lähteistä ja vaikeaselkoisistakin teksteistä sekä arvioi niiden luotettavuutta.
Tekstien ymmärtäminen	ymmärtää lyhyitä käytännönläheisiä tekstejä, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia sekä ammattialansa sisältöjä käsitteleviä tekstejä.	ymmärtää tekstejä oman alansa tai yleisistä aiheista sekä jonkin verran päättelyä vaativia tekstejä, osaa etsiä ja yhdistellä tietoja useammasta muutamana sivun pituisesta tekstistä.	ymmärtää itsenäisesti tekstejä myös abstrakteista aiheista, jotka voivat liittyä myös oman alan työhön ja työturvallisuuteen, hahmottaa nopeasti tekstin sisällön ja sen tarpeellisuuden ja soveltaa sitä erilaisiin tehtäviin.
Kirjallinen viestintä	kirjoittaa lyhyen, sidosteisen tekstin tutuista aiheista tavallisimmissa kirjallisen viestinnän muodoissa sekä hallitsee yleisissä ja ammatillisissa tilanteissa tarvittavien tekstien laadintaan riittävän sanaston ja rakenteet.	kirjoittaa tekstejä sekä tutuista, abstrakteista että oman ammattialansa aiheista, käyttää monenlaisen kirjoittamiseen tarvittavaa sanastoa ja lauserakenteita sekä kirjoittaa ymmärrettävää ja kohtuullisen virheetöntä kieltä.	kirjoittaa selkeitä ja yksityiskohtaisia tekstejä myös abstrakteista aiheista sekä työtehtävistään, yhdistelee tai tiivistää eri lähteistä poimituja tietoja tekstiinsä, hallitsee laajan sanaston ja vaativia lauserakenteita sekä kielelliset keinot selkeän, sidosteisen tekstin laatimiseksi.
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	ymmärtää opiskelua tai oman alansa työtä käsittelevän puheen ja tavallista sanastoa sisältävän keskustelun.	ymmärtää yleisiä aiheita ja asiantietoa sisältävät sekä omaan ammattialaansa liittyvät keskustelut ja hallitsee sanaston.	ymmärtää konkreetin ja abstraktin sekä omaa ammattialaa käsittelevän puhutun kielen, erottaa erilaiset puhetyylit ja osaa tiivistää kuulemastaan avainkohdat ja tärkeät yksityiskohdat.
	kertoo tutuista asioista ja selviytyy epävirallisista keskusteluista sekä viestii ammattialaansa liittyvissä erilaisissa tilanteissa.	kertoo tavallisista, konkreetteista aiheista ja selostaa alansa työtehtäviin liittyviä aiheita sekä viestii ja käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa, monenlaisia rakenteita ja mutkikkaita lauseita.	viestii selkeästi kokemuspääpiiriinsä ja ammattialaansa liittyvissä tilanteissa sekä useimmissa käytännöllisissä ja sosiaalisissa tilanteissa sekä muodollisissa keskusteluissa, käyttää kielen rakenteita ja laajahkoa sanastoa.

Kielen ja kulttuurin tunteminen	tuntee suomalaista yhteiskuntaa, kulttuuria ja ymmärtää kulttuurien välisen viestinnän merkityksen.	ymmärtää suomalaisen yhteiskunnan normeja ja työelämän toimintatapoja sekä ottaa huomioon kulttuurien välisen viestinnän omassa vuorovaikutuksessaan.	soveltaa tietoaan suomalaisen yhteiskunnan normeista ja työelämän toimintatavoista sekä soveltaa kulttuurienvälisestä viestintästä omaa kulttuuriosaamistaan.
Kielenopiskelu	tuntee erilaisia kielenopiskelun työtapoja ja sanakirjojen ja muiden tietolähteiden käytön periaatteita.	soveltaa erilaisia kielenopiskelun työtapoja ja käyttää sanakirjoja ja muita tietolähteitä ymmärtämisen avuksi.	soveltaa opiskelussaan erilaisia kielenopiskelun strategioita sekä käyttää sanakirjoja ja muita tietolähteitä tuottamistehtävien apuna.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Suomen kielen opintojen tavoitteiden määrittelyssä käytetään Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikkoa, jonka B2.1-taso (itsenäisen kielitaidon perustaso) kuvaa pääpiirteittäin opiskelijan kiitettävää osaamista koulutuksen lopussa. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomentanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Perusteet hallintaan* (S21), *Kieli käyttöön* (S22), *Syvämmät tekstitaidot* (S24) ja *Suomalainen kulttuuri* (S25) korvaavat *Äidinkieli, suomi toisena kielenä* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.1.7 ÄIDINKIELI, RUOTSI TOISENA KIELENÄ

Ruotsinkielisessä koulutuksessa *Äidinkieli, ruotsi toisena kielenä* -opintojen tavoitteet ja arviointikriteerit vastaavat *Äidinkieli, suomi toisena kielenä* -opintojen tavoitteita ja arviointikriteerejä.

5.1.1.8 ÄIDINKIELI, SUOMI VIITTOMAKIELISILLE

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ hankkii ja välittää tietoa yksilöllisten lähtökohtiensa mukaan ja kommunikoi suomen kielellä eri tilanteissa
- ♦ osaa ottaa huomioon käytettävissä teksteissä yhteydet työelämän vaatimuksiin sekä kuurojen kulttuuriin ja historiaan
- ♦ tuottaa sosiaali- ja terveysalalla tarvittavia tekstejä
- ♦ käyttää sosiaali- ja terveysalan ammatillista suomen kieltä sekä muita kielellisiä valmiuksiaan toimiessaan yhteistyössä kuulevien kanssa
- ♦ vertailee viitotun ja puhutun tai kirjoitetun kielen ilmaisukeinoja ja kielioppeja
- ♦ osaa työskennellä aktiivisesti sekä suomen kieltä että viittomakieltä käytävissä yhteisöissä ja sosiaali- ja terveysalan ammattitehtävissä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	hankkii ohjatusti tietoa suomen kielellä.	käyttää suomen kieltä ammattialansa tiedonhankinnassa.	hankkii itsenäisesti tietoa kirjallisista ja digitaalisista lähteistä ja arvioi niitä kriittisesti.
Tekstin ymmärtäminen	ymmärtää yleisluontoisen ja ammattialan kirjoitetun tekstin keskeisen sisällön.	ymmärtää yleisluonteisen tekstin sisällön ja tyylilajin ja vertaa kirjakielistä, yleiskielistä ja puhekielistä tekstiä.	ymmärtää vaivatta sekä yleisluontoisia että ammattiin liittyviä kirjoitettuja tekstejä.

Kirjallinen viestintä	kirjoittaa yleisistä aiheista ja käyttää ymmärrettävää kieltä.	laatii yleisluontoisesta tekstistä lyhyen kirjallisen tiivistelmän.	kirjoittaa sujuvasti ymmärrettävää, selvää ja huoliteltua yleiskieltä sekä hallitsee oikeinkirjoitus- ja välimerkkisäännöt.
	laatii ohjatusti ja mallin mukaan asianmukaiset työnhakuasiakirjat.	laatii asianmukaiset työnhakuasiakirjat.	laatii omaa osaamista perustelevat asianmukaiset työnhakuasiakirjat.
Kirjallinen viestintä	kirjoittaa yleiskieltä niin, että selviytyy tutuista viestintätilanteista.	osallistuu ymmärrettävästi kirjalliseen viestintään.	välittää ja selittää kirjoitettuja tekstejä viittomakielellä.
			kommentoi tekstejä ja tiedonlähteitä kriittisesti.
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	lukee ammatti-, kulttuuri- ja yksityiselämän tekstiesimerkkejä.	reagoi asianmukaisesti erilaisiin viesteihin ja pyytää lisätietoja tarvittaessa.	välittää määräyksiä ja viestejä ja suoriutuu työtehtävistä suomen kielellä.
	toimii yhteistyökykyisesti työtehtävissä tarvittaessa apuvälineitä käyttäen.	toimii yhteistyökykyisesti tiimin jäsenenä ja osaa välittää viestejä.	toimii tiimissä ja viestii ammattimaisesti ja vastuuntuntoisesti sekä kuulevien että kuurojen kanssa.
Mediaosaaminen	tunnistaa ja havainnoi muuttuvaa mediaympäristöä.	seuraa ja arvioi kriittisesti median ilmaisutapoja ja sisältöjä.	käyttää sanastoja ja sähköisiä tietokantoja joustavasti tekstin ymmärtämiseen.
Viittomakielen ja puhutun kielen kielioopin piirteiden tunteminen	tuntee kirjoitetun ja viitotun kielen keskeiset erot.	vertailee keskeisiä puhutulle kielelle luonteenomaisia rakenteita vastaaviin viittomakielen rakenteisiin.	tuntee puhutun suomen kielen toimintaperiaatteen ja muodon ja vertaa vastaaviin viittomakielen rakenteisiin.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (V21), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (V22), *Tekstit ja vaikuttaminen* (V24) sekä jokin seuraavista *Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa* (V23), *Teksti, tyyli ja konteksti* (V25), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (V26) tai *Puheviestinnän taitojen syventäminen* (V27) korvaavat *Äidinkieli, suomi viittomakielisille* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.1.9 ÄIDINKIELI, ROMANI

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ käyttää romanikieltä ja kulttuuriperintöä vuorovaikutuksen ja ajattelun välineenä romaniyhteisössä ja sosiaali- ja terveysalan ammatillisissa yhteyksissä
- ♦ hankkii tietoa eri romanikielisisistä lähteistä
- ♦ hallitsee sellaiset viestintä- ja vuorovaikutustaidot, että hän voi osallistua työelämään, toimia aktiivisena kansalaisena ja hakeutua jatko-opintoihin
- ♦ toimii erilaisissa sosiaali- ja terveysalan vuorovaikutustilanteissa romanikielillä
- ♦ hallitsee sosiaali- ja terveysalan puheviestintätilanteet
- ♦ hallitsee romanikielen keskeiset rakenteet sekä sosiaali- ja terveysalan ammattisanaston ja sanontatavat.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kielen ja kulttuurin tunteminen	tuntee romanikulttuurin keskeiset piirteet sekä analysoi omaa kielenkäyttöään suhteessa muihin.	tuntee kansallisen romanikielen taustaa ja kulttuuria sekä vahvistaa ja kehittää omaa kielellistä identiteettiään.	ymmärtää omalla kohdallaan kielellisen identiteetin merkityksen ja toimii romanikulttuurin mukaisesti.
Tiedon hankinta	hakee ohjatusti tietoa selkeistä romanikielisisistä teksteistä.	hakee monenlaista tietoa selkeistä romanikielisisistä teksteistä.	hallitsee romanikielillä olemassa olevat lähteet ja materiaalit ja hyödyntää niitä kirjoituksissaan.
Tekstin ymmärtäminen	ymmärtää romanikielisen tekstin päätarkoituksen ja osaa yhdistää sen tietoja omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa.	ymmärtää pääpiirteissään romanikielisen asiatekstin ja tuottaa erilaisia romanikielisiä tekstejä.	ymmärtää tekstin tarkoituksen ja sanoman merkityksen, tekee johtopäätöksiä ja arvioi tekstin sisältöä ja ilmaisutapaa.

Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	osallistuu ymmärrettävästi kirjalliseen ja suulliseen viestintään työpaikalla.	viestii romanikielellä suullisesti ja kirjallisesti tilanteen vaatimalla tavalla.	viestii romanikielellä suullisesti ja kirjallisesti tilanteen vaatimalla tavalla ja kehittää taitojaan palautteen perusteella.
		reagoi asianmukaisesti erilaisiin viesteihin ja pyytää lisätietoja tarvittaessa.	selviytyy luontevasti romanikielellä erilaisissa tilanteissa.
Romanikielen kielitiedon tunteminen	hallitsee riittävän sanavaraston tutuista asioista romanikielellä.	käyttää kielen muotoja melko varmasti sekä suullisessa että kirjallisessa viestinnässä.	käyttää sujuvaa romanikielen lause- ja virkerakennetta.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kielipohjan vahvistaminen* (ÄIR1), *Kielitaidon laajentaminen lähipiirin ulkopuolelle* (ÄIR2), *Romanikieli ja -kulttuuri nyky-yhteiskunnassa* (ÄIR6) ja jokin seuraavista kursseista *Romanien suullinen ja kirjallinen perinne* (ÄIR3), *Romanikielen ja -kulttuurin historia ja levinneisyys* (ÄIR4), *Romanien kirjallisuus ja muu taide* (ÄIR5) tai *Romanikielen puhetaito ja puhelukulttuuri* (ÄIR7) korvaavat *Äidinkieli, romani* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.2 Toinen kotimainen kieli

5.1.2.1 TOINEN KOTIMAINEN KIELI, RUOTSI, 1 OV

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ selviytyy sosiaali- ja terveysalan tavallisimmista työtehtävistä ja arkipäivän tilanteista toisella kotimaisella kielellä
- ♦ ymmärtää molempien kansalliskielten ja kulttuurin merkityksen monikulttuurisessa Suomessa.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedon hankinta	tuntee sanakirjojen ja muiden tietolähteiden käytön periaatteet.	käyttää sanakirjoja ja jonkin verran myös muita, kuten esimerkiksi sähköisiä, tietolähteitä.	käyttää sanakirjoja, myös sähköisiä, ja muuta lähdeaineistoa hankkiakseen lisätietoa omaa alaa käsittelevistä vieraskielisistä yksinkertaisista ohjeistuksista.
Tekstien ymmärtäminen ja kirjallinen viestintä	ymmärtää apuvälineitä käyttäen lyhyiden ja yksinkertaisten omaan työhön ja työturvallisuuteen liittyvien kirjallisten viestien sisällön.	kirjoittaa mallin mukaan lyhyitä työhön liittyviä tekstejä kuten työ- ja turvallisuusohjeet.	kirjoittaa lyhyitä työhön liittyviä muistiinpanoja, ohjeita tai tilauslistoja.
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	kertoo muutamalla sanalla itsestään tai tutuista asioista omassa työssään.	selviytyy tavallisimista päivittäiseen elämään liittyvistä puhetilanteista, jos puhukumppani puhuu hitaasti ja käyttää yksinkertaista, keskeistä sanastoa.	toimii tavanomaisimmissa viestintätilanteissa sekä kasvotusten että puhelimesta ja tarvittaessa pyytää tarkennusta tai selvennystä.
Kielen ja kulttuurin merkitys	on tietoinen ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksestä.	ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksen kohdatessaan pohjoismaalaisia.	ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin aseman monikulttuurisessa Suomessa.
Kielenopiskelu	tunnistaa omat oppimistrategiansa.	tunnistaa omien oppimistrategioidensa vahvuuksia ja heikkouksia.	kokeilee uusia strategioita ja oppimistapoja.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A1.3–A2.1 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A1.3–A2.1. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yh-

teinen eurooppalainen viitekehys. Suomentanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Arkielämää Pohjoismaissa* (RUA1) tai *Koulu ja vapaa-aika* (RUB1) korvaa *Toinen kotimainen kieli, ruotsi* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.2.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI, SUOMI, 2 OV

Tavoitteet

Opiskelija omaa sellaiset viestintä- ja vuorovaikutustaidot, että hän selviytyy sosiaali- ja terveysalan työtehtävistä suomen kielellä ja hän ymmärtää suomenkielen merkityksen työelämässä ja yksityiselämässään.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedon hankinta	tuntee sanakirjojen ja muiden tietolähteiden käytön periaatteet.	hyödyntää ammattisanakirjoja sekä suomenkielisiä tietokantoja.	käyttää sanakirjoja, käsikirjoja, hakuteoksia sekä suomenkielistä internetiä tiedon hankinnassa.
Tekstien ymmärtäminen ja kirjallinen viestintä	ymmärtää suomen kielellä kirjoitettujen yksikertaisten, työhön tai arkitilanteisiin liittyvien ohjeiden tai ilmoitusten sisällön.	ymmärtää suomen kielellä kirjoitettujen työhön tai arkitilanteisiin liittyvien ohjeiden tai ilmoitusten sisällön.	lukee vaivatta ja ymmärtää erilaisia ammattiin liittyviä tekstejä sekä käsikirjoja ja seuraa alan tapahtumia suomenkielisistä ammattijulkaisuista sekä yhteiskunnan tapahtumia suomenkielisistä tiedotusvälineistä.
	kirjoittaa lyhyitä ilmoituksia, täyttää lomakkeita ja kirjoittaa apuvälineitä käyttäen jopa lyhyitä selostuksia suomeksi.	kirjoittaa ilmoituksia, kirjeitä sekä tarpeen tullen apuvälineitä käyttäen pidempiäkin selostuksia tai pöytäkirjoja suomeksi.	täyttää lomakkeita, kirjoittaa tilauksia, kirjeitä ja raportteja sekä vastaa kirjallisesti kyselyihin suomen kielellä.

Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	ymmärtää yksinkertaiset ohjeet ja käskytykset jotka liittyvät työhön tai arkitilanteisiin ja pystyy auttavasti kohtaamaan asiakasta tai työtoveria suomen kielellä ja ymmärtää esitettyjä kysymyksiä.	ymmärtää selkeitä ohjeita sekä normaalitempoista puhetta työpaikalla tai puhelimesta, osaa kohdata ja ymmärtää asiakasta tai työtoveria sekä seuraa tiedotusvälineitten välityksellä alan ja yhteiskunnan tapahtumia.	ymmärtää jopa nopeassa tempossa erilaisia ohjeistuksia ja keskustelua joka liittyy ammattialaan, osaa kohdata suomenkielisiä asiakkaita rennosti ja ymmärtää heidän tarkoituksia sekä toiveita.
	palvelee tyydyttävästi suomenkielisiä asiakkaita, selviää jokapäiväisistä tilanteista sekä hoitaa tärkeimmät työtehtävät suomeksi.	palvelee suomenkielisiä asiakkaita hyvin, vastaa kysymyksiin ja hoitaa työasioita puhelimitse sekä osallistuu työpaikalla rutiinimaisesti keskusteluihin suomen kielellä.	keskustelee vaivatta työtehtävistään suomeksi, osaa kuvata toimintoja ja yksityiskohtia sekä avaa ja käy vaihtelevan tempoista keskustelua suomen kielellä.
Kielen ja kulttuurin merkitys	ymmärtää suomen kielen hallinnan merkityksen jokapäiväisessä kanssakäymisessä sekä suomenkielisessä työyhteisössä toimiessaan.	työskentelee hyvin suomenkielisessä työyhteisössä ja pyrkii määrätietoisesti kehittymään ammattikielen käytössä.	osallistuu aktiivisesti suomenkieliseen työyhteisöön ja osoittaa kiinnostusta suomenkieliseen kulttuuriin.
Kielen opiskelu	tunnistaa omat oppimistrategiansa.	tunnistaa omien oppimistrategioidensa vahvuuksia ja heikkouksia.	kokeilee uusia strategioita ja oppimistapoja.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa B1.2. ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa B1.1. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomentanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Arkielämä ja vapaa-aika* (FINA1) ja joku seuraavista kursseista: *Luonto ja ympäristö* (FINA2), *Kaupankäynti, tekniikka ja viestintä* (FINA3), *Yhteiskunta ja tiedotusvälineet* (FINA4), *Koulutus, ammatti- ja talouselämä* (FINA5) tai *Suomalainen kulttuuri ja kirjallisuus* (FINA6) korvaavat *Toinen kotimainen kieli, suomi* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.3 Vieras kieli

5.1.3.1 VIERAS KIELI, A-KIELI, 2 OV

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ viestii ja toimii vuorovaikutustilanteissa siten, että hän kykenee harjoittamaan ammattiaan, osallistumaan työelämään, toimimaan aktiivisena kansalaisena ja hakeutumaan jatko-opintoihin
- ♦ hallitsee sosiaali- ja terveysalan työtehtävissä tarvittavan kielitaidon
- ♦ osaa toimia monikulttuurisessa ja monikielisessä ympäristössä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedon hankinta	hakee tietoa työhönsä liittyvistä materiaaleista ja ohjeista ohjattuna ja sanakirjoja käyttäen.	hakee omaa alaa koskevaa tietoa sanakirjoja ja jonkin verran myös muita, kuten esimerkiksi sähköisiä, tietolähteitä käyttäen.	hakee monipuolisesti omaa alaa koskevaa tietoa, soveltaa tietojaan ja taitojaan sekä perustelee ratkaisunsa.
Tekstien ymmärtäminen sekä kirjallinen viestintä	ymmärtää lyhyitä ja yksinkertaisia oman alansa työhön liittyviä kirjallisia viestejä.	ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä kirjallisia ohjeita apuvälineitä käyttäen ja tekee tarkentavia kysymyksiä sekä osaa toimia niiden mukaan.	ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä kirjallisia ohjeita sekä työstä annettua palautetta.
	kirjoittaa ohjattuna mallin mukaan työhönsä liittyviä yksinkertaisia ja lyhyitä tekstejä.	kirjoittaa mallin mukaan työhönsä liittyviä yksinkertaisia ja lyhyitä tekstejä.	kirjoittaa tavanomaisia henkilökohtaisia viestejä ja lyhyitä tekstejä sekä täyttää yksinkertaisia työhönsä liittyviä asiakirjoja.

Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	ymmärtää lyhyitä ja yksinkertaisia oman alansa työhön liittyviä suullisia viestejä ja osaa toimia niiden mukaan.	ymmärtää tavanomaisimpia työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä suullisia ohjeita ja osaa toimia niiden mukaan.	ymmärtää keskeiset ajatukset tavanomaisesta normaalitempoisesta puheesta ja toimii niiden mukaan.
	kertoo lyhyesti itsestään ja alansa työtehtävistä vastamalla hänelle esitettyihin kysymyksiin ennakoitavissa olevissa ja tutuissa työtilanteissa.	kertoo itsestään ja työtehtävistään siten, että tulee ymmärretyksi ja osallistuu keskusteluun, mikäli keskustelukumppani puhuu hitaasti ja käyttää yksinkertaisia rakenteita.	kertoo tutuissa tilanteissa työpaikastaan ja työstään ja siihen liittyvistä normeista ja tavoista sekä tarvittaessa ottaa selvää muiden maiden vastaavista asioista sekä hankkii kysymällä työhönsä liittyviä lisäohjeita.
Kielen ja kulttuurin tuntemus	on tietoinen opiskelemaansa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkityksestä.	ymmärtää opiskelemaansa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkityksen.	soveltaa vieraan kielen ja kulttuurin tietojaan ja taitojaan.
Kielenopiskelu	tunnistaa omat oppimisstrategiansa.	arvioi oppimisstrategioidensa vahvuuksia ja heikkouksia.	vahvistaa oppimistaan kokeilemalla uusia strategioita ja oppimistapoja.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A2.2 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A2.1. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomentanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion A-kielen kurssit *Nuori ja hänen maailmansa* ja *Opiskelu ja työ* korvaavat *Vieras kieli, A-kieli* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.3.2 VIERAS KIELI, B-KIELI, 2 OV

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ selviytyy arkielämän tavanomaisissa palvelutilanteissa
- ♦ osaa toimia ennakoitavissa olevissa ja toistuvissa sosiaali- ja terveysalan viestintätilanteissa vieraalla kielellä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedon hankinta	tuntee sanakirjojen ja muiden tietolähteiden käytön periaatteet.	käyttää sanakirjoja ja muita tietolähteitä, myös sähköisiä, ymmärtämisen apuna.	käyttää sanakirjoja ja muita tietolähteitä, myös sähköisiä, tekstin tuottamisen apuna.
Tekstien ymmärtäminen sekä kirjallinen viestintä	kirjoittaa ohjatusti ja apuvälineitä käyttäen yksinkertaisia tekstejä, kuten ohjeita, mainoksia tai luetteloja tutuista aiheista.	kirjoittaa apuvälineitä käyttäen lyhyitä, yksinkertaisia sanontoja ja lauseita sisältäviä tekstejä, kuten ohjeita, mainoksia tai luetteloja, jotka liittyvät hyvin tuttuihin aiheisiin.	kirjoittaa muun muassa yksinkertaisia sanontoja ja lauseita sisältäviä tekstejä, kuten ohjeita, mainoksia tai luetteloja, jotka liittyvät niin yksityis- kuin työelämänkin tuttuihin aiheisiin.
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	pystyy muutamalla sanalla kertomaan itsestään ja työstään, esim. tunnistaa työkaluja, ammattinimikkeitä ja työtehtäviä.	esittää yksinkertaisia kysymyksiä ja vastaa mallin mukaan käsiteltäessä välitöntä, konkreettista ympäristöä ja häntä itseään, kun puhelukumppani puhuu hitaasti ja selkeästi.	esittää yksinkertaisia kysymyksiä ja vastaa käsiteltäessä välitöntä, konkreettista ympäristöä ja häntä itseään, kun puhelukumppani puhuu selkeästi, sekä pyytää tarvittaessa selvennystä. viestii suullisesti esimerkiksi esittäytyessään sekä arkipäivän ja työelämän tutuissa tilanteissa.
Kielen ja kulttuurin tuntemus	tunnistaa ja erottaa uusia äänneitä ja merkkejä.	kirjoittaa uusia merkkejä ja tuottaa uusia äänneitä.	edistää uuden kielen oppimista vertaamalla jo opittuihin kieliin.

Kielenopiskelu	tunnistaa omat oppimisstrategiansa.	arvioi oppimisstrategioidensa vahvuuksia ja heikkouksia.	vahvistaa oppimistaan kokeilemalla uusia strategioita ja oppimistapoja ymmärtämisen avuksi.
----------------	-------------------------------------	--	---

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A1.1 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A1.1. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomentanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion B1-kurssit *Nuori ja hänen maailmansa* ja *Opiskelu, työ ja yhteiskunta* korvaavat *Vieras kieli, B-kieli* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.4 Matematiikka, 3 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ hallitsee peruslaskutoimitukset, prosenttilaskennan ja mittayksiköiden muunnokset ja käyttää niitä lähihoitajan työhön liittyvissä laskutoimituksissa
- ♦ laskee pinta-aloja ja tilavuuksia sekä soveltaa geometriaa sosiaali- ja terveysalan vaatimassa laajuudessa
- ♦ käyttää sopivia matemaattisia menetelmiä lähihoitajan tehtäviin liittyvien ongelmien ratkaisussa
- ♦ ilmaisee muuttujien välisiä riippuvuuksia matemaattisilla lausekkeilla
- ♦ muodostaa ja laatii lähihoitajan tehtäviin yhtälöitä, lausekkeita, taulukoita ja piirroksia sekä ratkaisee työssä tarpeellisia matemaattisia tehtäviä yhtälöillä, päättelemällä, kuvaajien avulla sekä arvioi tulosten oikeellisuutta
- ♦ käyttää matemaattisten ongelmien ratkaisussa apuna laskinta, tietokonetta ja tarvittaessa muita matematiikan apuvälineitä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Peruslaskutoimitukset, prosenttilaskenta ja mittayksikkömuunnokset sekä matemaattiset peruskäsitteet ja esitystavat	suorittaa työtehtäviin liittyvät rutiininomaiset laskutoimitukset ja tuntee keskeisimmät matemaattiset käsitteet ja esitystavat.	suorittaa sujuvasti ammattiin liittyvät laskutoimitukset ja käyttää jossakin määrin matemaattisia käsitteitä ja esitystapoja ilmaisussaan.	soveltaa ammattialalla tarvittavia laskutoimituksia ja arvioi tulosten tarkkuutta sekä hallitsee ammattialalla käytettävät matemaattiset käsitteet ja esitystavat.
Matemaattiset menetelmät ja ongelmanratkaisu sekä tulosten arviointi	ratkaisee työtehtäviin liittyvät keskeiset matemaattiset ongelmat joko päättämällä, graafisesti tai laskennallisesti sekä osaa arvioida tulosten suuruusluokkaa.	ratkaisee ammattiin liittyviä ongelmia matemaattisten menetelmien avulla sekä arvioi tulosten oikeellisuutta.	soveltaa matemaattisia menetelmiä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisussa ja -asettelussa sekä arvioi menetelmien luotettavuutta ja tarkkuutta.
Laskimen ja tietokoneen käyttäminen	käyttää laskinta ja tietokonetta työtehtäviin liittyvien matemaattisten perustehtävien ratkaisemiseen.	käyttää sujuvasti laskinta ja tietokonetta ammattiin liittyvien matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen.	käyttää soveltaen laskinta ja tietokonetta ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisemiseen.
Numeerisen tiedon käsittely, analysointi ja tuottaminen	käyttää tiedonlähteenä tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä.	käyttää tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä ammattiin liittyvien ongelmien ratkaisuun.	soveltaa tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisuun sekä esittää tuottamia matemaattisia tuloksia tilastoina, taulukkoina ja graafisina esityksinä.
	laskee ohjeen mukaan aineiston keskilukuja.	laskee keskeisimpiä tilastollisia tunnuslukuja.	laskee tai määrittää annetusta aineistosta keskeisimmät tilastolliset tunnusluvut.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 9. Matematiikka ja luonnontieteet.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Lausekkeet ja yhtälöt* (MAB1) ja *Geometria* (MAB2) tai *Funktiot ja yhtälöt* (MAA1) ja toinen seuraavista lukion kursseista *Polynomifunktiot* (MAA2) tai *Geometria* (MAA3) korvaavat *Matematiikan* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.5 Fysiikka ja kemia, 2 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ soveltaa ammattitehtäviensä kannalta keskeisiä fysikaalisia ja kemiallisia ilmiöitä, käsitteitä ja lainalaisuuksia
- ♦ osaa työssään ja muussa toiminnassaan ottaa huomioon luonnon lainalaisuudet ja toimia niiden mukaisesti ympäristöä ja energiaa säästään
- ♦ tarkastelee keskeisiä ympäristöongelmia luonnontieteelliseltä kannalta
- ♦ soveltaa ammattinsa kannalta keskeisiä fysiikan lakeja ja käsitteitä
- ♦ hallitsee ammattinsa kannalta keskeisiä mekaniikan, lämpöopin ja sähköopin peruskäsitteitä ja ilmiöitä niin, että hän osaa käsitellä ammatissaan tarvitsemissaan laitteita ja järjestelmiä turvallisesti ja taloudellisesti sekä työskennellä ergonomisesti
- ♦ ottaa huomioon työssään ympäristön ja ammatin kannalta keskeisiä kemian ilmiöitä, ja sitä varten hänen on tunnettava tavallisimpien alkuaineiden ja sekä epäorgaanisten että orgaanisten yhdisteiden kemiallisia ominaisuuksia
- ♦ säilyttää, käyttää oikein ja hävittää asianmukaisesti alalla tarvittavia aineita sekä laskee ainemääriä ja pitoisuuksia
- ♦ osaa tulkita aineiden terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavat tekijät tuotteiden merkinnöistä ja ottaa työskentelyssään huomioon aineiden erityisominaisuudet niin, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta
- ♦ tekee havaintoja ja mittauksia ammattinsa kannalta keskeisistä fysikaalisista ja kemiallisista ilmiöistä
- ♦ kerää, käsittelee ja analysoi tekemiään havaintoja ja mittauksia.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Lämpöopin, mekaniikan ja sähköopin lainalaisuuksien tunteminen ja huomioon ottaminen työssä	tuntee fysiikan lainalaisuuksia niin, että pystyy työtehtävissään ottamaan huomioon niihin liittyvät ilmiöt, mutta tarvitsee joissakin kohdin ohjausta.	osaa ottaa huomioon fysiikkaan liittyvät ilmiöt työtehtävissään.	osaa itsenäisesti soveltaa fysiikan lainalaisuuksia työssään.
Kemiallisten aineiden ja yhdisteiden sekä niiden ominaisuuksien tunteminen ja huomioon ottaminen työssä	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja ja ottaa huomioon erilaisten aineiden ominaisuudet ja ympäristöriskit työssään, mutta tarvitsee osin ohjausta.	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja ja ottaa huomioon erilaisten aineiden ominaisuudet ja ympäristöriskit tutuissa työtilanteissa.	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja ja ottaa huomioon erilaisten aineiden ominaisuudet ja ympäristöriskit muuttuvissakin työtilanteissa.
	tulkitsen osin ohjattuna tavallisimpia tuotemerkintöjä.	tulkitsen tavallisimpia tuotemerkintöjä.	tulkitsen itsenäisesti erilaisia alan tuotemerkintöjä.
	laskee ohjattuna pitoisuuksia ja aineiden määriä sekä hankkii ohjeen mukaan tietoa kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteista.	laskee pitoisuuksia ja aineiden määriä sekä hankkii tietoa käyttöturvallisuustiedotteista.	laskee pitoisuuksia ja aineiden määriä joustavasti erilaisissa työtilanteissa eri tietolähteistä hankkimansa tiedon mukaan.
Havainnointi ja mittaaminen	toteuttaa mittaukset käyttäen tavallisimpia mittausten menetelmiä ja -välineitä ohjatussa työtilanteessa.	toteuttaa mittaukset käyttäen tavallisimpia mittausten menetelmiä ja -välineitä omatoimisesti ja osaa arvioida mittaustulosten luotettavuutta.	käyttää mittauksiin sopivimpia menetelmiä ja välineitä sujuvasti, toteuttaa mittaukset järjestelmällisesti ja huolellisesti ja osaa arvioida havaintojen ja mittausten tarkkuutta ja luotettavuutta.
	tallentaa mittaukset ja havainnot ohjeiden mukaisesti ja esittää ne taulukoina ja graafeina sekä laskee tarvittaessa tuloksia, mutta tarvitsee joiltakin osin ohjausta.	osaa analysoida mittauksia ja havaintoja sekä tehdä tuloksista johtopäätöksiä.	osaa raportoida ja esittää tuloksia sekä arvioida tulosten ja johtopäätösten tarkkuutta ja luotettavuutta.

Turvallinen ja ergonominen työskentely	työskentelee työturvallisuusohjeiden mukaisesti, mutta tarvitsee ohjausta ergonomiseen työskentelyyn.	työskentelee ergonomisesti ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti.	työskentelee ergonomisesti ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti ja ottaa omatoimisesti huomioon työympäristössä olevat riskitekijät.
--	---	---	---

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 4. Terveys, turvallisuus ja työkyky, 6. Kestävä kehitys, 9. Matematiikka ja luonnontieteet, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Fysiikka luonnontieteenä* (FY1) ja *Ihmisen ja elinympäristön kemia* (KE1) korvaavat *Fysiikan ja kemian* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.6 Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tieto, 1 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ osallistuu oppilaitoksessa ja työssäoppimispaikassa yhteisten asioiden hoitamiseen
- ♦ arvioi toimintamahdollisuuksiaan aktiivisena kansalaisena ja kuluttajana
- ♦ osaa käyttää yhteiskunnan tarjoamia palveluja
- ♦ tekee suunnitelman oman taloutensa hoitamisesta
- ♦ arvioi yrittäjyyden ja yritystoiminnan merkitystä Suomen kansantaloudelle
- ♦ hakee tietoa sosiaali- ja terveysalan työpaikoista sekä Euroopan unionia ja kansallisia koskevaa tietoa.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Osallistuminen oppilaitoksessa ja työssä-oppimispaikassa	osallistuu ohjattuna yhteisten asioiden hoitamiseen.	osallistuu sovitulla tavalla yhteisten asioiden hoitamiseen sekä tuntee yhteiskunnallisen päätöksentekoprosessin.	osallistuu itsenäisesti yhteisten asioiden hoitamiseen sekä tuntee yhteiskunnallisen päätöksentekoprosessin.
Toimintamahdollisuuksien arviointi	arvioi ohjattuna toimintamahdollisuuksiaan kansalaisena ja kuluttajana.	arvioi toimintamahdollisuuksiaan kansalaisena ja kuluttajana.	arvioi toimintamahdollisuuksiaan aktiivisena kansalaisena ja kuluttajana.
	tuntee opiskelijan vaikuttamismahdollisuudet, oikeudet ja velvollisuudet.	tuntee opiskelijan ja kansalaisen keskeiset vaikuttamismahdollisuudet, oikeudet, edut ja velvollisuudet.	tuntee opiskelijan ja kansalaisen keskeiset demokraattiset vaikuttamismahdollisuudet, oikeudet, edut ja velvollisuudet.
	hakee tietoa kuluttajan keskeisistä oikeuksista ja velvollisuuksista.	tuntee kuluttajan keskeiset oikeudet ja velvollisuudet.	tuntee kuluttajan keskeiset oikeudet ja velvollisuudet.
Yhteiskunnan palvelujen käyttö	käyttää opiskelijan tarvitsemia palveluja ja ymmärtää kansalaisen osuuden niiden rahoittamisessa.	käyttää yhteiskunnan tarjoamia palveluja ja ymmärtää kansalaisen osuuden niiden rahoittamisessa.	käyttää itsenäisesti yhteiskunnan tarjoamia palveluja ja ymmärtää kansalaisen osuuden niiden rahoittamisessa.
Oman talouden hoitaminen	tekee ohjattuna suunnitelman menoistaan ja varoistaan.	tekee suunnitelman menoistaan ja varoistaan.	tekee suunnitelman menoistaan ja varoistaan.
	hankkii ohjattuna tietoa rahoitusvaihtoehdoista ja niistä aiheutuvista kuluista.	hankkii tietoa rahoitusvaihtoehdoista ja niistä aiheutuvista kuluista.	hankkii tietoa rahoituslähteistä ja vertailee niistä aiheutuvia kuluja.
Kansantalouteen keskeisesti vaikuttavien tekijöiden arviointi	arvioi ohjattuna yrittäjyyden keskeiset vaikutukset työllisyyteen.	arvioi yrittäjyyden ja yritystoiminnan vaikutuksen työllisyyteen.	arvioi itsenäisesti yrittäjyyden ja yritystoiminnan vaikutuksen kansantalouteen.
Tiedon haku ammatillan työpaikoista ja Euroopan unionista	hakee tietoa ammatillansa työpaikoista paikallisesti.	hakee tietoa ammatillansa työpaikoista alueellisesti ja kansallisesti.	hakee tietoa ammatillansa työpaikoista alueellisesti ja kansallisesti ja Euroopan unionin maista.
	hakee ohjattuna Euroopan unionin kansalaisia koskevaa tietoa.	hakee Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa tietoa.	hakee Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa vertailevaa tietoa.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 5. Aloitekyky ja yrittäjyys, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Yhteiskuntatieto* (YH1) ja *Taloustieto* (YH2) korvaavat *Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tiedon* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.7 Liikunta, 1 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ edistää liikunnan avulla terveellistä ja aktiivista elämäntapaa ymmärtäen liikunnan merkityksen toiminta- ja työkyvylle
- ♦ tutustuu monipuolisesti terveyttä, psyykkistä vireystilaa ja jaksamista edistävään liikuntaan
- ♦ pitää yllä fyysistä toimintakykyään liikunnan avulla
- ♦ liikkuu ja toimii vastuullisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä
- ♦ edistää toiminnallaan ryhmän toimintaa ja turvallisuutta.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Fyysisen toimintakyvyn tukeminen ja vahvistaminen	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja.	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja monipuolisesti.	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja ja liikunnan lajitaitoja monipuolisesti.
	pitää ohjattuna yllä fyysistä toimintakykyään.	pitää yllä fyysistä toimintakykyään.	seuraa, arvioi ja pitää yllä fyysistä toimintakykyään.
Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen liikunnan avulla	ymmärtää ohjattuna liikunnan merkityksen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille.	ymmärtää liikunnan merkityksen omalle fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnilleen.	ymmärtää liikunnan merkityksen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille.
Vuorovaikutus ja yhteistyö	osallistuu liikuntatilanteisiin annettujen ohjeiden mukaan sekä noudattaa reilun pelin periaatteita.	osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti reilun pelin periaatteita noudattaen.	osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti edistäen reilun pelin periaatteita.
Terveystietoisuuden, turvallisuuden sekä toimintakyvyn huomioon ottaminen noudattaa yleensä turvallisuutta liikunnassa.	noudattaa yleensä turvallisuutta liikunnassa.	toimii liikuntatilanteissa turvallisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä.	edistää toiminnallaan ryhmän turvallisuutta.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 4. Terveys, turvallisuus sekä toimintakyky.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Taitoa ja kuntoa* (LI1) tai *Liikuntaa yhdessä ja erikseen* (LI 2) korvaa *Liikunnan* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.8 Terveystieto, 1 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ osoittaa toiminnallaan ja tiedoillaan halua ja kykyä ylläpitää ja edistää terveyttä
- ♦ ymmärtää fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä omassa elämäntavassaan ja toimintaympäristössään
- ♦ tietää mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkityksestä ihmisen hyvinvoinnille
- ♦ tietää tupakoinnin ja päihteiden haittavaikutukset ja osaa ehkäistä terveyttä kuluttavia tekijöitä
- ♦ tietää terveyttä edistäviä elintavoista ja tottumuksista
- ♦ ymmärtää liikunnan, ravinnon, levon, unen, virkistyksen, ihmissuhteiden ja terveyden väliset yhteydet ja ottaa ne huomioon toiminnassaan
- ♦ tunnistaa ammattinsa keskeiset terveyttä ja työkykyä kuormittavat tekijät ja osaa kehittää työskentelytapojaan ja toimintaympäristönsä turvallisuutta ja terveellisyyttä yhteistyössä muiden kanssa
- ♦ osaa ehkäistä tapaturmia, hallitsee tavallisimmat ensiaputilanteet ja avun hakeamisen ja osaa toimia ergonomisesti
- ♦ tietää väestön terveyseroista ja tavallisimpien kansansairauksien riskitekijöistä ja niiden ennaltaehkäisystä
- ♦ tunnistaa omaan jaksamiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa toimia jaksamista edistävällä tavalla
- ♦ osaa tarvittaessa käyttää opiskeluterveyden- ja muita terveydenhuoltopalveluja, hyödyntää terveystieteitä ja ymmärtää niiden merkityksen toimintakyvyn ylläpitämisessä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen	ottaa ohjattuna huomioon tavallisimpia terveyttä edistäviä elintapoja ja tottumuksia (kuten liikunta, ravinto, lepo, uni, virkistys, mielenterveys, ihmissuhteet, seksuaaliterveys) ja on halukas edistämään omaa terveyttään ja jaksamistaan.	ottaa huomioon terveyttä ja hyvinvointia edistävät elämäntavat ja tottumukset, osallistuu niitä ja omaa jaksamistaan edistävään toimintaan.	toimii terveyttä, hyvinvointia ja omaa jaksamistaan edistävällä tavalla, ehkäisee terveyttä kuluttavia tekijöitä ja perustelee toimintansa elintapojen ja terveyden välisellä tutkitulla tiedolla ja kokemuksella.
Fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja toimintaympäristön turvallisuutta edistävien toimintatapojen noudattaminen	noudattaa yhteisössä soveltuvia terveyttä ja turvallisuutta edistäviä toimintatapoja, mutta tarvitsee ohjausta uusissa tilanteissa.	ottaa toiminnassaan huomioon terveyttä ja toimintakykyä kuormittavia tekijöitä ja haluaa edistää toimintansa ja toimintaympäristönsä terveellisyyttä ja turvallisuutta.	ottaa toiminnassaan monipuolisesti huomioon terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavat tekijät ja edistää omalla toiminnallaan koko yhteisön hyvinvointia.
Terveysliikunnan ja terveydenhuoltopalvelujen hyödyntäminen	suunnittelee ja toteuttaa ohjattuna terveyttä edistävää liikuntaa ja osaa tarvittaessa hakea apua terveydenhuollon palveluista.	toteuttaa terveyttä edistävää liikuntaa laatimansa ohjelman mukaan ja käyttää tarvittaessa terveydenhuollon palveluja.	hyödyntää itsenäisesti terveysliikunnan mahdollisuuksia oman toimintakyvyn ylläpitämisessä ja osaa hyödyntää terveydenhuoltopalveluja tilanteen vaatimalla tavalla.
Tapaturmien ehkäisy ja ensiapu sekä ergonominen toiminta	tunnistaa mahdollisia tapaturmariskejä, osaa hakea ja antaa ensiapua tavallisimmissa ensiapua vaativissa tilanteissa sekä noudattaa tutuissa tilanteissa ergonomisia toimintatapoja.	ehkäisee toiminnallaan tapaturmien syntymistä, osaa hakea ja antaa ensiapua sekä noudattaa ergonomisia toimintatapoja.	toimii huolellisesti ja ennalta ehkäisee tapaturmien syntymistä, osaa hakea ja antaa ensiapua sekä työskentelee ergonomisesti ja itseään säästään.
Fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja toimintakykyä edistävien, kansansairauksia ennaltaehkäisevien ja terveyttä kuluttavien tekijöiden sekä ammatin haittavaikutuksia koskevan tietoperustan hallinta	tietää tavallisimmista terveyshaitoista (kuten tupakointi ja päihteiden käyttö) sekä tavallisimmista terveyttä ja toimintakykyä kuormittavista tekijöistä ja kansansairauksista, mutta tarvitsee ohjausta terveyttä edistävän tiedon hankinnassa.	hyödyntää omassa toiminnassaan terveyttä ja toimintakykyä edistävää tietoperustaa, tuntee terveyttä kuluttavat tekijät sekä elintavoista johtuvat terveyshaitat ja on tietoinen mahdollisista ammattiinsa liittyvistä kuorimitustekijöistä.	hyödyntää monipuolisesti omassa toiminnassaan terveyttä ja toimintakykyä edistävää tietoa ja hakee itsenäisesti tietoa mahdollisista ammattinsa haittavaikutuksista.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 3. Ammattietiikka, 4. Terveys, turvallisuus ja toimintakyky, 6. Kestävä kehitys, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Terveysten perusteet* (TE1) korvaa *Terveystiedon* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.9 Taide ja kulttuuri, 1 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ ymmärtää taiteen ja kulttuurin merkityksen omassa elämässään ja hyödyntää niiden ilmenemismuotoja monikulttuurisessa yhteisössä
- ♦ osallistuu taide- ja kulttuuritapahtumiin, kehittää kouluyhteisön kulttuuria ja ylläpitää sen esteettistä ilmettä
- ♦ ilmaisee ajatuksia, kokemuksia ja tunteita esimerkiksi musiikin, tanssin, teatterin, kirjallisuuden tai kuvataiteen keinoin ja arvostaa muiden ilmaisua ja näkemyksiä
- ♦ noudattaa kestävän kehityksen periaatteita materiaalien valinnassa ja työskentelyssään.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Taiteen ja kulttuurin hyödyntäminen	osallistuu taide- ja kulttuuritapahtumiin.	huolehtii kouluyhteisön kulttuurista ylläpitäen sen esteettistä ilmettä.	uudistaa kouluyhteisön kulttuuria kehittämällä sen esteettistä ilmettä.
Tuotoksen tekeminen	suunnittelee ja toteuttaa ohjattuna itselleen sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan ilmaisevan tuotteen.	suunnittelee ja toteuttaa itselleen sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan ilmaisevan tuotteen, teoksen tai esityksen.	suunnittelee ja toteuttaa itselleen sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan soveltavan ja ilmaisevan tuotteen, teoksen tai esityksen.
	ottaa ohjeiden mukaan huomioon luonnon ja energian säästämisen materiaalien käytössä ja työskentelyssään.	toimii luontoa ja energiaa säästäen materiaalien käytössä ja työskentelyssään.	valitsee työskennellessään materiaalit luontoa ja energiaa säästäen.
Muiden ilmaisen ja näkemysten arvostaminen	kertoo muiden ilmaisussa tunnistamistaan kulttuurisista piirteistä.	antaa rakentavaa palautetta muiden ilmaisusta ja näkemyksistä.	kehittää omaa ilmaisuaan arvostaen muiden näkemyksiä.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot:2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 6. Kestävä kehitys, 7. Estetiikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Minä, kuva ja kulttuuri* (KU1), *Ympäristö, paikka ja tila* (KU2), *Musiikki ja minä* (MU1) tai *Moniääninen Suomi* (MU2) korvaa *Taide ja kulttuuri* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.2 VALINNAISET TUTKINNON OSAT

5.2.1 Ammattitaitoa täydentävien pakollisten tutkinnon osien valinnaiset lisäosat

Ammattitaitoa täydentävinä valinnaisina tutkinnon osina voidaan valita kohdan 5.1 tutkinnon osien lisäosia. Koulutuksen järjestäjä määrittää näiden tavoitteet, keskeiset sisällöt ja arvioinnin.

5.2.2 Ympäristötieto, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ noudattaa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisia työ- ja toimintatapoja niin, että ne tukevat lähihoitajan ammattitaidon saavuttamista ja täydentävät ammattitaitoa
- ♦ toimii energiaa säästävästi
- ♦ ehkäisee jätteiden syntyä ja lajittelee jätteitä tarkoituksenmukaisesti sekä hallitsee ammattitaidon kannalta keskeisten tuotteiden elinkaaren
- ♦ työskentelee ympäristöriskit minimoiden sekä toimii kulttuuriperintöä vaalien.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tärkeimpien ympäristöongelmien ja niihin esitettyjen ratkaisukeinojen tunteminen sekä kestävän kehityksen ja vastuullisten toimintatapojen mukainen toiminta	tuntee kestävän kehityksen peruseriaatteet työssään.	tuntee kestävän kehityksen haasteita sekä tapoja, joilla voi työssään pyrkiä osalltamaan toimimaan kestävän kehityksen periaatteiden mukaan.	tietää perusasiat aineen kierrosta ja energian virrasta maapallolla tuntee kestävän kehityksen haasteita ja niihin esitettyjä ratkaisuja sekä osaa työssään toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaan.
Ammattitaidon kannalta keskeisen jätehuollon hallinta sekä jätteiden synnyn ehkäiseminen	osaa ehkäistä jätteiden syntyä ja lajitella syntyvän jätteen ohjatusti tavanomaisissa työtehtävissä.	osaa ehkäistä jätteiden syntyä sekä lajittelee jätteet ohjeiden mukaan.	osaa ehkäistä jätteiden syntyä tuotteiden ja pakkausten suunnittelussa ja hankinnoissa sekä lajittelee jätteet itsenäisesti.

Kulttuuriperinnön vaaliminen ammattitaitoa täydentävällä tavalla	tunnistaa ohjattuna kulttuuriperinnön perusasiat ja merkityksen.	osaa vaalia kulttuuriperinnettä ammatissaan.	osallistuu aktiivisesti lähiympäristönsä kulttuuriperinnön vaalimiseen ja edistää sitä ammatissaan.
Ekotehokkaiden työmenetelmien ja -materialien valinta sekä ammattitaidon kannalta keskeisten tuotteiden elinkaaren tunnistaminen	ohjattuna valitsee ekotehokkuutta edistäviä välineitä ja materiaaleja.	tekee ekotehokkuutta edistäviä työvälineiden ja -menetelmien valintoja.	tekee ekotehokkuutta edistäviä työvälineiden ja -menetelmien valintoja sekä tunnistaa niiden vaikutuksen elinkaaree.
Ympäristölainsäädännön noudattaminen ja ympäristölaatu järjestelmien mukainen toiminta	toimii opastettuna ammatissaan keskeisten ympäristömääräysten mukaisesti.	toimii ammatissaan ympäristömääräysten mukaisesti.	toimii ammatissaan ympäristömääräysten mukaisesti ja ennakoii tulevia muutoksia.
	toimii ohjattuna ympäristölaatu järjestelmien mukaisesti ammatissaan.	toimii ympäristölaatu järjestelmien mukaisesti ammatissaan.	osallistuu aktiivisesti työpaikkansa ympäristölaatu järjestelmän rakentamiseen ja/tai kehittämiseen.
Ammattitaidon saavuttamisen kannalta keskeisen ympäristötiedon lähteiden hankinta ja niiden hyödyntäminen	etsii ohjattuna eri lähteistä ympäristötietoa työssään hyödyttävään muotoon.	luokittelee, vertailee ja jäsentää hankkimaansa ympäristötietoa sekä muokkaa sitä työssä hyödyttävään muotoon.	luokittelee, vertailee ja jäsentää hankkimaansa ympäristötietoa sekä muokkaa sitä itsenäisesti ja soveltaa sitä työssään.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 3. Ammattietiikka, 6. Kestävä kehitys, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Ympäristöekologia* (BI3) korvaa 1 opintoviikon laajuuden osan *Ympäristötiedon* opinnoista ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.2.3 Tieto- ja viestintäteknikka, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ käyttää lähihoitajan tehtävissä tarvittavia tietoteknisiä välineitä ja järjestelmiä tiedon hankintaan, käsittelyyn, muokkaukseen, tallentamiseen ja esittämiseen
- ♦ ottaa käyttöön ja soveltaa uusia tietoteknisiä lisälaitteita, toimintoja ja ohjelmia (tarvittaessa käyttötuen avustuksella)
- ♦ käyttää työssään tehokkaita työskentelytapoja ja -menetelmiä, kuten kymmen-sormijärjestelmää ja eri hiirenkäyttötekniikoita
- ♦ käyttää käyttöjärjestelmäohjelmia sekä soveltaa työvälineohjelmia, kuten tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta-, sähköposti-, esitysgrafiikka- ja kalenteriohjel-mia lähihoitajan tehtävissä tarvittavan tiedon tuottamiseen, muokkaamiseen ja esittämiseen
- ♦ käsittelee lähihoitajan tehtävissä käytettyjen sovellusohjelmistojen tuottamia tiedostoja ja hankkii ammattitehtävissä tarvittavaa tietoa erilaisten sosiaali- ja terveysalan verkkohakupalveluiden ja -sovellusten avulla
- ♦ käyttää ammattitehtävissä tarvittavia verkkoviestintämenetelmiä ja -sovelluksia tiedon lähettämiseen ja jakamiseen
- ♦ toimii tekijänoikeus-, tietoturva- ja tietosuojajohteiden ja -määräysten mukai-sesti
- ♦ käyttää työssään ergonomisesti oikeita työasentoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioin-nin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tut-kinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta ja käsittely	hakee, tallentaa ja kopioi työtehtävissä tarvittavia tiedostoja sekä hakee työtehtävissä tarvittavaa tietoa verkkopalveluista.	osaa tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti käsitellä ammatissa tarvittavia tiedostoja sekä verkkohakupalveluita.	ottaa huomioon tiedostojen käsittelyssä tekniset rajoitteet ja mahdollisuudet. soveltaa tapaus- ja tilannekohtaisesti ammattialaan liittyviä verkkohakupalveluita ja käyttää niitä aktiivisesti sekä arvioi niiden tietojen luotettavuutta ja soveltuvuutta.
Tiedonkäsittely ja muokkaus	käyttää työvälineohjelmia, kuten tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta-, sähköposti-, esitysgrafiikka- ja kalenteriohjelmia, työtehtävien hoidossa.	käyttää sujuvasti työvälineohjelmia ammatin liittyvän tiedon tuottamiseen ja muokkaamiseen.	käyttää soveltaen työvälineohjelmia tiedon tuottamiseen ja muokkaamiseen ammattialan eri tilanteiden ja olosuhteiden vaatimalla tavalla.
Tietojen lähettäminen ja jakaminen	käyttää verkkoviestintämenetelmiä työtehtävien hoidossa.	käyttää sujuvasti eri verkkoviestintämenetelmiä ammatin liittyvän tiedon lähettämiseen ja jakamiseen.	käyttää soveltaen verkkoviestinnän mahdollisuuksia ammattialan eri tilanteiden ja tarpeiden mukaan sekä ottaa huomioon näiden käytössä vastuu- ja tietoturvanäkökulmat.
Tekijänoikeuksien, tietoturvan, tietosuojan ja ergonomian noudattaminen	toimii tekijänoikeus-, tietoturva-, tietosuoja- ja ergonomiohjeiden ja säädösten mukaisesti.	käyttää työssään ergonomisesti suositeltavia toimintatapoja.	ennakoi ja ottaa huomioon tietosuoja- ja tietoturvariskit sekä kehittää työympäristöään ja toimintatapojaan tietoturva-, tietosuoja- ja ergonomiatavoitteiden pohjalta.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 9. Matematiikka ja luonnontieteet, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka korvaisi ammatillisen peruskoulutuksen *Tieto- ja viestintätieteiden* opinnot.

5.2.4 Etiikka, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ pohtii arvojen, normien ja katsomusten merkitystä omassa elämässään, ihmisten välisissä suhteissa ja työssä
- ♦ perustelee valintojaan ja osaa arvioida niiden vaikutuksia ihmisarvon, oikeudenmukaisuuden ja kestäväen kehityksen kannalta
- ♦ osoittaa toiminnassaan rehellisyyttä ja vastuullisuutta, kunnioittaa toisia ihmisiä sekä käyttäytyy työssään ja ihmissuhteissaan hyvien tapojen mukaisesti
- ♦ pohtii omaan elämään, ihmissuhteisiin, yhteiskuntaan, ympäristöön ja työelämään liittyviä eettisiä kysymyksiä ja ongelmia
- ♦ osaa ratkaista sekä itsenäisesti että yhdessä toisten kanssa oman alansa työelämän arvo- ja normiristiriitoja eettisesti hyväksyttävällä tavalla
- ♦ toimii eettisesti erilaisissa sosiaali- ja terveysalan ristiriita- ja kriisitilanteissa
- ♦ omaa valmiuksia osallistua sosiaali- ja terveysalan arvopohjan ja eettisten toimintaperiaatteiden kehittämiseen
- ♦ hankkii tietoa oman alansa ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta ja ymmärtää sekä käyttää sitä työnsä ammatillisena voimavarana
- ♦ havaitsee ja tunnistaa sosiaali- ja terveysalan eettisiä ongelmatilanteita, käsittelee niitä ja esittää niistä perusteltuja näkemyksiä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Eettisten kysymysten pohdinta	keskustelee ohjattuna omaan elämäänsä ja ihmissuhteisiinsa liittyvistä arvoista sekä eettisistä ja katsomuksellisista kysymyksistä.	keskustelee eettisistä, katsomuksellisista sekä omaan elämäänsä ja ihmissuhteisiinsa liittyvistä kysymyksistä ja arvoista.	pohtii arvojen, normien ja erilaisten katsomusten merkitystä omassa elämässään, ihmisten välisissä suhteissa, työelämässä ja yhteiskunnassa.

Eettinen toiminta	toimii hyvien tapojen mukaisesti ja vastuullisesti työssään ja sen ongelmatilanteissa, mutta tarvitsee tukea ja ohjausta uusissa tilanteissa.	toimii vastuullisesti ja eettisesti työnsä ja työelämän ristiriita- ja kriisitilanteissa.	toimii itsenäisesti, vastuullisesti ja eettisesti työnsä ja työelämän erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa ja osaa perustella toimintansa.
Tiedon hakeminen ja eettisen tietoperustan käyttäminen työssä	hakee ohjattuna tietoa oman alansa eettisistä kysymyksistä ja hyödyntää tietoperustaa tutuissa tilanteissa.	hankkii tietoa oman alansa ja muiden alojen ammatteettisesta tietoperustasta ja hyödyntää sitä omassa elämässään ja työssään	hankkii aktiivisesti tietoa oman alan ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta ja hyödyntää siitä työnsä ammatillisena voimavarana. perustelee valintojaan ja haluaa osallistua oman alansa arvopohjan ja eettisten periaatteiden kehittämiseen.
Arvo- ja normiristiriitöiden käsittely työssä	osaa ohjattuna havaita ammattinsa eettisiä ongelmatilanteita ja ratkaisee yhdessä yhteisönsä jäsenten kanssa työhönsä liittyviä arvo- ja normiristiriitöitä eettisesti.	tunnistaa ammattinsa eettisiä ongelmatilanteita ja hakee niihin ratkaisua yhdessä muiden kanssa sekä arvioi ratkaisun vaikutuksia keskeisten osapuolten näkökulmista.	tunnistaa itsenäisesti työelämän ja oman alansa eettisiä ongelmatilanteita, osaa ratkaista niitä eettisesti ja arvioida niiden vaikutuksia ihmisarvon, oikeudenmukaisuuden ja kestävä kehityksen kannalta.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 3. Ammattietiikka, 6. Kestävä kehitys, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Johdatus filosofiseen ajatteluun* (FI1) ja jokin seuraavista kokonaisuuksista a) *Uskonnon luonne ja merkitys* (UE1), *Kirkko, Kulttuuri ja yhteiskunta* (UE2) ja *Ihmisen elämä ja etiikka* (UE3), tai b) *Ortodoksinen maailma* (UO1), *Uskonoppi ja etiikka* (UO2) ja *Raamattutieto* (UO3) tai c) *Hyvä elämä* (ET1), *Maailmankuva* (ET2) ja *Yksilö ja yhteisö* (ET3) korvaavat *Etiikan* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.2.5 Kulttuurien tuntemus, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ toimii eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa
- ♦ osaa tervehtiä, vastaanottaa vieraita ja keskustella heidän kanssaan
- ♦ osaa ottaa huomioon toiminnassaan sopivuuden rajat sekä miesten ja naisten erilaiset roolit, pukeutumiseen ja käyttäytymiseen liittyvät ohjeet ja myös kirjoittamattomat säännöt ja menettelytavat
- ♦ tunnistaa eri kulttuurien välisiä eroja sosiaali- ja terveysalan työpaikkakäyttäytymisessä, -hierarkiassa ja työhön liittyvässä suhdetoiminnassa ja käyttäytyä asiallisesti tavallisissa työpaikalla esiin tulevissa tilanteissa, erityisesti asiakaspalvelussa
- ♦ esittelee toisten kulttuurien edustajille maansa yleisiä kulttuuripiirteitä, kuten keskeistä historiaa, nähtävyyksiä, taiteita, urheilusaavutuksia ja viihdettä, sekä sosiaali- ja terveysalan taitoja, työtapoja ja innovaatioita
- ♦ pohtii eri maiden tulkintoja historiallisista tapahtumista ja suhteuttaa kotiseutunsa ja maansa merkittäviä tapahtumia ja aikakausia naapurimaiden ja maailman historiaan
- ♦ vertailee maansa ja Euroopan keskeisiä kulttuurivirtauksia ja -vaikuttajia
- ♦ tunnistaa sosiaali- ja terveysalan erikoispiirteitä muissa maissa.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tavallisimpien kulttuuripiirteiden huomioon ottaminen	tunnistaa muiden kulttuurien yleisiä piirteitä.	tunnistaa kulttuurisia eroja muiden toiminnassa.	ottaa huomioon kohdattessaan ihmisiä heidän kulttuuritaustansa.
Käyttäytyminen ja pukeutuminen eri tilanteissa sekä erilaisten ihmisten kohtaaminen	tunnistaa kulttuurisia eroja ihmisten päivittäisessä toiminnassa Suomessa ja muualla.	toimii kulttuurieroista huolimatta yhdessä muiden kanssa.	kohtaa myös ulkomaalaiset työtoverit, asiakkaat ja vieraat ilman kulttuurikonflikteja.

Oman alan erikoispiirteiden huomioon ottaminen	tunnistaa oman alan palvelujen ja tuotteiden piirteitä eri maissa.	vertailee oman kulttuurin piirteitä muiden vastaaviin.	ottaa toiminnassaan huomioon eri kulttuureista olevat piirteet.
Organisaatioympäristön ja tehtävän mukaan käyttäytyminen	tunnistaa keskeisiä asioita työstään.	kertoo ulkomaalaisille vierailille keskeisiä asioita Suomesta ja työs.	kehittää omaa organisaatioitaan muilta saadun kokemusten pohjalta.
Maahanmuuttajien ja muiden vähemmistö-kulttuurien keskeisen kulttuurihistorian ja nykytilanteen huomioon ottaminen	etsii tietoa maahanmuuttajien ja muiden vähemmistö-kulttuurien taustasta.	ottaa työskennellessään huomioon muut etnisestä taustasta, kielestä, vammaisuudesta tai iästä riippumatta.	ottaa suunnitellessaan työtä ja työskennellessään huomioon muut etnisestä taustasta, kielestä, vammaisuudesta tai iästä riippumatta.
Kielitaidon ja kulttuurintuntemuksen hyödyntäminen	käyttää hankkimaansa kielitaitoa tutuissa tilanteissa.	käyttää hankkimaansa kielitaitoa toimiessaan kansainvälisissä vuorovaikutustilanteissa.	toimii kansainvälisissä yhteyksissä kielitaitoaan hyödyntäen.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka korvaisi ammatillisen peruskoulutuksen *Kulttuurien tuntemuksen* opinnot.

5.2.6 Psykologia, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ havainnoi ja ymmärtää monipuolisesti ihmistä ja tämän toimintaan vaikuttavia tekijöitä
- ♦ tunnistaa, tiedostaa ja käsittelee psyykkisiä ilmiöitä psykologisen tiedon ja käsitteiden avulla
- ♦ soveltaa psykologista tietoa sosiaali- ja terveysalan työssä
- ♦ soveltaa oppimisen psykologiaa omaan opiskeluunsa
- ♦ osaa havainnoida ja ajatella kriittisesti
- ♦ osaa havainnoida tunteiden vaikutusta vuorovaikutus- sekä erilaisissa ryhmätilanteissa
- ♦ selittää omaa ja muiden käyttäytymistä psykologisen ja sosiaalipsykologisen tiedon avulla
- ♦ osaa toimia psyykkistä hyvinvointiaan ja oman alan työtehtävistä suoriutumista edistävästi
- ♦ selviytyy sosiaali- ja terveysalan työhön liittyvistä asiakaspalvelu- ja ryhmätyötilanteista.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Psykologian käsitteiden tuntemus ja ihmisen toiminnan selittäminen ja ymmärtäminen	tuntee psykologian keskeisiä käsitteitä ja ymmärtää niiden yhteyden ihmisen toimintaan.	käyttää psykologista tietoa ihmisten toiminnan selittämisessä tavallisissa arki- ja työelämän tilanteissa.	pystyy soveltamaan kognitiivisen psykologian ja persoonallisuuspsykologian tietoa tavallisiin työelämän tilanteisiin ja selittämään niiden avulla sekä omaa että muiden ihmisten toimintaa.
Ihmisen psyykkisen kehityksen tunteminen	tuntee yksilön psyykkisen kehityksen perustana olevia psykologisia, biologisia ja sosiaalisia tekijöitä.	ymmärtää psyykkisen kehityksen perustana olevien tekijöiden välisiä yhteyksiä eri elämänvaiheissa ja eri-ikäisinä.	ymmärtää yksilön psyykkisen kehityksen mahdollisia ongelmia ja ymmärtää, että kehitykseen voidaan vaikuttaa.
Oppiminen ja itsetuntemus	tuntee oppimistapahtumaan vaikuttavia keskeisiä tekijöitä.	arvioi ohjattuna omaa oppimistaan tukeutuen psykologiseen tietoon.	ymmärtää oppimista psykologisen tiedon perusteella ja soveltaa sitä omaan opiskeluunsa.
Motivaation, tunteiden ja sitoutumisen vaikutuksen ymmärtäminen sekä omiin ja toisten työsuorituksiin	ottaa huomioon motivaation, tunteiden ja sitoutumisen merkityksen omaan suoriutumiseensa.	toimii erilaisten ihmisten kanssa työ- ja opiskeluyhteisössään ja ymmärtää motivaation ja sitoutumisen vaikutuksen työsuorituksiin.	soveltaa psykologian perustietoa ihmisen ajattelusta, havainnoimisesta, persoonallisuuden piirteistä, tunteista ja muista käyttäytymistä säätelevistä mekanismeista.
		ymmärtää työhön sitoutumisen ja ryhmään samastumisen vaikutuksia työsuorituksiin ja työssä viihtymiseen.	käyttää psykologian tietoa itsetuntemuksensa ja minäkuvansa parantamiseen. tiedostaa omia ja toisten tunteita sekä hallitsee työelämässä tunteitaan ja asenteitaan tilanteen vaatimalla tavalla.

Psyykkisen työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen	edistää ohjatusti psyykkistä työ- ja toimintakykyään.	tietää psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämisen keinoja ja vaikuttaa työyhteisön hyvinvointiin myönteisellä tavalla.	tiedostaa omaan jaksamiensa ja stressinhallintaan vaikuttavia psyykkisiä tekijöitä sekä osaa vaikuttaa niihin jaksamistaan edistävästi.
		ymmärtää mielenterveyden määrittelyn moniulotteisuuden.	osaa tarvittaessa hakea apua omiin tai lähipiiriinsä mielenterveysongelmiin.
Toimiminen työpaikan ihmissuhde- ja vuorovaikutustilanteissa	soveltaa psykologian keskeisintä tietoa toimiessaan työpaikan tavanomaisissa asiakaspalvelu- ja vuorovaikutustilanteissa.	tietää sosiaalisen vuorovaikutuksen ja kulttuurin merkityksen ihmisen psyykkisessä toiminnassa sekä tunnistaa erilaisia johtamistapoja ja niiden vaikutusta työkuultuuriin.	toimii työpaikan eri rooleissa yhteistyökykyisesti sekä ymmärtää johtajuuden merkityksen.
Sosiaalipsykologisen tiedon yhteiskunnallisuuden tunteminen	tuntee sosiaalipsykologian keskeisiä käsitteitä.	ymmärtää roolien, normien ja ryhmädynamiikan vaikutuksen yhteiskunnan eri ryhmissä.	ymmärtää sosiaalipsykologisen tiedon avulla erilaisista yhteiskunnallisista oloista ja kulttuuritaustoista lähtöisin olevien ihmisten toimintaa.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 3. Terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Osaamisen tunnistamisessa lukion kurssi *Psyykkinen toiminta, oppiminen ja vuorovaikutus* (PS1) korvaa yhden opintoviikon laajuisen osan ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteiset opinnot) *Psykologian* opinnoista. Jos opiskelija on suorittanut edellisen lisäksi *Ihmisen psyykkinen kehitys* (PS2), *Motivaatio, tunteet ja älykäs toiminta* (PS4) ja *Persoonallisuus ja mielenterveys* (PS5), ne korvaavat *Psykologian* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.2.7 Yritystoiminta, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ◆ kehittää liikeideaa tai tuotteistaa omaa osaamistaan yritystoiminnaksi
- ◆ arvioi kehittämistarvetta sosiaali- ja terveystalouden nopean toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun, työympäristön ja oman osaamisensa perusteella
- ◆ noudattaa yritystoiminnassaan tuloksellisen toiminnan periaatteita sekä ottaa huomioon toiminnan kustannusrakenteen ja oman työpanoksensa vaikutuksen toiminnan tuloksellisuuteen.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Liikeidean kehittämisen tai oman osaamisen tuotteistaminen	kehittää opastettuna ryhmän jäsenenä liikeidean tai tuotteistaa omaa osaamistaan.	kehittää ryhmän jäsenenä liikeidean tai tuotteistaa omaa osaamistaan.	kehittää oma-aloitteisesti liikeidean tai tuotteistaa omaa osaamistaan hyödyntäen työyhteisön asiantuntemusta.
	selvittää opastettuna yritystoimintaansa liittyviä toimintatapoja, keskeisiä palveluja tai tuotteita.	selvittää yhteistyössä yritystoimintaansa liittyviä toiminta- tai liikeideoita sekä keskeisiä palveluja ja tuotteita.	selvittää yritystoimintaan liittyviä eri yritysten tai organisaatioiden toiminta- tai liikeideoita sekä keskeisiä palveluja ja tuotteita.
	hakee ohjattuna tietoa tuotteiden ja palveluiden kehittämisen tarpeesta esimerkiksi toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun tai yrityksen osaamisen perusteella.	hakee yhteistyössä tietoa tuotteiden ja palveluiden kehittämisen tarpeesta esimerkiksi toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun tai yrityksen osaamisen perusteella.	hakee itsenäisesti tietoa tuotteiden ja palveluiden kehittämisen tarpeesta esimerkiksi toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun tai yrityksen osaamisen perusteella.

Liikeidean kehittämisen tai oman osaamisen tuotteistaminen	kartoittaa ohjattuna ratkaisuvaihtoehtoja.	kartoittaa erilaisia ratkaisumahdollisuuksia.	kartoittaa oma-aloitteisesti erilaisia ratkaisumahdollisuuksia.
	vertailee ohjattuna erilaisia vaihtoehtoja.	vertailee vaihtoehtoja ja asettaa työlleen kestävän kehityksen huomioivia laatu- ja kustannustavoitteita.	vertailee vaihtoehtoja ja asettaa työlleen kestävän kehityksen huomioivia laatu- ja kustannustavoitteita.
Yritystoiminnan suunnittelu	valitsee ohjattuna toteutettavan vaihtoehdon ja laatii sille toimintasuunnitelman, joka sisältää keskeiset tiedot toteutuksesta.	valitsee yhteistyössä vaihtoehdon ja laatii sille toimintasuunnitelman, joka sisältää keskeiset tiedot toteutuksesta.	valitsee tai sopii toteuttamiskelpoisesta vaihtoehdosta ja laatii sille toimintasuunnitelman, joka sisältää keskeiset tiedot toteutuksesta.
	keskustelee suunnitelmasta ja tekee sovitut muutokset.	esittelee suunnitelman ja muuttaa sitä palautteen perusteella.	esittelee suunnitelman ja kehittää sitä palautteen perusteella.
Kehittämishankkeen tai yritystoiminnan toteuttaminen	toteuttaa ohjattuna tekemänsä toimintasuunnitelman.	toteuttaa tekemänsä toimintasuunnitelman.	toteuttaa oma-aloitteisesti tekemänsä toimintasuunnitelman.
	käyttää opastettuna tavanomaisia toimintasuunnitelman edellyttämiä työmenetelmiä, välineitä ja materiaaleja hyödyntäen tietotekniikkaa.	käyttää tavanomaisia toimintasuunnitelman edellyttämiä työmenetelmiä, välineitä ja materiaaleja hyödyntäen tietotekniikkaa.	käyttää toimintasuunnitelman edellyttämiä työmenetelmiä, välineitä ja materiaaleja vuorovaikutuksessa työyhteisönsä kanssa hyödyntäen tietotekniikkaa.
	toimii opastettuna toiminnan eri vaiheissa asiantuntijatahon kanssa.	toimii toiminnan eri vaiheissa asiantuntijatahon kanssa.	hyödyntää toiminnan eri vaiheissa asiantuntijaverkostoja.
	toimii yrityksessä noudattaen työturvallisuusohjeita ja sovittuja kestävän kehityksen periaatteita.	toimii yrityksessä noudattaen työturvallisuusohjeita ja sovittuja kestävän kehityksen periaatteita.	toimii yrityksessä noudattaen työturvallisuusohjeita ja erityisesti laatu- ja kestävän kehityksen periaatteita.
Oman toiminnan, hankkeen tai yritystoiminnan toteuttamisen arviointi	arvioi opastettuna toimintaansa ja yritystoiminnan etenemistä.	arvioi toimintaansa ja yritystoiminnan etenemistä.	arvioi toimintaansa ja yritystoimintansa etenemistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.
	tekee sovitut muutokset.	sopii mahdollisista muutoksista.	tekee perusteltuja muutoksia tai parannusehdotuksia ja sopii niiden toteuttamisesta.

Kehittämishankkeen tai yritystoiminnan esittely	esittelee opastettuna toteutusvaiheen ja sen tulokset.	esittelee toteutusvaiheen ja sen tulokset .	esittelee koko kehittämishankkeensa tai yritystoimintansa ja sen tulokset hankkeen luonteeseen soveltuvalla tavalla.
Tuloksellinen ja kokonaistaloudellinen toiminta	toimii opastettuna työssään tai yritystoiminnassaan noudattaen tuloksellista toimintaa.	toimii työssään tai yritystoiminnassaan noudattaen tuloksellista toimintaa.	toimii työssään, työympäristössään tai yritystoiminnassaan noudattaen tuloksellista toimintaa.
	laskee opastettuna oman työpanoksen osuuden kustannuksista.	laskee toiminnan kustannukset ja oman työpanoksen osuuden niistä.	toimii kustannustehokkaasti aika- ja muut käytettävissä olevat resurssit huomioiden sekä laskee toiminnan kustannukset ja oman työpanoksen osuuden niistä.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 5. Aloitekyky ja yrittäjyys, 6. Kestävä kehitys, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka korvaisi ammatillisessa peruskoulutuksessa *Yritystoiminnan* opinnot.

6

VAPAASTI VALITTAVAT TUTKINNON OSAT, 10 OV AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

Opiskelijan tulee sisällyttää tutkintoonsa 10 opintoviikkoa vapaasti valittavia tutkinnon osia, joiden tavoitteet ja arviointi tulee myös sisällyttää opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan.

Vapaasti valittavat tutkinnon osat voivat olla oman koulutusalan tai muiden alojen ammatillisia tai ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja), lukio-opintoja tai ylioppilastutkinnon suorittamiseen tai jatko-opintoihin valmentavia opintoja, työkokemusta tai ohjattuja harrastuksia, jotka tukevat koulutuksen yleisiä ja ammatillisia tavoitteita sekä opiskelijan persoonallisuuden kasvua.

OPISKELIJAN ARVIOINTI AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

7.1 ARVIOINNIN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta (L 601/2005, 25 §) on säädetty, arvioinnilla ohjataan, motivoidaan ja kannustetaan opiskelijaa tavoitteiden saavuttamiseen ja tuetaan opiskelijan myönteisen minäkuvan kehittymistä sekä kasvua ammatti-ihmisenä. Opiskelijan ohjauksen ja kannustuksen lisäksi arvioinnin tulee tuottaa tietoa opiskelijoiden osaamisesta opiskelijalle itselleen, opettajille ja työnantajille sekä jatko-opintoihin pyrkimistä varten.

7.2 ARVIOINNISTA TIEDOTTAMINEN

Opiskelijan arvioinnin toteutus muodostaa kokonaisuuden, josta koulutuksen järjestäjän on laadittava opetussuunnitelmaansa suunnitelma tutkinnon osien arvioinnista. Siihen sisältyy toimielimen hyväksymä suunnitelma ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista (L 601/2005, 25 a §).

Opiskelijoille ja kaikille arviointiin osallistuville on tiedotettava ennen opintojen alkamista arvioinnin periaatteista ja niiden soveltamisesta (A 603/2005, 3 §). Tiedotettavia asioita ovat ainakin arvioinnin tehtävät ja tavoitteet, osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen, oppimisen ja osaamisen arviointi sisältäen työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytöt, arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit, arvosanasta päättäminen, arvioinnin uusiminen ja arvosanojen korottaminen, arvioinnin oikaiseminen sekä tutkintotodistuksen saaminen.

7.3 OPISKELIJAN OSAAMISEN TUNNISTAMINEN JA TUNNUSTAMINEN

Koulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille siitä, minkälaista aineistoa ja asiakirjoja on esitettävä osaamisen tunnistamista ja tunnustamista varten ja milloin opiskelijan on haettava osaamisen tunnistamista ja tunnustamista (A 603/2005, 3 §).

Osaamisen tunnistaminen

Sen lisäksi, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 603/ 2005, 10 §, 1 mom.) on säädetty, opiskelijan osaamista on arvioitava jo opintojen alkaessa. Opiskelijan osaaminen ja sen taso tulee selvittää opiskelijan vahvuuksien tunnistamiseksi ja aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen määrittelemiseksi. Osaamisen tunnistaminen on pohjana opiskelijan henkilökohtaisten tavoitteiden laatimisessa, mutta myös tarvittavan ohjauksen ja tuen määrittelemisessä.

Osaamisen tunnistamiseksi käydään arviointikeskustelu, johon osallistuvat opiskelija ja opettaja tai opettajat. Osaamisen tunnistamisen edistämiseksi on kehitettävä erilaisia sitä helpottavia arviointitapoja.

Osaamisen tunnustaminen

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja valtioneuvoston asetuksella ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (L 601/2005, 30 §, A 603/ 2005, 12 a §) on säädetty, tulee osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Mikäli osaamisen tunnistamisessa tutkinnon osalle asetetut tavoitteet tai osa tavoitteista todetaan saavutetuiksi, osaaminen tunnustetaan. Osaamisen tunnustaminen kirjataan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan. Henkilökohtaisesta opiskelusuunnitelmasta on tarkemmin luvussa 8.1.

Osaamisen tunnustaminen on osa opiskelijan arviointia, ja sitä koskevat samat säädökset kuin muutakin opiskelijan arviointia (L 601/2005, 25 §, 25a §, 25c §). Osaamisen tunnustamisella korvataan tai luetaan hyväksi suoritettavaan tutkintoon kuuluvia opintoja. Osaamisen tunnustamisella korvatut tutkinnon osat merkitään tutkintotodistukseen (luku 7.9). Osaamisen tunnustamisesta päättävät kyseisten opintojen opettaja tai opettajat yhdessä. Aikaisemmin hankitulle osaamiselle ei voida asettaa mitään yleistä aikarajaa, jota ennen hankittua osaamista ei voitaisi tunnustaa, mutta osaamisen ajantasaisuus voidaan tarkistaa. Tarvittaessa opiskelijan on osoitettava osaamisensa vastaavuus suoritettavan tutkinnon ammattitaitovaatimuksiin ja tavoitteisiin.

Toisen ammatillisen perustutkinnon tutkintotodistuksessa tai lukion päättötodistuksessa arvioidut opinnot korvaavat vastaavat ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot) sekä vapaasti valittavat tutkinnon osat ja ammatillisiin opintoihin sisältyvät muut valinnaiset tutkinnon osat, yhteensä enintään 40 opin-

toviikkaa. Lukion yksittäisten kurssien tunnustamisesta ammattitaitoa täydentäviin tutkinnon osiin on määrätty luvussa 5.

Mikäli aiemmilla opinnoilla tai muulla tavalla hankitusta koko tutkinnon osan kattavasta osaamisesta ei ole arvosanaa, tulee osaaminen osoittaa arvosanan saamiseksi tutkintotodistukseen. Ammatillisten tutkinnon osien osaamisen osoittamisessa hyödynnetään ammattiosaamisen näyttöjä. Ammatti- tai erikoisammattitutkinnon tutkinnon osan tunnustamisessa merkitään tutkintotodistukseen ko. tutkintotoimikunnan antama hyväksytty arvosana.

Osaamisen tunnustamisella korvattujen tai hyväksi luettujen tutkinnon osien arvosanoja voi korottaa koulutuksen aikana. Koulutuksen päätyttyä korotukset tehdään yksityisopiskelijana.

Arvosanojen muuntaminen

Arvosana-asteikosta on voimassa, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 488/2008, 10 §) on säädetty. Opiskelijaa arvioidaan sen oppilaitoksen arviointikäytännön mukaan, missä hän kulloinkin suorittaa opintoja. Jos oppilaitosten arvosana-asteikot eroavat toisistaan, osaamisen tunnustavan oppilaitoksen on muunnettava arvosanat ja määriteltävä vastaavuus opiskelijan eduksi. Arvosanat tulee muuntaa seuraavasti:

ARVOSANA-ASTEIKKO		
1–3	1–5	5–10
kiitettävä 3	kiitettävä 5	erinomainen 10
		kiitettävä 9
hyvä 2	hyvä 4	hyvä 8
	hyvä 3	tydyttävä 7
tydyttävä 1	tydyttävä 2	kohtalainen 6
	tydyttävä 1	välttävä 5

7.4 OPPIMISEN JA OSAAMISEN ARVIOINTI

Opiskelijan arviointi on kriteeriperusteista, jolloin opiskelijan oppimista ja osaamista verrataan aina joko ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin tai ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteiset opinnot) tavoitteisiin sekä niiden pohjalta laadittuihin arviointikriteereihin.

Opiskelijalla on oikeus oppia ennen kuin ammattitaitovaatimuksissa ja tavoitteissa määriteltyä osaamista arvioidaan tutkintotodistukseen tulevan arvosanan saamiseksi.

Oppimisen arviointi

Oppimisen arvioinnin tavoite on, että opiskelija tietää, mitä hän osaa ja mitä hänen on vielä opittava. Oppimisen arvioinnissa opettajan tai työpaikkaohjaajan tulee käyttää opiskelijaa motivoivia ja aktiivisia menetelmiä. Niiden avulla tuetaan ja motivoidaan opiskelijaa ammattitaitovaatimusten tai tavoitteiden saavuttamisessa sekä kehitetään opiskelijan itsearviointitaitoa. Opiskelija arvioi oppimistaan tutkinnon osien ammattitaitovaatimusten, tavoitteiden ja arviointikriteereiden perusteella.

Oppimista arvioidaan koko koulutuksen ja opiskelun ajan antamalla opiskelijalle suullista tai kirjallista palautetta oppimisen etenemisestä. Numeerista arviointia ei oppimisen arvioinnissa tarvita. Palautteella tuetaan ja ohjataan opiskelijaa mahdollisimman hyvin suoriutuksiin tuomalla esille opiskelijan vahvuudet. Oppimisen arvioinnin perusteella tehdään tarvittavat muutokset opiskelijan opetukseen ja oppimisen tukemiseen. Muutokset kirjataan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan.

Osaamisen arviointi

Osaamisen arviointiin perustuen opiskelijalle annetaan todistukseen tulevat arvosanat voimassa olevan asetuksen ammatillisesta koulutuksesta mukaisella arviointias- teikolla.

Osaamista arvioitaessa arviointimenetelmät valitaan siten, että ne mittaavat asetettujen ammattitaitovaatimusten tai tavoitteiden saavuttamista, soveltuvat käytettyihin opiskelumenetelmiin ja tukevat opiskelijan oppimista. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamisensa monipuolisesti ja arvioida myös itse osaamistaan.

Ammatillisten tutkinnon osien ammattitaito arvioidaan ammattiosaamisen näytöllä ja muulla osaamisen arvioinnilla. Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan mahdollisimman laajasti ammattitaitovaatimuksissa määritelty osaaminen, mutta vähintään se, mitä tutkinnon perusteissa on määrätty. Tarvittaessa muu osaamisen arviointi täydentää ammattitaitovaatimuksissa edellytettyä osaamista. Muun osaamisen arvioinnin arviointimenetelmistä päättää koulutuksen järjestäjä opiskelijan arvioinnin toteuttamissuunnitelmissaan.

Ammattiosaamisen näytöt

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (L 601/2005, 25 §, 25a §, 25b §, A 603/2005, 5 §) on säädetty ammattiosaamisen näytöistä, toimielimestä, arvioinnista ja arvioijista, näyttöpaikkojen laadusta ja työturvallisuudesta, ammattiosaamisen näytöt suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan oppilaitosten ja työpaikkojen yhteistyönä tutkinnon perusteiden pohjalta.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan ammatillisten tutkinnon osien ammatitaitovaatimukset luvun 4 määräysten mukaisesti. Ammattiosaamisen näyttö annetaan kaikista ammatillisista tutkinnon osista, myös valinnaisista tutkinnon osista, jos ne ovat ammatillisia. Ammatitaitoa täydentävistä tutkinnon osista (yhteiset opinnot) ja vapaasti valittavista tutkinnon osista ei anneta erillisiä ammattiosaamisen näyttöjä. Kuitenkin koulutuksen järjestäjän päätöksellä voidaan ammattiosaamisen näyttö antaa myös vapaasti valittavista tutkinnon osista, mikäli ne ovat ammatillisia.

Ammattiosaamisen näytön arvosana annetaan kaikista ammatillisista tutkinnon osista. Ammattiosaamisen näyttö voidaan antaa yhdestä tai useammasta tutkinnon osasta kerrallaan. Jos samassa ammattiosaamisen näytössä arvioidaan useamman tutkinnon osan osaamista, tulee kaikista tutkinnon osista antaa erillinen arvosana arvioinnin kohteittain. Jos tutkinnon osan ammattiosaamisen näyttö annetaan useammassa kuin yhdessä osassa, jokaisesta osasta annetaan arvosanat arvioinnin kohteittain, mutta kokonaisarvosanaa ei muodosteta, ennen kuin kaikki osat on suoritettu.

Ammattiosaamisen näytöt ajoitetaan koko koulutuksen ajalle. Opiskelijalla tulee olla mahdollisuus oppia ammattiosaamisen näytössä arvioitava osaaminen ennen osaamisen näyttämistä ja mahdollisuus parantaa suoritustaan näytöistä saadun palautteen perusteella. Toimielimen hyväksymään ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamis- ja arviointisuunnitelmaan sisällytetään periaatteet työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen yhteensovittamisesta.

Opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa ammattiosaamisen näyttöjä myös ulkomailla, jolloin siitä on sovittava etukäteen.

Koulutuksen järjestäjä huolehtii siitä, että opiskelija saa riittävästi tukea ja ohjausta ammattiosaamisen näyttöjen suorittamiseen. Tukea ja ohjausta annetaan ennen ammattiosaamisen näyttöjä, niiden aikana sekä ohjaavana palautteena niiden jälkeen.

Arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit

Tutkinnon perusteissa on tutkinnon osittain esitetty arvioinnin kohteet (mitä arvioidaan) ja arviointikriteerit (miten osataan) tyydyttävän T1, hyvän H2 ja kiitettävän K3 tasoille. Arviointi kohdistuu

- ♦ työprosessin
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin
- ♦ työn perustana olevan tiedon ja
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaitojen hallintaan.

Elinikäisen oppimisen avaintaitoja ovat oppiminen ja ongelmanratkaisu, vuorovaikutus ja yhteistyö, ammattietiikka, terveys, turvallisuus ja toimintakyky, aloitekyky ja yrittäjäyys, kestävä kehitys, estetiikka, viestintä ja mediaosaaminen, matematiikka ja luonnontieteet, teknologia ja tietotekniikka sekä aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit. Arvioinnin kohteessa elinikäisen oppimisen avaintaidot arvioidaan seuraavat neljä avaintaitoa: oppiminen ja ongelmanratkaisu, vuorovaikutus ja yhteistyö, ammattietiikka sekä terveys, turvallisuus ja toimintakyky. Muut avaintaidot arvioidaan työprosessin, työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin tai työn perustana olevan tiedon hallinnan yhteydessä.

Koulutuksen järjestäjä laatii arviointikriteerit liitteen kohdassa 9.3 olevien yleisten arviointikriteerien pohjalta niihin valinnaisiin tutkinnon osiin, joihin niitä ei ole määritelty tutkinnon perusteissa.

7.5 ARVOSANASTA PÄÄTTÄMINEN

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (L 601/2005, 25 b §, A 603/2005, 11 §, A 488/2008, 10 §, 13 §) on säädetty, arvosanat tutkintotodistukseen on annettava kaikista tutkinnon perusteiden mukaisista tutkinnon osista, myös ammatillisiin opintoihin (90 ov) kuuluvista muista valinnaisista tutkinnon osista ja ammatillista osaamista syventävistä tutkinnon osista.

Tutkinnon osan arvosana päätetään osaamisen arvioinnin perusteella. Mikäli osaamista arvioivia opettajia on ollut useita, päätös tehdään arviointikeskustelussa. Ammattiosaamisen näytön arvosanan päättävät opettajat ja työelämän edustajat pääsääntöisesti yhdessä toimielimen päätöksen mukaisesti. Arvioinnin perustelut on aina kirjattava.

7.6 ARVIOINTIAINEISTON SÄILYTTÄMINEN

Sen lisäksi, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 603/2005, 11a §) on arviointiaineiston säilyttämisestä ja tallentamisesta säädetty, ammattiosaamisen näytön arvosana tallennetaan arvioinnin kohteittain. Jos opiskelijan suorittama ammattiosaamisen näyttö kattaa vain osan tutkinnon osasta, kunkin osan arvioinnin perusteena oleva aineisto tallennetaan siten, että ammattiosaamisen näytön arvosana on mahdollista päättää koko tutkinnon osan osalta.

7.7 ARVIOINNIN UUSIMINEN JA ARVOSANAN KOROTTAMINEN

Arvosanojen korottamisesta ja uusinnasta on voimassa, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 603/2005, 12 §) on säädetty.

7.8 ARVIOINNIN OIKAISEMINEN

Arvioinnin oikaisemisesta on voimassa, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta (L 601/2005, 25c §) on säädetty.

7.9 TODISTUKSET

Tutkintotodistus

Tutkintotodistus on virallinen asiakirja, jonka sisällössä tulee noudattaa tutkinnon perusteita. Tutkintotodistuksen antamisesta on voimassa, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 488/2008, 13 §) on säädetty. Peruskoulutuksena järjestetyssä oppisopimuskoulutuksessa tutkintotodistus on annettava samoin perustein.

Tutkintotodistus on kokonaisuus, joka sisältää päättö- ja näyttötodistuksen. Päättötodistukseen merkitään arvosanat kaikista tutkinnon osista, joista tutkinto muodostuu. Poikkeuksena kuljettajien ammattipätevyys -tutkinnon osa, joka merkitään vain näyttötodistukseen. Päättötodistukseen kuljettajien ammattipätevyys -tutkinnon osa merkitään: katso näyttötodistus. Vain vapaasti valittavat tutkinnon osat voidaan opiskelijan valinnan mukaan jättää ilman arvosanaa. Päättötodistuksen

ammattillisten tutkinnon osien arvosanat muodostuvat ammattiosaamisen näytön ja muun osaamisen arvioinnin perusteella. Ammattiosaamisen näytöt on suoritettava hyväksytysti, jotta tutkinnon osasta voidaan antaa arvosana päättötodistukseen.

Valtioneuvoston päättämistä ammattitaitoa täydentävistä tutkinnon osista (yhteiset opinnot) annetaan erilliset arvosanat. Ammatillisiin tutkinnon osiin sisältyvien ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien tuottama osaaminen arvioidaan ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksina.

Opinnäyte arvioidaan niiden tutkinnon osien yhteydessä, joihin se sisältyy. Opinnäytteestä merkitään päättötodistukseen laajuus ja nimi, erillistä arvosanaa ei anneta. Työssäoppimisesta merkitään päättötodistukseen laajuus, mutta erillistä arvosanaa ei anneta, koska työssäoppimisen aikana hankittu osaaminen arvioidaan ammattiosaamisen näytöillä.

Tutkinnon osan kokonaan korvaavat opinnot tai muutoin hankittu osaaminen merkitään opiskelijan päättötodistukseen arvosanoineen. Jos arvosana-asteikko eroaa, käytetään luvussa 7.3 olevaa arvosanojen muuntokaavaa. Ammatti- tai erikoisammattitutkinnosta tunnustetun tutkinnon osan arvosanaksi merkitään hyväksytty ja alaviitteellä osoitetaan, että se on suoritettu näyttötutkintona, josta todistuksen on antanut vastaava tutkintotoimikunta.

Aiemmin suoritettujen koko tutkinnon osan kattavat ammattiosaamisen näytöt merkitään arvosanoineen ja lyhyine kuvauksineen näyttötodistukseen. Todistukseen lisätään viitteeksi arvioinnin antaneen oppilaitoksen nimi.

Jos osaamisen tunnustaminen tehdään sellaisen tutkinnon opinnoista, joihin ei ole sisältynyt ammattiosaamisen näyttöjä, merkitään näyttötodistukseen kyseisen tutkinnon osan kohdalle tutkinnon osan nimi ja laajuus sekä alaviitemaininta, että osaaminen on tunnustettu tutkinnosta, johon ei ole sisältynyt ammattiosaamisen näyttöjä. Kun osaamista tunnustetaan ammatti- tai erikoisammattitutkinnoista, merkitään näyttötodistukseen kyseisen tutkinnon osan kohdalle tutkinnon osan nimi ja laajuus sekä alaviitemaininta, että osaaminen on tunnustettu x- ammatti- tai erikoisammattitutkinnosta, josta todistuksen on antanut vastaava tutkintotoimikunta.

Kun ammatillisiin tutkinnon osiin (90 ov) on sisällytetty valtioneuvoston päätöksen mukaisesti (Vnp 216/2001) ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia tai lukio-opintoja, merkitään näyttötodistukseen alaviite: ”Opiskelija on sisällyttänyt ammatillisiin tutkinnon osiin x opintoviikkoa ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia, joita ei arvioida ammattiosaamisen näytöillä”.

Tutkintotodistuksesta tulee ilmetä, että se koostuu päättötodistuksesta ja näyttötodistuksesta. Lisäksi tutkintotodistuksessa tulee olla todistuksen myöntävän koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen tai kummankin nimi. Päättötodistuksen allekirjoittaa koulutuksen järjestäjä ja näyttötodistuksen toimielimen puheenjohtaja (A 488/2008).

Päätötodistuksessa tulee olla seuraavat tiedot:

- ♦ opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- ♦ tutkinnon nimi ja laajuus 120 ov /3 vuotta
- ♦ koulutusohjelman nimi
- ♦ tutkintonimike opetusministeriön asetuksen mukaisesti
- ♦ suoritettut tutkinnon osat ryhmiteltyinä ammatillisiin (90 ov), ammattitaitoa täydentäviin (20 ov) ja vapaasti valittaviin tutkinnon osiin (10 ov), niiden laajuudet ja arvosanat
- ♦ opinnäytteen laajuus ja nimi
- ♦ työssäoppimisen laajuus
- ♦ päiväys ja allekirjoitukset
- ♦ koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen leima.

Näyttötodistuksessa tulee olla seuraavat tiedot:

- ♦ opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- ♦ tutkinnon nimi ja laajuus 120 ov/3 vuotta
- ♦ koulutusohjelman nimi
- ♦ tutkintonimike
- ♦ suoritettut ammattiosaamisen näytöt tutkinnon osittain (tutkinnon osan nimi ja laajuus, lyhyt kuvaus opiskelijan suorittamasta ammattiosaamisen näytöstä, näyttöpaikan nimi, ammattiosaamisen näytön arvosana tai erityisopiskelijoilla lyhyt sanallinen kuvaus opiskelijan ammattiosaamisen näytöillä todennetusta ammatillisesta osaamisesta ja ammattitaidosta)
- ♦ päiväys ja allekirjoitus (toimielimen puheenjohtaja)
- ♦ koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen leima.

Tutkintotodistuksessa tulee olla myös seuraavat tiedot:

- ♦ todistuksen myöntävän koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen yhteystiedot
- ♦ koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen nimi, ellei niitä ole edellä mainittu
- ♦ opetusministeriön myöntämä koulutuksen järjestämislupa
- ♦ lainsäädäntö, johon koulutus perustuu
- ♦ maininta, että koulutus on toteutettu Opetushallituksen päättämien tutkinnon perusteiden mukaisesti (määräyksen hyväksymispäivämäärä ja diaarinumero)
- ♦ maininta, että tutkinto on opetusministeriön hyväksymä (koulutuksen alkaessa voimassa olleen ministeriön asetuksen päivämäärä ja asetusnumero)
- ♦ pohjakoulutusvaatimus ja tutkinnon kansallinen taso
- ♦ tutkinnon tuottama jatko-opintokelpoisuus
- ♦ tutkinnon laajuuden, opintovuoden ja opintoviikon määritelmä
- ♦ arvosana-asteikko
- ♦ ammattien harjoittamisesta johtuvat erityissäännökset.

Todistus suoritetusta koulutuksesta

Todistuksessa suoritetusta koulutuksesta on voimassa, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A488/2008, 13 §) on säädetty.

Todistus suoritetuista opinnoista, tutkinnon osista ja ammattiosaamisen näytöistä

Sen lisäksi, mitä todistuksen antamisesta on valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 488/2008, 13 §) säädetty, opiskelijalle annetaan todistus suoritetuista tutkinnon osista ja opinnoista, ammattiosaamisen näytöistä ja aikaisemmin hankitusta osaamisesta. Todistukseen merkitään arvosanojen lisäksi myös sellaisiin tutkinnon osiin osallistuminen, joista opiskelija ei ole saanut vielä arvosanaa, sekä tieto siitä, mitä suorituksia tutkintotodistuksen saaminen opiskelijalta edellyttää.

Kun opiskelija tutkinnon osan tai osia suorittuaan siirtyy työelämään, tulee todistuksen liitteenä olla tieto ammattipätevyydestä, joka hänellä on suorittujen tutkinnon osien perusteella.

Erotodistus

Erotodistuksen antamisesta on voimassa, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 488/2008, 13 §) on säädetty.

Kansainväliseen käyttöön tarkoitettu tutkintotodistuksen tai todistuksen liite

Kansainväliseen käyttöön tarkoitettu tutkintotodistuksen tai todistuksen liitteen antamisesta on voimassa, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 488/2008, 13 §) on säädetty.

Todistus kuljetusalan perustason ammattipätevyyskoulutuksen suorittamisesta

Todistuksesta kuljetusalan perustason ammattipätevyyskoulutuksen suorittamisesta on voimassa, mitä opetusministeriön kirjessä (12.6.2007 nro 146/530/2007) ohjeistetaan.

7.10 ARVIOINTI ERITYISOPETUKSESSA

Erityisopiskelijan arvioinnissa tulee noudattaa samoja periaatteita kuin muidenkin opiskelijoiden arvioinnissa. Mikäli opiskelija ei jossakin tutkinnon osassa saavuta tutkinnon perusteissa ilmaistuja T1-tason tavoitteita, opetus voidaan mukauttaa. Kun tutkinnon ammattitaitovaatimuksia tai tavoitteita on mukautettu lain ammatillisesta koulutuksesta 630/1998 20 §:n ja 21 § 2 ja 3 momentin perusteella, siitä on tehtävä merkintä todistukseen. Opiskelijan tulee saada tutkintotodistus, vaikka tutkinnon tavoitteita olisikin mukautettu.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa, lähihoitaja on otettava huomioon, mikäli opiskelun ammattitaitovaatimuksia tai tavoitteita on mukautettu merkittävästi, opiskelija ei voi saada sellaista tutkintotodistusta, joka antaisi oikeuden terveydenhuollon ammatin harjoittamiseen. Lääkehoitoa koskevaa mukauttamista ei voida tehdä lainkaan.

Mukautetuista ammattitaitovaatimuksista tai tavoitteista on tehtävä alaviite-merkintä sekä päättötodistukseen että näyttötodistukseen. Arviointi on suoritettava mukautettuihin ammattitaitovaatimuksiin tai tavoitteisiin suhteutettuna, jolloin niille on laadittava arviointikriteerit. Koulutuksen järjestäjä laatii tutkinnon osan mukautetut ammattitaitovaatimukset tai tavoitteet ja arviointikriteerit asetuksen ammatillisesta koulutuksesta 811/1998 8 §:n mukaisesti. Arvosana-asteikon on oltava sama kuin yleensä käytössä oleva. Valtioneuvoston asetuksen ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta 603/2005, 10 §:n mukaan erityisopetuksena järjestettävässä koulutuksessa ammattiosaamisen näytöt voidaan arvioida myös sanallisesti. Opiskelijan on tiedettävä, että mukautettujen ammattitaitovaatimusten tai tavoitteiden mukaan suoritettu koulutus saattaa vaikuttaa jatko-opintoihin pääsyyn ja niissä menestymiseen.

Jos ammattitaitovaatimuksissa ja tavoitteissa esitetty osaaminen jäävät olen- naisilta osin puutteellisiksi, on tutkintotodistuksen sijasta annettava todistus suori- tetuista opinnoista. Sen liitteenä tulee antaa selvitys siitä, mitä opiskelija parhaiten osaa.

MAAHANMUUTTAJA- JA ERI KIELI- JA KULTTUURIRYHMIEN OPISKELIJOIDEN ARVIOINTI

Maahanmuuttajaopiskelijoiden ja muiden eri kieli- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden osaaminen tulee arvioida samalla tavalla kuin muidenkin opiskelijoiden. Osaaminen tulee arvioida sellaisilla menetelmillä, että kielitaidon mahdollisesta puutteellisuudesta huolimatta osaaminen voidaan arvioida.

Opiskelijalla, jonka äidinkieli on muu kuin oppilaitoksen opetuskieli, on oltava ennen ammattiosaamisen näyttöä sellainen kielitaito, että hän ymmärtää ammattiosaamisen näyttönä tehtävään työhön liittyvät ohjeet ja määräykset. Tuen tarve on tunnistettava ja sen perusteella on suunniteltava tukitoimet yhdessä oppilaitoksen, työelämän edustajan ja opiskelijan kanssa. Ammattiosaamisen näytön arvioijat ja näytön toteutukseen osallistuvat tulee tarvittaessa valmentaa siihen, miten kulttuuriset tekijät vaikuttavat yksilöiden väliseen viestintään. Lisäksi ammattiosaamisen näytön toteutukseen osallistuvat ja näytön arvioijat tulee valmentaa selkeän kielen käyttöön ohjeita annettaessa.

Äidinkielen arviointi

Jos suomi ei ole opiskelijan äidinkieli, hänen suomen kielen osaamistaan on arvioitava suomi toisena kielenä -tavoitteiden mukaisesti myös siinä tapauksessa, ettei hänelle ole erikseen järjestetty suomi toisena kielenä -opetusta. Mikäli opettaja ja opiskelija yhdessä arvioivat opiskelijan suomen kielen taidon äidinkieli, suomi -tavoitteiksi, osaaminen tulee arvioida äidinkieli, suomi -tavoitteiden mukaan. Päätötdodistukseen on merkittävä, kumman tavoitteiden mukaisesti osaamista on arvioitu, kuitenkin asteikolla 1–3. Opiskelijan opiskelusuunnitelma, myös arviointi, voi koostua molemmista edellä mainituista äidinkielen opinnoista (ks. luku 8.4).

Viittomakielisten opiskelijoiden suomen kielen taito arvioidaan suomi viittomakielisille -tavoitteiden mukaisesti.

Toisen kotimaisen kielen arviointi

Jos opiskelija ei ole opiskellut ruotsia toisena kotimaisena kielenä, päätötdodistukseen on merkittävä, mitä hän on sen tilalla opiskellut. Arviointiin vaikuttavat opetusjärjestelyt on määritelty tarkemmin luvussa 8.4.

MUUT MÄÄRÄYKSET AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

8.1 OPINTO-OHJAUS JA HENKILÖKOHTAINEN OPISKELUSUUNNITELMA

Opinto-ohjauksen tavoitteet

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija saa riittävästi tietoa koulutuksesta ennen sen aloitusta ja sen aikana. Opiskelijan tulee tietää tutkintoonsa sisältyvät tutkinnon osat ja opinnot ja niiden valinnan mahdollisuudet. Lisäksi tavoitteena on, että opiskelija osaa toimia oppilaitosyhteisössään, osaa kehittää opiskelu- ja vuorovaikutustaitojaan ja itsetuntemustaan sekä arvioida omaa toimintaansa ja tuotoksiaan. Hän osaa suunnitella opintonsa, laatia henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa yhteistyössä opettajan kanssa ja ottaa vastuun opinnoistaan. Hän osaa seurata opintosuoritusten kertymistä ja hakea tukea opintojensa suunnitteluun.

Opiskelija osaa tehdä koulutusta ja elämänuraa koskevia valintoja ja ratkaisuja. Hän tunnistaa opiskeluunsa ja elämäntilanteisiinsa mahdollisesti liittyviä ongelmia ja osaa hakea niihin tukea. Hän osaa käyttää yhteiskunnan tarjoamia opiskelijahuollon palveluita ja muita ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluja. Tavoitteiden saavuttamista tukee koulutuksen järjestäjän velvoite tiedottaa alaikäisen opiskelijan huoltajille ammatillisesta koulutuksesta ja opiskelijan opintojen etenemisestä.

Opiskelijan oikeus opinto-ohjaukseen

Tutkintoon sisältyy opinto-ohjausta vähintään 1,5 opintoviikkoa (VN:n päätös 213/1999). Ohjaustoiminnalla tulee tukea opiskelijaa kokonaisvaltaisesti opintojen eri vaiheissa. Jokaisella opiskelijalla on oikeus saada henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta. Opiskelijalla on oikeus saada opiskelussa tai elämäntilanteiden muutoksissa tarvitsemiaan tukipalveluita.

Opinto-ohjauksen järjestäminen

Opinto-ohjauksen järjestämisen tavoitteena on edistää koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa. Tavoitteena on lisäksi lisätä opiskelijoiden hyvinvointia, ehkäistä opintojen keskeyttämistä, edistää työllistymistä ja tukea jatko-opintoihin hakeutumista. Koulutuksen järjestäjän on kiinnitettävä huomiota erityisesti niiden opiskelijoiden ohjaukseen, joilla on opiskelu- tai oppimisvaikeuksia (esimerkiksi luki-häiriö), poissaoloja koulutuksesta tai elämänhallintaan liittyviä vaikeuksia.

Koulutuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelmaansa opinto-ohjaussuunnitelman, jossa kuvataan ohjaukseen osallistuvien tehtävät ja työnjako. Suunnitelma toimii koko oppilaitoksen ohjaustyön kehittämisen välineenä. Siinä määritellään, miten ja minkälaista tukea opiskelija saa ohjaustoimintaan osallistuvilta. Suunnitelmassa esitetään, miten yhteistyö eri koulutuksen järjestäjien kanssa on järjestetty, jotta opiskelija voi valita tutkinnon osia ja opintoja eri koulutusohjelmista ja tutkinnoista sekä suunnitella useamman kuin yhden tutkinnon suorittamista. Siinä määritellään myös yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten asiantuntijoiden ja huoltajien kanssa. Opiskelijahuoltosuunnitelma on osa ohjaussuunnitelmaa.

Ohjaustoimintaan osallistuvat kaikki oppilaitoksen opettajat sekä muut ohjauksesta vastuulliset. Opinto-ohjaajalla on päävastuu opinto-ohjauksen järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Opettajan tehtävänä on ohjata ja motivoida opiskelijaa tutkinnon suorittamisessa ja opintojen suunnittelussa. Hänen tehtävänsä on myös auttaa opiskelijaa löytämään vahvuuksiinsa ja kehittämään oppimisen valmiuksiaan.

Opinto-ohjausta järjestetään opintoihin liittyvänä, henkilökohtaisena, ryhmäohjauksena ja muuna ohjauksena. Opiskelija saa opinto-ohjausta opiskelunsa tueksi ja valintojen tekemiseen, jotta hän kykenee suunnittelemaan opiskelujensa sisällön ja rakenteen omien voimavarojensa mukaisesti. Opinto-ohjauksella edistetään opiskelijoiden yhteisöllisyyttä koko koulutuksen ajan. Opiskelijoiden opiskelua ja hyvinvointia seurataan ja tuetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa ammatillisesta koulutuksesta ja siihen hakeutumisesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, oppilaanohjaajille ja opettajille. Koulutuksen järjestäjän tulee suunnata tiedotusta ja ohjausta erityisesti perusopetuksen päättymisen jälkeen koulutuksen ulkopuolelle jääneille nuorille ja heidän huoltajilleen.

Koulutuksen järjestäjän tulee kehittää ura- ja rekrytointipalvelujaan yhteistyössä elinkeinoelämän ja työvoimapalveluiden kanssa sekä edistää ja tukea opiskelijoiden työllistymistä ja jatkokoulutukseen pääsemistä.

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma tukee opiskelijan urasuunnittelua ja kehittää hänen valmiuksiaan itsearvioinnissa. Se perustuu opiskelijan oman opiskelun suunnitteluun, yksilöllisiin valintoihin, opinnoissa etenemiseen ja oppimisen arviointiin. Opiskelijaa ohjataan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinnassa ja sen toteutumisen seurannassa. Se on suunnitelma, jonka toteuttamiseen opiskelija sitoutuu ja motivoituu koko koulutuksen ajaksi.

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadintaan osallistuvat opettaja tai opettajat ja tarvittaessa opinto-ohjaaja opiskelijan kanssa yhdessä neuvotellen. Suunnitelmassa määritellään oppimisen tavoitteet, opintojen suorittaminen, suoritustavat ja ajoitus sekä opintojen arviointi. Laadinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilaiset oppimistyyliä. Mahdolliset oppimista vaikeuttavat seikat tunnistetaan ja opiskelijan itseohjautuvuutta ja ammatillista kasvua ohjataan ja tuetaan.

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman toteutumista ja opintojen edistymistä seurataan, ja tarvittaessa opiskelijalle annetaan tukiopetusta. Opiskelija ja opettajat arvioivat henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman toteuttamisen mahdolliset esteet. Opiskelijaa ohjataan tekemään omaa oppimistaan koskevia päätöksiä sekä tarvittaessa tarkentamaan ja muuttamaan suunnitelmaa opintojen edetessä.

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma sisältää opiskelijan yksilölliset valinnat, opinnoissa etenemisen, oppimisen arvioinnin, opiskelijan osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen, työssäoppimisen paikat ja ajat sekä ammattiosaamisen näytöt.

8.2 TYÖSSÄOPPIMINEN JA TYÖTURVALLISUUS

Sen lisäksi, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/1998, 5 §, VNA muutos 603/2005, 3 ja 5 §) on säädetty, tulee työssäoppimisessa noudattaa seuraavaa:

Työssäoppiminen on osa ammatillista koulutusta. Se on koulutuksen järjestämismuoto, jossa osa tutkinnon tavoitteista opitaan työpaikalla työtä tehdessä. Työssäoppiminen on aidossa työympäristössä tapahtuvaa tavoitteellista, ohjattua ja arvioitua opiskelua. Työssäoppimisjaksojen tulee olla ammatinhallinnan kannalta riittävän pitkiä ja monipuolisia. Vain poikkeustapauksessa opiskelija voi suorittaa työssäoppimisen oppilaitoksen harjoitusyrityksessä tai vastaavien järjestelyin.

Työpaikkojen ja koulutuksen järjestäjien yhteistyöllä varmistetaan työssäoppimisen ja muun ammatillisen koulutuksen työelämävastavuus, laatu ja ajantasaisuus. Koulutuksen järjestäjän vastuulla on huolehtia, että kaikilla alueen toimijoilla

on yhteinen käsitys työssäoppimisen järjestämisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia, että opiskelija saa riittävästi ohjausta ja opetusta työssäoppimisen aikana ja että opettajilla ja muulla henkilöstöllä on edellytykset yhteistyölle työelämän kanssa. Koulutuksen järjestäjän ja opettajien tulee yhdessä työ- ja elinkeinoelämän kanssa varmistaa työssäoppimisen laatu, jotta opiskelija saavuttaa tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukset.

Työssäoppimisen toteutuksesta vastaa koulutuksen järjestäjä. Toteutukseen sisältyy suunnittelua, opiskelijan ohjausta ja arviointia. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tehtävänä on huolehtia opettajien työelämäosaamisesta ja kouluttamisesta sekä työpaikkaohjaajien kouluttamisesta. Työpaikalla kiinnitetään erityistä huomiota opiskelijan ohjaukseen ja palautteen antamiseen.

Työssäoppimisen aikana opiskelija ei yleensä ole työsuhteessa työnantajaan, eikä hänelle makseta palkkaa työssäoppimisjaksojen aikana. Työssäoppimisjakson aikana opiskelija on oikeutettu saamaan opintotuen ja opintososiaaliset edut niistä erikseen annettujen ohjeiden mukaan. Kun työssäoppiminen toteutetaan ulkomailta, järjestämisessä otetaan huomioon myös paikalliset määräykset.

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 19 §, 28 §) ja voimassa olevissa työturvallisuussäädöksissä on säädetty, työturvallisuusasioissa noudatetaan seuraavaa:

Sopimuksessa työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävästä koulutuksesta ja ammattiosaamisen näytöistä on kirjattava turvallisuuteen, tapaturmiin ja vahingonkorvauksiin liittyvät vastuut ja vakuutukset. Ennen työn aloittamista työnantaja ja koulutuksen järjestäjä varmistavat yhdessä, että opiskelijalla on edellytykset tehdä ko. työtä turvallisesti ja terveyttään vaarantamatta sekä ohjeita noudattaen.

Koulutuksen järjestäjään sovelletaan työturvallisuuslain 4 §:n 1 momentin mukaan työnantaja koskevia säännöksiä silloin, kun työ tapahtuu oppilaitoksessa tai muutoin koulutuksen järjestäjän osoittamalla tavalla.

Opiskelijan arvioinnista työssäoppimisjaksoilla on määrätty luvussa 7.

8.3 AMMATILLINEN ERITYISOPETUS

Koulutuksellisen tasa-arvon toteutumiseksi jokaisella opiskelijalla tulee olla erilaisista oppimisedellytyksistä riippumatta yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua ammatilliseen koulutukseen sekä sijoittua koulutuksen jälkeen työhön ja yhteiskuntaan täysivaltaisena kansalaisena.

Erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan ammatillinen koulutus tulee toteuttaa yhdenvertaisuusperiaatteen mukaan ensisijaisesti tavallisessa ammatillisessa oppilai-

toksessa samoissa opetusryhmissä muiden opiskelijoiden kanssa. Opetus voidaan järjestää myös osittain tai kokonaan erityisryhmässä. Ammatilliset erityisoppilaitokset huolehtivat ensisijaisesti vaikeavammaisten koulutuksesta sekä valmentavasta ja kuntouttavasta opetuksesta ja ohjauksesta. Lisäksi niiden tulee tarjota asiantuntija-apua muille oppilaitoksille. Ammatillista erityisopetusta voidaan järjestää myös oppisopimuskoulutuksena.

Vammaisuuden, sairauden, kehityksessä viivästyminen, tunne-elämän häiriön tai muun syyn vuoksi erityisiä opetus- tai opiskelijahuoltopalveluja tarvitsevien opiskelijoiden tulee saada erityisopetusta. Sen avulla turvataan henkilökohtaisiin edellytyksiin perustuva oppiminen, itsensä kehittäminen ja ihmisenä kasvaminen. Erityisopetukseen liitetään tarvittaessa muita tukitoimia ja kuntoutusta yhteistyössä kuntoutuspalvelujen tuottajien kanssa.

Koulutuksen järjestäjä määrittelee erityisopetuksen periaatteet: tavoitteet, toteutuksen, opetusmenetelmät, tuki- ja erityispalvelut, asiantuntijapalvelut, yhteistyötahot ja vastuut. Oppilaitoksen tulee varata erityisopetukseen riittävät voimavarat. Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden oppimisen edistäminen on koko oppilaitosyhteisön tehtävä.

Erityisopetuksen tarve on määriteltävä ammatillisen koulutuksen lain 20 §:n ja opetussuunnitelman perusteiden pohjalta jokaiselle opiskelijalle yksilöllisesti. Tavoitteiden saavuttamista on tuettava yksilöllisesti suunnitellun ja ohjatun oppimisprosessin sekä erilaisten tukitoimien avulla.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS)

Erityisopetusta tarvitsevalle opiskelijalle on laadittava aina kirjallinen henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) (L 630/1998, 20 §). Suunnitelman tulee sisältää (A 811/1998, 8 § mukaan)

- ◆ suoritettava tutkinto
- ◆ opetuksessa noudatettavat tutkinnon perusteet
- ◆ tutkinnon laajuus
- ◆ opiskelijalle laadittu henkilökohtainen opetussuunnitelma
- ◆ opiskelijan saamat erityiset opetus- ja opiskelijahuollon palvelut
- ◆ muut henkilökohtaiset palvelu- ja tukitoimet sekä
- ◆ erityisopetuksen perustelut.

HOJKS tulee laatia opiskelijan, tarvittaessa hänen huoltajansa, aikaisemman koulun edustajien sekä opettajien ja opiskelijahuollon asiantuntijoiden kanssa.

Mikäli ammattitaitovaatimuksia on mukautettu, henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan sisältyy henkilökohtainen opetussuunnitelma, jossa määritellään opiskelijan yksilölliset oppimisen tavoitteet. Ne perustuvat hänen opiskelemaansa tutkinnon perusteisiin. Ammatillisessa erityisopetuksessa opetus on suunniteltava siten, että opiskelija mahdollisimman suuressa määrin saavuttaa saman pätevyyden kuin muussa ammatillisessa koulutuksessa. Tavoitteita voidaan mukauttaa opiskelijan edellytysten mukaan joko niin, että kaiken opetuksen tavoitteet on mukautettu, tai mukauttamalla vain yhden tai sitä useamman tutkinnon osan tavoitteet. Opetuksessa tulee keskittyä opiskelijan vahvojen osaamisalueiden tukemiseen, jotta hänelle taataan hyvät mahdollisuudet sijoittua työhön. Erityistä huomiota tulee kiinnittää työssä harjaantumiseen työssäoppimisen jaksojen aikana. Opiskelijalle tulee selvittää, miten hän voi koulutuksen jälkeen saada tarvitsemiaan erityispalveluja.

Opiskelijan edistymistä tulee seurata koulutuksen aikana, ja henkilökohtaisia tavoitteita ja tukitoimia on muutettava tarpeen mukaan. Määräykset erityisopiskelijoiden arvioinnista ovat luvussa 7.10.

8.4 MAAHANMUUTTAJIEN JA ERI KIELI- JA KULTTUURIRYHMIEN OPETUS

Yleistä

Maahanmuuttajaopiskelijoiden ja muiden kieli- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden, kuten saamenkielisten, romanien ja viittomakielisten opiskelijoiden ammattitaitovaatimukset ovat pääsääntöisesti samat kuin muidenkin opiskelijoiden. Opetuksessa noudatetaan ammatillisen perustutkinnon perusteita.

Opiskelijoita, joiden äidinkieli on muu kuin oppilaitoksen opetuskieli, tulee tukea etenkin kielten opinnoissa ja erityisin opetusjärjestelyin. Opetuksessa otetaan tarvittaessa huomioon opiskelijoiden tausta, kuten äidinkieli, kulttuuri ja koulutuksen aikana kehittyvä kielitaito. Opetusjärjestelyillä tuetaan opiskelijoiden omaa kielellistä identiteettiä enemmistökielen ja -kulttuurin rinnalla. Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmaan sisältyy maahanmuuttajien ja eri kieli- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden opetusjärjestelyjen toteuttaminen.

Maahanmuuttajat

Maahanmuuttajilla tarkoitetaan tässä yhteydessä Suomeen muuttaneita ja Suomessa syntyneitä maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita. Opetuksessa otetaan tarvittaessa

huomioon maahanmuuton syy, maassaoloaika sekä kehittyvä suomen kielen taito. Opinnot tukevat opiskelijan kasvua sekä suomalaisen että hänen oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Saamenkieliset

Perusopetuksessa aloitettua saamenkielistä opetusta jatketaan mahdollisuuksien mukaan ammatillisessa koulutuksessa. Saamenkielistä opetusta voidaan antaa pohjois-, inarin- ja koltansaamen kielillä. Saamen kieltä voi opiskella äidinkielenä, vaikka opetusta ei muutoin tarjottaisi saamen kielellä.

Romanit

Romanien opetus toteutetaan ottamalla huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Opetusjärjestelyissä otetaan huomioon romanien kulttuuri. Romanikielen opetusta järjestetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa.

Viittomakieliset

Viittomakielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa sovelletaan ammatillisen perustutkinnon perusteita viittomakieliseen kulttuuriin ja viestintään. Viittomakielien rinnalla käytetään suomea tai ruotsia luku- ja kirjoituskielenä. Viittomakielisten opetus suunnitellaan niin, että opiskelijan on mahdollista toimia tulkin kanssa. Oppimisympäristöissä otetaan huomioon viittomakielisen tai huonokuuloisen mahdollisuus kommunikoida luontevasti.

Kieltenopetuksen järjestelyt

Seuraavia valtioneuvoston päätöksen (VnP 213/1999) mukaisia opetusjärjestelyjä voidaan soveltaa maahanmuuttajien, saamenkielisten, romanien ja viittomakielisten kielten opinnoissa (äidinkieli, toinen kotimainen kieli, vieras kieli), jos heidän äidinkieltensä on muu kuin suomi tai ruotsi.

Äidinkieli

Jos opiskelijan äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi, voi koulutuksen järjestäjä jakaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 12 § 2. momentissa säädettyt äidinkielen ja toisen kotimaisen kielen pakolliset tutkinnon osat säädetystä poikkeavalla tavalla.

Äidinkielen ja toisen kotimaisen kielen tutkinnon osiin varatut opintoviikot (4 + 1 = 5 ov) voidaan yhdistää ja jakaa joustavasti mahdollisiin opiskelijan oman äidinkielen opintoihin, suomi toisena kielenä -opintoihin ja toisen kotimaisen kielen opintoihin. Suomi toisena kielenä tarkoittaa kieltä, joka on opittu äidinkielen jälkeen suomenkielisessä ympäristössä. Viittomakielisiä opiskelijoita varten on laadittu erikseen suomi viittomakielisille -tutkinnon osa (luku 5).

Opiskelijat voivat opiskella suomen kieltä joko

- 1) suomi toisena kielenä -tavoitteiden mukaisesti (luku 5) tai
- 2) äidinkieli, suomi -tavoitteiden mukaisesti (luku 5), jos opiskelijan suomen kielen taidon arvioidaan olevan äidinkielen tasoinen.

Opiskelija, jonka suomen kielen taito ei ole äidinkielen tasoista kaikilla kielitaidon osa-alueilla, opiskelee suomi toisena kielenä -tavoitteiden ja sisältöjen mukaisesti. Hänen suomen kielen osaamisensa arvioidaan näiden tavoitteiden mukaisesti huolimatta siitä, onko koulutuksen järjestäjä tarjonnut suomi toisena kielenä -opetusta. Koulutuksen järjestäjä voi tarjota ja opiskelijan opiskelusuunnitelmaan voi kuulua molempia edellä mainituista opinnoista. Opiskelija voi siirtyä kesken suomi toisena kielenä -opintojen opiskelemaan suomen kieltä äidinkieli, suomi -tavoitteiden mukaisesti.

Opiskelijoille tulee mahdollisuuksien mukaan järjestää myös hänen oman äidinkielen opetusta. Äidinkielenä voidaan opiskelijan valinnan mukaan (L 630/1998, 12 § 3 mom.) opettaa myös romanikieltä, viittomakieltä tai muuta opiskelijan äidinkieltä. Maahanmuuttajien oman äidinkielen tavoitteet ovat luvussa 5. Opiskelija voi opiskella omaa äidinkieltään joko äidinkieli, oma äidinkieli vieraskielisille opiskelijoille (4 ov) tai vieras kieli (2 ov) -tavoitteiden mukaisesti tai vapaasti valittavina tutkinnon osina.

Jos opiskelija opiskelee äidinkieltä oma äidinkieli vieraskielisille opiskelijoille -tavoitteiden mukaisesti, on hänen opintoihinsa kuuluttava suomen kielen opintoja.

Toinen kotimainen kieli

Opiskelijoiden toisen kotimaisen kielen (ruotsi) opetus järjestetään toisen kotimaisen kielen tavoitteiden mukaisesti ottaen huomioon opiskelijoiden kielitaidon taso.

Toisen kotimaisen kielen opinnot voidaan myös korvata oman äidinkielen ja suomen kielen opinnoilla vieraskielisillä opiskelijoilla (5 ov), luku 5. Tarvittaessa opetus voidaan järjestää toisen kotimaisen kielen alkeisopetuksena opiskelijan ja alan tarpeista riippuen.

Vieras kieli

Opiskelijan opintoihin on kuuluttava myös vieraan kielen opintoja. Muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvan opiskelijan vieras kieli voi olla myös hänen äidinkieltään.

8.5 OPPISOPIMUSKOULUTUS

Oppisopimuskoulutuksesta on voimassa mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 8 §, 17 §), asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/1998, 6 §, 7 §) sekä laissa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (635/1998) on säädetty.

Ammatillisena peruskoulutuksena toteutettavassa oppisopimuskoulutuksessa noudatetaan voimassa olevia tutkinnon perusteita (opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet).

Tutkinnon perusteiden mukaan peruskoulutuksena suoritetusta tutkinnosta tutkintotodistuksen antaa koulutuksen järjestäjä luvun 7.9 määräyksen mukaisesti.

8.6 KODIN JA OPPILAITOKSEN YHTEISTYÖ

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 5 §, 14 §) on säädetty, tulee kodin ja oppilaitoksen yhteistyön järjestämisessä noudattaa seuraavaa:

Nuorille järjestettävässä koulutuksessa koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen tulee olla aloitteellinen myönteisen yhteistyön käynnistämisessä ja ylläpitämisessä opiskelijan vanhempien tai huoltajien kanssa. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö järjestetään niin, että se vahvistaa opiskelijan itsenäisyyttä ja vastuullisuutta, edistää opiskelua sekä mahdollistaa opiskelijalle tuen saannin opiskelijan terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia koskevista asioista. Erityistä tukea tarvitsevien sekä eri kie-

li- ja kulttuuritaustaisten opiskelijoiden yksilölliset tarpeet sekä elämänhallinnan ja opiskelun tukeminen tulee ottaa yhteistyössä huomioon.

Koulutuksen järjestäjän tulee tehdä yhteistyötä opiskelijoiden ohjauksessa huoltajien kanssa koulutuksen aikana ja sen päättyessä. Ohjauksen tulee tukea opiskelijoiden työelämään tai jatko-opintoihin siirtymistä sekä vahvistaa opiskelijoiden elämänhallinnan valmiuksia.

Kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä koskeva opetussuunnitelman osa tulee laatia yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan tai -kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoa hoitavien viranomaisten kanssa.

8.7 OPISKELIJAHUOLTO

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 14 §, 28 §, 37 a §) on säädetty opiskelijahuollon järjestämisestä ja opiskelijan oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön, tulee noudattaa seuraavaa.

Opiskelijahuollon tavoitteena on luoda turvallinen ja terveellinen opiskeluympäristö ja edistää oppilaitosyhteisön yhteisöllisyyttä, hyvinvointia ja viihtyisyyttä. Tavoitteena on tukea opiskelijaa sekä säilyttää oppilaitosyhteisön toimintakyky fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta sekä hyvinvointia uhkaavissa tilanteissa. Opiskelijahuollon tulee edistää oppimisvaikeuksien ja muiden ongelmien varhaista tunnistamista ja niihin puuttumista sekä ehkäistä koulutuksen keskeytymistä. Nuorten opiskelijoiden kohdalla koulutuksen järjestäjän on tehtävä yhteistyötä huoltajien kanssa. Koulutuksen järjestäjän tulee varmistaa opiskelijahuollon tavoitteiden saavuttamista antamalla opetussuunnitelmassaan toimintaohjeita, jotka edistävät opiskelijoiden terveyttä ja turvallisuutta, erilaisten ongelmien varhaista tunnistamista ja niiden syntymisen ennaltaehkäisyä. Koulutuksen järjestäjän tulee antaa ohjeita oppilaitosyhteisön toimintaan liittyvien asioiden hoitamisesta, kuten opiskelijan opetukseen osallistumisesta, opinnoissa edistymisen seurannasta ja oppilaitoksen opiskelija-asuntolassa asumisesta. Ennalta ehkäiseviä toimintaohjeita tulee antaa tupakoinnista, päihteiden käytöstä, kiusaamisesta ja häirinnästä. Koulutuksen järjestäjällä tulee olla kriisisuunnitelma ja toimintaohjeet myös käyttäytymishäiriöiden, väkivallan, tapaturmien, onnettomuuksien ja kuolemantapauksien varalta. Koulutuksen järjestäjän tulee seurata opiskelijahuollon toteutumista ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin. Opiskelijoita tulee rohkaista osallistumaan ja vaikuttamaan oman oppilaitosyhteisönsä hyvinvoinnin edistämiseen. Kaikilla opiskelijoiden kanssa oppilaitosyhteisössä työskentelevillä on vastuuta opiskelijahuollosta. Moniammatillisen opiskelijahuoltohenkilöstön tehtävänä on opiskelijahuollon palveluiden koordinaatio ja kehittäminen.

Opiskelijahuoltoa koskevat opetussuunnitelman osat tulee laatia yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan tai -kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoa hoitavien viranomaisten tai muiden tahojen kanssa. Ammatillisen koulutuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelmaa laadittaessa ottaa huomioon kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden kanssa kansanterveystilain ja lastensuojelulain velvoitteet opiskelijahuollon palveluiden järjestämisessä. Samalla tulee sopia syrjäytymistä ehkäisevästä toiminnasta sekä opiskeluterveydenhuollon ja psykososiaalisen tuen asiantuntijapalveluiden järjestämisestä. Palveluiden kehittämisessä tulee hyödyntää opiskelijoiden palautetta.

Ammatillisen koulutuksen aikana opiskelijalle tulee tiedottaa ohjauksen ja opiskelijahuollon toteutuksesta, eri hallinnonalojen palveluista, paikallisista tukiverkostoista ja tutkintokohtaisista terveydentilavaatimuksista. Työssäoppimisen työturvallisuuteen ja työsuojeluun liittyvistä asioista tulee tiedottaa opiskelijan lisäksi alaikäisen opiskelijan huoltajalle.

Koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että opiskelijat tuntevat oppilaitoksessa noudatettavat järjestyssäännöt. Opiskelijan omaa vastuuta tulee korostaa oppilaitoksen sääntöjen ja muiden ohjeiden noudattamisessa.

9.1 AMMATTIALAN KUVAUS JA ARVOPERUSTA

Sosiaali- ja terveysalalla työskennellään ihmisten kanssa ja heitä varten. Alalla tarvitaan laaja-alaista osaamista ja erikoisosaamista. Asiakasryhmät ovat erilaisia ja heidän kanssaan tehdään työtä monenlaisissa toimintaympäristöissä. Asiakkaiden kulttuuritaustat ovat myös hyvin erilaiset. Työssä korostuvat ammatilliset, eettiset sekä ihmissuhde- ja vuorovaikutustaidot sekä alan tietotekniikan ja teknologian hallinta. Sosiaali- ja terveysalan työ vaatii työntekijältä joustavuutta ja kykyä sopeutua muuttuviin tilanteisiin sekä valmiutta omaksua uusia tietoja ja taitoja.

Sosiaali- ja terveysalalla palvelujen tuottajia ovat julkinen, yksityinen ja kolmas sektori. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittanut lähihoitaja työskentelee moniammatillisissa työryhmissä erilaisissa toimintaympäristöissä tai itsenäisenä yrittäjänä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluissa lähihoitaja tekee terveyttä edistävää, ehkäisevää ja kuntouttavaa kasvatus-, hoito- ja huolenpityötä. Mahdollisia sosiaalihuollon työympäristöjä ovat mm. varhaiskasvatuspalvelujen ja lastensuojelun yksiköt sekä lapsiperheet, vammais-, mielenterveys- ja päihdetyön yksiköt, kotihoito sekä vanhusten erilaiset avohuollon ja laitoshoidon yksiköt. Perusterveydenhuollossa ja erikoissairaanhoidossa lähihoitajat työskentelevät esimerkiksi terveyskeskusten vuodeosastoilla ja poliklinikoilla, suun terveydenhuollon yksiköissä, päivystyksessä, perioperatiivisissa yksiköissä, ensihoidossa ja kotisairaalassa.

Sosiaali- ja terveysalan toiminnan tavoitteena on asiakkaiden toimintakyvyn ylläpitäminen sekä osallisuuden, hyvinvoinnin ja terveyden kokonaisvaltainen edistäminen. Tulevaisuudessa sosiaali- ja terveysalan palvelujen tarvetta lisää väestön ikääntyminen, lapsiperheiden tuen tarve, päihde- ja mielenterveysongelmat sekä muut kansansairaudet. Työ sisältää yhä enemmän varhaista puuttumista sosiaaliin ongelmiin ja kansanterveydellisiin riskeihin, yhteisöllisiä toimintatapoja sekä kumppanuusyhteistyötä verkostojen kanssa. Lähihoitaja työskentelee eri kulttuureista tulevien asiakkaiden, potilaiden ja työntekijöiden kanssa. Kodeissa tapahtuva hoito, huolenpito, kuntoutus, kasvatus ja vanhemmuuden tukeminen lisääntyvät ja monipuolistuvat. Uusia palvelumuotoja kehitetään tukemaan kaikkien väestöryhmien kotona asumista ja itsenäistä selviytymistä.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittaneella on hyvät vuorovaikutus-, ihmissuhde- ja neuvottelutaidot sekä kyky toimia moniammatillisissa työryhmissä, projekteissa ja yrittäjänä. Hän osaa toimia monikulttuurisissa toimintaympäristöissä ja on kielitaitoinen. Hänellä on vahva osaaminen sosiaali- ja terveysalan hoito-, huolenpito-, kuntoutus- ja kasvatus- ja ohjaustehtävissä. Hän hyödyntää työssään kuntouttavaa työotetta ja edistää asiakkaiden hyvinvointia. Lähihoitaja hallitsee ihmiseen, hänen sosiaaliseen ja fyysiseen ympäristöönsä ja yhteiskuntaan liittyvän ammatillisen tietoperustan ja ottaa sen huomioon työssään. Hän noudattaa työssään tietosuojaa, työturvallisuutta ja ergonomiaa. Työ edellyttää lähihoitajalta hyvää fyysistä ja psyykkistä terveyttä sekä halua huolehtia oman osaamisensa jatkuvasta kehittämisestä, työkyvyn ylläpidosta ja työhyvinvoinnista.

Lähihoitaja kohtaa työssään asiakkaan kokonaisvaltaisesti, inhimillisesti ja suvaitsevaisesti. Työn tekemisessä korostuu voimavaralähtöinen ajattelu. Lähihoitaja kunnioittaa asiakkaiden ja potilaiden vakaumusta, arvoja ja kokemuksia. Lähihoitajan ammattitaitoa ja persoonallista osaamista on myös hiljainen osaaminen: tasa-paino omien tunteiden, arvojen ja asenteiden kanssa, oman persoonan luova käyttö, oma elämänhallinta ja usko omiin kykyihin. Lähihoitaja toimii työssään sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön ja säännösten mukaan, jotta potilas- ja asiakasturvallisuus ja potilaan ja asiakkaan oikeudet toteutuvat.

Lähihoitajan ammattitaito muodostuu

- ♦ ammattieettisestä osaamisesta (eettisten ongelmien tunnistaminen, käsittely ja ratkaisu, vastuullinen ja oikeudenmukainen toiminta ja ammattietiikan noudattaminen)
- ♦ tiedollisesta osaamisesta (ammatin tietoperustan hallinta, elinikäinen oppiminen, kyky hankkia ja soveltaa uutta tietoa ja perustella tekemiään ratkaisuja ja yrittäjämäinen ajattelu)
- ♦ taidollisesta osaamisesta (vuorovaikutus- ja viestintätaidot, sosiaaliset taidot ja ammatilliset taidot) osaamisesta
- ♦ esteettisestä osaamisesta (työ- ja elinympäristön esteettisyyden huomioon ottaminen, positiivisen ilmapiirin luominen ja toisten huomioon ottaminen)

Lähihoitajan työtä ohjaavat keskeiset periaatteet ovat elämän ja ihmisarvon kunnioittaminen, itsemääräämisoikeus, oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo. Ammattieettisten ohjeiden mukaan lähihoitaja on vastuussa tekemästään työstä ensisijaisesti asiakkaalle ja myös yhteiskunnalle. Tämä vastuu edellyttää lähihoitajalta jatkuvaa alansa seuraamista, tietojen päivittämistä sekä lisä- ja täydennyskoulutusta ammatillisen osaamisen syventämiseksi.

TUTKINTOKOHTAISET TERVEYDENTILAVAATIMUKSET AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

Opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27 §:ssä.

Opiskelijaksi ei voida ottaa sellaista henkilöä, jonka sairaus tai vamma ilmeisesti on esteenä koulutukseen osallistumiselle. Opiskelijan pääsyä ammatilliseen koulutuksen voidaan rajoittaa vain silloin, kun sairaus objektiivisesti arvioiden estää opinnot tai se vaarantaisi opiskelijan tai muiden turvallisuutta. Sairauden tai vamman opiskelulle aiheuttamat käytännön ongelmat tulee ensisijaisesti pyrkiä ratkaisemaan opetusjärjestelyiden ja opiskelijahuoltoapalveluiden avulla.

Opiskelijaksi pyrkivän tulee antaa koulutuksen järjestäjälle opiskelijaksi ottamisen edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot. Koulutuksen järjestäjän tulee tämän lisäksi varmistaa, että opiskelijaksi valitun henkilön terveydentila on sellainen, että hän voi selviytyä myös koulutukseen kuuluvasta työpaikoilla tapahtuvasta oppimisesta, kuten alan tehtävissä toimiminen ja tutkinnon ammattitaitovaatimusten saavuttaminen edellyttävät.

Opiskelijan oikeusturvan kannalta on perusteltua, että häntä ei valita sellaiseen koulutukseen, jonka mukaisissa tehtävissä hän ei terveydentilansa vuoksi voisi toimia. Opiskelijavalintaa tehtäessä on otettava huomioon ammatteihin ja työhön sisältyvät moninaiset tehtävät. On mahdollista, että saman tutkinnon sisällä voi olla tutkinnon osia, jotka edellyttävät erilaisia terveydentilavaatimuksia ja mahdollistavat täten opiskelijalle yksilöllisiä ratkaisuja koulutuksen suorittamiseen.

Jotta opiskelijavalinta onnistuisi opiskelijan kannalta parhaalla mahdollisella tavalla, koulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa perustutkinnon ja koulutusalan terveydentilaa koskevista vaatimuksista ja edellytyksistä sekä mahdollisista terveydellisistä riskeistä opiskelijaksi hakeutuville hakuoppaissa ja opiskelijavalintatilaisuudessa. Opiskelijaksi hakeutuvan oma kuvaus nykyhetken terveydentilastaan ja mahdollisen sairauden hoitotilanteesta riittää pääsääntöisesti valintatilanteessa.

Mikäli koulutusalan tai tutkinnon oma lainsäädäntö tai alan erityispiirteet edellyttävät opiskelijaksi valitulta lääkärintodistusta opiskelijan terveydentilasta, riittää siihen lääkärintodistuksen merkintä alalle soveltuvuudesta. Opiskelijaksi ottaminen on ehdollinen lääkärintodistuksen esittämiseen saakka.

Opiskelijan sairaus tai vammautuminen ei saa keskeyttää opiskelijan koulutusta tai johtaa harkitsemattomaan koulutusammatin tai -alan vaihtoon. Sairaudesta tai vammautumisesta koulutuksen toteutumiselle aiheutuvat käytännön ongelmat tulee voida ratkaista ensisijaisesti opiskelijalle sopivilla yksilöllisillä opetusjärjestelyillä ja henkilökohtaistamisella. Opintojen ohjaus, opiskelijan tuki, ergonomisiin työtapoihin ja apuvälineiden käyttöön ohjaaminen edistävät koulutuksen suoritta-

mista. Opiskelijan sairastuessa tai vammautuessa opiskelijahuollon ja opiskeluterveydenhuollon kanssa tehtävä yhteistyö on välttämätöntä.

Kaikissa tilanteissa, joissa käsitellään ja tallennetaan henkilötietoja arkaluonteisiksi määriteltyjä henkilötietoja, kuten opiskelijan terveydentilaa koskevia tietoja, koulutuksen järjestäjän tulee noudattaa säädösten edellyttämää huolellisuutta ja hyvää tietojenkäsittelytapaa.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittanut lähihoitaja on terveydenhuollon ammattihenkilölaissa nimikesuojattu ja sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusehdot täyttävä ammattihenkilö. Tutkintoon kuuluu merkittävästi työssäoppimista aidoissa työelämän tilanteissa ja erilaisissa työympäristöissä. Työssä korostuu potilaiden ja asiakkaiden turvallisuus ja toiminnan vastuullisuus. Sosiaali- ja terveysalan opiskelijan terveydentilan tulee olla sellainen, ettei se ole esteenä alan opiskelulle ja ammatissa toimimiselle. Sosiaali- ja terveysalan koulutukseen hakeutuvien on hyvä ottaa huomioon, että

- ♦ opiskelu ja ammatissa toimiminen edellyttävät hyvää fyysistä toimintakykyä, henkistä tasapainoa ja kykyä olla vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten kanssa
- ♦ tuki- ja liikuntaelimestön sairaudet sekä krooniset ihottumat ja allergiat voivat vaikeuttaa opiskelua tai myöhemmin työelämässä selviytymistä
- ♦ ala ei sovellu päihteiden väärinkäyttäjille
- ♦ mahdollinen veriteitse tarttuva sairaus saattaa rajoittaa työhön sijoittumista.

9.3 AMMATTITAITOVAATIMUKSET, ARVIOINNIN KOHTEET JA YLEISET ARVIOINTIKRITEERIT

Tämän luvun ammattitaitovaatimusten määrittely sekä arvioinnin kohteet ja yleiset arviointikriteerit on tarkoitettu koulutuksen järjestäjien avuksi, kun laaditaan sellaisten tutkinnon osien opetussuunnitelmia, joita ei ole tutkinnon perusteissa määritelty.

Ammatilliset tutkinnon osat muodostetaan ja nimetään työkokonaisuuksien mukaan. Ammattitaitovaatimukset kuvataan konkreettisenä työn tekemisenä. Arviointikriteerit määritellään arvioinnin kohteittain kolmelle tasolle: tyydyttävä T1, hyvä H2 ja kiitettävä K3.

Seuraavassa olevat arviointikriteerit on tarkoitettu ohjeellisiksi siten, että niitä sovelletaan ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) tavoitteiden ja ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimusten mukaisesti. Esitetyt kriteerit kohdennetaan aina kyseessä olevan tutkinnon osan vaatimuksiin eli kriteereissä esitetty työ tarkoittaa aina ko. tutkinnon osaan sisältyvää työtä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT YLEISELLÄ TASOLLA		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Arvioidaan oman työn suunnittelua, työsuorituksen arviointia ja oman toiminnan kehittämistä.	suunnittelee työtään, mutta uusissa tilanteissa tai työympäristön muuttuessa tarvitsee ohjausta	suunnittelee oman työnsä	suunnittelee itsenäisesti vastuullaan olevia töitä ja tehtäviä
	arvioi työnsä onnistumista	arvioi työnsä onnistumista työn kuluessa ja selviytyy uusista ja muuttuvista tilanteista oma-aloitteisesti	arvioi työnsä onnistumista, perustelee arviotaan ja arvioi sekä kehittää työskentelytapojaan ja työympäristöönsä
Arvioidaan työkokonaisuuden toteuttamista, itsenäisyyttä ja vastuullisuutta.	toimii tutuissa työtehtävissä	ottaa huomioon työskentelyssään työnsä kokonaisuuden (<i>esim. mistä alkaa, mihin päätetään ja mitä välineitä ym. työssä tarvitaan</i>)	ottaa huomioon työnsä kokonaisuuden toimintaympäristönsä ja oman työnsä osana sitä
	työskentelee siten, että työn lopputulos on hyväksyttävissä työn suunnitelman tai laatutavoitteiden mukaisesti	työskentelee siten, että työn lopputulos sisältää työtehtävän erityisvaatimuksia	työskentelee työpaikan erityisvaatimusten mukaisesti siten, että työn lopputulos on tavoitteiden mukainen
	tarvitsee työvaiheissa etene- misessä ajoittaista ohjausta	etenee sujuvasti työvaiheesta toiseen	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti sovit- taen työnsä työympäristön muuhun toimintaan
	noudattaa työohjeita, työ- aikoja, sopimuksia sekä neuvottelee poikkeamista.	tekee annetut tehtävät omatoimisesti ja huoleh- tii työtehtävistään alusta loppuun ja vastaa omasta työosuudestaan.	tekee omalla vastuualu- eellaan omatoimisesti muitakin kuin annettuja työtehtäviä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT YLEISELLÄ TASOLLA		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Arvioidaan työtehtävään ja työympäristöön soveltuvan työmenetelmän ja työvälineiden sekä materiaalien valintaa ja käyttöä.	käyttää työhönsä liittyviä keskeisimpiä työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja toistuvissa työtilanteissa, mutta tarvitsee joidenkin osalta ohjausta (<i>menetelmät, välineet, materiaalit määritellään tutkin- non osittain</i>).	käyttää työhönsä liittyviä työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja omatoimi- sesti työtilanteissa.	valitsee työhönsä sopi- vimmat työmenetelmät, työvälineet ja materiaalit ja käyttää niitä sujuvasti vaih- teleissa työtilanteissa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT YLEISELLÄ TASOLLA		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Arvioidaan työssä tarvittavan tiedon hallintaa ja soveltamista	käyttää tavallisimpien menetelmien, välineiden ja materiaalien käytön perustana olevaa tietoa toistuvissa työtilanteissa (<i>eli ne menetelmät, välineet ja materiaalit, jotka on määriteltävä kohteessa 2</i>), mutta tarvitsee ohjausta tiedon hankinnassa ja soveltamisessa.	hankkii ja käyttää työssä tarvittavaa tietoa omatoimisesti.	hankkii ja käyttää itsenäisesti tietoa työssään vaihtelevissa työtilanteissa ja perustelee työhön liittyviä ratkaisujaan hankkimansa tiedon pohjalta.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT YLEISELLÄ TASOLLA		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot a) Omana ryhmänään kohdassa 4 arvioitavat neljä avaintaitoa	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu Arvioidaan omaa osaamista työn tekijänä ja työn kehittämistä, ongelmien ratkaisemista sekä valintojen ja päätösten tekemistä.	hakee ohjattuna tietoa	hakee tietoa ohjeiden mukaan	hakee itsenäisesti tietoa
	suunnittelee työtään, mutta uusissa tilanteissa tai työympäristön muuttuessa tarvitsee ohjausta	suunnittelee oman työnsä ja arvioi työnsä onnistumista työn kuluessa	suunnittelee itsenäisesti vastuullaan olevia tehtäviä ja arvioi osaamistaan ja työnsä onnistumista sekä perustelee arviotaan
	arvioi työnsä onnistumista	ottaa vastaan palautetta ja toimii palautteen mukaisesti	arvioi ja kehittää työskentelytapojaan ja työympäristöään
	selviytyy tutuista tilanteista, mutta muuttuvissa ja valintatilanteissa tarvitsee ohjausta ja tukea	selviytyy muuttuvista ja valintatilanteista omaaloitteisesti	kehittää toimintaansa saamansa palautteen pohjalta toimii erilaisissa tilanteissa itsenäisesti, tilanteeseen sopivasti ja löytää toiminnalleen vaihtoehtoisia toimintatapoja

Vuorovaikutus ja yhteistyö Arvioidaan toimintaa vuorovai- kutustilanteissa ja yhteistyökykyä.	noudattaa vuorovaikutusti- lanteisiin annettuja ohjeita toimiessaan omassa oppi- mis- ja työyhteisössään	toimii tilanteen vaatimalla tavalla omassa oppimis- ja työyhteisössään erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	ilmaisee selkeästi asiansa ja tuo rakentavasti esille erilai- sia näkökantoja
	tekee työyhteisössä vastuul- laan olevat tehtävät, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	tekee omatoimisesti työyh- teisössä vastuullaan olevat tehtävät	toimii vastuullisesti, yh- teistyökykyisesti ja tasaver- taisesti erilaisten ihmisten kanssa työyhteisön ja ryh- män jäsenenä
	toimii tutussa työyhteisössä ja ryhmässä ja pyytää tarvii- tessaan apua muilta	toimii erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä ja ryh- mässä	tukee ja auttaa muita sekä ottaa työssään huomioon seuraavan työvaiheen ja työntekijän
Ammattietiikka Arvioidaan toi- mintaa ammatti- etiikan, ammatin arvoperustan ja tehtyjen sopimus- ten mukaisesti.	noudattaa annettuja eettisiä ohjeita ja aikatauluja	noudattaa annettuja eettisiä ohjeita, sopimuksia ja sää- döksiä sekä aikatauluja	toimii työyhteisön arvojen, tavoitteiden, eettisten ohjei- den, sopimusten ja säädös- ten mukaisesti vaihtelevissa tilanteissa sekä noudattaa aikatauluja
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky Arvioidaan ter- veyttä ylläpitävää ja turvallista toimintaa sekä toimintakyvyn ylläpitoa.	noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen tai muille	noudattaa työyhteisön ohjeita ja ottaa työssään huomioon työyhteisön jäsenten ja työympäristön turvallisuuden	noudattaa työyhteisön ohjeita ja ottaa työssään huomioon työyhteisön jäsenten ja työympäristön turvallisuuden
	varmistaa turvallisuuden ohjeiden mukaisesti	varmistaa turvallisuuden	varmistaa turvallisuuden ja tiedottaa havaitsemistaan vaaroista ja riskeistä
	käyttää turvallisesti ohjei- den mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmene- telmiä	käyttää turvallisesti suo- jaimia, työvälineitä ja työ- menetelmiä	käyttää turvallisesti suo- jaimia, työvälineitä ja työ- menetelmiä
	työskentelee pääsääntöisesti ergonomisesti oikein	työskentelee ergonomisesti oikein	käyttää turvallisia, sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huo- mioon ergonomian
Todentuu ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen), liikun- nan (1 ov) ja terveystiedon (1 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä. Jokaisen tutkin- non ammattitaitovaatimukseen laaditaan tarvittaessa kunkin alan tarpeen mukaiset ter- veyden, turvallisuuden ja toimintakyvyn ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.			

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT YLEISELLÄ TASOLLA		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
4. b) Muut elinikäisen oppimisen avaintaidot	Opiskelija		
Aloitekyky ja yrittäjäys Arvioidaan tavoitteellista, taloudellista ja tuloksellista toimintaa ja itsensä johtamista.	Todentuu ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tiedon (1 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä sekä ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimukseen sisällytetyn yrittäjäyysosan (5 ov) ammattitaitovaatimuksissa ja arviointikriteereissä. Tämän lisäksi jokaisen tutkinnon ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimukseen on laadittu tarpeen vaatiessa kunkin alan edellyttämät ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.		
Kestävä kehitys Arvioidaan teknologisten, taloudellisten, sosiaalisten ja kulttuuristen periaatteiden noudattamista.	noudattaa ohjatusti alalla vaadittavia kestävän kehityksen mukaisia työ- ja toimintatapoja	noudattaa alalla vaadittavia kestävän kehityksen mukaisia työ- ja toimintatapoja	noudattaa itsenäisesti alalla vaadittavia kestävän kehityksen mukaisia työ- ja toimintatapoja ja tuo esille kehittämistarpeita
Estetiikka Arvioidaan esteetiikan huomioon ottamista työssä	työskentelee ohjatusti alan esteettisten periaatteiden, työympäristön viihtyisyyden ja muiden työn lopputuloksen ulkonäköön vaikuttavien tekijöiden mukaisesti	työskentelee alan esteettisten periaatteiden, työympäristön viihtyisyyden ja muiden työn lopputuloksen ulkonäköön vaikuttavien tekijöiden mukaisesti	hyödyntää monipuolisesti työssään alan esteettisiä periaatteita – toimii työympäristön viihtyisyyteen ja muiden työn lopputuloksen ulkonäköön vaikuttavien tekijöiden edistämiseksi
Viestintä ja mediaosaaminen Arvioidaan kriittisyyttä mediatuotteiden tunnistamisessa, havainnoinnissa ja tulkinnassa sekä media- ja viestintä teknologian käyttämistä	Todentuu ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) äidinkielen (4 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä. Tämän lisäksi jokaisen tutkinnon ammattitaitovaatimukseen on laadittu tarpeen vaatiessa kunkin alan vaatimusten mukaiset viestintä- ja mediaosaamisen ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.		
Matematiikka ja luonnontieteet Arvioidaan työn edellyttämää laskutaitoa sekä työssä tarvittavaa fysiikan ja kemian lainalaisuuksien hallintaa.	Todentuu ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) matematiikan (3 ov), fysiikan ja kemian (2 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä. Tämän lisäksi jokaisen tutkinnon ammattitaitovaatimukseen on laadittu kunkin alan tarpeen mukaiset matematiikan ja luonnontieteiden ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.		

<p>Teknologia ja tietotekniikka</p> <p>Arvioidaan teknologian ja tietotekniikan hyödyntämistä ammattialalla sekä tekniikan hyötyjen, rajoitusten ja riskien huomioon ottamista.</p>	<p>käyttää ammatissaan tarvittavia tavanomaisia teknisiä ja tietoteknisiä järjestelmiä toistuvissa työtilanteissa, tarvitsee joskus ohjausta</p>	<p>käyttää ammatissaan tarvittavia teknisiä ja tietoteknisiä järjestelmiä toistuvissa työtilanteissa</p>	<p>hyödyntää monipuolisesti ammatissaan tarvittavia teknisiä ja tietoteknisiä järjestelmiä</p>
	<p>valitsee tarvittavat koneet ja laitteet ohjattuna ja tunnistaa riskit.</p>	<p>valitsee sopivat koneet ja laitteet ja tunnistaa niiden käyttöön liittyvät riskit.</p>	<p>valitsee itsenäisesti sopivat koneet ja laitteet ja tunnistaa niiden käyttöön liittyvät rajoitukset ja riskit.</p>
	<p>Tietotekniikka todentuu yhteisten opintojen (yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tieto 1 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä. Tämän lisäksi jokaisen tutkinnon ammattitaitovaatimuksiin on laadittu kunkin alan tarpeen mukaiset teknologian ja tietotekniikan ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.</p>		
<p>Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit</p> <p>Arvioidaan osallistumista yhteisön toimintaan ja päätöksentekoon eri taustan omaavien ihmisten kanssa sekä työntekijää ja kansalaista koskevien oikeuksien ja velvollisuuksien sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakien mukaista toimintaa.</p>	<p>Todentuu ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tiedon (1 ov) sekä äidinkielen (4 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä. Tämän lisäksi on laadittu tarpeen mukaan jokaisen tutkinnon ammattitaitovaatimuksiin kunkin alan tämän avaintaidon edellyttämät ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.</p>		